GUSTAV

MEYRINK

fața verde

BABEL

colecţie coordonată de Dana Ionescu

BABEL

Gustav Meyrink (1868, Viena – 1932, Starnberg) este un clasic al literaturii austriece și universale, intens preocupat de științele oculte și de parapsihologie. Este fiul nelegitim al unui baron și al unei actrițe de la curtea Bavariei. Până la vârsta de treisprezece ani a trăit la München, unde a urmat școala primară, apoi a petrecut la Hamburg o scurtă perioadă de timp și douăzeci de ani la Praga, unde a ajuns împreună cu mama sa în 1883 și unde, nouă ani mai târziu, a trăit un eveniment cu rol providențial în viața lui: la douăzeci și patru de ani, când se pregătea să-și pună capăt zilelor, a auzit pe cineva strecurându-i pe sub ușă o broșură cu titlul Viața după moarte. Șocat de această coincidență dramatică, a început să fie interesat de literatura ocultă și să studieze teosofia, Cabala, sofiologia creștină și mistica orientală. Rezultatele acestor studii apar în toate operele sale. A fost de asemenea membru al Hermetic Order of the Golden Dawn de la Londra. În 1915 a apărut primul său roman, celebrul *Golem* (Editura Nemira, 2007), care a avut opt adaptări cinematografice. În 1916 a publicat cel de-al doilea roman, *Fața verde*, iar în 1917 *Walpurgisnacht*. În timpul șederii la Starnberg, Meyrink a scris două capodopere: *Der weiße Dominikaner* în 1921 și *Der Engel vom westlichen Fenster* în 1927 (*Îngerul de la fereastra dinspre apus* – Editura Nemira, 2002).

GUSTAV

MEYRINK

fața verde

Traducere din limba germană şi note

DANIEL BICHIŞ

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Faţa verde / Gustav Meyrink ; trad.: Daniel Bichiş. - București: Nemira Publishing House, 2014
ISBN print: 978-606-579-762-8
ISBN epub: 978-606-579-980-6
ISBN mobi: 978-606-579-981-3

I. Bilchiş, Daniel (trad.)

821.112.2(436)-31=135.1

Gustav Meyrink
DAS GRÜNE GESICHT
Ein okkulter Schlüsselroman
Kurt Wolff Verlag,
Leipzig 1916

Coperta: Gabi DUMITRU
Redactor: Monica ANDRONESCU
Tehnoredactor: Irina POPESCU
Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

CUPRINS

Prima arcană
Rătăcitorul

Străinul elegant care se oprise nehotărât pe trotuarul de pe Jodenbreestraat citi inscripţia ciudată, scrisă cu litere albe şi cu un exces de ornamente pe firma neagră a unei clădiri de pe partea cealaltă a străzii.

Împins de curiozitate, dar şi pentru a scăpa de îmbrâncelile mulţimii ce-l presa din toate părţile cu bădărănia tipic olandeză, comentându-i redingota, jobenul lucios şi mânuşile – fiecare dintre ele fiind o raritate pentru acest cartier al Amsterdamului –, traversă şoseaua printre şaretele trase de câini şi pline cu legume. Îl urmară în tăcere doi copii ai străzii, ce-şi târau alene saboţii şi-şi afundau adânc mâinile în buzunarele pantalonilor bufanţi din pânză albastră. Amândoi erau aduşi de spate, aveau burţile supte, turul pantalonilor le atârna şi ascundeau în basmalele înnodate în jurul gâtului pipe subţiri, de argilă arsă.

Prăvălia lui Chidher-cel-Verde se deschidea spre stradă printr-o galerie de sticlă, ce înconjura casa sub forma unei centuri, prelungindu-se pe cele două străduţe paralele ce o mărgineau. Judecând după geamurile întunecate şi lipsite de viaţă, părea un depozit de mărfuri, care dădea probabil spre unul dintre

numeroasele canale navigabile destinate transporturilor comerciale, denumite *gracht* în limba olandeză.

Casa semăna cu un zar, fiind însă mai mult lată decât înaltă, şi părea partea superioară a unui turn paralelipipedic întunecos, care de-a lungul anilor se scufundase puţin câte puţin în pământul moale, turbos, până la nivelul actualei galerii de sticlă.

În mijlocul vitrinei de la magazin se găsea un cap de mort făcut din mucava galben-închis, aşezat pe un soclu acoperit cu pânză roşie, ce ţinea între dinţi un as de pică. Maxilarul superior mult prea alungit sub cavitatea nazală, ca şi orbitele şi contururile tâmplelor marcate cu tuş negru, îi dădeau un aspect nenatural. Deasupra lui se găsea următoarea inscripţie: *Het Delpsche Orakel, of de stem uit her Geesterik.* [1]

Din plafon pornea un lanţ cu zale formate din inele mari de sârmă de cupru, introduse unul în altul, pe el fiind prinse ghirlande de cărţi poştale, ilustrate în culori ţipătoare, reprezentând soacre cu feţele acoperite de negi şi lacăt la gură sau soţii ursuze, înarmate cu mături ameninţătoare. Tot aici se mai găseau şi mici gravuri transparente, reprezentând tinere dolofane, pudice, care nu-şi lăsau decolteul cămăşii să se deschidă chiar de tot, având explicaţia:*Tegen het licht te bekijken. Voer gourmands.* [2]

Aici se găseau şi vestitele „cătuşe de Hamburg“, potrivit etichetei, precum şi şiruri întregi din *Cheia egipteană a viselor*, muşte şi gândaci artificiali (de aruncat în berea vecinului la crâşmă), nări de cauciuc mobile, baloane de sticlă în formă de alambic, umplute cu un lichid roşietic pe nume „deliciosul termometru al dragostei sau atuul irezistibil pentru flirtul cu doamnele“, cornete de zaruri, platouri cu

bani de tinichea, „Teroarea vagoanelor“ (un mijloc infailibil pentru domnii comis-voiajori de a stabili relaţii durabile în tren), format dintr-un maxilar de lup ce putea fi fixat sub mustaţă. Iar deasupra tuturor acestor splendori, din fondul mat de culoare neagră se ivea o mână feminină din ceară, ce făcea gestul binecuvântării, având o manşetă din dantelă de hârtie în jurul încheieturii.

Mânat mai puţin de dorinţa de a cumpăra ceva cât de aceea de a scăpa de mirosul de peşte al celor doi copii care-l urmăreau, străinul pătrunse în prăvălie.

Într-un colţ se afla un domn cu o figură tipic balcanică şi cu ten de culoare închisă, având pielea învineţită în locurile atinse de brici şi părul lucind de grăsime. Era scufundat în lectura unui ziar, stând aşezat într-un fotoliu şi având piciorul stâng încălţat într-un pantof de lac ornamentat cu arabescuri, pus pe coapsa dreaptă. Îi aruncă o privire pătrunzătoare ca lama unui cuţit, în timp ce în paravanul de înălţimea unui om ce separa sala rezervată clienţilor de partea din spate a prăvăliei se deschise cu zgomot o fereastră glisantă. Aici apăru bustul unei tinere decoltate, cu ochi albaştri seducători, cu părul blond tăiat scurt, ca al unui paj.

Din accentul străinului, din olandeza sa ciudată – „Cumpără orice, ceva“ –, fata recunoscu imediat un compatriot, un austriac, aşa că începu să-i explice în limba germană o scamatorie cu trei dopuri, revărsându-şi din plin un farmec feminin foarte exersat, începând cu sânii ai căror vârfuri erau aţintite spre bărbatul din faţă şi până la efluviile emanate de pielea sa cu o discreţie cvasitelepatică, accentuate când şi când de mireasma izvorându-i din umeri.

– Am aici trei dopuri. Vedeţi, domnule? Îl pun pe primul în mâna dreaptă, pe al doilea îl pun deasupra şi strâng mâna. Aşa… Iar al

treilea… Surâse şi se înroşi… Pe al treilea îl pun în buzunar. Câte dopuri am în mână?

– Două.

– Nu, trei!

Avea dreptate.

– Această scamatorie se numeşte „Dopurile zburătoare“ şi nu costă decât doi florini, domnule.

– Grozav! Vreţi să mi-o explicaţi, vă rog?

– Vă pot cere banii înainte, domnule? Acesta este obiceiul firmei.

Străinul puse doi florini pe tejghea şi avu parte de o repetare a experienţei, bazată exclusiv pe agilitatea degetelor, ca şi de o nouă doză de efluvii feminine. În cele din urmă, primi o notiţă scrisă în flamandă, însoţită de patru dopuri de plută, pe care le puse în buzunar, plin de admiraţie faţă de precauţia pe care o dovedea în afaceri firma Chidher-cel-Verde şi ferm convins că nu va fi în stare să reproducă vreodată scamatoria.

– Am aici trei inele de perdea metalice, domnule, reîncepu tânăra. Îl pun pe primul…

Se întrerupse din pricina ţipetelor amestecate cu fluierături stridente venind din stradă. Într-o clipă, uşa prăvăliei fu împinsă năprasnic, se deschise şi se închise la loc cu zgomot.

Speriat, străinul se întoarse şi observă o siluetă ciudată, care îl miră la culme.

Era un negru zulus, de înălţime gigantică şi cu barbă neagră şi creaţă, cu buze cărnoase, îmbrăcat cu un impermeabil în carouri şi purtând în jurul gâtului un inel roşu. Părul, uns abundent cu seu, era pieptănat artistic în formă de perie, dând impresia că ar fi purtat pe cap un platou de abanos.

În mână ţinea o lance.

Imediat tipul balcanic sări din fotoliu, se înclină adânc în faţa sălbaticului, îi luă servil lancea din mână, o puse într-un suport de umbrele şi, ridicând o draperie, îl invită cu o mişcare imperativă a mâinii să treacă într-o cameră alăturată, copleşindu-l cu formule de politeţe:

– *Als 't u belieft, Mijnheer; hoe gaat het, Mijnheer?* [3]

– Dacă doriţi să veniţi şi dumneavoastră, domnule, spuse tânăra, întorcându-se din nou spre străin şi deschizându-i o uşiţă. Luaţi loc o clipă, până ce se va calma mulţimea.

Apoi se grăbi spre uşa de sticlă ce se deschisese din nou şi, proferând un val de blesteme, îl împinse afară pe individul grosolan ce se înfipsese în pragul uşii, cu picioarele crăcănate, şi scuipa în interior:

– *Stik, verrek, God verdomme! Fall dood, stek de moord!* [4]

Închise apoi uşa cu zăvorul. Interiorul prăvăliei, în care străinul intrase între timp, era format dintr-o singură cameră, compartimentată cu dulapuri şi covoare orientale, având în colţuri fotolii şi taburete, iar în mijloc o masă rotundă, la care erau aşezaţi doi domni în vârstă cu aspect înstărit, ce păreau negustori olandezi sau hamburghezi. Întreaga lor atenţie era concentrată pe ce se

întâmpla în interiorul unui aparat optic – ce părea un mic aparat cinematografic, judecând după zumzăitul uşor care ieşea din el.

Printr-un hol întunecos, mărginit de rafturi, se ajungea la un birou mic, ale cărui ferestre de sticlă mătuită dădeau spre o străduţă laterală. Aici se afla un evreu bătrân, îmbrăcat în caftan, cu aspect de profet, cu o barbă lungă, albă, asemenea perciunilor căzând în bucle de pe tâmple; pe cap purta o calotă de mătase roşie, iar faţa nu i se vedea din cauza umbrei. Stătea în picioare, imobil, în faţa unui pupitru, notând ceva într-un registru.

– Spuneţi-mi, domnişoară, cine era acel negru ciudat care a intrat adineauri? întrebă străinul atunci când vânzătoarea reveni spre el, cu scopul de a-şi relua demonstraţia cu inelele de perdele.

– Acela? Oh, este un anume domn Usibepu. Este marea atracţie a trupei de zuluşi ce dă reprezentaţii la circul Carré. Un domn foarte bine, adăugă ea, cu o lucire în ochi. În ţara lui, este *medicine doctor…*

– A, da, şaman, vraci… Înţeleg.

– Da, vraci. A venit să înveţe la noi lucruri pe care încă nu le cunoaşte, ca să-i impresioneze pe compatrioţii lui şi să poată ajunge mai uşor pe tron. Domnul profesor de pneumatism, Herr Zitter Arpád din Pressburg, tocmai îi dă o lecţie.

Ridică puţin cu degetul o draperie, pentru a-i permite străinului să arunce o privire în cabinetul tapisat cu cărţi de joc.

Individul cu aspect balcanic avea gâtul străpuns dintr-o parte în alta de două pumnale înfipte în formă de cruce; într-o rană căscată în creştetul capului era adânc înfiptă o secure însângerată, iar el tocmai

înghiţea un ou, pe care-l scoase apoi din urechea zulusului ce stătea în faţa sa, mut de uimire, îmbrăcat doar cu o piele de leopard.

Străinul ar fi vrut să vadă mai mult, dar, după o privire mustrătoare a profesorului, tânăra lăsă draperia în jos. De altfel, era solicitată şi de soneria stridentă a telefonului.

„Viaţa apare în culori uimitor de diverse atunci când îţi dai silinţa să fii atent la detalii şi când întorci spatele lucrurilor aşa-zis importante, care nu aduc decât suferinţe şi necazuri", se gândi străinul, luând în mână o cutiuţă care stătea deschisă pe o etajeră plină cu o mulţime de jucării ieftine, pe care apoi o duse distrat la nas.

Cutiuţa era doldora de obiecte minuscule, sculptate în lemn: vaci şi ceva pomişori, având frunzele de talaş vopsit în verde.

O clipă îl captivă amestecul specific de mirosuri: răşină şi vopsea. Crăciunul! Anii copilăriei! Clipele când aştepta, cu sufletul la gură, privind prin gaura cheii! Un scaun şchiop, îmbrăcat în pânză roşie, pătată cu ulei. Câinele Durudeldutt, da, aşa-l chema, care mârâia pe sub divan şi smulgea un picior soldatului mişcător, apoi venea la el târându-se cu o figură jalnică, ţinând ochiul stâng închis: arcul mecanismului se desfăcuse şi îi sărise drept în bot! Sfârâitul artificiilor, lungile bărbi de ceară topită ale lumânărilor din pomul de Crăciun…

Nimic altceva nu i-ar fi putut aminti atât de limpede de trecut ca mirosul vopselei jucăriilor de Nürnberg. Străinul se desprinse din vrajă: „Amintirile nu aduc nimic bun. La început, viaţa este atât de plăcută, iar apoi, într-o bună zi, ia dintr-odată figura unui profesor, pentru ca în cele din urmă să te chinuie cu o dibăcie diabolică… Nu, nu… Nu mai vreau!"

Se întoarse spre biblioteca rotativă ce se găsea alături de el. „Doar cărţi cu cotor aurit?" Clătinând din cap, descifră titlurile magnifice, care distonau puternic cu restul magazinului: G. Leidinger – *Istoria societăţii Orpheon din Bonn*, Fr. Aken – *Elemente de studiu al timpurilor şi modurilor în limba greacă*, K.W. Neunauge – *Terapia hemoroizilor în Antichitate*.

„Slavă Domnului, bine că nu sunt şi cărţi de politică printre ele!" îşi spuse, luând în mână lucrarea lui Aalke Pott *Despre uleiul de peşte şi popularitatea sa crescândă*, volumul trei, pe care începu să o răsfoiască.

Tiparul jalnic şi hârtia ieftină contrastau uimitor cu legătura scumpă a cărţii.

„Să mă fi înşelat eu? Poate că totuşi nu este vorba despre un imn la adresa uleiului rânced!". Aşa că deschise cartea la prima pagină şi citi, spre marele său amuzament:

Biblioteca Sodomei şi a Gomorei

Enciclopedie pentru flăcăii bătrâni

(Ediţie Jubiliară)

CONFESIUNILE

UNEI ȘCOLĂRIŢE VICIOASE

Continuarea renumitei lucrări

Limaxul purpuriu

„Iată o excelentă reprezentare a fundamentelor secolului XX: pe dinafară, pretenţiile sforăitoare ale intelectualismului, iar înăuntru, goana după aur sau femei!“ mormăi el satisfăcut, iar apoi izbucni în râs.

Neliniştit, unul dintre cei doi negustori înstăriţi îşi ridică privirile din aparatul optic (pe când celălalt, olandezul, nu se deranjă), murmură, jenat, ceva despre „minuuunate imagini din maaarile oraşe“, apoi se pregăti să iasă rapid, făcând eforturi disperate pentru a reda fizionomiei sale alterate de excesul de plăceri vizuale, ce semăna oarecum cu capul unui porc, aspectul tradiţional pe care concepţia strict austeră despre viaţă îl imprimă inefabil trăsăturilor unui negustor onorabil. Dar diavolul care ispiteşte sufletele simple îşi permise cu el o glumă de un gust foarte îndoielnic, aparent sub forma unei întâmplări nefericite, însă cu scopul incontestabil de a-l lămuri pe străinul onorabil în legătură cu frivolitatea mediului în care se găsea:

Ca urmare a mişcării prea bruşte pe care o făcuse atunci când îşi îmbrăcase pardesiul, negustorul agăţase cu mâneca şi pusese în funcţiune balansierul unui ceas cu cuc, prins de zid. Aceasta declanşase imediat căderea unei plăcuţe pe care erau reprezentate scene de alcov, iar în locul cucului la care te-ai fi aşteptat îşi făcură apariţia capul de ceară şi bustul aproape dezgolit al unei femei cu o privire de o neruşinare extremă, care începu să cânte cu o voce vâscoasă, în acompaniamentul solemn al clopotelor celui de-al doisprezecelea ceas:

Tâmplarul cu ciocanul
Dă tare, năzdrăvanul;
Şi freacă cu rindeaua

Ca netedă şi fină
Scândura să devină…

Deodată, nu se mai auziră decât ultimele cuvinte, „De-vină, de-vină, de-vină, de-vină“, orăcăite continuu pe un ritm egal de o voce de bas. Fie diavolul îşi pierduse minţile, fie vreun fir de păr dereglase mecanismul gramofonului.

Nemaidorind să se expună diavolilor neruşinaţi care-l batjocoreau, negustorul plecă croncănind indignat: „Ce dezzzgustător!“

Cu toate că se obişnuise deja cu puritanismul moravurilor popoarelor nordice, străinul nu reuşi să-şi explice deruta exagerată a bătrânelului, până în clipa când în mintea lui se strecură vaga bănuială că-l mai văzuse undeva… Probabil că-i fusese prezentat în vreo societate. Cu această imagine era asociată o amintire fugară – cea a unei doamne în vârstă cu figură tristă, alături de o tânără frumoasă –, ceea ce-i confirmă ipoteza, dar tot nu reuşi să-şi amintească nici numele lor, nici locul unde-i cunoscuse.

Nu-l ajută nici figura olandezului, care tocmai se ridicase la rândul său şi-l măsura de sus şi până jos cu o privire bleumarin şi rece, înainte de a se îndepărta agale, foarte liniştit. Nu era decât un necunoscut cu figură de brută îngâmfată.

Vânzătoarea continua să discute la telefon.

Judecând după răspunsurile sale, era vorba despre comenzi mari în vederea unei petreceri a burlacilor.

„În fond, aş putea pleca şi eu“, se gândi străinul. „Ce mai aştept, de fapt?“

Dar chiar atunci îl copleşi o mare nevoie de relaxare; căscă şi se lăsă într-un fotoliu.

În minte îi apăru o idee foarte clară: „Ce minune că nu ne crapă capul sau că nu ni-l pierdem în vreun alt fel, de la toate idioţeniile pe care destinul ni le scoate în cale! Și de ce oare ni se face rău atunci când ochii noştri «înghit» lucruri urâte? Pentru numele lui Dumnezeu, ce legătură poate exista între ele şi digestie? Nu, urâţenia nu are nimic de-a face cu digestia“, decise el după o clipă de reflecţie. „Chiar şi atunci când îţi petreci prea multă vreme într-o galerie de pictură ai aceeaşi senzaţie de vomă. Probabil că există ceva de genul «rău de muzeu», pe care medicii nu-l cunosc încă. Sau de vină să fie acel aer de mortăciune ce degajă din toate lucrurile, frumoase sau urâte, ce ies din mâna omenească? Nu cred că mi s-a făcut vreodată rău văzând vreun peisaj natural, nici chiar cel mai deşertic, deci cred că am dreptate. Tot ceea ce numim «obiect» are gust de cutie de conservă şi provoacă scorbut.“

Nu se putu abţine să nu surâdă, amintindu-şi o expresie barocă a prietenului său, baronul Pfeill, care-l invitase într-o după-amiază la cafeneaua La Turcul aurit ca să-i explice de ce detesta orice semăna a perspectivă în pictură: „Căderea în păcat nu are nicio legătură cu mărul, asta este o simplă superstiţie. Păcatul originar a fost comis atunci când s-a agăţat primul tablou de peretele unei case! Nici n-a terminat bine zidarul să tencuiască zidurile, că deja se şi înfăţişează diavolul, deghizat în «artist», şi îţi pictează «găuri cu perspectivă». De aici la plânsete şi scrâşnete din dinţi nu este decât un pas, iar într-o bună zi te trezeşti atârnat pe peretele sufrageriei, în haine de mare pompă, alături de Isidor cel Frumos sau alt asemenea imbecil încoronat, cu craniu în formă de pară şi bot de Botocudos, asistând la propriul dejun…“

„Da, da“, îşi urmă străinul gândurile, „ar trebui să avem mereu un hohot de râs pregătit pentru toţi şi pentru toate. Nu degeaba statuile lui Buddha surâd întruna, în timp ce sfinţii creştini au mereu feţele pline de lacrimi. Poate că, dacă şi la noi oamenii ar surâde mai des, ar exista mai puţine războaie.

„Au trecut trei săptămâni de când sunt la Amsterdam şi mă străduiesc să nu privesc numele străzilor. Nu întreb ce este cutare sau cutare clădire, unde pleacă unul sau altul dintre vapoare şi nici de unde vine. Nu citesc niciun fel de ziar pentru a fi la curent cu «ultimele ştiri», care nu diferă cu nimic de cele întâmplate în negura timpurilor. Locuiesc într-o casă în care totul îmi este străin. Nu mai am mult şi voi fi singura persoană particulară pe care o voi mai cunoaşte. Atunci când un lucru îmi pică sub ochi, nu mă mai întreb dacă mi-ar putea folosi la ceva: oricum nu serveşte la nimic, ci doar te obligă să-l serveşti. De ce mă comport astfel? Pentru că m-am săturat să tot împletesc la imensa ghirlandă a culturii: să faci pace pentru a pregăti războiul, să faci război pentru a reinstaura pacea, şi aşa mai departe. Pentru că, asemenea lui Gaspar Hauser [5] , vreau să cunosc o lume cu totul nouă pentru mine… Vreau să mă pot minuna din nou, aidoma unui nou-născut, care ar fi trecut de azi pe mâine la starea de adult… Pentru că vreau să devin un punct final, să nu mai fiu o virgulă eternă. Cedez Statului «moştenirea spirituală», pe care mi-au lăsat-o strămoşii, şi prefer să învăţ să văd formele vechi cu ochi noi, în loc să procedez ca până acum: să văd forme noi cu ochi vechi. Poate că astfel ei îşi vor regăsi tinereţea eternă. Am început bine. Îmi mai rămâne doar să învăţ să râd de orice, în loc să mă mir pur şi simplu.“

Nimic nu te adoarme mai repede decât o discuţie cu voce scăzută, al cărei sens rămâne de neînţeles. Conversaţia ce se purta pe şoptite în spatele draperiei, între individul cu aspect balcanic şi zulus, îl adormea pe necunoscut prin acţiunea hipnotică a unei litanii monocorde, astfel încât la un moment dat se cufundă într-un somn profund.

Când se smulse din acest somn, după câteva clipe, avu impresia că în interiorul său ajunsese la o mulţime de concluzii. Dar conştiinţa sa nu păstrase decât chintesenţa lor, sub forma unei mici fraze, foarte seci – o înlănţuire fantastică de impresii fugare şi de gânduri pe care le făurise: „Este mai greu să ai forţa de a râde mereu decât să descoperi printre nenumăratele morminte de pe Pământ craniul pe care l-ai ţinut pe umeri într-o viaţă anterioară; omul nu poate contempla lumea folosindu-şi ochii cei noi şi surâzând pur şi simplu, până ce nu-i va fi lepădat pe cei vechi, uzaţi de prea mult plâns."

„De aceea, oricât de greu ar fi de găsit, tot vechiul meu craniu este mai bine să-l caut!" îşi spuse străinul, încăpăţânându-se să urmeze ideea venită în vis, ferm convins că în acea clipă era perfect treaz, cu toate că de fapt se cufundase din nou în somn. „Voi forţa lucrurile să-mi vorbească limpede şi să-mi trădeze adevărata lor semnificaţie, folosind un nou alfabet, în loc să-mi tot susure la urechi cu aer important formulele folosite de comis-voiajori: «Uite, sunt un medicament care te va face bine atunci când vei mânca prea mult.» Sau: «Sunt un aperitiv ce-ţi va creşte pofta de mâncare, pentru a-ţi permite să faci excese la masă şi să foloseşti apoi noul medicament.» Am înţeles, în sfârşit, sensul ascuns al acestei butade: *Toate lucrurile nu sunt decât şerpi care-şi muşcă singuri coada*, după cum spune prietenul meu Pfeill. Iar dacă viaţa nu are să-mi dea şi sfaturi mai

bune decât acesta, mă voi retrage în deşert, pentru a mă hrăni cu broaşte şi a mă îmbrăca în miere de albine sălbatice."

– Tu zici că eşti gata să mergi în deşert ca să înveţi înaltele taine ale magiei, *nebbich*, cel care eşti atât de nebun încât să dai bani de argint pentru un truc idiot cu dopuri de plută şi care nu poţi face diferenţa între un salon de iluzionism şi lume? Și nici măcar nu ţi-a trecut prin minte că toate cărţile vieţii conţin altceva decât ce este trecut pe cotor? Tu ar trebui să te numeşti „cel-Verde", şi nu eu! răspunse gândurilor străinului o voce tremurândă şi gravă.

Iar când acesta-şi ridică uimit ochii, îl văzu pe bătrânul evreu, proprietarul prăvăliei, ce tocmai intrase în cameră şi îl privea fix.

Străinului i se făcu frică: nu mai văzuse nicicând un astfel de chip.

Era o faţă netedă, cu o bandă neagră pe frunte, dar în acelaşi timp era şi o faţă profund ridată – aşa cum marea, în ciuda valurilor înalte, nu se cutează nicicând. Ochii, semănând cu nişte abisuri întunecate, erau totuşi ochi de om, nu doar simple caverne. Pielea verde-măslinie avea aspect de bronz, semănând cu cea a oamenilor preistorici, despre care se spune că erau asemenea aurului negru-verzui.

– De când Luna, această eternă călătoare, se roteşte pe cer, continuă evreul, eu mă tot aflu pe Pământ. Am văzut oameni ce semănau cu maimuţele şi care ţineau în mâini topoare de piatră; au venit şi s-au dus din lemn… (Ezită o clipă) în lemn, din leagăn în sicriu. Ei continuă să fie maimuţe – iar în mâini ţin mereu topoare. Îşi aţintesc mereu ochii spre pământ –, şi totuşi, au pretenţia să sondeze infinitul care este ascuns în lucrurile cele mai mici.

Ei au descoperit că în tubul digestiv al viermilor există milioane de fiinţe minuscule, care la rândul lor conţin miliarde de alte fiinţe. Dar tot nu au învăţat că în această direcţie nu există limite. Eu însă îmi ţin ochii aţintiţi şi spre Pământ, şi spre Cer. Nu mai ştiu să plâng, dar încă n-am învăţat să surâd. Picioarele mi-au fost udate de apele Potopului, dar până acum n-am văzut nicio fiinţă care să fi avut motive să zâmbească. Poate că am trecut pe lângă ea fără a-i da atenţie.

„Acum, când picioarele mele au fost scăldate de o mare de sânge, ar mai îndrăzni să vină cineva la mine şi să surâdă? Nu cred. Fără îndoială că va trebui să aştept ca focul însuşi să se reverse în valuri."

Străinul îşi trăsese jobenul pe ochi, ca să nu mai vadă faţa înspăimântătoare, a cărei acţiune corozivă îi ataca simţurile din ce în ce mai profund, aproape tăindu-i respiraţia. De aceea nu observă când evreul se întoarse spre pupitru, iar vânzătoarea reveni la locul său, în vârfurile picioarelor şi luă din dulap un cap de mort din mucava, asemenea celui din vitrină, pe care-l puse fără zgomot pe un taburet.

Atunci când străinului îi căzu brusc pălăria de pe cap, vânzătoarea o ridică iute, înainte ca el să se poată apleca după ea, apoi îşi reîncepu discursul:

– Vedeţi aici, domnule, ceea ce numim Oracolul din Delphi. Datorită lui, avem posibilitatea să aruncăm în orice clipă o privire în viitor şi chiar să primim răspunsuri la întrebări ce dormitează…

Ajunsă aici, pentru un motiv inexplicabil ea privi pieziş spre decolteu…

– …în inima noastră. Vă rog, domnule, puneţi o întrebare, în gând.

– Bine, bine, foarte bine, mormăi străinul, încă dezorientat complet.

– Vedeţi? Craniul începe deja să se mişte.

Încet, încetişor, capul de mort îşi descleştă fălcile, muşcă aerul de două sau trei ori şi aruncă un sul de hârtie, pe care tânăra îl prinse repede şi îl derulă, în timp ce capul de mort, uşurat de povară, îşi închise maxilarele, clănţănind din dinţi.

Pe banda de hârtie erau trasate cu cerneală roşie – sau cu sânge? – cuvintele următoare: *Vrei să afli dacă dorinţa ta cea mai arzătoare se va îndeplini? Mergi înainte cu putere, iar în locul dorinţei, foloseşte-ţi voinţa!*

– Păcat că n-am fost atent la ce-am întrebat! comentă străinul. Cât costă?

– Douăzeci de florini, domnule.

– Bine. Vă rog…

Străinul se gândi o clipă dacă putea să ia craniul cu el imediat. „Nu, nu se poate, pe stradă m-ar lua lumea drept Hamlet!», îşi spuse.

– Vă rog să mi-l expediaţi acasă. Plătesc însă pe loc.

Aruncă involuntar încă o privire spre fereastra din birou: bătrânul evreu stătea în faţa pupitrului său într-o imobilitate suspectă, de parcă în tot acest timp n-ar fi făcut decât să tot adnoteze în marele registru. Apoi străinul îşi scrise numele şi adresa pe hârtia pe care i-o întinse vânzătoarea:

Fortunat Hauberrisser
inginer
Hooigracht Nr. 47

Apoi ieşi din salonul de iluzionism, încă uşor ameţit.

A doua arcană
Scamatorul

În ultimele luni, Olanda fusese invadată de străini din toate colţurile lumii care, de cum se terminase războiul, îşi părăsiseră patriile în care luptele intestine căpătau amploare, pentru a se refugia în oraşele olandeze fie definitiv, fie pentru răgazul necesar ca să arunce o privire în jur şi să-şi dea seama în ce loc de pe Pământ ar putea să se stabilească.

Profeţia potrivit căreia la sfârşitul războiului mondial urma să se producă o emigrare masivă a păturilor celor mai sărace ale popoarelor din ţările care fuseseră cel mai greu încercate fusese pe deplin dezminţită de realitate: numărul de vapoare având ca destinaţie Brazilia sau alte ţări reputate pentru bogăţia lor era, desigur, insuficient pentru a-i îmbarca pe toţi cei ce se înghesuiau pe cheiuri, dar cei care-şi câştigau existenţa cu sudoarea frunţii erau mult mai puţini decât persoanele cu oarecare stare, exasperate să-şi vadă veniturile reduse iar şi iar de strânsoarea din ce în ce mai puternică a impozitelor (aceştia fiind, deci, materialiştii), sau de numărul celor care avuseseră până atunci profesii liberale şi care nu mai găseau soluţii ca să-şi câştige prin propriile mijloace o existenţă pentru care era nevoie de sume exorbitante.

Chiar şi în anii îngrozitori ce precedaseră războiul, veniturile unui coşar sau ale unui măcelar le depăşeau cu mult pe cele ale unui profesor universitar; dar acum, popoarele Europei ajunseseră la punctul culminant, în care blestemul biblic „Îţi vei câştiga pâinea cu sudoarea frunţii“ [6] trebuia luat literal, nu în sens simbolic. Aşa că cei pentru care sudoarea frunţii era „interioară“ erau sortiţi mizeriei, fiind pe punctul de a muri de inaniţie.

Muşchii conduceau lumea; cursul valorilor bazate pe organul cu care omul gândeşte scădea din zi în zi şi, cu toate că zeul Mammon continua să troneze, poziţia sa era foarte nesigură, cantitatea de petice de hârtie murdare ce se acumulase în jurul său şocând simţul estetic.

Iar Pământul era din nou pustiu şi gol, peste faţa adâncului de ape era întuneric, numai că Duhul comis-voiajorilor nu se putea înălţa deasupra apelor1, ca Acela de la originea Lumii. [7]

Și astfel, o mare parte a intelighenţiei europene fusese silită să ia calea emigraţiei, iar din porturile ţărilor ce fuseseră mai puţin atinse de război privea lung spre Apus, ca Tom Degeţel, care se cocoţa în copacii cei mai înalţi ca să-şi zărească undeva în depărtare căminul mult visat.

La Amsterdam şi Rotterdam bătrânele hoteluri aveau ocupată până şi ultima cameră, dar în fiecare zi apăreau nou-veniţi. Pe străzile cele mai frecventate se auzea un amestec de limbi ciudate şi din oră în oră plecau spre Haga trenuri speciale, pline cu politicieni şi politiciene de cele mai diferite rase, care urmau să ia cuvântul la Congresul de Pace, cuvânt ce părea că nu se mai termină şi avea

scopul de a explica pe larg cum trebuie zăvorâtă uşa grajdului din care vaca fugise pentru totdeauna.

În restaurantele elegante şi în saloanele ceainăriilor, oamenii se înghesuiau să citească ziarele venite de peste ocean – căci cele europene continuau să se bălăcească în convulsiile unui entuziasm de comandă în legătură cu situaţia continentului – dar chiar şi în aceste ziare nu găseau nimic care să nu poată fi redus la străvechea formulă: „Știu că nu ştiu nimic, dar nici despre asta nu pot afirma că sunt sigur“. [8]

– Tot n-a venit baronul Pfeill? A trecut deja o oră de când îl aştept!

Cea care vorbea astfel era o doamnă destul de în vârstă, cu trăsături ascuţite, cu buzele strânse şi ochii lipsiţi de culoare şi de viaţă – tipul de femeie asexuată, cu părul întotdeauna slinos, care la patruzeci şi cinci de ani începe să semene cu potaia ei, iar la cincizeci latră împotriva întregii omeniri. Femeia se afla în salonul cafenelei „La turcul aurit“, local întunecos şi afumat, situat pe Gruijsgade, departe de zona circulată. Furioasă, strigă la chelner:

– ’voltant! Păi, crezi că e o plăcere pentru o doamnă să aştepte într-o asemenea tavernă, printre atâţia indivizi ce o privesc ca pe o lighioană ciudată?

– Domnul baron Pfeill? Cum arată? Nu îl cunosc, Mijvrouw [9] , îi răspunse cu răceală chelnerul.

– ’tural, spân. Patruzeci, patruzeci şi cinci, patruzeci şi opt de ani, nu ştiu. Nu i-am cerut certificat de botez. Înalt. Slab. Nas ascuţit. Pălărie

de pai. Ten brun.

– Dar stă de multă vreme afară, *Mijvrouw*.

Și chelnerul arătă cu un gest dezinvolt spre uşa care se deschidea spre micuţa terasă amenajată între cafenea şi stradă, separată de aceasta printr-o perdea de iederă şi lauri.

– Creveţi! Creveţi! răsună vocea de bas a unui vânzător de fructe de mare.

– Banane! Banane! strigă în acelaşi timp o femeie.

– Păi, ăla este blond! Și poartă o mustaţă scurtă. Și joben. Păi! strigă doamna, din ce în ce mai furioasă.

– Vi-l arătasem pe cel ce stă alături de acel domn, *Mijvrouw*. Nu-l puteţi vedea de unde staţi.

Doamna se repezi ca un uliu spre cei doi domni şi îl strivi sub un morman de reproşuri pe baronul Pfeill: că-i telefonase de cel puţin o duzină de ori acasă, degeaba; se dusese la adresa pe care i-o indicase, pentru a-l întâlni – zadarnic; şi toate astea pentru că…, păi, pentru că, desigur, el nu stătea acasă! Bietul om se ridică în picioare cu o expresie confuză şi i-l prezentă pe prietenul său Fortunat Hauberrisser.

– Într-o epocă în care fiecare face câte ceva: unii consolidează pacea, alţii îl sfătuiesc pe preşedintele Taft [10] cum să procedeze, iar alţii îi conving pe cei care-şi părăsesc patria să se întoarcă la treburile lor, ori încearcă să pună capăt prostituţiei internaţionale, ori opresc comerţul cu tinere fete, ori ridică moralul celor slabi ori… ori adună bucăţi de staniol în favoarea invalizilor de război ai tuturor

naţiunilor – înşiră ea, deschizându-şi brusc plasa care-i ţinea părul pentru a-i strânge imediat la loc cordonul de mătase – credeam că este mai bine să stai acasă în loc să… în loc să mergi să bei lichior prin taverne!

Spuse aceste cuvinte privind chiorâş la cele două păhărele ce se aflau pe masa de marmură şi în care lucea irizat curcubeul unui amestec de licori.

– Trebuie să vă informez că doamna Germaine Rukstinat, soţia consulului, se ocupă cu… cu facerea de bine, îi explică baronul Pfeill prietenului său, ascunzând sub masca unei dificultăţi de exprimare în limba germană dublul înţeles al cuvintelor sale. Ea este spiritul care se afirmă mereu şi care nu vrea decât binele… aşa cum spune Goethe.

„Cum oare de nu pricepe?" se întrebă Hauberrisser, privind-o plin de milă pe Furia, care, spre marea lui uimire, surâdea, pe deplin calmă acum. „Din păcate, Pfeill are dreptate. Nu numai că cei mulţi nu-l cunosc pe Goethe, ci îl mai şi onorează. Cu cât este citat mai incorect, cu atât mai mult au impresia că i-au înţeles mesajul".

– Am impresia, *Mijvrouw*, că în mediile pe care le frecventaţi mi se supraestimează calităţile de… „filantrop". Provizia mea de staniol, ce pare atât de necesar pentru invalizi, este cu mult mai mică decât s-ar putea crede şi, dacă mi s-a întâmplat – fără voia mea, credeţi-mă – să mă rătăcesc în clubul unei instituţii caritabile şi de aici să mi se tragă reputaţia de bun samaritean, trebuie să vă informez că-mi lipseşte, din păcate, hotărârea necesară pentru a bloca sursa de venituri a prostituţiei internaţionale, în legătură cu acest subiect fiind

mai degrabă dispus să-mi iau deviza: *Honni soit qui mal y pense* [11] . În ceea ce priveşte oprirea traficului cu tinere fete, trebuie să vă spun că nu am niciun fel de cunoştinţe printre marii şefi ai acestei organizaţii, pentru că nu am avut niciodată ocazia să-i cunosc mai bine pe înalţii funcţionari ai poliţiei de moravuri din străinătate.

– Dar, domnule baron, nu se poate să nu aveţi câteva lucruri ce vă sunt inutile, pe care să le donaţi orfanilor de război!

– Cererea de lucruri inutilizabile din partea orfanilor de război e chiar atât de mare?

Doamna nu auzi sau nu vru să audă ironia întrebării.

– Atunci, trebuie să luaţi câteva bilete pentru marele bal ce va avea loc la toamnă! Beneficiul net, ce va fi calculat la primăvară, va fi trimis în totalitate victimelor războiului. Va fi o sărbătoare senzaţională, la care toate doamnele vor fi mascate, iar domnii care vor avea mai mult de cinci bilete vor primi Ordinul Mizericordiei din partea doamnei contese Lusignan, decoraţie ce le va fi prinsă de rever!

– Desigur, un astfel de bal este întotdeauna atrăgător, recunoscu baronul Pfeill visător, tocmai pentru că în timpul acestor baluri de binefacere la care participanţii sunt mascaţi, dragostea pentru aproapele tău, în sensul foarte larg al cuvântului, merge adesea atât de departe, încât nu ştie stânga ce face dreapta. Și e evident de ce este atât de plăcut pentru cei bogaţi să-i lase pe cei săraci să… aştepte încheierea definitivă a conturilor. Dar, pe de altă parte, nu sunt suficient de exhibiţionist pentru a permite să mi se agaţe la butonieră atestarea de cinci ori publică a compasiunii mele. Desigur, dacă doamna insistă…

– Pot, deci, să vă rezerv cinci bilete?

– Dacă-mi permiteţi, doar patru, vă rog, *Mijvrouw*!

– Domnule, domnule, domnule baron! şopti o voce şi o mână micuţă şi murdară îl trase pe baron de mânecă.

Acesta se întoarse şi văzu o fetiţă îmbrăcată sărăcăcios, cu obrajii supţi şi buzele albe, care se strecurase printre ghivecele cu dafini până la el ca să-i dea o scrisoare. Imediat, baronul începu să se caute prin buzunare, pentru a găsi ceva mărunţiş.

– M-a trimis bunicul să vă spun…

– Dar cine eşti, fetiţo? o întrebă Pfeill încetişor.

– Bunicul meu, cizmarul Klinkherbogk, mi-a zis să vă spun că sunt nepoata lui – începu din nou micuţa, amestecând răspunsul cu mesajul care-i fusese încredinţat – şi că domnul baron s-a înşelat. În loc de zece florini pentru ultima pereche de pantofi, i-aţi dat o mie…

Pfeill se înroşi, lovi violent masa cu portţigaretul său de argint, pentru a acoperi cuvintele fetiţei, apoi spuse foarte tare:

– Uite aici douăzeci de centime pentru osteneală!

Și adăugă apoi, cu jumătate de voce şi pe un ton foarte blând că totul era în regulă, că nu trebuia decât să se întoarcă acasă şi să nu piardă scrisoarea.

Dar în acea clipă, de parcă ar fi vrut să arate că fetiţa nu era singură, faţa cadaverică a unui bătrân apăru o secundă printre ramurile de

iederă: era bunicul său, care o însoţise până la cafenea pentru a se asigura că nu va pierde plicul cu bancnota. Probabil că auzise ultimele cuvinte şi, fiind extrem de emoţionat de ele, având limba paralizată şi cu maxilarul inferior tremurând, reuşi doar să scoată o bâlbâială semănând mai mult cu un geamăt…

Doamna caritabilă, fără a acorda niciun fel de atenţie acestei întâmplări, notă pe o listă cele patru bilete rezervate şi îşi luă rămas-bun prin câteva cuvinte de o politeţe rece.

Cei doi prieteni rămaseră tăcuţi câteva clipe, evitând să se privească în ochi, bătând uşor cu degetele în spătarele scaunelor.

Hauberrisser îşi cunoştea prea bine prietenul pentru a nu fi conştient că, dacă l-ar fi întrebat pe acesta despre întâmplarea cu cizmarul Klinkherbogk, Pfeill i-ar fi înşirat o poveste fantastică şi abracadabrantă, doar pentru a nu fi bănuit că l-ar fi smuls dintr-o mizerie groaznică pe un biet cizmar. Încercă, de aceea, să îndrepte discuţia spre un subiect cât mai îndepărtat de actele caritabile şi de cizmari, dar care să nu pară nici prea tras de păr.

Aparent, era uşor, dar de fapt devenea, din minut în minut, tot mai greu.

„Ce lucru complicat şi gândirea asta!“, îşi spuse el. „Crezi că o faci cu creierul, când de fapt ea face cu creierul tot ce vrea şi e mai independentă decât o fiinţă vie!“

Se desprinse din gânduri şi zise:

– Auzi Pfeill, tu, care ai citit atâtea, nu ştii cumva dacă legenda Evreului Rătăcitor a apărut în Olanda?

Îşi amintise brusc de faţa pe care o zărise în vis, atunci când fusese în salonul de iluzionism.

Pfeill îl privi bănuitor:

– Crezi asta pentru că era pantofar?

– Pantofar? Cum aşa?

– Ei bine, se spune că Evreul Rătăcitor a fost la origine cizmarul Ahasverus din Ierusalim şi că, atunci când Iisus a vrut să se odihnească la el, în timp ce urca pe Golgota – Muntele Căpăţânii, adică – l-a gonit, cu înjurături. De atunci se zice că a fost blestemat să rătăcească prin lumea întreagă, neputând să moară înainte de cea de-a doua venire a lui Hristos.

Pfeill, văzând figura extrem de năucită a lui Hauberrisser, se grăbi să continue, pentru a se îndepărta, la rândul său, cât mai repede de tema „cizmarului“:

– În secolul al XIII-lea un episcop englez a pretins că a întâlnit în Armenia un evreu, Cartaphilos, care i-ar fi mărturisit că atunci când Luna e în anumite faze corpul îi întinereşte şi devine o vreme evanghelistul Ioan, despre care Iisus a vestit că nu va vedea nicicând moartea.

În Olanda, Evreul Rătăcitor poartă numele de Isaac Laquedem. Unii au crezut că-l recunosc în cel ce purta acest nume pe Ahasverus, pentru că el a contemplat îndelung chipul lui Hristos cioplit în piatră, iar apoi a strigat: „El e! El e! Exact aşa arăta şi El!“. Muzeele din Basel şi Berna prezintă doi pantofi, unul pentru piciorul drept, altul pentru stângul, obiecte ciudate, făcute din petice de piele, care

măsoară un metru lungime şi cântăresc un chintal. Au fost descoperite în două văi diferite, de la frontiera italo-elveţiană, şi ţinând cont de misterul apariţiei lor, s-a făcut o asociere destul de neclară cu Evreul Rătăcitor. De altfel…

Pfeill îşi aprinse o ţigară, apoi continuă:

– De altfel, este ciudat că ţi-a venit chiar acum ideea să-mi vorbeşti despre Evreul Rătăcitor, căci au trecut doar câteva minute de când mi-a revenit în minte, cu o claritate excepţională, un portret pe care l-am văzut cu câţiva ani în urmă într-o galerie particulară din Leyda. Atribuit unui maestru necunoscut, tabloul îl reprezintă pe Ahasverus: o faţă cu bronz verde-măsliniu, cu o bandă neagră pe frunte, ochi la care nu se disting nici pupilele, nici albul lor – cum să spun… semănând cu nişte hăuri. O faţă ce m-a urmărit până şi în vise…

Hauberrisser tresări, dar Pfeill continuă fără a observa:

– Din ce am citit ulterior, banda neagră de pe frunte este considerată în Orient semnul distinctiv al Evreului Rătăcitor. Se pare că ea ascunde o cruce de flăcări, care îi arde creierul în momentul când acesta ajunge la un anumit grad de perfecţiune. Savanţii cred că este însă vorba doar despre o serie de fenomene cosmice, în relaţie cu Luna, şi de aceea Evreul Rătăcitor este numit şi Chidher, adică «Cel-Verde», dar asta mi se pare că este pură fantezie.

Mania antică de a interpreta drept semn al Cerului orice lucru pe care nu-l înţelegem este din nou foarte la modă. A fost un moment de pauză atunci când un francez foarte spiritual a scris un pamflet satiric, pentru a demonstra că Napoleon nu a existat niciodată, că era vorba despre un mit astral şi că numele său real ar fi fost Apollo,

zeul Soarelui, iar cei doisprezece generali ai săi ar fi fost cele douăsprezece semne ale Zodiacului.

Sunt convins că misterele antice ascundeau o ştiinţă cu mult mai periculoasă decât cea care permite prezicerea eclipselor de Soare şi a fazelor Lunii, lucruri care trebuia neapărat să fie ascunse. Lucruri care nu mai este nevoie să fie ascunse în prezent, pentru că, slavă Domnului, mulţimea imbecilă nu ar crede în ele şi ar râde oricum. Lucruri care sunt guvernate de aceleaşi legi armonice ca şi lumea siderală şi care, deci, seamănă cu aceasta. Dar, orice s-ar spune, pentru moment cunoscătorii bat şaua, fără ca iapa să înţeleagă ceva.

Hauberrisser căzuse pe gânduri.

– Ce crezi tu despre evrei, în general? întrebă el, după o lungă tăcere.

– Hm, ce să cred? În general, sunt ca nişte corbi cărora nu le-au crescut încă penele: incredibil de vicleni, negri, cu ciocul încovoiat şi incapabili să zboare. Dar, fără îndoială, când şi când printre ei se naşte şi câte un vultur. De exemplu, Spinoza.

– Deci nu eşti antisemit?

– Nici prin cap nu-mi trece şi asta, pentru că am prea puţină stimă chiar şi pentru creştini. Li se reproşează evreilor că nu ar avea idealuri. Dar creştinii au doar false idealuri! Evreii comit mereu excese: în respectarea legii şi în încălcarea ei, în credinţă şi în necredinţă, ca şi în muncă şi în lene. Singurele lucruri cu care nu exagerează sunt alpinismul şi concursurile nautice, pe care ei le numesc *gojjim naches* [12] şi, în plus, au tendinţa de a-şi ignora emoţiile. Creştinii exagerează în domeniul emoţiilor şi, în consecinţă,

minimalizează restul. În privinţa credinţei, îi găsesc pe evrei prea talmudici, iar pe creştini prea talmici. [13]

– Crezi că evreii chiar au o misiune în lume?

– Desigur! Au misiunea de a se înfrânge pe ei înşişi. Tot ce există pe lume are misiunea de a se învinge pe sine. Cel ce este înfrânt de ceilalţi nu-şi îndeplineşte misiunea, iar cel ce nu-şi îndeplineşte misiunea este înfrânt de ceilalţi. Atunci când un om reuşeşte să se învingă pe sine, ceilalţi nici nu observă. Dar atunci când cineva îi înfrânge pe ceilalţi, cerul devine… roşu. Profanii numesc „progres" acest fenomen „luminos". E adevărat că un imbecil, văzând o explozie, consideră că focul de artificii este fenomenul esenţial… Dar te rog să mă scuzi, trebuie să te părăsesc acum, încheie baronul Pfeill, privind la ceas. Trebuie să ajung devreme acasă şi, în plus, nu aş putea să fac faţă mult timp unei asemenea revărsări de înţelepciune. *Servus* [14] , deci, cum se spune în Austria pentru a exprima exact contrariul. Și, dacă-ţi va face plăcere, vino cât mai curând pe la Hilversum să mă vizitezi.

Puse o monedă pe masă, pentru chelner, îi făcu surâzând un semn de adio prietenului său, apoi ieşi.

Hauberrisser se strădui să-şi facă puţină ordine în minte.

„Să fie oare adevărat sau visez?" se întrebă el, uimit. „Ce se întâmplă? Să existe un fel de fir roşu care străbate întreaga viaţă a unui om, format dintr-o suită de întâmplări extraordinare, sau aceste lucruri mi se întâmplă doar mie? Poate că inelele care trebuie să formeze un lanţ de evenimente nu se înlănţuie decât dacă nu le strici corelarea, făcându-ţi singur planuri, pe care să le urmezi orbeşte şi să

fragmentezi astfel destinul care, în caz contrar, s-ar fi ţesut de la sine precum o minunată panglică continuă!“

În virtutea unei vechi obişnuinţe izvorâte din experienţă, pe care o găsise până atunci… aparent valabilă, încercă să-şi explice prin telepatie simultaneitatea apariţiei aceleiaşi imagini în mintea sa şi în cea a prietenului, dar, de această dată, teoria nu mai părea la fel de conformă cu realitatea ca odinioară, pe când nu lua în seamă astfel de lucruri şi încerca să le uite cât mai rapid. Amintirea pe care i-o păstrase baronul Pfeill feţei verzi cu bandă neagră pe frunte avea o bază tangibilă: un portret pe care spunea că-l văzuse la Leyda. Dar de unde provenise atunci viziunea pe care o avusese el însuşi în vis, cu puţin timp în urmă, pe când se afla în prăvălia lui Chidher-cel-Verde, imaginea aceleiaşi feţe cu ten verde-măsliniu, purtând aceeaşi bandă neagră pe frunte?

„Repetarea acestui cuvânt straniu, Chidher, la un interval de numai o oră, mai întâi sub forma firmei unui magazin, apoi sub cea a numelui legendar atribuit Evreului Rătăcitor, este ea însăşi o coincidenţă destul de ciudată“, remarcă Hauberrisser. „Dar, oricum, puţini sunt aceia care să nu fi făcut o mulţime de observaţii de acelaşi gen“, îşi spuse el. „Cum se întâmplă oare că un nume pe care nu l-ai mai auzit nicicând ţi se repetă în serie ori că, mergând pe stradă, întâlneşti persoane ce seamănă tot mai bine cu o alta, pe care n-ai mai văzut-o de mult, pentru ca la un colţ de stradă să dai nas în nas chiar cu acea persoană? Și nu e vorba despre asemănări imaginare, nu, ci este o asemănare fotografică, o asemănare atât de mare, încât te obligă să te gândeşti la persoana în chestiune, indiferent dacă vrei sau nu… Cum de se întâmplă toate acestea? Oare oamenii care arată aproape la fel nu cumva au şi un destin asemănător? De câte ori nu mi s-a confirmat lucrul acesta! Destinul pare a fi un fenomen

inevitabil, ce însoţeşte constituirea corpului şi a formei feţei, supus unei legi a corespondenţelor care se exercită până în cele mai mărunte amănunte. O bilă, de exemplu, nu poate face nimic altceva decât să se rostogolească, iar un cub, să se dea peste cap. De ce nu s-ar supune şi o fiinţă vie, care este de mii de ori mai complicată, tot unor legi la fel de riguroase, care să-i precizeze un anumit destin, format din predeterminări de mii de ori mai complicate? Înţeleg acum de ce bătrâna astrologie nu a pierit – ba poate şi-a făcut mai mulţi adepţi decât oricând – şi de ce un om din zece vrea să i se calculeze horoscopul. Dar oamenii greşesc atunci când cred că stelele vizibile pe cer sunt cele care le determină destinul. De fapt, probabil că este vorba despre alte «planete», care circulă în sângele din jurul inimii şi care au alte mişcări decât corpurile cereşti de tipul Jupiter, Saturn şi celelalte. Dacă faptul că s-a născut într-un anumit loc, la o anumită oră şi la un anumit minut ar fi factori decisivi pentru destinul cuiva, cum s-ar putea explica atunci cazuri monstruoase ca cel al surorilor siameze Blaschek, care, cu toate că s-au născut în aceeaşi secundă, au avut un destin atât de diferit, încât una dintre ele a devenit mamă, pe când cealaltă a rămas virgină?“

Un domn purtând un costum de flanelă albă, cravată roşie, pălărie Panama aşezată puţin într-o parte, având degetele pline de inele ţipătoare, cu un monoclu lipit de ochiul întunecat, stătea de mult la o masă ceva mai îndepărtată, cufundat în lectura unui ziar maghiar. Schimbându-şi mereu masa, de parcă s-ar fi ferit de curent, reuşise să se apropie de Hauberrisser fără ca acesta, adâncit mai departe în meditaţia sa, să fi observat ceva.

Doar atunci când domnul îl întrebă pe chelner, cu o voce răsunătoare, despre locurile de distracţie şi alte atracţii ale oraşului Amsterdam, îi atrase atenţia lui Hauberrisser, făcând astfel să se

cufunde în tenebrele din care se iviseră toate consideraţiile profunde ce-l acaparaseră până atunci.

Doar o privire îi ajunse pentru a-şi da seama că domnul era „profesorul“ Zitter Arpád de la salonul de iluzionism, care făcea pe nou-venitul, de-abia coborât din tren şi complet dezorientat.

Este adevărat că mustaţa îi dispăruse, iar pomada din păr i se scurgea acum într-un alt sens, dar figura de escroc a „prestidigitatorului din Pressburg“ nu-şi pierduse nimic din trăsăturile specifice.

Hauberrisser era mult prea bine-crescut pentru a lăsa să se observe, fie chiar şi printr-un semn cu ochiul, că-şi aminteşte de personajul din faţa lui. Pe de altă parte, îl amuza să opună fineţea superioară a omului cultivat şmecheriilor cusute cu aţă albă ale tipului needucat, ce crede că travestiul i-a reuşit doar pentru că cel pe care vrea să-l înşele nu reacţionează de cum l-a văzut prin gesturi şi încruntături de genul celor folosite de comedieni.

Pentru Hauberrisser, era evident că „profesorul“ îl urmărise pe furiş până la cafenea şi că acum punea la cale cine ştie ce pungăşie balcanică. Dar, pentru a se convige că într-adevăr el era cel vizat, şi nu altcineva, se făcu imediat că vrea să plătească şi să plece. Pe faţa domnului Zitter apăru îndată expresia unei profunde consternări.

Hauberrisser zâmbi în sinea lui, satisfăcut: „«Firma Chidher-cel-Verde», dacă profesorul făcea într-adevăr parte din ea, pare să utilizeze mijloace multiple pentru a nu-şi pierde din vedere clientela: doamne parfumate cu părul tăiat scurt, dopuri zburătoare, bătrâni evrei fantomatici, capete de mort ce prezic viitorul, spioni neîndemânatici îmbrăcaţi în costume albe. Felicitări!“

– Chielner, nu-i aşa că pot găsi prin împriejurimi o bancă la care aş putiea schimba bancnote de o mie de lire stierline pe florini? întrebă profesorul pe un ton degajat, dar la fel de tare, şi simulă o profundă supărare atunci când primi un răspuns negativ.

– Se pare că ieste iextrem die dificil să faci rost die mărunţiş la Amstierdam, spuse el, întorcându-se pe jumătate spre Hauberrisser, de parcă ar fi vrut să intre în vorbă cu el. Am avut dieja problieme şi la hotiel din aciest motiv!

Hauberrisser nu-i răspunse nimic.

– Da, da, o groază de problieme!

Hauberrisser nu se lăsă înduioşat.

– Noroc că proprietarul hotielului auzise de numiele domieniului meu! Sunt contiele Ciechonski, dacă îmi permiteţi. Contiele Wlodzimierz Ciechonski.

Hauberrisser se înclină imperceptibil şi îşi murmură numele cât mai neinteligibil. Dar probabil că domnul conte avea o ureche extrem de fină, căci sări fericit în picioare, se apropie de masă, se instală imediat pe scaunul pe care-l eliberase Pfeill şi strigă voios:

– Hauberrisser? Ciliebrul spiecialist în torpile? Sunt contiele Ciechonski, contiele Wlodzimierz Ciechonski… Îmi piermiteţi, nu-i aşa?

Hauberrisser clătină din cap, surâzând:

– Greşiţi: niciodată nu am construit torpile.

Şi gândi: „Ce tâmpit! Păcat că şi-a ales rolul de conte polonez. Îmi plăcea mai mult în cel al profesorului Zitter Arpád din Pressburg. În felul acesta, aş fi putut eventual obţine de la el ceva informaţii despre prietenul său Chidher-cel-Verde!“

– Nu? Păcat. Dar nu facie nimic! Numiele die Haubierrisser triezieşte în mine o mulţimie die amintiri plăcutie! făcu contele, cu vocea tremurând de emoţie. Aciest numie şi ciel die Eugène Louis Jean Joseph sunt strâns liegate die familia noastră.

„Acum, aşteaptă probabil să-l întreb cine este acest Eugène Louis Jean Joseph. Ei bine, nu!“ gândi Hauberrisser, trăgând în linişte din ţigară.

– Vrieau să spun că Eugène Louis Jean Joseph ieste naşul mieu. Numai că imiediat după botiez a plecat în Africa, pientru a sie lăsa omorât acolo.

„Avea probabil ceva pe conştiinţă“, îşi spuse Hauberrisser, iar apoi cu voce tare:

– Să se lase omorât? Ce regretabil!

– Da, din păcatie, păcatie, păcatie. Eugène Louis Jean Joseph! Ar fi putut fi împărat al Franţiei…

– Ce-ar fi putut să fie? (Hauberrisser avu impresia că nu auzise bine). Împăratul Franţei?

– Diesigur! îşi jucă, plin de mândrie, Zitter Arpád atuul. Prinţul Eugène Louis Jean Joseph Napolieon al patrulea. A căzut pie câmpul die luptă pie data die întâi iunie 1879, în cursul uniei luptie cu zuluşii. Păstriez încă o buclă din părul său.

Scoase din buzunar un ceas de aur de mărimea unui biftec şi de un prost-gust ce producea senzaţii de vomă, îi deschise capacul şi arătă şuviţa de păr negru din interior.

– Ciasul îl am tot de la iel. Cadou de botiez. O minunie a orologieriei: când apieşi pie aciest buton, batie orile, minutile, secundile, iar pie partia ciealaltă aparie un cuplu făcând dragostie die zor. Butonul aciesta diclanşiază sicundarul; aciesta îl oprieşte. Dacă apieşi mai tarie, îţi arată faza Lunii. Dacă apieşi şi mai tarie, aparie şi data. Manieta acieasta din stânga facie să picurie parfum die mosc, iar ciea din drieapta facie să cântie Marsieieza. Un adievărat cadou riegal. Nu mai iexistă în lumiea întrieagă decât unul la fiel.

– O consolare, totuşi! Recunoscut Hauberrisser, curtenitor şi alunecos.

Amestecul de nemăsurată neruşinare şi totală necunoaştere a bunelor maniere îl distra nespus.

Contele Ciechonski, încurajat de expresia amabilă de pe chipul inginerului, făcu noi şi noi mărturisiri: îi vorbi despre imensele sale proprietăţi din Polonia rusească, din nefericire devastate acum de război, lucru care nu-l afecta însă prea mult, pentru că era în relaţii intime cu mediile bursiere din America şi pentru că în fiecare lună câştiga mai multe mii de lire sterline din speculaţii la Londra. Continuă apoi să-i vorbească despre cursele de cai, despre jocheii corupţi, despre soţiile de miliardari pe care le cunoştea cu duzinile, despre terenurile din Ural şi din Brazilia ce puteau fi cumpărate pe un colţ de pâine, despre câmpurile petroliere, încă necunoscute, din regiunea Mării Negre, despre invenţiile fabuloase pe care le făcuse şi care urma să-i aducă un milion pe zi, despre comori ascunse, ai căror proprietari erau dispăruţi sau morţi, despre metodele infailibile de a

câştiga la ruletă… Îi vorbi despre sumele fabuloase pe care oameni demni de încredere din Japonia de-abia aşteptau să le împrumute (desigur, după constituirea prealabilă a unor depozite de garanţie), despre lupanarele subterane ale marilor oraşe, în care accesul era rezervat exclusiv iniţiaţilor. Îi vorbi chiar, cu o precizie mergând până la cele mai mici detalii, despre ţara aurului, Orphirul regelui Solomon, ce se găsea în ţinuturile locuite de zuluşi, după cum aflase din hârtiile ce-i rămăseseră de la naşul său, Eugène Louis Jean Joseph.

Părea încă mai complex decât ceasul său, aruncând mereu noi şi noi momeli, una mai grosolană decât cealaltă, pentru a prinde peştele mult dorit. Asemenea unui spărgător miop, care îşi încearcă rând pe rând în broscă toată trusa de chei false, fără a reuşi să deschidă uşa, tatona mereu în jurul sufletului lui Hauberrisser, fără a reuşi să găsească fereastra prin care ar fi putut pătrunde înăuntru.

În cele din urmă, sătul de atâtea înfrângeri, renunţă şi îl întrebă pe Hauberrisser dacă nu cumva l-ar putea introduce într-un cerc de joc elegant. Dar şi în acest sens speranţele sale s-au dovedit zadarnice: inginerul se scuză, motivând că el însuşi era străin la Amsterdam. Aşa că trebui să-şi bea morocănos, cu înghiţituri mici, paharul de sherry-cobler.

Hauberrisser îl observa, gânditor: „Oare n-ar fi mai bine să-i arunc în faţă faptul că nu este decât un scamator? Aş fi dispus să plătesc destul de bine plăcerea de a-i auzi povestea vieţii chiar din gura lui. Sunt sigur că e nespus de pestriţă şi plină de neprevăzut. Tipul s-a scăldat, desigur, multă vreme în noroi. Dar fără îndoială că m-ar minţi şi ar sfârşi prin a deveni grosolan“. Simţi cum un sentiment de iritare pune stăpânire pe el: „Traiul în mijlocul oamenilor şi al

lucrurilor din lumea asta a devenit insuportabil. Mormane de cochilii goale pretutindeni – şi chiar dacă ai norocul să dai peste ceva ce pare o nucă, pe care crezi că ar merita să o spargi, înăuntru nu găseşti decât o piatră inertă.“

– Evrei! Hasidimi [15] ! mormăi ţopârlanul dispreţuitor, arătând spre un grup de oameni în zdrenţe ce treceau pe stradă, grăbiţi şi tăcuţi – bărbaţii în faţă, îmbrăcaţi cu caftane negre, cu bărbile vâlvoi, urmaţi de femeile ce-şi purtau copiii în cârcă, toţi având ochii larg deschişi şi privind fix, cu o expresie dementă, spre orizont.

– Emigranţi! Fără un sfanţ în buzunar! Ba mai cred şi că marea se va deschide în faţa lor, pentru a-i lăsa să treacă, atunci când vor ajunge la malul ei. Sunt nebuni! Nu cu multă vreme în urmă, la Zandvoort, erau doar o gloată care s-ar fi înecat dacă nu ar fi fost scoşi la timp din apă!

– Chiar e adevărat sau doar glumiţi?

– Nu, nu, vorbesc foarte serios. Nu aţi citit în ziare? În orice parte am privi, vedem cum face ravagii nebunia credincioşilor. Pentru moment, ce-i drept, doar săracii sunt cei atinşi de această boală, dar… (figura furioasă a lui Zitter se lumină la gândul că poate sosise şi vremea lui), dar nu va trece mult până ce vor fi contaminaţi şi bogaţii. Sunt sigur.

Fericit că în sfârşit găsise un subiect de conversaţie, încântat de faptul că Hauberrisser îl ascultase tensionat, fără a scoate un cuvânt, redeveni brusc vorbăreţ:

– Nu doar în Rusia, unde sfinţii ca Rasputin sau Ivan Sergheiev par a răsări din pământ, din iarbă verde, ci în întreaga lume se răspândeşte

această nebunie: se întoarce Mesia! Lucrul acesta se pregăteşte până şi la zuluşii din Africa: acolo există un negru care merge pretutindeni, făcând minuni. Îşi spune Ilie-cel-Negru [16] . Am aflat de la Eugène Louis… Se corectă rapid: de la un prieten care a vânat recent leoparzi în acea zonă. De altfel, am cunoscut eu însumi la Moscova un celebru şef zulus. Faţa îi trădă brusc nesiguranţă. Și, dacă n-aş fi văzut cu propriii mei ochi, n-aş fi crezut nicicând: acest individ, care habar nu are de alte trucuri, poate să facă magie adevărată, la fel de adevărată ca şi faptul că stau acum în faţa dumneavoastră. Aţi auzit bine: magie. Nu râdeţi, dragul meu domn Hauberrisser! L-am văzut cu ochii mei, iar pe mine niciun iluzionist nu mă duce de nas… O clipă uitase de tot că trebuia să joace rolul de conte polonez. Cunosc eu însumi tot repertoriul, de la A la Z. Naiba ştie cum procedează. Pretinde că ar avea un fetiş, căruia nu trebuie decât să-i invoce ajutorul, pentru a putea trece proba focului. Adevărul e că pune să se înroşească în foc bolovani – da, domnule, i-am verificat personal – pe care merge apoi, foarte încet, fără să se ardă la tălpi.

Era atât de agitat, încât începu să-şi roadă unghiile şi mormăi ca pentru sine:

– Dar aşteaptă numai puţin, flăcăule, că te demasc eu!

Speriat că poate mersese prea departe, îşi reluă brusc masca de conte polonez şi îşi goli paharul dintr-o înghiţitură:

– În sănătatiea dumnieavoastră, scumpie domn Hauberrisser, în sănătatiea dumnieavoastră! Poatie că-l vieţi viedea cu propriii ochi pie zulus: mi s-a spus că s-ar găsi acum în Olanda şi că ar da

riepriezentaţii într-un circ. Dar poatie că ar fi binie să triecem în sală şi să siervim dejunul?…

Hauberrisser se ridică rapid: Zitter Arpád pe post de „conte“ nu-l interesa deloc.

– Îmi pare foarte rău, dar sunt ocupat astăzi. Poate altă dată. Adio. Mi-a făcut plăcere.

Stupefiat de plecarea subită, ţopârlanul rămase cu gura căscată, urmărindu-l cu privirile.

A treia arcană
Preoteasa

Hauberrisser mergea pe străzi, pradă unei agitaţii de neînţeles. Trecând prin faţa circului în care se producea trupa de zuluşi Usibepu, singura la care s-ar fi putut referi Zitter Arpád, se întrebă o clipă dacă nu ar fi interesant să participe la reprezentaţie, dar renunţă imediat la idee. Ce-i păsa, în fond, de faptul că un negru putea săvârşi acte magice? Nu curiozitatea de a vedea ceva ieşit din comun îl făcuse să bântuie pe străzi şi să fie atât de neliniştit. Ceva imponderabil, fără formă precisă, care plutea în atmosferă, nu-i dădea pace: era acelaşi suflu misterios şi straniu care-l mai strânsese şi în alte dăţi de gât, chiar înaintea acestei călătorii în Olanda; erau clipele în care, involuntar, cocheta cu ideea de a se sinucide.

Se întrebă de la ce i se putea trage de data asta. Să se fi contaminat de la emigranţii evrei văzuţi adineauri?

„Probabil că aceeaşi influenţă nedefinită care îi mână prin lume pe aceşti fanatici religioşi m-a făcut şi pe mine să-mi părăsesc patria…“ simţi el. „Doar aparent avem motive diferite.“

Avusese deja senzaţia de oprimare cu mult timp înainte de război, dar o stăpânise, abandonându-se cu totul muncii sau distracţiilor. Se manifestase sub forma unei dorinţe febrile de a călători, a unei stări

de spirit foarte schimbătoare, datorată unui mod de viaţă eronat şi, mai târziu, atunci când stindardele însângerate au început să fluture deasupra Europei, sub forma unor presentimente legate de evenimente. Dar de ce acum, când războiul se terminase, această suferinţă se accentua din zi în zi, aducându-l aproape în pragul disperării? Și asta nu i se întâmpla doar lui: mai toţi cei cărora le vorbise despre această stare îi mărturisiseră că la fel simţeau şi ei.

Și ei se consolaseră la gândul că după terminarea războiului sufletele se vor linişti. Dar, din păcate, s-a întâmplat exact invers.

Oare se putea dezlega misterul aplicând înţelepciunea banală a unor capete pătrate – care au mereu pregătite explicaţii simpliste pentru toţi şi pentru toate – şi care atribuiau acest frison febril al umanităţii alterării stării sale materiale? Cauza părea mult mai profundă.

Fantomele uriaşe, fără formă, ce puteau fi recunoscute doar după ravagiile pe care le făceau, fantome ivite din conferinţele secrete unde se reuneau bătrânii ambiţioşi, cu inimi reci, în jurul mesei verzi, se soldaseră cu milioane de victime, dar, potrivit tuturor aparenţelor, îşi luaseră acum un moment de repaos. În locul lor, se ivise acum cea mai sinistră dintre toate fantomele – trezită mai demult de suflul pervertirii unei false culturi – şi care stătuse până acum la pândă, semănând cu o meduză de-abia scoasă din abisuri, rânjind de umanitatea care îşi închipuise că ar fi de ajuns pur şi simplu să se mai strângă o dată menghina supliciilor pentru a se asigura libertatea generaţiilor viitoare. Dar ea strângea întruna menghina, indiferentă la acumularea de ştiinţă şi cunoştinţe.

În ultimele săptămâni Hauberrisser ajunsese să-şi domine pe deplin dezgustul faţă de viaţă. Îi venise ideea stranie să trăiască în străinătate, ca un fel de călugăr, într-un oraş care se transformase

practic de azi pe mâine dintr-o piaţă mondială a pasiunilor ţinute în frâu într-un bâlci internaţional al instinctelor sălbatice, năucitoare. Și, într-o anumită măsură, reuşise. Dar acum, vechea delăsare îl cuprindea ori de câte ori îi dădea prilejul, din ce în ce mai intensă, indiferentă la spectacolul existenţei dezordonate şi lipsite de scop pe care o ducea mulţimea zgomotoasă din jurul său.

De parcă până atunci ar fi fost orbit, îl zgudui până în străfundurile sufletului expresia feţelor care mişunau în jurul lui.

Nu mai era vorba despre chipuri de oameni care merg la spectacol ca să se distreze ori ca să uite de grijile de zi cu zi, aşa cum şi le amintea de mai demult! Pe ele citea deja stigmatul unei dezrădăcinări incurabile.

Simpla luptă pentru existenţă nu sapă astfel de riduri şi şanţuri pe feţele oamenilor.

Nu reuşi să nu se gândească la desenele reprezentând orgiile din timpul epidemiilor de ciumă şi dansurile Morţii din Evul Mediu, iar apoi la stolurile de păsări care, presimţind un cutremur de pământ, se învârtesc în tăcere, într-o teroare sumbră…

Trăsurile treceau una după alta spre circ, iar oamenii se repezeau înăuntru cu o grabă febrilă, de parcă ar fi fost ceva pe viaţă şi pe moarte. Doamne sclipind de briliante, cu chipuri fin desenate, baroane franţuzoaice ajunse cocote, englezoaice slabe, distinse, care până nu demult făcuseră parte din înalta societate, treceau acum atârnând la braţul câte unui pungaş cu ochi de şobolan şi faţă de hienă, îmbogăţit peste noapte printr-o speculaţie la bursă. Prinţese rusoaice, tremurând din toate mădularele ca urmare a nopţilor albe şi a vieţii agitate. Nicăieri nu mai putea observa nici măcar o urmă

din nonşalanţa aristocratică de odinioară: totul fusese spulberat de un adevărat diluviu spiritual.

Ca un preludiu al unei epoci viitoare şi temute, din interior răsunau mugetele prelungi ale fiarelor, când îngrozitor de puternice şi apropiate, când înăbuşite de perdelele groase de la intrarea în cort. Mirosul înţepător al fiarelor se amesteca acum cu cel al parfumurilor, dar şi cu cel de carne crudă şi de sudoare de cal venit de pe stradă.

Readus cu picioarele pe pământ de acest contrast, Hauberrisser revăzu o clipă o imagine din trecut: un urs, într-o cuşcă dintr-o menajerie ambulantă, legat cu un lanţ de laba stângă, care dansa săltând de pe o labă pe alta, adevărată întrupare a disperării, zi după zi, lună după lună, ba chiar ani mai târziu când îl revăzuse la un alt bâlci.

„De ce nu l-ai cumpărat ca să-l eliberezi?“ urlă ceva din Hauberrisser, un gând pe care îl mai gonise din minte de cel puţin o sută de ori, dar care revenea de fiecare dată cu reproşuri fierbinţi şi la fel de vii ca în prima zi – un lucru minuscul, în aparenţă nesemnificativ şi lipsit de gravitate, în raport cu enormele omisiuni ce se aliniază de-a lungul întregii vieţi a unui om, şi totuşi singura idee pe care timpul nu reuşise să i-o şteargă din minte.

„Spiritele miriadelor de animale asasinate şi maltratate ne-au blestemat, sângele lor strigă după răzbunare“, se năpusti în creierul lui Hauberrisser, preţ de o bătaie a inimii, o viziune confuză. „Vai de noi, oamenii, dacă sufletul fie şi numai al unui singur cal se va găsi printre acuzatorii Judecăţii de Apoi! De ce oare nu l-am cumpărat, atunci, ca să-l eliberez?“

De câte ori nu-şi adresase reproşurile cele mai amare, înăbuşindu-le apoi, de fiecare dată, cu argumentul că eliberarea ursului n-ar fi contat mai mult decât clintirea unui fir de nisip în deşert. Dar, îşi spuse după ce-şi trecu în revistă întreaga viaţă, oare de-a lungul anilor descoperise ceva care să fie cât de cât important? Studiase şi se ascunsese de Soare pentru a construi maşinării care ruginiseră de mult, iar în acest timp neglijase să ajute alte fiinţe să se bucure de Soare… Nu făcuse nimic altceva decât să contribuie la nonsensul universal.

Îşi croi cu greu un drum prin mulţimea densă, pentru a ajunge în piaţa pustie, strigă după o trăsură şi ceru să fie dus în afara oraşului.

O nevoie imperioasă de a regăsi zilele însorite pe care le pierduse pusese brusc stăpânire pe el.

Roţile se hurducau exasperant de încet pe caldarâm, iar Soarele stătea să apună. Nerăbdarea de a ajunge cât mai repede în câmp liber îl făcea tot mai nervos.

Atunci când văzu, în sfârşit, verdele gras al pământului, capetele miilor de vaci bălţate, protejate de răcoarea serii cu câte o pătură, ce stăteau pe insuliţele împărţite parcă până la infinit de caroiajul regulat al canalelor brune, şi printre ele ţărăncile olandeze cu bonetele lor albe, care purtau găleţile pentru lapte, avu impresia că vede acolo o imagine reflectată pe un imens balon de săpun, în care aripile morilor de vânt păreau a reprezenta primele cruci negre ale unei nopţi eterne ce se pregătea să vină. Toate i se păreau o ţară de vis, în care nu îi mai era permis să pună piciorul, el trebuind să urmeze aceste înguste drumuri paralele cu pajiştile, mereu despărţit

de apele fluviului, în care se oglindeau razele roşietice ale Soarelui care asfinţea.

Mirosul apei şi al păşunilor, care-i umplea nările, nu făcu decât să-i transforme neliniştea într-un sentiment de melancolie şi abandon.

Apoi, atunci când iarba se făcu mai închisă la culoare şi o ceaţă argintie începu să se ridice din pământ, i se păru că stă închis într-o celulă, care era chiar capul lui, şi că priveşte prin ferestrele ochilor cum se lasă pe veci întunericul peste o lume a libertăţii…

Atunci când revăzu primele rânduri de case, oraşul era cufundat într-o penumbră profundă şi în zvonul nenumăratelor clopotniţe cu forme curioase, ale căror clopote făceau să vibreze ceaţa.

Coborî din trăsură şi o luă pe jos spre locuinţa sa, mergând pe străzi colţuroase, traversând canale pe care pluteau imense bărci negre, imobile, cufundat într-un diluviu de mere putrezite şi gunoaie, trecând pe sub frontoane cu suporţi de fier, ce se oglindeau în apă, de deasupra zidurilor coşcovite.

În faţa porţilor şedeau pe taburete scoase din cocioabe grupuri de bărbaţi cu pantaloni albaştri şi largi, cu bluze roşii, alături de femei ce asudau reparând năvoade. Cete de copii gălăgioşi se jucau pe stradă.

Trecu în grabă prin faţa porţilor deschise, de unde se revărsa un miros greu de peşte, de sudoare şi mizerie cotidiană, pentru a ajunge în locurile unde vânzătorii de gogoşi îşi instalaseră tonetele la colţurile străzilor şi trimiteau un iz de untură arsă până pe ulicioarele cele mai înguste.

Toată dezolarea portului olandez, cu străzile sale foarte curate şi canalele incredibil de murdare, cu locuitorii săi tăcuţi şi cu faţadele strâmte, cu magazinele de peşte şi brânză luminate de lucirea slabă a unei lămpi de petrol, se lăsă cu toată greutatea pe sufletul său.

O clipă, în mijlocul acestui Amsterdam atât de întunecat avu nostalgia oraşelor luminoase pe care le cunoscuse şi în care trăise. Viaţa din ele i se păru dintr-odată atrăgătoare, aşa cum tot ceea ce ţine de trecut pare mai frumos şi mai plăcut decât prezentul. Dar ultimele amintiri pe care le avea în legătură cu acele oraşe, în special impresia unei decadenţe interioare şi exterioare imposibil de evitat, au înăbuşit rapid nostalgia care se năştea.

Ca să scurteze drumul, o luă pe un pod metalic şi traversă o stradă elegantă şi animată, cu vitrine somptuoase, dar apoi ajunse din nou pe o străduţă întunecată, de parcă oraşul şi-ar fi schimbat aspectul doar o clipă. Aici reapăruse, ca o maladie îngrozitoare, bătrâna „Ness“ a Amsterdamului, strada rău famată a prostituatelor şi a proxeneţilor, dărâmată în urmă cu câţiva ani, dar reînviind într-o altă parte a oraşului, cu o înfăţişare mai puţin sălbatică şi grosolană, dar la fel de îngrozitoare.

Toţi cei pe care Londra, Parisul, oraşele Belgiei şi ale Rusiei îi vomaseră, cei care îşi părăsiseră ţara cu primul tren, pierzându-şi capul de frica revoluţiilor ce izbucniseră în patria lor, se adunaseră în aceste „distinse“ stabilimente.

Portari cu vestoane lungi, albastre, purtând pe cap tricornuri, cu câte un baston cu măciulie de cupru în mână, deschideau şi închideau în tăcere uşile capitonate, asemenea unor roboţi, când Hauberrisser trecea pe lângă ei. De fiecare dată, lumina orbitoare se revărsa pe stradă şi o clipă aerul era sfâşiat de un strigăt strident, ţâşnit ca dintr-

un gât subteran, amestec de muzică de jazz, zvon de ţambaluri şi scripci ţigăneşti.

Mai sus, la primul sau al doilea etaj al unora dintre case, puteai ghici cu totul altă viaţă: tăcută, şoptită, felină, ascunsă înapoia draperiilor roşii. Se bătea uşor cu degetul în geamuri, se auzeau ici şi colo chemări în toate limbile pământului, al căror sens era limpede precum cristalul, căci ele făceau să apară o clipă bustul unei femei în cămaşă de noapte, cu capul ascuns în întuneric, ca un tors cu braţe făcând semne. Iar apoi ferestrele rămâneau mai departe deschise, dar întunecate, sumbre şi lugubru de tăcute, de parcă însăşi Moartea ar fi locuit în acele camere.

Casa de la colţul străduţei părea oarecum inocentă: era un café-concert şi restaurant în acelaşi timp, dacă te luai după afişele lipite pe perete.

Hauberrisser intră aici: o sală înţesată, cu mese rotunde acoperite cu pânză galbenă, în jurul cărora se mânca şi se bea. În spate era o scenă cu vreo şase cântăreţe şi actori, stând în semicerc, aşteptându-şi rândul să intre în scenă, stând pe scaune.

Un bătrân cu burtă proeminentă, cu ochi exoftalmici, cu barbă albă, având picioarele incredibil de subţiri strânse într-un indispensabil verde şi labe de broască, stătea dând din degetele de la picioare alături de o cântăreaţă franţuzoaică, îmbrăcată în costum de Incroyable, şi discuta cu ea pe şoptite ceva ce părea extrem de important. În acest timp, publicul asculta, fără a înţelege, discursul în germană al unui actor îmbrăcat în evreu polonez. Purta caftan şi cizme înalte şi ţinea în mână o seringă mică, asemenea celor care se vindeau în drogherii pentru cei care suferă de urechi; după fiecare cuplet, făcea un dans grotesc, cântând pe nas:

De la trei la patru eu consult,
La etajul doi de găsit eu sunt;
Doctor Fleiglstock îmi spune,
Cel mai bun specialist din lume!

Hauberrisser căută din priviri un loc liber. Dar mulţimea – aparent mai ales mici-burghezi autohtoni – era compactă, în toate direcţiile. Doar în centrul sălii se găseau, în mod provocator, câteva scaune libere. Trei femei opulente şi o bătrână cu privirea severă, cu nas în formă de cioc de vultur şi ochelari cu rame din os stăteau aşezate, tricotând ciorapi, în jurul unei căni cu cafea acoperite cu un capişon de lână multicoloră, ca o oază de linişte în sânul familiei.

La un semn amabil din partea celor patru doamne, înţelese că poate lua loc alături de ele.

La început crezuse că este vorba despre o mamă cu fiicele sale, rămase văduve, dar îşi dădu repede seama că nu puteau fi rude: cele trei mai tinere erau blonde, grase, la vreo patruzeci şi cinci de ani, cu figuri bovine, tipic olandeze, în timp ce matroana cu părul alb era, probabil, originară din sud.

Chelnerul îi aduse un biftec şi îi zâmbi. În jurul său, clienţii mustăceau privindu-l pe furiş şi comentând pe şoptite. Ce să fi fost? Hauberrisser nu înţelegea nimic. Fără să se trădeze, le studia pe cele patru femei: nu, nu se putea, erau întruchiparea spiritului mic-burghez! Dacă te luai fie şi numai după vârsta lor, şi tot aveai o garanţie a respectabilităţii.

Pe scenă se urcase acum un actor cu barbă roşcovană, purtând un joben ornat cu steagul american, îmbrăcat cu pantaloni colanţi, cu

dungi albastre şi albe, cu o haină în carouri galben-verzui, de care era atârnat un ceas deşteptător, iar în buzunar avea o gâscă sugrumată, pe care i-o trânti în cap colegului, bătrânul broscoi, cântând strident *Yankee doodle*. În acelaşi timp, doi telali din Rotterdam cântau „cu acompaniament de pian“ vechiul cântec melancolic *Dispăruta Zandstraat:*

Zeg, Roole, wat zal jij verschrikken
Als jij's thuis gevaren ben:
Dan zal je zien en ondervienden
Datjij de Polder nie meer ken.
De heele keet wordt afgebroken,
De heeren krijgen nou d'r zin.
De meides motten uit d'r zaakies
De Burgemeester trek erin.

Emoţionate de parcă ar fi fost vorba despre un cîntec religios protestant, cele trei olandeze grăsane, cu ochii plini de lacrimi, cântară în cor, alături de întreaga sală:

Ze gaan de Zansdtraat netjes maken
't Wordt 'n kermenadebuurt
De huisies en de stille knippies
Die zijn al an de Raad verhuurt.
Bij Nielsen kenje nie rneer dansen
Bij Charley zijn geen nzeisies nzeer.
En rnoeke Bei draag al'n hoedje
Die wordt nu zuster in den Heer.

Vii şi variate precum arabescurile unui caleidoscop, numerele se succedau fără încetare, fără nicio ordine: „fetiţe“ englezoaice cârlionţate, de o inocenţă înspăimântătoare, apaşi cu fulare roşii de lână, o dansatoare din buric din Siria, cu pântece unduitor, imitatori de clopote şi bavarezi cântând melodii săltăreţe.

Acest potpuriu de absurdităţi calma nervii printr-un efect aproape narcotic, de parcă ar fi cuprins în ele ceva din magia ciudată pe care o au jucăriile copiilor, şi pentru inimile chinuite de viaţă era un leac mai eficace decât orice operă de artă extrem de rafinată.

Timpul trecea fără să-şi dea seama. Pentru momentul final, întreaga trupă de artişti desfăşură un steag al tuturor popoarelor lumii – probabil un simbol al păcii şi fericirii reinstalate – şi un dansator negru de step începu să cânte obişnuitul:

Oh, Susy Anna
Oh, don't cry for me
I'm going to Loosiana
My true love for to see…

Nu şi-a revenit din uimirea pe care a simţit-o când şi-a dat seama brusc că numeroasa asistenţă s-a făcut nevăzută, fără ca el să-şi poată da seama cum: sala rămăsese aproape goală.

Chiar şi vecinele de masă dispăruseră în tăcere. Dar îi lăsaseră sub paharul de vin o dulce amintire: o carte de vizită roz, reprezentând doi porumbei ce se giugiuleau, cu acest mesaj:

Madam Gitel SCHLAMP

Deschis toată noaptea

Waterloo Plein Nr. 21

15 dame

în acest hotel particular

Asta era!

– Domnul doreşte un bilet de intrare prelungit? îl întrebă încet chelnerul, înlocuind rapid faţa de masă galbenă cu una albă, iar apoi puse în mijlocul mesei un buchet de lalele şi tacâmuri de argint.

Un ventilator imens începu să se rotească, aspirând aerul plebeian.

Valeţi în livrea pulverizară parfumuri, un covor de catifea roşie se desfăşură ca o limbă până la estradă, iar în sală fură instalate fotolii de piele gri.

Se auziră automobile şi trăsuri oprind în faţa uşii.

Doamne cu toalete de seară de o eleganţă studiată şi domni în frac îşi făcură apariţia: probabil aceeaşi societate internaţională elegantă pe care Hauberrisser o văzuse înghesuindu-se să intre la circ.

În câteva clipe, sala fu din nou arhiplină, nemairămânând niciun loc liber.

Zornăit uşor al lanţurilor lornioanelor, chicote înfundate, foşnet de rochii de mătase, parfum de mănuşi feminine şi tuberoze, râuri scânteietoare de perle şi stropi de diamante, pocnete de sticle de şampanie, clipocitul repetat al cuburilor de gheaţă în frapierele de argint, lătrături furioase ale unui căţel de salon, umeri albi de femeie,

uşor pudraţi, unduiri spumoase de dantele, miros pătrunzător de ţigări caucaziene… Imaginea actuală a sălii nu semăna în niciun fel cu cea anterioară.

La masa lui Hauberrisser se aşezară din nou patru doamne: una mai în vârstă, cu un lornion cu montură de aur, şi alte trei doamne mai tinere, una mai frumoasă ca alta. Erau rusoaice cu mâinile fine şi nervoase, cu părul blond şi ochii de culoare închisă, care nu clipeau nicicând, nu evitau în niciun fel privirile domnilor, dar nici nu păreau să vadă ceva.

Un tânăr englez, al cărui frac se vedea de departe că fusese făcut de un croitor de renume, trecu pe lângă masa lor şi schimbă câteva cuvinte cu ele. Avea o figură cu trăsături fine, elegante, dar obosite de moarte, purta un monoclu înfipt în orbită, iar mâneca stângă, goală până la umăr, atârna liber şi făcea să-i pară şi mai subţire talia.

Toată mulţimea zgomotoasă din jur era formată din cei pe care mic-burghezul, indiferent de naţiune, îi urăşte instinctiv, aşa cum urăşte maidanezul câinii de rasă – creaturi care rămân mereu o enigmă pentru mulţime şi sunt obiectul repulsiei şi al invidiei sale; fiinţe care se pot scălda în sânge fără a clipi, dar care leşină de cum scârţâie o furculiţă pe fundul farfuriei, care pun mâna pe pistol pentru că cineva le-a privit chiorâş, dar care surâd liniştite atunci când sunt surprinse trişând la joc; care descoperă în fiecare zi un nou viciu de care „cetăţenii“ se feresc ca dracu' de tămâie, însă preferă să moară de sete decât să bea dintr-un pahar folosit de altcineva; care cred în Dumnezeu ca într-un lucru perfect natural, dar se îndepărtează de El pentru că nu este suficient de interesant, creaturi care şi-au pierdut sufletul şi de aceea oripilează mulţimea întotdeauna lipsită de suflet, aristocraţi care preferă să moară decât să se înjosească şi care au un

simţ special pentru detectarea proletarului din om, plasându-l mai prejos decât un animal şi, remarcabil, aruncându-i-se la picioare atunci când e aşezat din întâmplare pe un tron; atotputernici ce sunt mai dezarmanţi ca un copil atunci când destinul se încruntă la ei… Instrumente şi, în acelaşi timp, jucării ale diavolului…

O orchestră invizibilă atacă *Marşul nupţial* din *Lohengrin*.

Un clopot răsună.

În sală, linişte.

Deasupra scenei apăru o inscripţie luminoasă, formată din beculeţe minuscule:

La force de l'imagination! [17]

Un domn îmbrăcat în smoching, cu frizură franţuzească, mănuşi albe, păr rar şi cioc, cu ochii încercănaţi şi obrajii atârnând, purtând o mică rozetă roşie la butonieră, ieşi din spatele cortinei, se înclină şi se aşeză fără a spune nimic pe un scaun aflat în mijlocul scenei.

Hauberrisser se aştepta să audă un discurs în doi peri, aşa cum era obiceiul în barurile de noapte, aşa că îşi întoarse nemulţumit privirile de la el atunci când francezul începu să se scormonească prin pantaloni. Îl jena ceva de acolo sau acesta era punctul de plecare al unei glume de prost-gust?

Se scurse un minut în aceeaşi tăcere absolută atât în sală, cât şi pe scenă.

Apoi se auziră două dintre viorile orchestrei şi, de undeva de departe, veni un glas nostalgic, ca acela al unui corn de vânătoare rătăcit într-o pădure: „Dumnezeu să te aibă în pază, ar fi fost prea frumos! Dumnezeu să te aibă în pază, nu aşa ar fi trebuit să se întâmple!"

Stupefiat, Hauberrisser îşi luă binoclul şi-l fixă spre scenă.

Îngrozit, aproape îl scăpă din mână. Ce se întâmpla acolo? Înnebunise cumva? Picături de sudoare rece îi apărură pe frunte… Nu mai încăpea nicio îndoială, înnebunise! Ar fi fost imposibil ca spectacolul pe care avea impresia că-l vede să se întâmple cu adevărat pe scenă, în faţa a sute de spectatori, domni şi doamne ce aparţinuseră până cu câteva luni în urmă mediilor celor mai distinse.

Poate într-o tavernă din port, în Nieuve Dijk, sau într-un amfiteatru universitar, pe post de curiozitate medicală, dar aici?…

Nu cumva visa? Poate că se întâmplase o minune ce întorsese dintr-odată acul timpului în vremea lui Ludovic al XV-lea?

Actorul îşi apăsa mâinile pe ochi, ca un om care încearcă să-şi reprezinte ceva cât mai clar cu putinţă, folosindu-şi întreaga putere de imaginaţie… Iar după câteva minute, se ridică în picioare. Salută cu o înclinare rapidă. Și dispăru.

Hauberrisser privi scurt spre doamnele aşezate la masa lui şi spre spectatorii vecini. Niciunul nici măcar nu clipea.

Doar o prinţesă rusoaică îşi permise necuviinţa de a aplauda.

De parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, discuţiile continuară în modul cel mai natural din lume.

O clipă Hauberrisser avu impresia că are în jur numai fantome. Îşi trecu degetele peste faţa de masă, respiră parfumul de mosc pe care-l răspândeau florile, dar toate acestea nu făcură decât să-i accentueze impresia de irealitate, înspăimântându-l peste poate.

Din nou se auzi sunetul strident al clopotului şi sala se cufundă în întuneric.

Hauberrisser profită şi ieşi.

Ajuns în stradă, i se făcu aproape ruşine de ce făcuse.

„În fond, ce se întâmplase atât de îngrozitor?" se întrebă el. „Un lucru simplu, care s-a repetat de atâtea ori de-a lungul istoriei omenirii, ba chiar şi în forme încă mai rele: s-a smuls o mască, o mască prin care se ascunsese doar prefăcătoria conştientă sau inconştientă, o lipsă de temperament ce se prezintă drept virtute sau excese ascetice generate de creiere de călugări! O imagine morbidă colosală, care în final ajunsese să capete dimensiunile unui templu înălţat până la cer, îmbrăcase pentru câteva secole aparenţele culturii. Iar acum, ea se prăbuşea, dezvăluind mlaştina pe care o acoperise. Imaginea unui abces care a crăpat este îngrozitoare, dar oare nu este ea mai puţin periculoasă decât un abces care se umflă mai departe? Doar copiii şi nebunii, care nu ştiu că nuanţele strălucitoare şi diverse ale toamnei sunt cele ale unei descompuneri, continuă să se lamenteze când, în locul primăverii aşteptate, soseşte funesta lună noiembrie."

Degeaba încerca Hauberrisser să-şi regăsească echilibrul, punând în locul judecăţii grăbite a sentimentelor răceala raţiunii: teroarea nu ceda în faţa raţionamentelor, persista încăpăţânată – la fel cum piatra

nu se lasă tulburată de cuvinte, pentru că viaţa sa internă este reprezentată de greutate.

Puţin câte puţin, pe nesimţite, de parcă o voce i-ar fi şoptit la ureche silabă cu silabă cuvinte ezitante, înţelese în cele din urmă cât se poate de clar că această groază nu era decât revenirea aceleiaşi frici confuze, atotputernice, faţă de ceva nedefinit, a aceleiaşi temeri pe care o încercase dintotdeauna… Înţelese brusc că omenirea nu făcea altceva să se cufunde ireversibil în degradare.

Năucitor în toată întâmplarea era faptul că un lucru care ieri ar fi fost considerat imposibil părea perfect natural pentru publicul de azi… Sau, altfel spus, acea tendinţă de „a lua zăbala în dinţi“ şi de „a fugi ca un cal scăpat din hăţuri, din faţa unei fantome ce s-a ivit la marginea drumului“, pentru a se arunca cu capul în jos în tenebrele spirituale, atitudine ce înlocuise aspectul paşnic al vremurilor de odinioară.

Hauberrisser simţi că mai coborâse cu un pas în acel regat sinistru în care lucrurile lumii se dizolvă cu atât mai rapid în aparenţe lipsite de substanţă, de o fantomatică irealitate, cu cât sunt mai mizerabile.

O luă pe una dintre străduţele laterale care mărgineau la stânga şi la dreapta cafeneaua şi ajunse la o galerie de sticlă ce îi păru brusc uimitor de cunoscută.

După colţ, se găsi în faţa prăvăliei lui Chidher-cel-Verde, închisă acum cu obloane metalice. Stabilimentul pe care tocmai îl părăsise nu era decât partea din spate a curioasei clădiri din Jodenbreestraat, cu aspect de turn datorită acoperişului de forma unei terase, care-i atrăsese deja atenţia în cursul după-amiezei.

Ridică privirile spre cele două ferestre cu geamurile mătuite… şi regăsi aceeaşi senzaţie de ireal: în întunericul nopţii, întreaga clădire semăna cu un uriaş craniu uman, sprijinit de trotuar cu dinţii maxilarului superior.

Întorcându-se spre casă, compară fără să vrea talmeş-balmeşul fantastic al acestui craniu de zid cu puzderia de gânduri întortocheate care îi trec permanent prin minte oricărui om, aşa că i se strânse inima la gândul că în întunecimile dinapoia frunţii de piatră ar fi putut somnola o mulţime de secrete la care Amsterdamul nici nu visa, iar o grămadă de întâmplări periculoase îl pândeau de pe pragul destinului său.

„Oare faţa de bronz verde din salonul de iluzionism n-a fost decât un vis?“ se întrebă el.

Silueta bătrânului evreu stând nemişcat în faţa pupitrului său luă deodată în mintea lui aspectul unui miraj tenebros şi îi păru a proveni mai degrabă dintr-un vis, decât să fie imaginea reală a feţei verzi.

Oare-l văzuse într-adevăr pe bătrân stând în faţa lui? Cu cât încerca mai mult să refacă imaginea în prezent, cu atât mai mult se îndoia de ea.

Deodată, îşi aminti foarte clar că prin caftanul bătrânului văzuse sertarul pupitrului.

O neîncredere bruscă în propriile simţuri şi în materialitatea în aparenţă atât de bine stabilită a lumii exterioare ţâşni brusc din adâncul sufletului său. Îşi aminti în acelaşi timp ce învăţase la şcoală, cheia misterului fenomenelor de acest fel: lumina unora dintre stelele

ce compun Calea Lactee, aflate la distanţe inimaginabile, are nevoie de şaptezeci de mii de ani pentru a ajunge la Pământ, astfel încât, dacă am dispune de un telescop suficient de puternic pentru a observa evenimentele petrecute pe ele, am vedea întâmplările de acum şaptezeci de mii de ani, deja scufundate în noianul trecutului. Înseamnă că infinitul spaţiului conservă pentru eternitate, sub formă de lumină, imaginea tuturor fiinţelor născute vreodată – idee care-i păru extraordinar de fecundă.

„Să existe, oare, posibilitatea de a reînvia trecutul, chiar dacă deocamdată aşa ceva depăşeşte capacităţile umane?“ se întrebă el.

De parcă apariţia bătrânului evreu în faţa pupitrului ar fi avut vreo legătură cu această lege fantastică a întoarcerii în timp, imaginea sa îi reveni în minte cu o claritate înspăimântătoare.

Simţea cum fantoma acestuia merge aproape de el, la distanţă de un pas, invizibilă pentru ochii exteriori, însă în acelaşi timp cu mult mai prezentă decât steaua din Calea Lactee, pe care oamenii o văd noapte de noapte, dar care poate că deja s-a stins acum şaptezeci de mii de ani…

Se opri în faţa locuinţei sale – o căsuţă cu două etaje datând din Evul Mediu, cu faţada strâmtă, având în faţă o grădină mică – şi privi fix la uşa grea de stejar.

Simţi atât de clara prezenţa cuiva alături de el, încât se întoarse să privească în jur, înainte de a intra.

Urcă scara pe care nu încăpea decât un singur om şi care era abruptă ca o scară de pompieri, ducând direct de la nivelul solului până sub

acoperiş, aşa cum există în aproape toate casele olandeze, apoi intră în dormitor.

Era o cameră strâmtă şi lungă, cu plafonul de bârne, în mijlocul căreia se găseau o masă şi patru scaune. Tot restul mobilierului – dulapurile, comodele, lavaboul, până şi patul – era inclus în pereţii îmbrăcaţi în mătase galbenă.

Făcu o baie şi se culcă.

Când stinse lampa, privirea i se opri asupra unei cutii de carton, în formă de zar, aflată pe masă.

„A, trebuie să fie oracolul din Delphi, craniul de mucava, ce mi-a fost trimis de la salonul de iluzionism“, îşi spuse el, în timp ce starea de conştienţă i se estompa tot mai mult.

Peste câteva clipe se trezi brusc din aţipeală: i se păruse că aude un zgomot asurzitor, de parcă o mână ar fi lovit parchetul cu un snop de nuiele.

Sigur era cineva în cameră!

Și totuşi, încuiase bine uşa de la intrare! Era convins de asta.

Pipăia cu prudenţă pentru a găsi comutatorul, când simţi o lovitură uşoară pe mână cu un obiect ce părea o scândurică. În aceeaşi clipă, auzi un clinchet în zid şi un obiect uşor i se rostogoli pe faţă.

O clipă mai apoi, îl orbi lumina becului electric.

Din nou se auzi zgomotul nuielelor.

Venea din interiorul cutiei verzi aflate pe masă.

„Probabil că s-a declanşat mecanismul porcăriei de cap de mort – asta trebuie să fie!“ mormăi Hauberrisser enervat. Și luă obiectul ce-i căzuse pe faţă şi care acum îi zăcea pe piept.

Era un sul de foi scrise cu litere mărunte şi şterse, pe cât puteau să vadă ochii lui, doar pe jumătate treji.

Îl aruncă pe jos, stinse lumina, şi adormi la loc.

„Sulul a căzut de undeva sau am atins raftul pe care era aşezat…“, fură ultimele sale gânduri clare. Apoi, acestea deveniră tot mai dense şi mai dense, până ce locul lor îl luară scene imaginare. În final, desigur construit pe baza impresiilor întregii zile, în faţa lui apăru un zulus, cu o bonetă de lână roşie pe cap, cu picioarele terminate cu degete de broască, care ţinea în mână cartea de vizită a contelui Ciechonski, iar casa în formă de craniu de pe Jodenbreestraat se înălţa rânjind lângă el, închizând ba ochiul drept, ba pe cel stâng.

Departe, sirena îngrozită a unui vapor din port fu ultima reminiscenţă a lumii simţurilor care-l mai însoţi pe Hauberrisser câteva clipe în străfundurile somnului.

A patra arcană
Împărăteasa

Baronul Pfeill o luase spre gara centrală, cu intenţia de a lua trenul de şase spre Buitenzorg [18] , unde se găsea moşia sa. Ajunsese deja în apropierea podului de lângă port, trecând printre corturile şi barăcile pieţei de legume când, dintr-odată, ascultând parcă de indicaţia unui dirijor necunoscut, dangătul asurzitor al sutelor de clopote îl informă că era deja ora şase şi, deci, nu mai putea prinde trenul.

Hotărându-se rapid, se întoarse spre oraşul vechi.

Se simţi aproape uşurat că pierduse trenul şi că astfel dispunea de câteva ore în care putea elucida o chestiune care-l frământase încontinuu de când se despărţise de Hauberrisser.

Se opri în faţa unei superbe clădiri în stil baroc, din cărămidă roşie cu margini albe, de pe întunecata Alee a Ulmilor din Heerengracht, şi privi o clipă la uriaşa fereastra glisantă ce ocupa aproape întreaga lungime şi lăţime a etajului întâi şi trase de o sonerie grea, de bronz, din mijlocul portalului.

Se scurse o eternitate până ce un valet în livrea, cu ciorapi albi şi pantaloni colanţi din mătase de culoarea murelor veni să-i deschidă.

– Domnul doctor Sephardi este acasă? Cred că mă recunoşti, Jan, nu-i aşa? Du-i cartea mea de vizită domnului şi întreabă-l…

– Domnul vă aşteaptă deja, *Mijnheer*. Îmi permiteţi să vă invit înăuntru?

Bătrânul servitor urcă primul pe scara din holul acoperit cu covoare indiene, ai cărui pereţi erau ornaţi cu broderii chinezeşti. Scara era atât de abruptă, încât trebuia să te sprijini de balustrada de cupru pentru a nu-ţi pierde echilibrul.

Un miros slab, dar ameţitor, de lemn de santal umplea întreaga casă.

– Mă aşteaptă? Cum aşa? întrebă baronul Pfeill, uimit.

Căci nu-l mai văzuse de ani pe doctorul Sephardi, iar ideea de a-l vizita îi venise doar cu o jumătate de oră în urmă. Voia să primească detalii în legătură cu tabloul reprezentându-l pe Evreul Rătăcitor cu faţa verde-măslinie, precum şi cu o serie de amănunte care nu corespundeau, din câte îşi amintea, cu ce-i spusese Hauberrisser la cafenea.

– Domnul v-a telegrafiat dimineaţă la Haga, pentru a vă ruga să veniţi să-l vedeţi, *Mijnheer*.

– La Haga? Dar stau la Hilversum de mult. Întâmplător am trecut astăzi pe aici.

– Îl voi anunţa imediat pe domnul că sunteţi aici, *Mijnheer*.

Baronul Pfeill se aşeză într-un fotoliu şi aşteptă.

Toate lucrurile, până şi cele mai mărunte, îşi păstraseră locul de altădată: tapiseriile strălucitoare de mătase de Samarkand de pe scaunele sculptate, cele două fotolii olandeze aşezate lângă minunatul şemineu cu coloane din faianţă verde de nefrit, incrustată cu aur, covoarele multicolore de Ispahan acoperind dalele albe şi negre, statuile de un roz-pal reprezentând prinţese japoneze ascunse prin mici nişe, o masă acoperită cu o placă de marmură neagră. Pe pereţi, portrete pictate de Rembrandt şi alţi maeştri, reprezentându-i pe strămoşii lui Ismael Sephardi: eleganţi şi bogaţi evrei portughezi, care îl însărcinaseră în secolul al XVII-lea pe celebrul Hendrik de Keyser să le construiască această casă, în care trăiseră şi muriseră cu toţii.

Pfeill compară feţele acestor bărbaţi ce trăiseră demult cu trăsăturile doctorului Ismael Sephardi.

Cu toţii aveau acelaşi cap mic, aceiaşi ochi mari, migdalaţi, de culoare închisă, aceleaşi buze subţiri şi acelaşi nas ascuţit şi uşor încovoiat, acelaşi aer de evreu spaniol retras din lume, mândru şi dispreţuitor, cu picioare anormal de mici şi mâini fine, care au în comun cu evreii din rasa Gomer, aşa-numiţii aşkenazi, cel mult religia.

Nu se observa nici urmă de adaptare la una sau alta dintre epoci în aceste trăsături rămase identice de-a lungul secolelor.

O clipă mai apoi intră doctorul Sephardi, însoţit de o tânără blondă, de o frumuseţe strălucitoare, care avea cam douăzeci şi şase de ani.

– Mi-aţi telegrafiat cumva, scumpe domn? întrebă Pfeill. Jan îmi spunea…

– Baronul Pfeill este extrem de intuitiv, îi explică Sephardi tinerei, surâzând. Ajunge să mă gândesc la o dorinţă şi el deja mi-o îndeplineşte. Iată-l venind chiar fără a primi telegrama mea… Domnişoara van Druysen este fiica unui prieten al tatălui meu, adăugă el, întorcându-se spre Pfeill. A venit de la Anvers pentru a mă consulta într-o problemă în care doar dumneavoastră o puteţi ajuta. Este vorba despre un tablou… sau, ca să fiu mai exact, ar putea exista o legătură cu acel tablou din colecţia Oudhedens, despre care mi-aţi vorbit mai demult. Tabloul pe care l-aţi văzut la Leyda, reprezentându-l pe Ahasverus.

Pfeill îl privi, uimit:

– Pentru asta mi-aţi telegrafiat?

– Da. Am mers ieri la Leyda să văd tabloul şi am aflat că n-a figurat niciodată în colecţie. Domnul director Holwerda, pe care-l cunosc bine, mi-a confirmat, de altfel, că muzeul nici n-a avut vreodată tablouri, ci numai antichităţi egiptene şi…

– Daţi-mi voie să-i explic domnului de ce sunt atât de interesată de lucrare! spuse tânăra, amestecându-se fără reţinere în discuţie. N-aş vrea să vă plictisesc prea mult cu problemele mele familiale, domnule, aşa că voi fi foarte scurtă: un bărbat, sau mai bine zis fantoma lui, a jucat un rol esenţial în viaţa tatălui meu decedat, pe care l-am iubit nespus de mult, ocupându-i gândurile uneori luni în şir. Pe atunci, eram prea tânără şi poate prea zăpăcită ca să înţeleg frământările interioare ale tatălui meu (mama fiind moartă de mult). Dar acum trecutul a înviat în mine şi o nelinişte continuă nu-mi dă pace, îndemnându-mă să cercetez lucruri pe care ar fi trebuit să le înţeleg acum amar de vreme. Poate mă veţi considera o exaltată,

dacă vă voi spune că aş prefera să mor astăzi în loc de mâine. Nici cel mai blazat desfrânat nu este mai aproape de sinucidere decât mine.

Un moment păru a-şi pierde stăpânirea de sine şi îşi reveni doar atunci când observă că Pfeill o asculta extrem de atent şi părea a înţelege foarte rapid şi profund starea în care ea se afla.

– Bun. Dar ce au a face toate astea cu tabloul şi fantoma? Nu ştiu. Știu doar că, în copilărie, atunci când îl întrebam pe tata despre Dumnezeu şi religie, el spunea că nu este departe clipa când umanitatea îşi va fi epuizat toate resursele şi când tot ce au creat mâinile omului va fi distrus de un uragan spiritual. „Vor fi invulnerabili doar cei ce pot contempla în ei înşişi Faţa Verde a precursorului lor, a Omului Primordial care nu cunoaşte moarte." Exact acestea erau cuvintele lui.

Ori de câte ori îl întrebam, din curiozitate, cum arăta acest precursor, dacă era o fiinţă vie sau o fantomă, ori poate chiar Dumnezeu însuşi, sau după ce l-aş putea recunoaşte în caz că l-aş întâlni pe drumul spre şcoală, tata îmi răspundea mereu: „Nu te îngrijora, fiica mea, şi nu-ţi mai bate capul cu asta. Nu este o fantomă, iar dacă ţi se va înfăţişa sub forma unei fantome, nu trebuie să te temi: el este singurul om de pe Pământ care nu este o fantomă. Pe frunte poartă o bandă neagră, sub care se ascunde simbolul vieţii eterne, căci cel ce poartă simbolul astfel încât să fie vizibil, şi nu bine ascuns, este stigmatizat precum Cain [19] . Și el apare strălucitor, asemenea unei lumini mişcătoare: pare o fantomă, dar şi Distrugătorul fantomelor. Nu pot să-ţi spun acum dacă el este Dumnezeu, fiindcă nu ai înţelege. Îl poţi întâlni oriunde, dar mai ales acolo unde te aştepţi mai puţin. Singura condiţie este să te fi maturizat suficient. Căci

până şi Sfântul Hubert a privit în ochii cerbului în toiul tumultului vânătorii, iar când a vrut să-l ucidă cu arbaleta…“ [20]

– Mai târziu, continuă domnişoara van Druysen după o scurtă pauză, s-a dezlănţuit războiul acesta îngrozitor, ruşinea creştinismului…

– Scuzaţi, o întrerupse Pfeill, a creştinătăţii! Este exact contrariul.

– Da, desigur. Asta voiam să spun şi eu: a creştinătăţii. Atunci, am crezut că tatăl meu prezisese viitorul şi se referise la această imensă hecatombă…

– Sunt sigur, zise Sephardi liniştit, că nu se referise la evenimente exterioare, de genul unui război. Fiindcă acestea, oricât ar fi de groaznice, ajung doar sub forma duruitului inofensiv al unui tunet la urechile tuturor celor care nu au văzut trăznetul lovind pământul chiar la picioarele lor. Singura lor reacţie e „Slavă Domnului că nu m-a lovit pe mine!“ Războiul a împărţit omenirea în două tabere incapabile să se înţeleagă una pe cealaltă. Acesta a fost pentru unii imaginea înspăimântătoare a infernului, pe care o vor purta toată viaţa ascunsă în tăcere, în adâncul inimii. Dar sunt şi alţii care nu au văzut din război decât literele imprimate în ziare. Printre cei din urmă mă număr şi eu.

M-am analizat în profunzime şi m-am îngrozit de ce am descoperit în mine, dar nu-mi este ruşine să o mărturisesc: suferinţele acestor milioane de oameni au trecut pe lângă mine, fără a lăsa nicio urmă. De ce să mint? Dacă altcineva poate spune contrariul despre sine şi o face afirmând adevărul, mă înclin cu respect în faţa sa. Totuşi, îmi voi păstra o doză de neîncredere. Îmi este imposibil să-mi închipui că aş fi de mii de ori mai decăzut decât alţii. Dar, domnişoară, vă rog să

mă scuzaţi de întrerupere… „Are un suflet extrem de drept, ce nu se ruşinează de slăbiciunile inimii!“ se gândi Pfeill, privind cu multă prietenie spre figura smeadă, înţeleaptă şi mândră a lui Sephardi.

– La început am crezut că tatăl meu se referise la război, reluă tânăra, dar încontinuu simţeam ceea ce astăzi simte orice om care nu este făcut din piatră: că pământul emană o zăpuşeală înăbuşitoare, ce nu are nicio legătură cu moartea. Or, cred că tocmai la această zăpuşeală, la această neputinţă-de-a-trăi-şi-de-a-muri se referea tata când spunea „Ultimele sale zvârcoliri vor sfâşia omenirea“.

Atunci când i-am vorbit doctorului Sephardi despre Faţa Verde ca de bronz a Omului Primordial, după cum îi spunea tata, cerându-i să-mi explice, cu competenţa celui ce cunoaşte bine aceste domenii, ce ar trebui să înţeleg din spusele tatei sau dacă nu cumva ar trebui mai degrabă să le ascund, ca şi cum ar fi rodul unei posibile rătăciri a minţii lui. Aşa şi-a adus aminte că dumneavoastră, domnule baron, i-aţi povestit despre un anumit portret…

– Care, din păcate, nici nu există, completă Pfeill. Este adevărat că i-am vorbit doctorului Sephardi despre portret. Tot adevărat este şi că eu – cel puţin până acum o oră – am fost ferm convins că aş fi văzut tabloul la Leyda, cu ani în urmă. Dar acum sunt sigur doar de un lucru: că nu l-am văzut nicăieri, nicicând, nici la Leyda, nici în altă parte. Chiar azi după-amiază discutam cu un prieten despre tablou şi l-am revăzut în minte, înrămat şi agăţat de un perete. Dar mai târziu, îndreptându-mă spre gară, mi-am dat seama că acea ramă înconjura tabloul Feţei Verzi doar aparent, că nu era decât o invenţie a imaginaţiei mele pentru a putea cristaliza ceva ce exista în mintea mea. Atunci, am venit la domnul doctor Sephardi, pentru a mă convinge dacă într-adevăr i-am vorbit vreodată despre pictură sau

nu cumva chiar şi asta fusese doar un alt vis. Cum de a ajuns imaginea în mintea mea? Este un mister pentru mine. M-a urmărit adesea şi în somn. Oare doar să fi visat că tabloul s-ar afla la Leyda, într-o colecţie particulară, şi să fi confundat visul cu realitatea?

Lucrurile se complică şi mai mult prin faptul că mai devreme, în timp ce povesteaţi, domnişoară, despre tatăl dumneavoastră, figura mi-a apărut în faţa ochilor cu o claritate aproape orbitoare, dar de această dată însufleţită, mobilă, cu buzele fremătând de parcă s-ar fi pregătit să vorbească, nu moartă şi imobilă ca aceea dintr-un tablou.

Se întrerupse brusc, ca pentru a-şi asculta sufletul ori ca pentru a asculta imaginea ce părea a-i murmura ceva.

Uimiţi, doctorul Sephardi şi tânăra tăcură.

Dinspre stradă se auzea cântecul uneia dintre acele flaşnete mari care străbate uneori oraşul, seara, în căruţe trase încet de ponei.

– Pot doar să bănuiesc, vorbi Sephardi după o clipă, că în acest caz este vorba despre o stare de tip hipnotic: cândva, în timpul somnului – deci fără un contact senzorial direct –, aţi avut o trăire ce s-a înregistrat în inconştient. Apoi, sub masca unui portret, această trăire s-a amestecat cu întâmplările cotidiene şi a căpătat astfel aparenţa realităţii. O asemenea stare nu trebuie privită ca fiind patologică sau anormală, continuă el, observând că Pfeill face un gest cu mâna. Astfel de lucruri se petrec mai frecvent decât credem. Dacă le-am putea descoperi adevărata cauză, am simţi cum într-o clipă ni se ridică un văl de pe ochi şi dintr-odată am trăi o a doua viaţă, pe care o ducem în prezent doar în somn, doar atunci când dormim, fără a fi conştienţi de ea. Se întâmplă deoarece această viaţă nu depinde de existenţa noastră corporală şi o uităm atunci când revenim, trecând

podul de vise care leagă noaptea de zi. Ce au scris misticii creştini despre „noua naştere“, fără de care este imposibil să vezi Regatul Domnului, nu mi se pare a fi decât trezirea unui Eu, până atunci mort, într-o lume care există în afara celei sensibile, într-un cuvânt, în Paradis.

Luă o carte dintr-o bibliotecă turnantă şi le arătă o gravură:

– Fără îndoială că povestea Frumoasei Adormite are această semnificaţie şi nu aş putea explica altfel o asemenea ilustrare cu influenţe alchimice a «celei de-a doua naşteri»: un bărbat gol, care se ridică din coşciug, lăsând în urma lui un craniu pe care e lipită o lumânare aprinsă. De altfel, dacă stau să mă gândesc, domnişoara van Druysen şi cu mine plănuisem să mergem diseară la una dintre adunările creştinilor extatici de la Zee Dijk. Căci, ciudat, faţa verde-măslinie apare şi acolo.

– La Zee Dijk? izbucni Pfeill. Dar e un cartier rău famat! Cine v-a spus astfel de poveşti?

– Nu mai este la fel de rău famat ca odinioară. Nu mai există acolo decât o singură tavernă pentru mateloţi, *Prinţul de Orania*, destul de deocheată, într-adevăr. În restul cartierului însă nu locuiesc decât meşteri săraci, inofensivi.

– Dar mai locuieşte şi un tip ciudat, un bătrân nebun, colecţionar de fluturi, pe nume Swammerdam, care câteodată se crede regele Solomon. Suntem invitaţi la el şi la sora lui, spuse vesel tânăra. Mătuşa mea, o domnişoară de Bourignon, îi vizitează zilnic. Ei bine, oare ce părere aveţi despre relaţiile mele în lumea bună? Pentru a evita orice interpretare greşită, trebuie nepărat să ştiţi că este vorba despre ocrotitoarele maicilor beguine, nespus de evlavioasă.

– Cum? Bătrânul Jan Swammerdam mai trăieşte? strigă Pfeill, râzând. Trebuie să aibă cel puţin nouăzeci de ani! Tot mai poartă tălpi de cauciuc groase de două degete?

– Îl cunoaşteţi? Ce fel de om e, de fapt? întrebă domnişoara van Druysen, pe cât de amuzată, pe atât de uimită. Chiar e profet, cum zice mătuşa mea? Vă rog, vorbiţi-mi despre el!

– Dacă vă amuză, cu multă plăcere, domnişoară. Dar cum trebuie să mă despart curând de dumneavoastră, ca să nu mai pierd încă o dată trenul, vă voi spune la revedere încă de pe acum. În orice caz, nu vă aşteptaţi la ceva neobişnuit, ci mai degrabă la ceva amuzant.

– Cu atât mai bine.

– Iată! Îl cunosc pe Swammerdam încă de când aveam paisprezece ani. În timp însă l-am pierdut din vedere. Pe atunci, eram un ştrengar teribil, pe care-l pasiona tot ce nu ţinea de învăţătură. Printre altele, colecţionam insecte şi creşteam reptile. Cum se descoperea în Asia vreo broască sau şopârlă, chiar şi de dimensiunea unei valize, trebuia să o am şi eu, ca să o pot ţine în vivariile de sticlă încălzite cu care umplusem casa. Noaptea, orăcăielile lor făceau să se zguduie geamurile caselor vecine. Și închipuiţi-vă câtă mâncare consumau! Trebuia să comand cu sacii. În prezent în Olanda sunt atât de puţine muşte numai pentru că mi-am dat tot interesul să găsesc hrana necesară pentru animalele mele. De exemplu, eu am fost cel ce a exterminat cărăbuşii. Culmea e că nu-mi vedeam niciodată broaştele. Ziua se ascundeau pe sub pietre, iar noaptea, părinţii insistau să mă duc la culcare. În cele din urmă, mama m-a sfătuit să eliberez creaturile şi să păstrez doar pietrele: în fond, vedeam acelaşi lucru, şi ar fi fost mai simplu. Desigur, am respins vehement o idee atât de neraţională. Zelul meu de a colecţiona insecte a ajuns în scurt timp

notoriu şi mi-a atras rapid protecţia Societăţii Entomologice, formată pe atunci dintr-un coafor cu genunchii deformaţi de gută, un negustor de blănuri, trei mecanici de locomotivă pensionari şi un preparator de la Muzeul de Științe ale Naturii. Cel din urmă nu îndrăznea să ia parte la excursiile organizate de ceilalţi, pentru că nu-i dădea voie soţia. Cu toţii erau nişte bătrânei ce colecţionau fie scarabei, fie fluturi, şi care se închinau la un drapel de mătase pe care erau brodate cuvintele *Osiris, Societate de Cercetări Biologice*. În ciuda vârstei, am fost primit membru al societăţii. Încă mai păstrez diploma de membru, care se încheie cu cuvintele *Vă adresăm cele mai bune urări biologice*. Am înţeles curând de ce se dorise atât de mult primirea mea în club. Bătrânii biologi erau ba chiori – deci nu puteau pândi în întuneric pentru a prinde fluturi de noapte –, ba şchiopi, şi nu puteam umbla prea mult pe câmpuri. Alţii, probabil din cauza emoţiei, aveau asemenea accese de tuse când ridicau fileul pentru a prinde câte un fluture *ochi-de-păun*, că-şi ratau mereu prada. Nu aveam încă niciuna dintre aceste infirmităţi, descoperirea unei omizi la distanţă de kilometri fiind o joacă pentru mine. Aşadar, nu e de mirare de ce aceşti bătrânei şmecheri s-au gândit să se folosească de mine şi de colegii mei de clasă pe post de copoi. Doar unul dintre ei, Jan Swammerdam, care avea pe atunci vreo şaizeci şi cinci de ani, mă depăşea în calităţi. Nu trebuia decât să răstoarne o piatră pentru a găsi sub ea o larvă de scarabeu sau altă gânganie interesantă. Se spunea chiar că are un fel de putere de clarvăzător ca răsplată pentru viaţa sa fără de pată. Știţi doar cât de stimată e virtutea în Olanda. Nu l-am văzut vreodată îmbrăcat altfel decât cu o jachetă neagră, purtând între omoplaţi cocoaşa produsă de plasa de prins fluturi ascunsă sub haină, al cărei mâner verde depăşea mult poalele jachetei. Oare de ce n-avea niciodată guler la cămaşă, ci numai o bandă decupată dintr-o hartă veche ce fusese lipită pe o pânză? Am

aflat acest lucru mult mai târziu, atunci când l-am vizitat în mansarda lui. „Nu pot să-l mai deschid“, mi-a spus, arătând spre dulapul în care se găsea lenjeria sa. *Hippocampa milhauseri* este numele unei omizi foarte rare – şi-a făcut un cocon lângă balama şi are nevoie de trei ani pentru a se transforma în fluture. Toate excursiile le făceam cu trenul. Doar Swammerdam mergea pe jos, căci era prea sărac să-şi cumpere bilet. Ca să nu-şi rupă tălpile, le ungea cu o soluţie secretă de cauciuc care, cu timpul, se întărise ca o lavă şi ajunsese la o grosime de mai mulţi centimetri. Încă le am în faţa ochilor. Trăia din vânzarea rarilor fluturi bastarzi pe care cu greu reuşea să-i crească. Dar veniturile îi erau insuficiente, aşa că în cele din urmă soţia lui, care accepta întotdeauna cu un zâmbet ciudăţeniile soţului , a murit în mizerie. După aceea Swammerdam a neglijat complet partea materială a existenţei, nemaitrăind decât pentru idealul său: să descopere un gândac verde despre care ştiinţa spune că trăieşte la treizeci şi şapte de centimetri sub pământ doar în locurile unde există baligă de oi. Și eu, şi colegul meu de şcoală, negam vehement ideea, dar, nelegiuţi cum eram în tinereţe, puneam din când în când baligă de oi în locurile cu pământul cel mai tare din sate. Aveam mereu buzunarele pline cu baligă. Ne amuzam pe cinste apoi, văzându-l pe Swammerdam că începe să sape acolo, ca o cârtiţă lovită de nebunie. Dar într-o dimineaţă se întâmplă un adevărat miracol, care ne tulbură profund. Plecasem din nou în excursie. Bătrânul coafor deschidea drumul, behăind imnul societăţii:

Eu-prep-ia pudica
(numele latin al unui foarte frumos fluture de noapte)
Păcat că nu se găsesc pe aicea
Şi dac-aş şti pe unde
Pe dată eu l-aş prinde.

Swammerdam, înalt, uscat, negricios, cu lopata pe umăr, încheia şirul. Figura lui de bătrân cumsecade era transfigurată de o expresie cu adevărat biblică. Când l-am întrebat de ce e atât de fericit, răspunse misterios că avusese un vis plin de promisiuni. Imediat am lăsat să ne cadă din buzunare un pic de baligă de oaie. Swammerdam o văzu imediat, se opri, îşi scoase pălăria, respiră adânc şi, tremurând plin de speranţă şi încredere, privi îndelung spre Soare până ce pupilele i se îngustară cât un vârf de ac. Apoi se aplecă şi începu să sape atât de năvalnic, încât pietrele zburau în toate părţile. Colegul de clasă şi cu mine stăteam lângă el şi Satana se bucura în inimile noastre. Swammerdam păli brusc, lăsă lopata şi, cu mâna la gură, privi în groapa pe care o săpase. Apoi, cu degete tremurând, scoase de acolo un scarabeu cu reflexii verzui. Mult timp nu scoase o vorbă, atât era de emoţionat. Apoi,două lacrimi mari i se scurseră pe obraji. În cele din urmă, ne povesti încetişor:

– Azi-noapte mi-a apărut în vis spiritul soţiei mele, cu faţa luminoasă ca a unei sfinte, şi m-a liniştit, spunându-mi că voi găsi scarabeul. Ne venea să intrăm în pământ de ruşine, asemenea celor prinşi cu mâţa în sac, şi toată ziua am evitat să ne mai privim în ochi unul pe altul. Colegul mi-a spus că mult timp a fost terorizat de propria lui mână, aceea cu care crezuse că i-a pregătit bătrânului o glumă plină de cruzime, dar care probabil fusese instrumentul de acţiune al unei sfinte.

Când începu să se întunece afară, doctorul Sephardi o însoţi pe domnişoara van Druysen în Zee Dijk, o străduţă întortocheată şi întunecoasă aflată în cartierul cel mai rău famat din Amsterdam, la

încrucişarea a două canale, în imediata apropiere a Bisericii Sankt-Nikolaas.

Deasupra acoperişurilor de pe strada vecină, unde bâlciul ajunsese la punctul culminant, lucirea roşietică a barăcilor şi corturilor se ridica spre cer şi parcă îngroşa aerul, amestecând fumul alb al oraşului cu reflexiile Lunii pline pe acoperişuri, prefăcând astfel ceaţa într-o mare de luciri fantastice peste care planau umbrele turnurilor bisericii, ca nişte imense triunghiuri ascuţite de voal negru.

Zgomotul motoarelor de la nenumăratele carusele semăna cu bătăile unei inimi.

Din când în când muzica flaşnetelor, duruitul tobelor, vocile stridente ale prezentatorilor erau punctate de pocnetele ca de bici venind dinspre barăcile de tir, vibraţiile lor revărsându-se în străzile întunecate. Întregul spectacol era luminat de flăcările torţelor: mulţimea unduitoare, tarabele pline de turtă-dulce şi acadele pestriţe, figuri de canibali rânjind, sculptate în nuci de cocos; căluşeii rotindu-se în cerc şi ţipător coloraţi, balansoarele legănându-se în sus şi în jos, capetele mobile de negri cu pipe albe în gură, ce serveau drept ţinte, mesele negeluite pe care erau înfipte şiruri de bricege, pe care trebuia aruncate cercuri de sârmă, foci cu blana lucind de seu, stând în ciubăre pline cu apă murară, corturi cu oglinzi deformante, papagali cârâitori stând pe cercuri de argint, maimuţe ce se strâmbau şi, undeva în spate, şirurile de case înguste ce păreau un grup de uriaşi tăcuţi, negricioşi, cu ochi albi de formă pătrată şi închişi de grilaje, care stăteau umăr la umăr.

Locuinţa lui Jan Swammerdam se găsea la etajul patru, departe de zgomotul şi agitaţia străzii, într-o clădire aplecată într-o parte, care găzduia la subsol renumita tavernă Prinţul de Orania.

Un miros greu de ierburi şi plante uscate, venind de la drogheria aflată chiar lângă intrare, umplea toată casa. O firmă cu inscripţia *Hier verkoopt men starke drenken* [21] arăta că tot acolo, în timpul zilei, un anume Lazarus Eidotter ţinea magazinul de lichioruri din cartierul Zee Dijk.

Doctorul Sephardi şi domnişoara van Druysen urcară scara abruptă ca cea a unui porumbar şi fură primiţi de o doamnă în vârstă, cu bucle albe şi ochi mari, ca de copil. Era mătuşa domnişoarei van Druysen, care-i întâmpină plină de căldură:

– Fii binevenită, Eva, şi fii binevenit şi tu, rege Balthazar, în Noul Ierusalim!

În jurul mesei, şase persoane care formau un grup pios, se ridicară în picioare stânjenite, când nou-veniţii intrară şi fură prezentaţi de domnişoara de Bourignon:

– Aici sunt Jan Swammerdam şi sora lui (o femeie mică de statură, cu o bonetă olandeză şi „macaroane“ în urechi, care făcea mereu reverenţe). După aceea, domnul Lazarus Eidotter, care nu e din grupul nostru spiritual, dar joacă rolul lui Simion, purtătorul crucii (un bătrân evreu îmbrăcat cu caftan, de naţionalitate rusă, ce completă plin de mândrie *Und im selben Hoose wohn'n jach ooch, mit verloob!* [22]). Apoi, domnişoara Mary Faatz, din Armata Salvării, care poartă în grupul nostru numele de Magdalena… Și scumpul nostru frate Ezechiel (şi arătă spre un tânăr cu faţa buhăită, mâncată de variolă, cu ochi inflamaţi şi gene arse, care avea aspectul unei firimituri de pâine uscate). El lucrează la drogheria de jos şi poartă numele spiritual de Ezechiel, pentru că atunci când va suna ceasul va judeca păcătoşii.

Doctorul Sephardi aruncă o privire rătăcită spre domnişoara van Druysen.

Observând-o, mătuşa explică:

– Fiecare dintre noi poartă câte un nume spiritual. De exemplu, Jan Swammerdam este regele Solomon. Sora lui se numeşte Sulamita, iar eu sunt Gabriela, femininul numelui arhanghelului Gabriel, dar de obicei mi se spune «păzitoarea pragului», căci am sarcina de a aduna de pretutindeni sufletele rătăcite pentru a le călăuzi spre Paradis. Dar veţi înţelege toate acestea mai târziu, domnule doctor, căci şi dumneavoastră sunteţi unul dintre ai noştri, fără să ştiţi. Sunteţi regele Balthazar! Nu aţi simţit niciodată durerile răstignirii?

Sephardi era din ce în ce mai dezorientat.

– Mi-e teamă că sora Gabriela este puţin cam prea impetuoasă, o întrerupse Jan Swammerdam, zâmbind. Cu mulţi ani în urmă, un adevărat profet al Domnului a apărut în această casă, sub forma unui simplu cizmar pe nume Anselm Klinkherbogk. Îl veţi cunoaşte astă-seară: locuieşte la etajul următor.

Nu suntem spiritişti, aşa cum aţi putea crede, *Mijnheer*. Aş putea chiar să spun: dimpotrivă, căci nu avem nicio legătură cu împărăţia morţilor. Scopul nostru este viaţa veşnică [23] . Or, în fiece nume există o forţă ascunsă [24] , iar atunci când repetăm fără încetare acel nume în inima noastră, cu gura închisă, până ce ajunge să ne umple întreaga fiinţă atât ziua, cât şi noaptea, atragem în noi această forţă spirituală, care începe atunci să ne circule prin vine şi, cu timpul, reuşeşte să ne transforme trupul.

Această prefacere treptată a trupului – căci numai trupul trebuie transformat, spiritul fiind perfect încă de la începutul vremurilor – se manifestă sub forma unei mulţimi de sentimente, care prevestesc starea denumită „renaşterea spirituală“. Unul dintre aceste sentimente este, de exemplu, senzaţia unei dureri pătrunzătoare, care ne roade, ce apare şi dispare fără a-i putea stabili cauza, şi care la început nu face decât să ne zgândăre carnea, dar apoi ne atacă oasele, ne invadează întregul trup, până ce se manifestă simptomele „întâiului botez“ – „botezul apei“ –, care arată că am atins primul stadiu al răstignirii: stigmatele de pe mâini, rănile ce se deschid fără să ştim de ce şi din care curge apă.

Swammerdam şi ceilalţi, cu excepţia lui Lazarus Eidotter, ridicară mâinile pentru a se putea vedea adâncile cicatrici rotunde care păreau provocate de cuie.

– Dar asta este o adevărată isterie! strigă domnişoara van Druysen îngrozită.

– Dacă vreţi, spuneţi-i isterie, domnişoară. Dar această isterie, care ne-a cuprins nu are nimic morbid. Doar isteria ce se manifestă prin extazuri şi gândire haotică are un caracter morbid şi îi trage în jos pe cei atinşi de ea. Cealaltă formă, însă, restabileşte ordinea mentală şi ne ridică spre lumină – fiind „iluminarea“. Ea călăuzeşte spre viziunea „directă“, care este dincolo de obţinerea cunoştinţelor prin gândire.

În Scripturi acest nivel se numeşte „cuvântul interior“. Aşa cum un om din zilele noastre gândeşte, fără a-şi da seama, murmurând cuvinte în creierul său, omul renăscut întru spirit vorbeşte o altă limbă, misterioasă, cu vorbe noi care nu lasă nicio posibilitate de greşeală sau de asocieri întâmplătoare. Atunci, gândirea se înnoieşte,

devenind magie, nemaifiind un mijloc derizoriu de înţelegere, ci o revelare a adevărului, în lumina căruia orice greşeală dispare, pentru că inelele magice ale gândirii se înlănţuie, în loc să rămână pur şi simplu alăturate.

– Și aţi ajuns atât de departe, domnule Swammerdam?

– Dacă aş fi ajuns acolo, domnişoară, nu m-aş mai afla aici.

– Aţi spus că omul obişnuit gândeşte în cuvinte care se formează în creier. Ce se întâmplă, atunci, în cazul unui surdo-mut din naştere, care nu cunoaşte nicio limbă? întrebă Sephardi, curios.

– Surdo-mutul din naştere gândeşte parţial în imagini, parţial în limba originară.

– Lasă-mă şi pe mine să vorbesc, Swammerdam! strigă Lazarus Eidotter incisiv. Sunt convins că voi cunoaşteţi Cabala. Dar şi eu cunosc Cabala. „La început, era Cuvântul“ [25] e o traducere greşită. *Bereschith* înseamnă „fiinţa inteligentă“, nu „la început“. În raport cu ce „la început“?

– Fiinţa inteligentă! murmură Swammerdam, care rămase apoi scufundat câteva clipe într-o meditaţie profundă. Știu. Dar sensul nu se schimbă.

Ceilalţi ascultaseră în tăcere şi schimbau acum priviri pline de sensuri.

Eva van Druysen simţi instinctiv că prin „fiinţă inteligentă“ ei înţelegeau „faţa verde-măslinie“, aşa că se uită întrebătoare spre doctorul Sephardi, care confirmă printr-un un semn imperceptibil al capului.

– În ce fel i s-a hărăzit darul profeţiei prietenului vostru Klinkherbogk şi cum se manifestă? rupse el tăcerea în cele din urmă, căci nimeni nu mai părea dispus să spună ceva.

Jan Swammerdam parcă se smulse dintr-un vis:

– Klinkherbogk? Da. Se gândi o clipă. Klinkherbogk l-a căutat pe Dumnezeu întreaga sa viaţă, ajungând chiar să nu se mai gândească decât la asta şi să nu mai poată dormi ani la rând din pricina acestei dorinţe arzătoare ce nu-i lăsa nicio clipă de linişte. Într-o noapte, stătea ca de obicei în faţa globului său de sticlă – ştiţi doar că cizmarii folosesc nişte bile de sticlă pe care le pun în faţa lumânării aprinse, ca să vadă mai bine –, când dintr-un punct luminos aflat în interiorul bilei apăru o formă şi se întâmplă ce este scris în *Apocalips:* îngerul îi dădu să înghită o carte, spunându-i: „Ia-o şi înghite-o! Ea îţi va amărî pântecele, dar în gura ta va fi dulce ca mierea“ [26] . Arătarea avea faţa acoperită, cu excepţia frunţii, pe care strălucea o cruce din care ieşea o lumină verde.

Eva van Druysen se gândi la cuvintele tatălui său despre fantomele care poartă vizibil Semnul Vieţii şi o clipă îngheţă de frică.

– De atunci, Klinkherbogk are darul „cuvântului interior“, reluă Swammerdam. Și astfel a aflat şi apoi mi-a spus şi mie – căci pe atunci eram singurul său discipol – cum ar trebui să trăim pentru a putea gusta din Arborele Vieţii, care se găseşte în Paradisul Domnului [27] . Aşa ni s-a promis: încă puţin, şi toate necazurile vieţii se vor îndepărta de noi şi, asemenea lui Iov, ni se va înapoia înmiit ceea ce ne-a fost luat. [28]

Doctorul Sephardi ar fi vrut să obiecteze că este periculos şi iluzoriu să crezi în astfel de profeţii născute din subconştient, dar îşi aminti la

timp de povestea cu scarabeul verde pe care le-o spusese baronul Pfeill. Pe de altă parte, era evident că era deja mult prea târziu pentru ca orice fel de avertisment să mai poată fi luat în considerare.

Bătrânul păru a-i ghici în parte gândurile, pentru că reluă:

– Această promisiune mi s-a făcut cu cincizeci de ani în urmă, dar trebuie să ne învăţăm sufletele să fie răbdătoare şi, indiferent de ce se întâmplă, să continuăm exerciţiul, care constă în a ne murmura fără încetare numele spiritual în adâncul inimii, până când cea de-a doua naştere se împlineşte pe deplin.

Spuse toate astea cu calm şi aparent foarte sigur pe sine, dar un tremur uşor al vocii, semănând cu presentimentul unei crunte disperări viitoare, îi trăda efortul pe care-l făcea pentru a rămâne calm şi a nu distruge credinţa celorlalţi.

– De cincizeci de ani practicaţi acest exerciţiu?! E îngrozitor! strigă doctorul Sephardi fără să-şi dea seama.

– Vai, dar este divin să vezi cum totul împlineşte! ciripi încântată domnişoara de Bourignon. Să constaţi că toate marile spirite ale Universului se adună aici în jurul lui Avram – numele spiritual al lui Anselm Klinkherbogk, care este cel al patriarhului – şi cum pun ele piatra de temelie a Noului Ierusalim în acest cartier mizerabil din Amsterdam. Mary Faatz (o fostă prostituată, acum preapioasa soră Magdalena, îi şopti ea nepoatei, acoperindu-şi gura cu mâna) a venit şi ea, iar… iar Lazarus a fost înviat din morţi… Da, da, e adevărat, Eva, nu ţi-am pomenit nimic despre miracolul acesta în ultima scrisoare, cea în care îţi propuneam să vii să te alături grupului nostru. Închipuie-ţi: Lazarus a fost înviat din morţi de Avram!

Jan Swammerdam se ridică, se apropie de fereastră şi rămase tăcut, privind spre întunericul de afară.

– Da, da, a înviat din morţi! Rămăsese ţeapăn ca un mort în prăvălia lui, când Avram a intrat şi l-a înviat.

Toate privirile se întoarseră spre Eidotter, care la rândul său se întoarse, umil, spre doctorul Sephardi şi îi povesti cu voce scăzută, gesticulând şi ridicând din umeri, că fusese ceva adevărat în toată povestea asta:

– Fără cunoştinţă eram, e limpede. Poate chiar mort. Și de ce n-ar fi murit un bătrân ca mine?

– Tocmai de aceea, Eva, te conjur să ni te alături, făcu domnişoara de Bourignon, adresându-se nepoatei pe un ton cât se poate de imperativ, căci Împărăţia Cerurilor se apropie şi cei din urmă vor fi cei dintâi.

Vânzătorul de la drogherie, care stătuse până atunci aşezat lângă sora Magdalena, ţinând-o de mâini şi fără a spune nimic, se ridică brusc, bătu cu pumnul în masă, îşi deschise larg ochii inflamaţi şi strigă, bâlbâindu-se:

– Da, da, da… pr-pri-primii v-v-vor fi ce-ce-cei din ur-urmă şi îi este mai uş-uş-uşor unei că-că-că…

– Sfântul Duh pogoară asupra lui! Cuvântul Divin se exprimă prin gura lui! strigă păzitoarea pragului. Eva, păstrează fiecare dintre cuvintele sale în inimă!

– …că-cămile să treacă prin ga-ga-ga…

Jan Swammerdam se apropie rapid de posedat, pe faţa căruia se aşternuse o expresie de răutate bestială, şi îl linişti făcându-i câteva pase magnetice deasupra frunţii şi a gurii.

– Nu-i decât „contrariul“, după cum îi spunem noi, îi zise pe un ton liniştitor sora Sulamita, olandeza bătrână, domnişoarei van Druysen care, speriată, se repezise spre uşă. Fratele Ezechiel suferă când şi când de asta şi atunci îl domină natura sa inferioară. Dar îi trece repede.

Vânzătorul se lăsase în patru labe şi lătra şi mârâia ca un câine, în timp ce tânăra luptătoare din Armata Salvării, îngenuncheată lângă el, îl mângâia uşor pe păr:

– Nu-l condamnaţi! Cu toţii suntem nişte păcătoşi, iar fratele Ezechiel îşi petrece toată ziua, de dimineaţă până seara, în prăvălia aia întunecoasă. De aceea, atunci când vede din întâmplare vreun bogătaş – iertaţi-mă că o spun atât de direct, domnişoară –, este cuprins de o amărăciune care-i întunecă mintea. Credeţi-mă, domnişoară, sărăcia este o povară grea. De unde ar putea lua o inimă tânără ca a lui atâta credinţă în Dumnezeu pentru a o putea purta mereu?

Pentru prima oară în viaţă, Eva van Druysen aruncă o privire în abisurile existenţei şi lucruri pe care le citise până atunci doar în cărţi se înălţară acum în faţa ei în toată îngrozitoarea lor realitate.

Și totuşi, nu fu decât un fulger trecător, ce a reuşit doar să lumineze palid câteva dintre tenebrele abisurilor.

„Dar cu cât mai groaznic o fi ce somnolează în adâncurile în care aşa de rar pătrunde privirea celor răsfăţaţi de soartă!“ îşi spuse ea.

Parcă eliberat, prin violenţa exploziei spirituale, de vălurile impuse până atunci de convenienţele sociale, un suflet i se înfăţişase în oribila lui goliciune, decăzut la nivelul animalic exact în clipa când pronunţa cuvintele Celui care, pentru dragoste, murise pe cruce.

Sentimentul unei infinite complicităţi – provenind din simplul fapt că aparţinea unei clase privilegiate şi, deci, manifestase un dezinteres atât de firesc faţă de suferinţele altora – o îngrozi pe Eva până în străfunduri. Păcătuise prin omisiune, păcatul său nefiind mai mare decât un fir de nisip la nivelul cauzelor, dar fiind mai distrugător decât un torent la nivelul efectelor. Era ca şi cum s-ar fi distrat până atunci jucându-se cu o funie şi ar fi observat brusc că, de fapt, ţine în mâini un şarpe veninos.

Când îi vorbise Sulamita despre sărăcia vânzătorului, primul gest al Evei fusese să-şi scoată portofelul: era reflexul prin care inima credea că poate răsturna raţiunea. Apoi i se păru că nu era cea mai bună ocazie de a ajuta pe cineva. aşa că hotărârea fermă de a repara mai bine şi mai eficient omisiunea de până atunci luă locul gestului propriu-zis.

Vechea stratagemă a tatălui minciunii, să câştigi timp până ce se opresc convulsiile compasiunii, reuşise din nou.

Între timp, Ezechiel îşi revenise pe deplin şi plângea încetişor.

Sephardi, care, ca toţi evreii portughezi ce trăiesc în Olanda, rămăsese fidel obiceiului ancestral de a nu intra într-o casă străină fără a aduce un mic cadou, distrase atenţia audienţei, despachetând o cădelniţă mică de argint, pe care i-o dădu lui Swammerdam.

– Aur, tămâie şi smirnă… cei trei magi de la Răsărit! murmură încetişor Gardiana Pragului, cu vocea sugrumată de emoţie şi cu ochii ridicaţi pios spre plafon. Atunci când am aflat ieri că o veţi însoţi pe Eva la noi, Avram v-a dat numele spiritual de Balthazar – şi iată că aţi venit, aducând tămâie! Regele Melchior, care în viaţa de zi cu zi se numeşte baronul Pfeill, după cum am aflat de la micuţa Katje, ne-a apărut ca viziune şi el în cursul zilei de astăzi şi a trimis bani. O, dar îl văd cu ochii minţii şi pe cel de-al treilea, spuse ea întorcându-se spre cei ce-o ascultau uimiţi, nici regele Gaspar din ţara Etiopiei nu este departe (făcu cu ochiul spre Mary Faatz, care îi răspunse printr-o privire cu subînţeles). Da, da, se apropie cu paşi uriaşi clipa sfârşitului vremurilor…

Fu întreruptă de ciocănituri în uşă şi Katje, nepoata cizmarului Klinkherbogk, intră şi anunţă:

– Urcaţi repede la noi, bunicul se naşte a doua oară!

A cincea arcană
Împăratul

Eva van Druysen îl opri o clipă pe bătrânul colecţionar de fluturi înainte de a-i urma pe ceilalţi, care urcau deja spre mansarda lui Klinkherbogk.

– Scuzaţi-mă, domnule Swammerdam, vreau doar să vă pun o întrebare, cu toate că de fapt aş avea o mulţime de lucruri de întrebat. Ce aţi spus adineauri despre isterie şi despre puterea ascunsă în acel nume m-a emoţionat profund, dar pe de altă parte…

– Mi-aş putea îngădui să vă dau un sfat, domnişoară?

Swammerdam se opri şi o privi drept în ochi, plin de gravitate:

– Înţeleg perfect că tot ce aţi văzut şi aţi auzit adineauri aici nu a avut darul decât să vă deruteze. Dar, în acelaşi timp, aţi putea profita de aceste lucruri dacă le veţi considera un simplu început şi nu veţi căuta îndrumări spirituale la alţii, ci în dumneavoastră înşivă. Doar indicaţiile pe care ni le trimite propriul nostru suflet sosesc la momentul oportun şi ne găsesc apţi pentru a le recepta. În privinţa revelaţiilor primite prin intermediul altora, de acum înainte ele trebuie să vă fie pe deplin indiferente. Calea spre viaţa veşnică nu este mai lată decât tăişul unui cuţit. Nu-i puteţi ajuta pe ceilalţi atunci când îi vedeţi împiedicându-se, aşa cum, în acelaşi timp, nici

nu trebuie să aşteptaţi vreun ajutor din partea lor. Acela care priveşte spre ceilalţi îşi pierde echilibrul şi se prăbuşeşte în hăuri. Aici nu e ca în viaţă, unde toţi merg înainte, şi tocmai de aceea au nepărat nevoie de o călăuză. Dar acesta trebuie să ne vină din Regatul Spiritului. O fiinţă umană ne poate folosi drept călăuză doar în privinţa lucrurilor lumeşti, iar modul său de acţiune ne poate ajuta doar să le evaluăm pe acestea. Tot ceea ce nu ne vine direct de la spirit nu este decât ţărână fără viaţă şi nu trebuie să ne rugăm niciunui alt Dumnezeu, în afara Celui care ni se revelează în propria noastră inimă.

– Dar dacă în mine nu se revelează niciun Dumnezeu? întrebă Eva, disperată.

– Atunci, în clipele de linişte, trebuie să strigaţi spre El cu toată ardoarea de care sunteţi în stare.

– Și credeţi că va veni? Ar fi prea uşor!

– Va veni! Dar… să nu vă speriaţi! Mai întâi, se va înfăţişa ca Judecător al faptelor din trecut, având trăsăturile Dumnezeului înspăimântător din *Vechiul Testament*, cel care spune „Ochi pentru ochi şi dinte pentru dinte“ [29] . Apariţia Sa va provoca brusc schimbări în viaţa dumneavoastră exterioară. Va trebui mai întâi să pierdeţi absolut tot, chiar… (Swammerdam coborî glasul, de parcă ar fi vrut să nu mai fie auzit:) …chiar şi pe Dumnezeu, dacă vreţi să-L puteţi regăsi cu adevărat. Doar atunci când reprezentarea pe care v-o faceţi în privinţa Lui va fi purificată de orice idee de configuraţie şi formă, de orice noţiune de interioritate şi exterioritate, de Creator şi Creatură, de spirit şi materie, atunci Îl veţi…

– Vedea?

– Nu. Nicicând. Dar atunci vă veţi vedea prin ochii Săi. Și atunci veţi fi eliberată de Pământ, pentru că viaţa dumneavoastră terestră nu va mai fi a dumneavoastră, ci a Lui, iar conştiinţa nu vă va mai fi determinată de corp, care se va îndrepta singur spre mormânt, ca acela al unei fantome descărnate.

– Dar, atunci, care e sensul şocurilor vieţii exterioare despre care vorbiţi? Sunt ele dovezi sau pedeapsă?

– Nu există nici dovezi, nici pedepse. Viaţa exterioară, cu loviturile şi răsturnările sale, nu este nimic altceva decât un proces de vindecare, mai mult sau mai puţin dureros, în funcţie de starea bolnavului.

– Și credeţi că, dacă voi striga către Dumnezeu, aşa cum spuneţi, o să mi se schimbe soarta?

– Deîndată! Numai că, de fapt, nu se va „schimba“, ci va fi ca un cal care o ia la galop, după ce până atunci a mers la pas.

– Soarta dumneavoastră s-a desfăşurat, deci, astfel, ca un uragan? Iertaţi-mă că vă întreb, dar după câte am auzit vorbindu-se despre dumneavoastră…

– S-a desfăşurat nespus de monotonă, nu asta vreţi să spuneţi, domnişoară? o completă Swammerdam, surâzând. Vă amintiţi ce v-am spus adineauri? „Nu priviţi spre ceilalţi“? Experienţa cuiva poate fi totul pe lume pentru el şi doar o cochilie goală pentru ceilalţi. Dacă vreţi într-adevăr ca destinul dumneavoastră să meargă la galop, trebuie – este un sfat şi în acelaşi timp un avertisment, căci este singurul lucru pe care omul trebuie să-l facă, dar este în acelaşi timp sacrificiul cel mai greu de realizat – trebuie să invocaţi nucleul vital al fiinţei dumneavoastră, nucleul acela fără de care nu aţi fi decât un

cadavru (sau chiar mai puţin de atât), şi să-i ordonaţi să vă conducă pe drumul cel mai scurt spre marele ţel, singurul care merită efortul de a-l găsi, chiar dacă în prezent nu vi se pare chiar atât de important. Cereţi-i să vă conducă la el fără milă, fără grabă, trecând peste boală, peste suferinţă, peste moarte ori somn, peste onoruri, bogăţie şi fericire, să vă poarte înainte, mereu şi fără încetare înainte, la fel ca un cal ce şi-a luat zăbala în dinţi şi târăşte trăsura peste câmpuri şi pietre, de-a lungul straturilor de flori şi de tufişuri înflorite! Asta numesc eu „să strigi spre Dumnezeu“! Strigătul trebuie să semene cu un legământ [30] , adresat unei urechi mereu la pândă.

– Dar, Maestre, dacă va veni o clipă când curajul îmi va pieri şi… şi voi dori să mă întorc din drum?

– Pe calea spirituală se poate întoarce din drum – dar, de fapt nu să se întoarcă, ci doar să se oprească şi să privească înapoi, pentru a fi transformat în statuie de sare [31] – doar cel care nu şi-a formulat legământul. Un legământ spiritual devine poruncă, iar Dumnezeu devine… sclavul omului pentru a i-o îndeplini. Nu vă speriaţi, domnişoară, ce-am spus nu este o blasfemie! Dimpotrivă! Tocmai de aceea… Ce vă voi spune acum este o prostie, ştiu, căci este rodul compătimirii şi tot ce se naşte din compătimire e o prostie… Totuşi, de aceea vă avertizez: nu formulaţi prea multe legăminte! Altfel, aţi putea avea soarta tâlharului rău, cel căruia i s-au frânt oasele pe cruce!

Swammerdam pălise la faţă de emoţie.

Eva îl luă de mână:

– Vă mulţumesc, Maestre. Ştiu acum ce am de făcut.

Bătrânul o strânse înduioşat la piept şi o sărută pe frunte.

– Fie ca Stăpânul Sorţii să-ţi fie medic milos, copila mea!

Urcară şi ei pe scară.

Eva se opri o clipă în faţa uşii, de parcă i-ar fi venit brusc o idee:

– Încă ceva, Maestre! Toate milioanele de fiinţe care au sângerat şi au suferit erau dintre cele care nu făcuseră legăminte? La ce servesc toate aceste mizerii fără sfârşit?

– Cum am putea şti sigur că într-adevăr n-au făcut legăminte? o întrebă Swammerdam liniştit. Poate că au făcut-o într-o viaţă anterioară ori în stare de somn profund, atunci când sufletul veghează şi ştie perfect de ce are nevoie…

De parcă o cortină s-ar fi întredeschis brusc, Eva îşi cufundă privirea în lumina orbitoare a unei noi înţelegeri. Ultimele cuvinte îi dezvăluiseră mai mult despre scopul existenţei umane decât ar fi dezvăluit toate sistemele religioase ale lumii la un loc. Înţelese că, întrucât fiecare urmează exclusiv calea pe care şi-a ales-o singur, nu avem de ce să ne plângem de o aşa-zisă nedreptate a sorţii.

– Dacă ce se întâmplă în grupul nostru vi se pare lipsit de sens, domnişoară, nu trebuie să vă neliniştiţi. Adesea un drum care coboară este cea mai rapidă scurtătură spre urcuşul care urmează. Febra convalescenţei spirituale îmbracă uneori aspectul unei corupţii diabolice. Eu nu sunt „regele Solomon“, iar Lazarus Eidotter nu este „Simion, purtătorul crucii“, aşa cum îşi închipuie puţin prea superficial domnişoara de Bourignon, pentru simplul fapt că l-a

ajutat pe Klinkherbogk cu bani într-un moment de dificultate… În acelaşi timp, această confuzie între Vechiul şi Noul Testament nu este atât de absurdă în sine. Biblia ne prezintă nu numai întâmplări petrecute în timpuri îndepărtate, ci şi o cale care, pornind de la Adam, ajunge la Hristos, pe care ar trebui s-o parcurgă fiecare dintre noi, printr-o evoluţie magică interioară de la un „nume“ la alt „nume“, adică de la o „exprimare“ la altă „exprimare“ a Forţei, mai spuse Swammerdam, ajutând-o pe Eva să urce ultimele trepte de la Izgonirea din Paradis până la Înviere. Pentru unii, drumul poate fi presărat cu orori şi…

Și repetă mai încet ce spusese înainte despre tâlharul cel rău căruia i se frânseseră oasele pe cruce.

Domnişoara de Bourignon îi aşteptase împreună cu ceilalţi pe cei doi întârziaţi, stând în faţa uşii de la mansardă. Doar Lazarus Eidotter coborâse la locuinţa sa. Bătrâna se năpusti asupra nepoatei cu un şuvoi de vorbe ca s-o pregătească pentru ce urma să vadă:

– Gândeşte-te, Eva, se întâmplă ceva de o măreţie nespusă! Și tocmai astăzi, ziua solstiţiului… Da, aici apare un sens atât de profund… Da, da, ce spuneam?… A, da, asta: evenimentul pe care l-am aşteptat atâta s-a petrecut: astăzi s-a născut Omul Spiritual, prunc ce se strânge la sânul lui Avram, care l-a auzit ţipând pe când punea flecul unui pantof. Asta reprezintă, aşa cum ştim cu toţii, „a doua naştere“, căci „prima“ este reprezentată de durerile pântecelui [32] , aşa cum stă scris în Evanghelie, dacă ştii să o înţelegi. Iar cei trei regi magi s-au completat şi ei, pentru că Mary Faatz tocmai mi-a spus că a cunoscut în trecere un negru sălbatic, care locuieşte la Amsterdam şi pe care l-a văzut pe fereastră, în urmă cu o oră, în taverna de jos. Am văzut imediat aici intervenţia forţelor celeste, căci fără îndoială el nu poate

fi altul decât regele Gaspar din ţara Etiopiei. Da, e într-adevăr un dar al sfintei slave ca misiunea de a-l descoperi pe cel de-al treilea rege mag să-mi fi fost hărăzită tocmai mie. Sunt atât de copleşită încât de-abia mă mai stăpânesc aşteptând clipa când o voi putea trimite pe Mary să-l aducă de jos.

Spunând acestea, deschise uşa şi îi invită pe toţi în cameră, unul câte unul.

Cizmarul Klinkherbogk stătea rigid şi nemişcat la capătul unei mese lungi, acoperite cu scule şi bucăţi de piele, o parte din faţă fiindu-i luminată din plin de lucirea crudă a Lunii care intra pe fereastră, firele albe din barba lui căruntă de marinar olandez să strălucind ca nişte fire de argint, în timp ce cealaltă parte a feţei rămânea ascunsă în întuneric.

Pe craniul chel purta o coroană dantelată, decupată din hârtie aurie.

În încăpere domnea un miros acru de pielărie.

Bila de sticlă lucea ca ochiul ciclopic plin de ură al unui monstru, al cărui corp ar fi fost ascuns în beznă, iar lumina ei se proiecta pe un morman de monede de zece florini aşezate în faţa profetului.

Eva, Sephardi şi membrii grupului spiritual rămăseseră în picioare, neclintiţi, lipiţi de zid, şi aşteptau.

Niciunul dintre ei nu îndrăznea să facă vreo mişcare. Păreau cu toţii sub puterea unei vrăji.

Vânzătorul avea ochii holbaţi spre lucirea monedelor de aur.

Minutele se târau, încet, şovăitoare, într-o tăcere absolută, de parcă ar fi dorit să se prelungească în ore. Un fluture de noapte apăru, bâzâind, din întuneric, se roti ca o scânteie albă la flacăra lumânării şi se aruncă în cele din urmă în foc, sfârâind.

Nemişcat, parcă sculptat în stâncă, bătrânul profet stătea cu ochii pe bila de sticlă, cu gura deschisă şi degetele crispate pe monedele de aur, părând a asculta nişte cuvinte care-i veneau de foarte departe.

În stradă izbucni un tumult vag, dinspre tavernă, dar se stinse imediat, de parcă acolo, jos, cineva ar fi deschis şi apoi ar fi închis uşa, iar zgomotul s-ar fi strecurat până în cameră, pentru a se înăbuşi înăuntrul ei.

Din nou, tăcere absolută.

Eva se gândi să se uite la Swammerdam, dar se temea să nu citească şi pe faţa lui aceeaşi presimţire a unei nenorociri care o neliniştea pe ea. O clipă i se păru că aude rostindu-se alături de masă, cu o voce scăzută, aproape imperceptibilă, cuvintele „Tată, depărtează de la mine paharul acesta!“ [33] … Dar senzaţia dispăru în zgomotele petrecerii îndepărtate, pe care vântul le aducea prin fereastră.

Ridică ochii şi văzu cum dispare încordarea de pe faţa lui Klinkherbogk, lăsând loc unui fel de derută.

– Vuiet mare se aude din oraş şi păcatul lor este nespus de greu. De aceea, Mă voi pogorî acum, să văd dacă într-adevăr au lucrat în totul după zvonul venit până la Mine; şi dacă nu va fi aşa, voi şti. [34]

– Acestea au fost cuvintele lui Iehova în *Prima Carte a lui Moise*, spuse sora Sulamita, cu buzele tremurânde şi făcându-şi semnul crucii, au

fost cuvintele Lui dinainte de a face să curgă din cer pucioasă şi foc… Să nu te mânii, Doamne, dacă voi mai vorbi… Poate că se vor găsi măcar zece oameni drepţi în oraş! [35]

Imaginea puse imediat stăpânire pe Klinkherbogk, trezind în el viziunea sfârşitului lumii. Începu să vorbească monoton, de parcă ar fi citit ceva, cu gândul departe, întors cu faţa la zid:

– Văd un uragan înaintând peste Pământ ca un vuiet şi pe unde trece tot ce e vertical devine orizontal sub furia lui şi se preface într-un nor de săgeţi care zboară. El deschide mormintele, iar lespezile, împreună cu craniile morţilor biciuiesc totul precum un ropot de grindină. Suflul său face să ţâşnească apa din fluvii şi lacuri, o aruncă din gura sa sub forma unei ploi fine şi culcă plopii pe străzi şi copacii înalţi pe câmpuri, aidoma unor fire de păr fâlfâind. Și toate astea, din dragoste pentru cei drepţi, care au primit botezul vieţii.

Cuvintele i se stinseră din nou.

– Dar Cel pe care-L aşteptaţi nu va veni ca împărat înainte de soroc. Trebuie mai întâi ca precursorul lui să se fi format în voi, sub înfăţişarea Omului Nou, pentru a-i pregăti împărăţia. Atunci, printre voi vor fi mulţi aceia ce vor avea ochi noi şi urechi noi, pentru a nu se mai putea spune: „Au urechi pentru ca să nu audă şi ochi ca să nu vadă" [36] . Dar… Umbrele unei adânci tristeţi se lăsară pe chipul său. Însă printre ei nu-l zăresc pe Avram! Căci fiecare va primi după propria-i măsură, iar el a îndepărtat de la sine scutul sărăciei înainte ca ora naşterii spirituale să fi sosit şi a făcut un viţel de aur în faţa căruia sufletul lui să celebreze sărbătoarea simţurilor [37] . Încă puţin, şi nu-l veţi mai avea…

Regele Etiopiei îi va aduce smirna vieţii de apoi şi îi va arunca trupul drept hrană pentru peştii din apele tulburi, căci aurul lui Melchior a sosit înainte ca pruncul să fie aşezat în staul şi să poată îndepărta blestemul ce este legat de orice aur. De aceea el este menit nenorocirii, încă înainte de sfârşitul nopţii. Iar tămâia lui Balthazar a ajuns prea târziu. Dar tu, Gabriel, ascultă! Nu-ntinde mâna către spicele ce nu s-au pârguit încă, pentru ca secera să nu-l rănească pe secerător şi să-i fure grâului pe cel ce-l recoltează.“ [38]

Domnişoara de Bourignon, care oftsase tot timpul cât a durat discursul, fără a se strădui în vreun fel să-i priceapă sensul ascuns, îşi înăbuşi un strigăt de fericire atunci când îşi auzi numele spiritual, „Gabriel“, şi murmură iute câteva cuvinte către Mary Faatz, care atunci ieşi grăbită din încăpere.

Sesizând mişcarea, Swammerdam încercă să o împiedice, dar ajunse prea târziu: tânăra cobora deja scara în fugă. Îşi lăsă mâna în jos fără putere şi se mulţumi doar să clatine din cap, resemnat, în timp ce „păzitoarea pragului“ îl privea uimită.

Cizmarul îşi revenise o clipă şi-şi strigase temător nepoata, dar recăzu imediat în starea de extaz de până atunci.

În tot acest timp, un grup eteroclit de cinci persoane se întâlniseră în taverna pentru mateloţi „Prinţul de Orania“ şi la început jucase cărţi. Mai târziu, când se făcut noapte şi localul se umpluse de tot felul de vagabonzi din Zee Dijk şi de-abia mai aveai loc să răsufli, aceşti domni se retrăseseră în odaia alăturată, pe care o ocupa în timpul zilei chelneriţa Antje, o făptură lipsită de forme, fardată, într-o rochie de mătase, scurtă până la genunchi, cu un gât gros şi un coc de

culoarea inului, cu sâni lăsaţi şi nările roase – „scroafa portului", cum o alintau obişnuiţii casei.

Cei cinci erau: patronul tavernei, fost pilot al unei nave braziliene ce făcea transporturi de lemn colorant, un individ scund şi grăsun, cu gât de taur, şi mânecile suflecate, lăsând să se vadă tatuajele de pe labele groase şi cu cercei în urechi, una dintre ele fiind pe jumătate smulsă. Mai era zulusul Usibepu, într-o salopetă matlasată de culoare albastru-închis, de tipul celor purtate de fochiştii de pe vapoare; un agent teatral cocoşat, cu degete lungi, oribile, ca nişte labe de păianjen; profesorul Zitter Arpád, care, ciudat, avea din nou mustaţă şi îşi adaptase costumaţia la mediul în care se afla; iar al cincilea era un aşa-zis hindus pârlit de soare, îmbrăcat cu un smoking alb colonial, unul dintre acei fii de plantatori care vin în Europa din Batavia sau din alte colonii olandeze pentru a cunoaşte metropola şi care îşi risipesc în câteva nopţi toţi banii prin astfel de taverne pline de hoţi.

Tânărul „locuia" de o săptămână la taverna „Prinţul de Orania" şi de-atunci nu mai văzuse nici măcar o dată lumina zilei, cu excepţia unei raze de lumină nesigură ce străbătea dimineaţa prin fereastra cu perdele verzi, înainte ca ochii să i se închidă sub efectul beţiei şi să se arunce îmbrăcat şi nespălat pe divanul pe care dormea până seara. Atunci pleca din nou în căutarea zarurilor, a jocurilor de cărţi, a berii, a vinului ieftin şi a rachiului pe care le amesteca fără măsură, chefuind cu indivizi de toate speţele, de la mateloţi chilieni până la prostituate belgiene, până la ultimul cec pe care i-l mai achita banca. Apoi venise rândul lanţurilor de ceas, al inelelor şi al butonilor.

Stăpânul tavernei se simţise obligat să-l invite pe prietenul său Zitter Arpád la această sărbătoare finală, iar profesorul venise degrabă,

aducând cu el, ca pe un fel de contribuţie la festin, pe zulusul care, fiind artist de prim rang, avea mereu la el bani gheaţă.

Aceşti domni jucaseră deja macao câteva ceasuri, dar Zeiţa Norocului nu-i surâse niciunuia, căci ori de câte ori profesorul voia să facă vreun tur de prestidigitaţie cu cărţile, agentul teatral începea să râdă mânzeşte, iar domnul Zitter se simţea obligat să mai aştepte puţin înainte de a-şi pune în valoare îndemânarea; în mod evident, nu voia să împartă cu cocoşatul plăcerea de a-l jumuli pe protejatul său negru.

De altfel, acelaşi lucru îl făcea şi el în privinţa „hindusului", astfel încât cei doi rivali se văzură siliţi pentru prima oară în viaţă, să-şi calce pe inimă şi să joace fără a trişa, ocupaţie care, dacă ne luăm după expresia melancolică de pe chipurile lor, probabil că le amintea de vremurile îndepărtate ale copilăriei, pe când încă jucau pe nuci sau alune.

Nici măcar cârciumarul nu trişa, pentru a sărbători ziua aceea. În opinia lui, era o datorie de onoare faţă de oaspeţi, dar se înţelegea de la sine că, în cazul în care ar fi pierdut, aceştia l-ar fi despăgubit, aşa că nu era nevoie să se spună lucrurile pe şleau. „Hindusul" era mult prea inocent pentru a-i trece măcar prin cap că ar putea trişa, iar zulusul era deocamdată prea puţin iniţiat în misterele magiei albe pentru a-şi permite să facă vreo vrajă cu al cincilea as ascuns în mânecă.

De-abia spre miezul nopţii, când melodiile învăluitoare de banjo care, venind din sala mare a tavernei cereau tot mai zgomotos prezenţa tânărului mecenat, mulţimea însetată de rachiu nu-şi mai stăpâni pofta şi o prostituată cu părul strâns într-o coadă de cal intră în cămăruţă pentru a vedea pe unde îi întârzie „logodnicul". Doar

atunci se regrupară forţele în jurul mesei de joc, astfel încât într-un singur tur „hindusul" şi zulusul se treziră jumuliţi de Societatea de Întrajutorare Reciprocă, formată din domnul Zitter şi agentul teatral.

Generozitatea fiind principala trăsătură a profesorului, acesta nu se linişti decât atunci când domnişoara Antje consimţi să cineze cu el şi cu prietenul său Usibepu în sala de joc, acum pustie. Cunoştea perfect preferinţa zulusului pentru mâncărurile bine gătite şi pentru un amestec de alcool denaturat şi esenţe pe bază de acid azotic denumit Mogador.

La masă, discuţia se purtă aproape exclusiv într-un jargon englezesc tipic negroid, cel folosit în zona Capetown, precum şi în dialectul Basuto, pe care cei doi domni îl cunoşteau foarte bine. Doar chelneriţa arunca ocheade menite să înfierbânte comesenii, scotea uşor limba şi ieşea la atac cu tot arsenalul de gesturi cu valoare universală, care aveau drept scop excitarea simţurilor.

Fiind un versat om de lume, profesorul nu numai că nu lăsă discuţia să treneze vreo clipă, dar nici nu-şi pierdu din vedere vreun moment scopul principal, acela de a-i smulge zulusului secretul graţie căruia putea să meargă cu picioarele goale pe pietre fierbinţi fără să-l ardă, aşa că îşi imagină mii de viclenii pentru a-şi atinge ţelul.

Nici cel mai atent observator nu ar fi putut deduce din expresia feţei sale că mai era obsedat de ceva. Antje îi povestise că cizmarul Klinkherbogk, cel care locuia în mansarda casei, trimisese în cursul după-amiezii o bancnotă de o mie de florini care să fie schimbată în monede de aur.

Sub influenţa Mogadorului care-i ardea gâtlejul, al mâncărurilor gustoase şi al farmecului de sirenă al junei, zulusul căzu pradă unei

exaltări crescânde, astfel că îndepărtară din cameră toate obiectele ascuţite sau fragile, ferindu-l în acelaşi timp de orice contact cu mateloţii care-i căutau pricină din cauza favorurilor pe care i le acorda Antje şi abia aşteptau ocazia să se arunce cu cuţitele scoase asupra „negroteiului".

O insinuare perfidă a profesorului, care pretindea că numărul cu mersul pe pietre încinse nu e decât un truc ieftin, îl scoase din sărite pe zulus, care ameninţă că face praf tot, dacă nu i se aduce imediat o găleată plină de jar.

Zitter Arpád, care de-abia aştepta clipa, ceru găleata pregătită din vreme, poruncind să se verse cărbunii aprinşi pe podeaua de ciment.

Imediat după aceea Usibepu se ghemui şi aspiră cu nările dilatate fum. Ochii îi deveniră sticloşi.

Parcă vedea ceva, iar buzele i se mişcau ca şi cum ar fi vorbit cu o fantomă.

Apoi se ridică dintr-un salt şi scoase un ţipăt înspăimântător, atât de strident şi de teribil, încât vacarmul din cabaret încetă pe dată şi în uşă se iviră capete livide, tăcute, curioase să vadă ce se întâmplă înăuntru.

Într-o clipită Usibepu îşi smulsese hainele de pe el şi, complet gol, ca o panteră neagră cu muşchii fremătând, cu spume la gură, balansându-şi mereu capul din faţă în spate şi invers cu o viteză ameţitoare, începu să danseze în jurul covorului de jar.

Acest spectacol era atât de înspăimântător şi de emoţionant, încât până şi pe marinarii chilieni îi apucă o groază plină de panică, li se

tăie răsuflarea şi trebuiră să se sprijine de perete ca să nu cadă de pe băncile acelea pe care se urcaseră.

Dansul încetă brusc, ca sub efectul unei comenzi pe care nu o auzi nimeni. Zulusul parcă reveni brusc la starea de conştienţă normală. Doar faţa i se făcuse cenuşie. Puse picioarele pe cărbunii aprinşi cu mişcări foarte lente şi rămase mai multe minute în picioare, nemişcat.

Nu se simţi nici cel mai mic miros de ars care să arate că i-ar fi atins pielea. Atunci când coborî de pe grămada de jar, profesorul constată că talpa nu-i fusese deloc afectată şi nu era nici măcar fierbinte.

O tânără îmbrăcată cu uniforma albastră a Armatei Salvării, care intrase între timp pe uşa dinspre stradă fără a face vreun zgomot şi asistase la sfârşitul reprezentaţiei, îi făcu un semn amical zulusului, pe care părea că-l cunoaşte.

– Dar tu de unde ai apărut, Mary? întrebă uimită „scroafa portului", îmbrăţişând-o şi sărutând-o pe obraji.

– L-am văzut aseară pe *mister* Usibepu intrând aici. L-am cunoscut la cafeneaua Flora, unde am încercat odată să-i explic Biblia, dar din păcate nu cunoaşte prea bine limba olandeză, zise Mary Faatz. Iar o distinsă doamnă din ordinul beguinelor m-a trimis să-l caut, pentru a-l duce sus, unde se mai găsesc doi domni distinşi.

– Unde sus?

– Păi, la cizmarul Klinkherbogk.

Auzind acest nume, Zitter Arpád se întoarse, dar se făcu în continuare că nu-l interesează discuţia, adresându-i-se zulusului, pe

care triumful repurtat îl făcea mai deschis la întrebări decât era de obicei.

– Îl felicit pe prietenul şi binefăcătorul meu, *mister* Usibepu din ţara Ngome, şi sunt mândru să văd că este un mare magician iniţiat în misterele lui Obeach T'changa.

– Obeach T'changa? strigă negrul. Obeach T'changa, asta? repetă, pocnind dispreţuitor din degete. Eu, Usibepu mare şaman, eu Vidú T'changa. Eu şarpe verde veninos Vidú.

Profesorul adună câteva idei iute ca fulgerul. Crezu că găsise o pistă. Auzise de la fachirii indieni că la acei indivizi care se acomodau cu veninul, muşcătura unor şerpi veninoşi putea provoca stări anormale extraordinare, cum ar fi: clarviziune, dedublare, invulnerabilitate şi altele de acelaşi fel. De ce să fie posibil doar în Asia, nu şi pentru sălbaticii din Africa?

– Și pe mine m-a muşcat marele şarpe magician, se lăudă el, arătând cu degetul o cicatrice oarecare de pe mână.

Zulusul scuipă cu dispreţ:

– Vidú nu şarpe adevărat. Șarpe adevărat – vierme murdar. Șarpe Vidú Spirit-şarpe cu faţă de om este. Șarpe Vidú un Souquiant este. Zombi numele lui este.

Zitter Arpád pierdu şirul. Ce însemnau toate aceste cuvinte pe care nu le mai auzise nicicând? Souquiant? Părea un cuvânt francez. Și ce era aia zombi? O clipă îşi pierdu stăpânirea de sine şi pe faţă i se văzu ignoranţa, abandonându-se astfel o dată pentru totdeauna bunăvoinţei negrului.

Usibepu îşi ridică apoi capul, mândru din cale-afară:

– Omul care schimbă pielea lui un Souquiant este. Trăieşte mereu. Spirit este. Invizibil. Poate să vrăjească pe oricine. Tatăl oamenilor negri Zombi a fost. Zuluşii copiii săi preferaţi sunt. Din coasta lui stângă ei au ieşit.

Se bătu cu pumnul în pieptul musculos, care răsună puternic.

– Fiecare rege zulus numele secret al lui Zombi ştie. Atunci când spune pe el, Zombi sub forma unui mare şarpe veninos Vidú apare, cu faţă de om verde şi un semn sfânt fetiş pe frunte. Atunci când zulusul pentru prima oară pe Zombi vede şi Zombi faţa acoperită are, zulusul trebuie să moară. Dar dacă Zombi faţa descoperită are şi semnul de pe frunte ascuns, atunci zulusul trăieşte şi Vidú T'changa este, mare şaman şi stăpân al focului. Eu, Usibepu, Vidú T'changa sunt.

Zitter Arpád îşi muşcă furios buzele, înţelegând că nu putea scoate nimic din toată vorbăria.

Se oferi, de aceea, plin de zel, să-i fie interpret lui Mary Faatz care, prin gesturi şi cuvinte, încerca să-l convingă pe negrul care între timp îşi pusese hainele să o urmeze:

– Acei domni nu se vor putea înţelege cu el fără ajutorul meu, îi spuse.

Dar fata nu se lăsă convinsă.

Usibepu înţelese în cele din urmă ce voia Mary de la el şi urcă pe urmele ei, până la locuinţa lui Klinkherbogk.

Cizmarul stătea tot la masă, cu coroana de hârtie aurie pe cap.

Micuţa Katje i se aruncase în braţe, iar el ridicase mâinile ca pentru a o strânge la piept, dar le lăsase imediat la loc, pentru a privi din nou fix spre bila de sticlă şi a intra iar în starea somnambulică.

Micuţa se întoarse în vârful picioarelor spre perete, între Eva şi Sephardi.

Tăcerea din cameră era mai adâncă şi mai chinuitoare, Eva având impresia că nici măcar zgomotele fireşti nu ar fi putut s-o întrerupă: liniştea nu făcea decât să se amplifice atunci când foşnea vreo rochie sau scârţâia podeaua. Se coagulase sub forma unei prezenţe efective, pe care vibraţiile sonore nu o puteau afecta, ca un covor negru peste care trec raze colorate ce nu-l pot pătrunde în adâncime.

Paşi nesiguri, şovăitori, se auziră urcând scara şi apropiindu-se de mansardă.

Eva avu impresia că un înger exterminator ieşise încet din pământ.

Tresări speriată când uşa scârţâi încet în spatele ei şi negrul pătrunse în clarobscurul din încăpere, ca o umbră uriaşă.

Și ceilalţi se îngroziră de moarte, dar nimeni nu îndrăzni să se clintească din loc, de parcă însăşi Moartea ar fi stat în pragul uşii şi i-ar fi privit pe rând, unul după altul.

Pe faţa lui Usibepu nu se citi nicio urmă de mirare când dădu cu ochii de strania adunare şi simţi tăcerea stranie ce domnea în cameră.

Se oprise imobil, învăluind-o pe Eva cu priviri înflăcărate, fără a întoarce capul, până ce Mary veni în ajutorul tinerei, aşezându-se fără un cuvânt în faţa ei.

Albul ochilor şi al dinţilor săi scânteietori rămăsese suspendat în întuneric, aidoma unor pete luminoase fantomatice.

Eva se strădui să-şi înfrângă groaza şi se concentră să privească spre fereastră, în faţa căreia atârna de un scripete montat de acoperiş un lanţ gros cât un braţ de copil, ce scânteia în lumina Lunii şi se pierdea undeva, în străfunduri.

Atunci când apa celor două canale care se încrucişau lângă casă, împinsă de vântul serii, venea să se lovească de zidurile casei, se auzea un clipocit uşor, unul de-abia perceptibil.

Dinspre masă se auzi un strigăt ce-i făcu pe toţi să tresară.

Klinkherbogk se ridicase pe jumătate şi arăta cu degetul înţepenit spre un punct luminos din interiorul bilei de sticlă:

– A venit din nou, se auzi horcăitul, s-a întors bărbatul îngrozitor cu masca verde, cel care mi-a dat numele de Avram şi m-a silitt să-nghit cartea!

Închise ochii, de parcă ar fi fost orbit de lumină, şi căzu la loc pe spate.

Toţi rămaseră nemişcaţi, ţinându-şi respiraţia. Doar zulusul se aplecase, privind fix pe deasupra capului lui Klinkherbogk un punct oarecare din întuneric şi spuse încetişor:

– Souquiant în spate la el este.

Nimeni nu înţelese. Urmă din nou o tăcere mormântală, care părea că nu se mai termină, în timpul căreia nici unul dintre ei nu îndrăzni să scoată vreun cuvânt.

Eva simţea că-i tremură picioarele sub efectul unei tensiuni inexplicabile.

Avea impresia că ceva invizibil impregna puţin câte puţin întreaga cameră cu prezenţa sa, cu o încetineală sinistră.

O luă de mână pe micuţa Katje, care stătea în picioare alături de ea.

Brusc, din întuneric se ridică ceva, bătând din aripi cu un zgomot îngrozitor, şi o voce strigă:

– Avra-am! Avra-am!

Evei i se opri nima-n loc şi îi văzu şi pe ceilalţi tresărind.

– Iată-mă! răspunse cizmarul, fără a se clinti din loc, de parcă ar fi dormit.

Cât pe ce să ţipe înfricoşată, dar o groază ca de moarte îi încleştase gâtul.

Iar o tăcere înfiorătoare îi paraliză până şi bătăile inimilor, apoi o pasăre neagră cu aripile stropite cu alb începu să zboare prin cameră ca rătăcită, se lovi cu capul de fereastră şi căzu pe podea, bătând din aripi.

– E Jakob, coţofana noastră, îi şopti Katje Evei. Probabil că s-a trezit.

Eva o auzi de parcă ar fi vorbit în spatele unui zid. Aceste cuvinte nu o liniştiră deloc şi nu făcură decât să-i înteţească senzaţia

înspăimântătoare că se află în prezenţa unui demon.

Și iată că la ureche îi răsună din nou o voce, la fel de neaşteptată ca ţipătul de adineuri al păsării. Cuvintele sale ieşeau de pe buzele cizmarului şi păreau un ţipăt înăbuşit:

– Isaac! Isaac!

Expresia feţei i se schimbă pe loc, trădând acum furie şi nebunie.

– Isaac! Isaac!

– Iată-mă! răspunse micuţa Katje, exact cum răspunsese şi bunicul ei la chemarea păsării, parcă vorbind în somn.

Eva simţi că mâna copilei era rece ca gheaţa.

Sub pervaz, coţofana cârâia teribil.

Ai fi zis că era râsul unui pitic diabolic.

Silabă după silabă, sunet după sunet, tăcerea absorbise cuvintele şi râsul maliţios, ca o avidă gură de fantomă. Acestea ţâşniseră şi apoi dispăruseră, de parcă un eveniment al preistoriei biblice ar fi rezonat şi ar fi înviat sub forma unei fantome în camera unui biet cizmar…

Clopotele bisericii Sankt-Nikolaas răsunară în cameră şi vibraţiile lor rupseră o clipă vraja.

– Aş vrea să plec, sunt prea tulburată, spuse încet Eva, întorcându-se spre Sephardi şi îndreptându-se apoi spre uşă.

Se miră că nu auzise până atunci orologiul din turn, pentru că trecuseră probabil câteva ore de când erau acolo, iar acum pesemne

că fusese miezul nopţii.

– Oare l-am putea lăsa singur pe bătrân? îl întrebă ea pe Swammerdam, care-i împingea în tăcere şi pe ceilalţi spre ieşire, arătând spre Klinkherbogk. Pare tot în transă, iar fetiţa a adormit şi ea.

– Se va trezi de cum vom pleca noi de aici, răspunse colecţionarul de fluturi pe un ton liniştitor, dar în cuvintele lui se simţea o oarecare teamă. Voi trece mai târziu să văd ce face.

Trebui să-l împingă aproape cu forţa pe negru afară. Privirile sale rămăseseră fixate febril pe monedele de aur care umpleau masa. Eva observă că Swammerdam nu-l slăbea din ochi şi că, atunci când ceilalţi coborau, se întoarse să încuie uşa de la mansardă şi puse cheia în buzunar.

Mary Faatz fugise înainte să le aducă invitaţilor paltoanele şi pălăriile pe care le lăsaseră în camera de la etajul patru, apoi coborî să caute o trăsură.

– Măcar de s-ar întoarce regele Etiopiei! L-am lăsat să plece fără să ne luăm la revedere de la el. O, Doamne, de ce a trebuit oare să fie atât de tristă sărbătoarea celei de-a doua naşteri? se lamenta domnişoara de Bourignon, în timp ce aştepta în faţa porţii trăsura ce trebuia să o ducă pe ea până la mânăstire, pe Eva la hotel şi pe doctorul Sephardi acasă.

Alături de ei era Swammerdam, care-i însoţise şi stătea tăcut, cu faţa tulburată.

Zgomotele bâlciului din strada Warmoess se stinseseră. Doar un banjo cânta mai departe ritmuri sălbatice în spatele geamurilor acoperite de perdele ale tavernei din Zee Dijk.

Zidul casei de lângă biserica Sankt-Nikolas era cufundat în beznă. Pe partea cealaltă se zărea mansarda cizmarului, lucind în lumina Lunii mult deasupra canalului, învăluit în vălătucii lucitori, umezi şi albi ai ceţei ce se întindea până departe.

Eva se apropie de balustrada care închidea străduţa la nivelul canalului şi privi apa neagră, neliniştitoare.

La câţiva metri în faţa ei, lanţul metalic ce atârna de acoperiş, trecând prin faţa ferestrei cizmarului, atingea cu capătul de jos o ieşitură a zidului, nu mai lată decât talpa unui om.

Un bărbat ce stătea în picioare într-o barcă se pregătea să se prindă de lanţ. Observând silueta de culoare deschisă a Evei, se lăsă iute în jos şi îşi ascunse faţa.

Eva auzi cum trăsura dă colţul şi se întoarse tremurând spre Sephardi. Pentru o clipă, fără a şti de ce şi cum, în ea se trezi amintirea ochilor albi ai negrului…

Cizmarul Klinkherbogk visa că străbate deşertul călare pe-un măgar, având-o alături pe micuţa Katje şi în faţă, pe post de călăuză, pe bărbatul mascat care îi dăduse numele de Avram.

Merseră astfel zi şi noapte, până ce iată că pe cer apăru o vedenie şi un pământ minunat şi fertil, aşa cum nu văzuse nicicând, coborî spre el, iar bărbatul îi spuse că este ţara Morija.

Klinkherbogk se urcă pe o colină, înălţă un rug şi o culcă pe el pe micuţa Katje.

Apoi întinse mâna şi luă cuţitul pentru a-i tăia fetiţei beregata. Inima îi era rece şi fără milă, căci ştia din Scriptură [39] că în cele din urmă va sacrifica doar un berbec, în locul lui Katje. Iar când îşi isprăvi jertfa, bărbatul îşi smulse vălul de pe faţă, semnul de foc se şterse de pe fruntea lui şi îi spuse:

– Îţi arăt faţa mea, Avraam, ce de acum încolo să ai parte de viaţă veşnică. Dar mi-am şters de pe frunte Semnul Vieţii, pentru ca imaginea lui să nu-ţi ardă sărmanul creier. Căci fruntea mea este fruntea ta, iar faţa mea este faţa ta. Acesta este, deci, adevărul «celei de-a doua naşteri»: să fii unul cu mine şi să recunoşti că eu, cel ce te-am călăuzit până la Arborele Vieţii, nu sunt altcineva decât tu însuţi. Mulţi sunt cei care mi-au văzut faţa, dar nu au ştiut că astfel s-au născut a doua oară. De aceea ei nu pot găsi în ei viaţa veşnică. Moartea ţi se va înfăţişa încă o dată, înainte să treci prin poarta cea strâmtă şi înainte de botezul cu foc prin care vei fi aruncat pradă disperării şi durerii arzătoare. Asta ţi-a fost voia. Dar după aceea sufletul tău va intra în Împărăţia pe care i-am pregătit-o, aşa cum iese o pasăre din cuşcă pentru a zbura spre aurora eternă.

Klinkherbogk văzu că faţa bărbatului e verde-aurie şi umple cerul şi-şi aminti de vremea când, tânăr fiind, din dorinţa de a le netezi drumul celor care aveau să-l urmeze în rugăciuni, făcuse legământul să nu mai facă niciun pas pe calea spirituală, până ce Stăpânul Destinului nu-i va fi încredinţat greutatea întregului Univers.

Bărbatul dispăru.

Klinkherbogk se trezi într-o beznă adâncă şi auzi un fel de tunete care slăbeau puţin câte puţin, reducându-se în cele din urmă la zgomotul unei trăsuri ce se hurduca pe caldarâmul neregulat al străzii. Îşi reveni treptat, visul i se şterse din memorie şi văzu că era în mansardă şi ţine în mână un cuţit plin de sânge.

Mucul de lumânare se zbătea să nu se stingă de tot, iar lumina pâlpâindă scotea din întuneric chipul palid al micuţei Katje, care zăcea cu beregata tăiată pe divanul rupt.

Pe Klinkherbogk, prins în mrejele disperării, îl apucă ameţeala.

Vru să-şi înfigă cuţitul în inimă… Mâna nu-l ascultă. Ar fi vrut să ragă ca o fiară… Îşi simţea maxilarul paralizat şi nu putea să deschidă gura… Vru să-şi spargă capul de ziduri… Picioarele îi cedară, de parcă i s-ar fi frânt.

Dumnezeul la care se rugase toată viaţa se trezi în el, sub forma unei feţe ce rânjea diabolic.

Se îndreptă şovăitor spre uşă să ceară ajutor. O zgudui atât de tare, încât se prăbuşi de efort… Uşa era încuiată.

Atunci se târî până la fereastră, o deschise brusc şi se pregăti să-l strige pe Swammerdam, când observă între cer şi pământ o faţă neagră, care-l privea fix.

Negrul, care se urcase pe lanţ, sări în cameră.

O clipă Klinkherbogk văzu o mică dungă roşie sub norii dinspre Răsărit… Fulgerător, îşi aminti visul şi întinse mâinile spre Usibepu, ca spre Salvatorul său.

Negrul făcu un salt înapoi, îngrozit de zâmbetul care transfigurase trăsăturile lui Klinkherbogk. Apoi se repezi la el, îl luă pe sus şi-i frânse gâtul.

Într-un minut, îşi umplu buzunarele cu monedele de aur şi azvârli pe fereastră trupul cizmarului.

Acesta căzu, clipocind, în apele tulburi şi împuţite ale canalului, iar peste capul ucigaşului coţofana se repezi spre aurora dimineţii, strigând fericită şi triumfătoare:

– Avra-am! Avra-am!

A şasea arcană
Hierofantul

Hauberrisser dormise până aproape la prânz. Cu toate astea, când deschise ochii, o greutate ca de plumb îi cuprinse toate membrele.

Dorinţa de a afla ce stă scris în sulul de hârtii care-i căzuse pe faţă în cursul nopţii şi de a descoperi de unde o fi venit o simţise şi în somn, ca şi acel sentiment penibil de aşteptare care face ca odihna să se lase aşteptată atunci când, înainte de a adormi, ne hotărâm că trebuie să ne trezim exact la o anumită oră.

Se ridică, examină pereţii alcovului în care se afla patul şi nu-i fu greu să găsească în lambriuri sertarul rabatabil în care probabil că fusese sulul. În afară de nişte ochelari sparţi şi de câteva pene de gâscă, nu mai era nimic acolo şi, dacă ar fi fost să te iei după petele de cerneală, probabil că fusese folosit pe post de pupitru de un locatar anterior.

Hauberrisser netezi foile întinse şi se strădui să le descifreze.

Cerneala se ştersese foarte mult, iar scrisul era ilizibil în multe locuri şi din pricina umezelii foile se lipiseră între ele, transformându-se într-un fel de carton mucegăit, aşa că slabe speranţe să poată fi citite. Lipseau şi începutul, şi sfârşitul. Restul, pe cât îşi putea da seama din

frânturile de frază pe care le parcurse, părea un fel de proiect de roman al unui scriitor sau poate un jurnal.

Nu exista niciun indiciu despre cel care i-ar fi putut fi autor, nici despre data ori vechimea manuscrisului.

Descurajat, Hauberrisser hotărî să lase de-o parte sulul şi să se culce la loc ca să recupereze orele de somn când, răsfoind pentru o ultimă oară manuscrisul, privirea îi căzu pe un nume care-l îngrozi într-atât, încât o clipă se îndoi că vedea bine.

Din păcate, trecuse deja de pasajul respectiv, iar graba de a-l regăsi îl încurcă de tot.

Și totuşi, ar fi putut jura că numele lui Chidher-cel-Verde îi sărise în ochi. Îl vedea clar în faţa sa atunci când închidea ochii şi rememora pasajul respectiv.

Soarele îşi trimitea razele calde prin fereastra mare, fără perdele. Camera cu pereţii tapetaţi în mătase galbenă era plină de lumină aurie. Dar, în ciuda după-amiezii încântătoare, pe Hauberrisser îl apucă groaza. O groază pe care n-o mai încercase până atunci. Spaima aia ce se iveşte fără un motiv precis şi care se ridică dinspre partea întunecată a sufletului, semănând cu o creatură crepusculară, ce se retrage apoi, fără a lăsa urme, de cum este orbită de lumină.

Simţi că groaza nu are legătură cu manuscrisul şi nici cu faptul că întâlnise în el numele lui Chidher-cel-Verde. Era acea bruscă neîncredere în el însuşi, care făcea să-i alunece pământul de sub picioare ori de câte ori îi mergea mai bine.

Îşi făcu toaleta repede şi sună menajera.

– Spuneţi-mi, doamnă Ohms, o întrebă pe bătrâna care-i făcea menajul de celibatar, atunci când ea îi aşeză micul dejun pe masă, ştiţi cumva cine a locuit aici înaintea mea?

Bătrâna se gândi o clipă:

– Dacă-mi aduc bine aminte, casa a fost cu mult timp în urmă a unui domn destul de în vârstă care, dacă nu mă înşel, era foarte bogat şi despre care se spunea că ar fi cam ciudat. Apoi a rămas neocupată amar de vreme şi pe urmă a fost cumpărată de un orfelinat.

– Nu vă aduceţi aminte cum îl chema ori dacă mai trăieşte?

– Din păcate, nu vă pot răspunde, domnule.

Hauberrisser se văzu, deci, nevoit să se apuce iar să citească foile. Prima parte a manuscrisului era autobiografică şi descria în fraze scurte şi incisive destinul unui om urmărit de ghinion, care încercase toate mijloacele imaginabile de a-şi crea o existenţă demnă de a fi trăită. Însă de fiecare dată eforturile îi eşuau în ultima clipă. Oare cum de ajunsese să dispună peste noapte de bogăţii imense era imposibil de aflat, pentru că lipseau câteva pagini.

Hauberrisser trebui să înlăture câteva foi complet îngălbenite. Următoarele fuseseră scrise, probabil, câţiva ani mai târziu, căci cerneala părea mai proaspătă şi scrisul, uşor tremurat, ca sub influenţa vârstei. Se opri la câteva fraze, al căror înţeles îi păru că seamănă oarecum cu o descriere a propriilor sale sentimente, pentru a avea o mai bună viziune de ansamblu:

> *Cel ce crede că viaţa i-a fost dată pentru a o transmite urmaşilor săi se înşală amarnic. Nu e adevărat că omenirea*

ar progresa. Totul este o simplă aparenţă. Omenirea a produs doar câţiva indivizi izolaţi, care pot reprezenta un progres adevărat. Atunci când te învârteşti în cerc, rămâi pe loc. Trebuie să spargi cercul, altfel, înseamnă că nu ai făcut nimic. Este evident că aceia ce-şi imaginează că viaţa ar începe odată cu naşterea şi s-ar sfârşi odată cu moartea nu văd acest cerc. Atunci, cum ar putea atunci ei să-l spargă?

Hauberrisser răsfoia mai departe filele îngălbenite.

Primele cuvinte care-i săriră în ochi la începutul unei pagini fură *Chidher-cel-Verde*.

Deci nu se înşela!

Tensionat din cap până-n picioare, parcurse în grabă rândurile care urmau acestui nume. Dar nu obţinu niciun fel de lămurire suplimentară. Numele lui Chidher-cel-Verde se afla la sfârşitul unei fraze al cărei început nu-l găsi pe pagina anterioară, foile nefiind probabil aşezate în ordine. Nu reuşi să dea de urma începutului, dar totul părea să arate că autorul manuscrisului legase acest nume de o anumită imagine sau poate că avusese ocazia să-l cunoască personal pe un anume Chidher-cel-Verde.

Hauberrisser îşi luă capul în mâini. Avea impresia că ceva pătrunsese brusc în viaţa sa, că o mână invizibilă juca un fel de joc răutăcios cu el.

Oricât de interesant părea manuscrisul, nu mai avu răbdarea să continuăm. Literele păreau a-i dansa în faţa ochilor.

Se săturase să fie o bătaie de joc pentru tot felul de coincidenţe stupide.

„Trebuie să mă lămuresc!“

O sună pe menajeră şi îl ceru să-i cheme o trăsură.

„Mă voi duce la salonul de iluzionism şi voi cere pur şi simplu să vorbesc cu domnul Chidher-cel-Verde“, hotărî el. Dar îşi dădu imediat seama că nu făcea decât să dea cu bâta-n baltă, „pentru că bătrânul evreu nu are nicio vină dacă numele lui mă urmăreşte ca un pitic răutăcios“, după cum îşi spuse.

Mergea, agitat, de colo-colo prin cameră.

„Mă comport ca un nebun“, încercă el să-şi explice. „Ce-mi pasă de toate astea, în loc să trăiesc liniştit, ca un bun burghez?“ continuă în el o voce perfidă, ce încerca să respingă gândul care-i trecuse prin minte. „Soarta mi-a dat deja destule lecţii că viaţa nu e decât un nonsens, evident atunci când este trăită aşa cum trăiesc de obicei oamenii! Chiar dacă aş face cel mai nebunesc lucru pe care mi l-aş putea imagina, tot va fi mai inteligent decât să mă las pradă iar rutinei tradiţionale, al cărei sfârşit este moartea lipsită de sens.“

Dezgustul pentru viaţă începuse, deci, să pună din nou stăpânire pe el şi înţelese că pentru a evita sinuciderea nu-i rămăsese decât să se lase dirijat, fără a se mai opune, până ce destinul îi va arăta un punct de sprijin sau îl va striga:

– Nimic nu e nou sub soare, iar scopul vieţii este moartea.

Luă sulul în mână iar, îl duse în cabinetul de lucru şi îl închise în sertarul secreterului.

Era deja atât de pregătit să aibă de-a face cu întâmplări stranii, încât smulse pagina cu numele lui Chidher-cel-Verde şi o puse în portofel.

Asta, nu pentru că s-ar fi temut, superstiţios, că ar putea să dispară, ci pentru a păstra la el hârtia, ca să nu fie nevoit să se refere la simple amintiri. Era mijlocul instinctiv de apărare al unui om care vrea să evite înşelătoriile memoriei, care nu vrea să renunţe la percepţiile simţurilor exterioare în cazul în care întâmplări derutante l-ar face să se îndoiască de viziunea sa despre lumea înconjurătoare.

– Trăsura aşteaptă jos, îl anunţă guvernanta, şi tocmai vi s-a adus o telegramă.

> *Te rog să vii negreşit astăzi la ceai. Societate numeroasă, printre alţii şi prietenul tău Ciechonski, din nefericire şi madam Rukstinat. Te voi blestema şi dezmoşteni dacă mă vei abandona.*
>
> *Pfeill*

Iritat, Hauberrisser mormăi ceva cu jumătate de gură. Nu se îndoi nicio clipă că pretinsul „conte“ polonez se folosise cu neruşinare de numele lui pentru a face cunoştinţă cu Pfeill.

Dădu ordin vizitiului să-l ducă în Jodenbreestraat.

– Da, da, ia-o prin Jodenbuurt, răspunse el zâmbind, când acesta îl întrebă, gânditor, dacă să traverseze „Iordanul“, adică ghetoul, ori să o ia pe străduţele laterale.

Astfel ajunseră în câteva minute în centrul unuia dintre cele mai ciudate cartiere din oraşele europene.

Viaţa locuitorilor parcă se petrecea întru totul în stradă. Se gătea, se călca, se spăla în mijlocul străzii. Prinşi de o sfoară întinsă de-a curmezişul străzii, ciorapii murdari atârnau atât de jos, încât vizitiul trebui să-şi aplece capul ca să poată trece. Ceasornicari aşezaţi în faţa unor măsuţe, cu lupa lipită de ochi, priveau cu ochi mari, ca aceia de peşti speriaţi, spre trăsura ce trecea pe lângă ei. Pruncii erau alăptaţi ori ţinuţi deasupra grilajului canalului ca să-şi facă nevoile.

Un bătrân paralitic fusese adus cu pat cu tot în faţa porţii, ca să ia o gură de „aer curat". La un colţ de stradă, un evreu buhăit, împodobit din cap până în picioare cu ghirlande de păpuşi, părea un Guliver în Ţara Piticilor şi striga fără a se opri să mai respire, cu o voce ce zgâria urechile: *Poppipoppipoppipoppi! Kleerko, kleerko, kle-e-erkooooop!* răsuna vocea unui Isaia în caftan, cu perciuni ca neaua, care vindea haine vechi. Flutura ca pe un stindard un crac de pantalon şi îi făcu semn lui Hauberrisser să-l onoreze cu vizita sa şi să se dezbrace fără jenă.

Apoi, din strada perpendiculară răsună un cor pe patru voci, plin de modulaţii uimitoare: *Nieuve haring, niwe ha-a-a-ang; aardbeien – aare-bei-je! De mooie, de mooie, de mooie waar; augurkjes, gezond end goedkoop!* [40]

Era o melodie apetisantă, pe care vizitiul trebui să o asculte multă vreme cu o mutră gânditoare, cu toate că nu şi-ar fi dorit. Dar mormane de ţoale împuţite blocau drumul şi trebuiră să aştepte până se face loc. Grupuri de telali evrei se strânseseră în jurul lor şi târau noi şi noi mormane de zdrenţe. Dispreţuind sacii obişnuiţi, purtau în spate şi la subraţ teancurile de rufe murdare, aşezate sub

caftanele pe jumătate desfăcute, ce le lăsau la vedere goliciunile circumcise.

Aceste bile umane venind înfundate cu ţoale şi plecând apoi zvelte şi suple, rapide ca şobolanii, erau un spectacol cât se poate de straniu.

În cele din urmă, strada se lărgi şi Hauberrisser văzu soarele strălucind în vitrina salonului de iluzionism. Trecu ceva vreme înainte ca ghişeul din peretele despărţitor să se deschidă şi să apară bustul amplu al vânzătoarei.

– Cu ce vă pot servi, domnule? îl întrebă tânăra, ciudat de rece şi în mod vizibil distrată.

– Aş dori să vorbesc cu patronul.

– Din păcate, domnul profesor a plecat ieri în călătorie pentru o perioadă nedeterminată, spuse vânzătoarea, muşcându-şi buzele şi aruncându-i priviri scânteietoare, ca de pisică.

– Nu mă refeream la profesor, domnişoară, nu vă fie frică. Aş fi vrut să vorbesc cu domnul în vârstă pe care l-am văzut stând ieri la pupitru.

– Acela, deci! se lumină faţa tinerei. Acela era domnul Pedersen, din Hamburg. Cel care privea în aparatul optic, nu?

– Nu, mă refer la bătrânul… israelit din birou. Credeam că lui îl aparţine magazinul.

– Magazinul nostru? Nicicând magazinul nostru nu a aparţinut unui evreu bătrân. Suntem o firmă creştină respectabilă, domnule!

– Înţeleg. Dar aş vrea, totuşi, să-i vorbesc bătrânului evreu care era ieri în faţa pupitrului. Vă rog să-mi faceţi această plăcere, domnişoară.

– Iosif şi Marie! protestă tânăra, începând să se închine ca vienezii ca să arate că spune adevărul. Pe sufleţelul şi Dumnezeul meu că niciodată n-a pus piciorul în biroul nostru vreun evreu. Și cu atât mai puţin ieri.

Hauberrisser nu crezu niciun cuvânt din cele pe care le auzea. Contrariat, se gândi în ce fel i-ar putea înfrânge împotrivirea.

– Bine, domnişoară, am înţeles. Dar atunci, spuneţi-mi măcar cine este acest Chidher-cel-Verde, al cărui nume figurează pe firmă.

– Pe care firmă, vă rog?

– Pentru numele lui Dumnezeu, domnişoară! Firma de afară, de la intrarea în magazin.

Vânzătoarea deschise ochii mari:

– Dar pe firmă scrie Zitter Arpád! replică ea poticnit, complet derutată.

Hauberrisser îşi luă pălăria şi se repezi afară furios, ca să se convingă. În geamul de la uşă a văzut că vânzătoarea se bătea cu degetul în tâmplă, cu o figură uimită. Ajuns în stradă, privi spre firmă şi inima i se opri. Sub cuvintele „Salon de iluzionism“, citi într-adevăr numele lui Zitter Arpád.

Nici vorbă de Chidher-cel-Verde.

Fu atât de dezamăgit şi de ruşinat, încât îşi lăsă bastonul în prăvălie şi porni cu paşi mari ca să se îndepărteze cât mai iute de magazin.

Cu mintea rătăcită se plimbă fără ţel vreun ceas pe tot felul de străzi, ajunse pe ulicioarele moarte unde bisericile îi apărură deodată ca visând sub soarele arzător. Trecu prin pasaje întunecate şi reci, în care paşii îi răsunau ca pe culoarele unei mânăstiri.

Casele îi păreau moarte, de parcă niciun suflet uman nu ar fi intrat în ele de secole. Ici şi colo, câte o pisică de Angora se încălzea la soare printre ghivecele de flori din ferestrele baroce. Niciun zgomot de nicăieri.

Ulmi înalţi, cu frunze şi ramuri imobile, se ridicau deasupra zidurilor scunde ale grădiniţelor încadrate de faţade negre cu ferestre de culoare deschisă, bine spălate şi împodobite cu muşcate.

Trecu pe sub bolte scunde, ale căror dale de piatră erau netezite de trecerea timpului, pentru a ajunge la pasaje cufundate în beznă – fundături sufocate de pereţi înalţi în care erau tăiate uşi de stejar grele, netede, atât de bine ferecate, încât păreau a nu fi fost deschise niciodată după ce fuseseră montate acolo. Muşchiul creştea în crăpăturile tencuielii, iar plăci de marmură roşie, cu inscripţii funerare desperecheate, fixate în nişe ale pereţilor, povesteau despre cimitirele care probabil existaseră cândva pe aici.

Apoi o luă iar pe un urcuş îngust, mărginit de case lipsite de gust, văruite în alb, sub care se scurgea un pârâu. Din interiorul lor se auzeau bubuituri şi ticăituri înfundate, ca bătăile unor imense inimi de piatră.

Miros de umezeală în aer, iar prin tuburile de lemn întredeschise, montate perpendicular pe pietre de râu, se scurgeau lături care formau apoi mici cascade, pentru a dispărea într-un labirint de podele mocirloase şi lunecoase.

Imediat după ele, un şir de clădiri înguste şi înalte, ce obturau lumina zilei, blocate, de parcă s-ar fi împotrivit oricărei intruziuni, sprijinindu-se una de alta, ca şi cum ar fi avut fundaţii nesigure.

O bucată de drum pe lângă brutării şi magazine de brânză, iar apoi oglinda brună ca de mlaştină a unui canal liniştit, lat, băltind sub soarele de un albastru deschis.

Două şiruri de case formau malurile, stând străine unele în faţa altora. Într-o parte, case mici şi modeste, ca nişte meşteşugari harnici, în cealaltă depozite de mărfuri trufaşe, masive, cenuşii, sigure pe ele şi absente. Niciun pod care să le unească. Doar dintr-o rigolă creştea peste canal un copac, ciudat de înclinat, ale cărui ramuri băteau în ferestrele celor bogaţi.

Hauberrisser se întoarse şi ajunse curând pe o străduţă medievală, în care i se păru că timpul se oprise în loc.

Deasupra blazoanelor de pe ziduri, cadrane solare; geamurile ferestrelor luceau, iar acoperişurile erau din ţiglă roşie. Mici capele cufundate în umbră îşi trimiteau clopotniţele aurite spre cerul cu nori albi şi dolofani.

Portalul din faţa curţii unei mânăstiri era deschis. Intră şi văzu o bancă aşezată sub ramurile lăsate ale unui copac. De jur-împrejur, iarbă înaltă şi stufoasă. Nici urmă de vreun suflet omenesc, nicio faţă în spatele ferestrelor. Totul părea mort.

Se aşeză ca să-şi adune gândurile.

Nu era deloc neliniştit şi prima agitaţie, provocată de bănuiala c-ar fi nebun, fiindcă citise un nume fals pe firma unui magazin, îi trecuse.

Deodată, înlănţuirea ciudată a gândurilor care-i treceau prin minte în ultima vreme îi apăru drept un fenomen mult mai uimitor decât întâmplările stranii petrecute în exteriorul fiinţei sale.

„Cum se face oare că eu, fiind încă destul de tânăr, privesc viaţa ca un bătrân?“ se întrebă el. „Cei de vârsta mea nu gândesc aşa!“ Se strădui să stabilească momentul în care se produsese în el această transformare. Ca toţi tinerii, până ce trecuse puţin de treizeci de ani, fusese sclavul pasiunilor şi îşi dăduse frâu liber poftelor, gustând plăcerile într-atât cât îi permiteau sănătatea, puterile şi averea. Nu-şi amintea ca în copilărie să fi fost prea înclinat spre reflecţie… Unde era atunci rădăcina din care se ivise această stranie plantă fără flori, care forma Eul său de-acum?

„Există o creştere lăuntrică secretă“, îşi aminti brusc că citise cu câteva ore mai înainte. Scoase foaia din portofel, căută pasajul şi citi:

> *Ani de-a rândul, totul pare a se fi oprit, apoi brusc, într-un mod neaşteptat, adesea ca urmare a unei întâmplări mărunte, solzii ce învăluie mugurele dispar şi, într-o bună zi, în viaţa noastră ţâşneşte o ramură încărcată cu fructe coapte. Nu i-am observat nicicând florile, dar descoperim că, fără a şti, am îngrijit un copac misterios…*
>
> *Dacă n-aş fi fost tentat să cred că o putere oarecare, alta decât a mea însumi, are capacitatea de a creşte acest copac,*

câte nenorociri aş fi putut evita! Fusesem unicul stăpân al soartei mele şi nu ştiusem! Pentru că nu o putusem schimba prin acţiunile mele, mă crezusem lipsit de apărare în faţa ei.

De câte ori nu mi-a trecut prin minte că a fi stăpân al gândurilor tale trebuie să însemne şi a fi călăuza atotputernică a propriului tău destin! Dar am respins de fiecare dată ideea, consecinţele acestor tentative nefăcându-se simţite imediat.

Am subestimat forţa magică a gândurilor şi am comis iar şi iar eroarea ereditară a omenirii: să acord acţiunii o importanţă uriaşă, considerând gândirea o simplă himeră.

Doar cel ce învaţă cum să-şi mişte lumina poate comanda umbrei şi, astfel, destinului. Cel ce încearcă asta prin acţiuni directe este el însuşi o umbră ce luptă în zadar împotriva umbrelor. Dar se pare că viaţa ne chinuieşte până la moarte, înainte de a ne îngădui să-i găsim cheia.

De câte ori n-am dorit să-i ajut pe ceilalţi, explicându-le toate astea! Mă ascultau, mă aprobau, dar le intra pe o ureche şi le ieşea pe cealaltă.

Poate că realitatea este prea simplă pentru a fi înţeleasă de la început.

Sau poate că «arborele» trebuie să se înalţe până la cer pentru ca noi să începem să înţelegem?

Mi-e teamă uneori că diferenţa dintre un om şi altul e mai mare decât aceea dintre un om şi o piatră.

Sensul vieţii noastră este ca, bazându-ne pe un simţ subtil, să descoperim ce face acest copac să înverzească şi ce-l împiedică să se usuce. Asta înseamnă să-i pui mereu îngrăşământ, chiar fără a şti de ce. Dar câţi dintre noi înţeleg ce vreau eu să spun?

Probabil că aţi crede că vorbesc în parabole, dacă v-aş spune-o. Însă tocmai dublul sens al cuvintelor ne desparte.

Dacă aş scrie direct ceva despre creşterea interioară, aţi interpreta-o prin „a deveni mai inteligent" sau „a deveni mai bun", aşa cum cei mai mulţi văd în filosofie o teorie, nu ceva ce trebuie efectiv respectat.

Respectarea celor zece porunci, chiar foarte strictă, nu e suficientă pentru a activa creşterea interioară, fiindcă este doar o formă exterioară. Adesea tocmai încălcarea acestor porunci acţionează mai eficient, asemenea unei sere încălzite. Numai că, de obicei, oamenii respectă Decalogul atunci când ar trebui să-l încalce şi-l încălcă tocmai atunci când ar trebui să-l respecte. Văzând că un sfânt nu face decât fapte de binefacere, îşi imaginează că, dacă fac şi ei gesturi de binefacere, vor deveni sfinţi. Și astfel se aruncă singuri în prăpastie, luând calea unei credinţe amăgitoare în Dumnezeu, pe care ei o consideră corectă.

Sunt orbiţi de o falsă umilinţă şi se dau înapoi, speriaţi ca nişte copii, când sunt puşi în faţa propriei imagini, crezând că au înnebunit atunci când vine momentul în care faţa lor îi priveşte în faţă.

O speranţă de fericire, care lui Hauberrisser îi păru nouă, deoarece somnolase atâta vreme în sufletul lui, se trezise brusc şi îl liniştise, deşi nu ştia de ce trebuia să se bucure sau ce anume putea să spere.

Avu, pentru o clipă, senzaţia că este răsfăţatul norocului, şi nu batjocura hazardului rău-voitor, aşa cum i se păruse de-a lungul întregii poveşti cu Chidher-cel-Verde.

„Trebuie să fiu fericit“, cânta ceva în el. „Fie ca din pădurea necunoscută a unui nou mod de a gândi să ţâşnească un vânat nobil, care să fi sărit bariera banalităţii cotidiene, pentru a veni să pască în grădina mea!“

I se păru foarte probabil ca ultimele rânduri să se refere la Chidher-cel-Verde, aşa că ardea de nerăbdare să afle mai mult, mai ales fiindcă ultimele cuvinte de pe această pagină îi dădeau speranţa că pe următoarele ar fi putut găsi detalii despre „arta magică a stăpânirii gândurilor“.

Ar fi preferat, prin urmare, să se întoarcă acasă şi să citească până noaptea târziu din sulul acesta, dar nu mai era mult până la ora patru, iar Pfeill îl aştepta.

Auzi un zumzet lângă ureche şi se se întoarse. Se ridică în picioare, mirat, văzând nu departe de banca pe care stătea un bărbat îmbrăcat în gri, cu o mască de scrimă pe faţă şi cu o prăjină lungă în mână.

La câţiva metri deasupra sa, plana o boccea mare ce se legăna încet încolo şi încoace, apoi se agăţă de creanga unui copac, iar acolo începu să penduleze în sus şi în jos…

Deodată, bărbatul o lovi cu bastonul, parcă o atinse cu vârful şi o prinse într-o plasă, după care– având bastonul pe umăr şi sacul monstruos în spate – urcă satisfăcut pe scara sprijinită de zid şi dispăru pe acoperiş.

– Este apicultorul mânăstirii, îi explică o bătrână care se ivise din spatele unei fântâni, văzând privirea mirată a lui Hauberrisser. Îi fugise roiul şi acum a reuşit să prindă iar regina.

Hauberrisser ieşi, trecu pe câteva străduţe în zig-zag pentru a ajunge într-o piaţă mare, luă un taxi şi ceru să fie condus la Hilversum, unde se afla locuinţa de la ţară a prietenului său, Pfeill.

Șoseaua largă şi dreaptă era animată de o mulţime de ciclişti. Taximetrul trecea în viteză printr-o mare de capete şi de pedale scânteietoare, dar de-a lungul întregului drum nu acordă atenţie la nimic. Peisajul îi defila prin faţa ochilor, care păstrau imaginea pe care o văzuse ceva mai devreme: bărbatul cu masca şi roiul de albine ce se înghesuia în jurul reginei, de parcă n-ar fi putut trăi fără ea.

Natura tăcută, care la ultima sa călătorie în afara oraşului parcă-şi lua rămas-bun, părea a-i fi întors o nouă faţă, iar el simţea că acum îi citeşte cuvintele de pe buze.

Omul care prinsese regina şi întregul roi îi păreau un simbol.

„E corpul meu altceva decât o legiune de celule vii care, conform unui atavism conservat de-a lungul milioanelor de ani, se rotesc în jurul unui nucleu ascuns?“

Simţi existenţa unui raport misterios între ce văzuse şi legile naturii interioare şi exterioare, astfel că înţelese cât de splendidă era lumea ce va reînvia pentru el, dacă va reuşi să observe într-o lumină nouă şi acele lucruri pe care viaţa de zi cu zi le lăsase fără formă de exprimare.

A şaptea arcană
Îndrăgostiţii

Maşina ajunse în cartierul elegant Hilversum şi o luă pe o alee mărginită de tei, spre parcul ce înconjura vila Buitenzorg, lucind alb sub razele de soare.

Baronul îl aştepta pe scară şi coborî fericit când îl văzu pe prietenul său, Hauberrisser.

– E minunat că ai venit, bătrâne cocor! Mă temeam că telegrama nu a ajuns la tine, printre toate stalactitele grotei în care locuieşti. Ai păţit ceva? Ai un aer gânditor. Altceva: Domnul să te binecuvânteze pentru că mi l-ai trimis pe minunatul conte Ciechonski! Este o adevărată distracţie în această vreme atât de dezolantă. (Pfeill era atât de vesel, că prietenul lui nu putea să scoată niciun cuvânt, deşi protesta energic şi încerca să-l informeze în legătură cu ţopârlanul). A venit să mă viziteze azi dimineaţă şi, desigur, l-am reţinut la prânz. Dacă nu mă înşel, lipsesc deja câteva linguriţe de argint… Mi s-a prezentat drept…

– Fin al lui Napoleon al IV-lea?

– Da. Desigur. Dar având şi recomandarea ta!

– Câtă neruşinare! strigă Hauberrisser furios. Tipul trebuie luat la palme!

– Dar de ce? Nu vrea decât să fie primit într-un club distins. Cu atât mai bine. Dorinţele omului formează Paradisul său… Ce-ţi pasă dacă vrea cu orice preţ să se ruineze?

– Imposibil. E prestidigitator de profesie, îl întrerupse Hauberrisser.

Pfeill îl privi cu înţelegere.

– Crezi că la ora actuală e de ajuns să câştigi la poker în cluburile noastre ca să reuşeşti? Toţi jucătorii ştiu să trişeze. O să-şi piardă până şi ultima pereche de chiloţi. Apropo, i-ai văzut ceasul?

Hauberrisser începu să râdă.

– Dacă mă iubeşti, zise Pfeill, cumpără-l de la el şi fă-mi-l cadou de Crăciun!

Se strecură cu precauţie spre fereastra deschisă a verandei, îi făcu un semn prietenului său şi spuse:

– Priveşte! Nu e minunat?

Zitter Arpád, îmbrăcat în frac, deşi nu era deloc momentul pentru haine de gală, cu o zambilă la butonieră, cu pantofi galben-deschis şi o cravată neagră, discuta *tête-à-tête* cu o doamnă în vârstă care, surescitată că reuşise în sfârşit să mai captureze un bărbat, avea obrajii îmbujoraţi şi făcea pe fecioara cochetă.

– O recunoşti? şopti Pfeill. Este soţia consulului Rukstinat. De-ar chema-o Domnul mai repede alături de el! Uite, acum îi arată ceasul.

Pun pariu că va încerca să o înnebunească pe babetă cu spectacolul cuplului mobil din interior. E un Don Juan de primă mână, fără îndoială!

– Este un cadou de botez de la Eugen Ludwig Johann Joseph, spunea „contele“, cu vocea tremurându-i de emoţie.

– O, *Floohzimjersch!* [41] murmură doamna.

– La naiba! Au ajuns deja să-şi spună pe numele mic! şuieră Pfeill printre dinţi, luându-l de braţ pe amicul său. Hai de aici, suntem indiscreţi. Păcat că Soarele luminează, căci altfel aş fi stins lumina. Din compasiune pentru Ciechonski. Nu, nu pe aici! îl opri pe Hauberrisser să intre pe o uşă pe care o deschisese un valet. Aici se discută politică.

O clipă văzură o adunare numeroasă şi, în mijlocul ei, un orator chel, cu o barbă lungă şi cu toate cele cinci degete ale mâinii sprijinite dominator de masă.

– Hai mai bine în camera de tortură!

Hauberrisser privi uimit în jur, după ce se aşeză într-un fotoliu de piele de culoarea căprioarei, atât de adânc, încât dispărea cu totul în el.

Pereţii şi plafonul erau acoperiţi cu plăci de plută netede, atât de abil îmbinate, încât nu se observau punctele de unire. Geamurile ferestrelor erau din sticlă curbată. Mobilele, colţurile şi unghiurile pereţilor, până şi uşile erau rotunjite. Nicăieri nu se vedea vreo muchie; un covor gros, ca un strat de nisip în care te afunzi până la

glezne, acoperea podeaua şi peste tot domina aceeaşi nuanţă blândă de maro-deschis.

– Am descoperit că un om condamnat să trăiască în Europa are mai mult decât oricare altul nevoie de o celulă în care să se izoleze. O oră de odihnă într-o cameră ca aceasta este suficientă pentru a transforma individul cel mai furios într-o moluscă flască. Te asigur că pot să fiu înfundat în obligaţii până peste cap, însă doar când mă gândesc la această cameră pot alunga toate bunele intenţii, aşa cum ies gângăniile ascunse prin blana unui vulpoi, atunci când îl cufunzi în lapte. Datorită acestui aranjament interior plin de semnificaţii, sunt capabil să neglijez zilnic chiar şi cele mai importante obligaţii cotidiene.

– Dacă te aude cineva, replică Hauberrisser amuzat, ar putea crede că ai devenit cel mai cinic epicurean din câţi există!

– Fals, îl contrazise Pfeill, oferindu-i amicului ţigări dintr-o cutie de lemn cu mânere în formă de cocoaşă. Complet fals! Gândurile şi acţiunile mele sunt dirijate tocmai de cea mai fermă conştiinciozitate în raport cu mine. Știu că pentru tine viaţa nu are sens. Și eu am fost, mult timp, prizonierul acestei iluzii, dar, puţin câte puţin, s-a făcut lumină în mintea mea. Trebuie doar să renunţi la toate eforturile vane şi să redevii un om natural.

– Asta consideri tu natural? întrebă Hauberrisser, arătând spre lambriurile de plută.

– Desigur. Dacă aş fi fost sărac, aş fi fost silit să locuiesc într-o cameră plină de ploşniţe. Dacă aş face asta deliberat, s-ar spune că exagerez peste măsură. Destinul a ştiut ceva, din moment ce mi-a hărăzit să fiu bogat. Poate pentru a mă recompensa pentru ce am făcut – şi,

desigur, acum am uitat – într-o viaţă anterioară? Asta pute puţin cam tare a teozofie pentru gustul meu. Ceea ce mi se pare mai probabil este că destinul îmi impune sublima sarcină de a mă îndopa cu dulceţile vieţii până ce-o să mă satur de ele şi, din nevoie de schimbare, să doresc să mănânc din nou pâine uscată. Dacă s-ar întâmpla asta, nu aş regreta nimic. În cel mai rău caz, ar însemna că m-am înşelat. Să-mi dau banii altora? Desigur, aş face-o imediat, dar ar trebui mai întâi să ştiu de ce. Pentru simplul fapt că se face atâta literatură de duzină pe acest subiect? Nu. Cât despre deviza socialistă „Scoală-te tu, ca să m-aşez eu!", nu sunt de acord cu ea. Să-i dau astfel şi un medicament dulce celui care are nevoie de unul amar? … Atât ar mai lipsi, să contrariez destinul!

Hauberrisser închise un ochi.

– Știu perfect de ce rânjeşti, şmechere! continuă Pfeill, enervat. Te gândeşti la nenorociţii ăia de bani pe care i-am trimis – din greşeală, desigur! – cizmarului. Spiritul e hotărât, dar carnea e slabă… Ce lipsă de tact să-mi reproşezi slăbiciunile! M-am perpelit toată noaptea, gândindu-mă la slăbiciunea mea de caracter. Iar dacă bătrânul va înnebuni, eu voi fi cauza.

– Dacă tot am ajuns să vorbim despre asta, n-ar fi trebuit să-i dai atât dintr-odată, ci mai degrabă…

– Să-l las să crape încet de foame, completă Pfeill sarcastic. Toate astea-s prostii. Recunosc că aceluia care acţionează din dragoste i se iartă multe, pentru că a iubit mult. Dar, gândindu-mă mai bine, mi-am dat seama că mai întâi ar trebui să fiu întrebat dacă vreau să mi se ierte vreo acţiune. Vreau să-mi plătesc datoriile, inclusiv pe cele spirituale, până la ultimul bănuţ. Am impresia că valorosul meu suflet, cu mult înainte de naşterea mea, şi-a dorit, în mod inteligent,

aceste bogăţii. Din motive de securitate. Pentru a nu ajunge în Ceruri decât trecând prin urechile acului [42] . Nu-mi plac Aleluile necontenite, iar litaniile sunt un supliciu pentru mine. Și dacă Cerul nu ar fi decât o ameninţare vană? Numai că eu sunt convins că există o astfel de instituţie după moarte. Atunci, rezultă că trebuie să faci o adevărată echilibristică pentru a trăi în mod convenabil, încercând să te strecori în cele din urmă în Paradis. Iată o problemă cu care răposatul Buddha şi-a cam spart capul.

– Și tu, din câte se pare.

– Desigur. Nu este suficient să te mulţumeşti să trăieşti. Doar dacă… Mi se pare că nici măcar nu bănuieşti cât sunt de ocupat. Nu ocupat de relaţiile cu societatea, de astea se ocupă guvernanta, ci de lucrul la proiectele mele intelectuale… înfiinţarea… unui nou Stat… a unei noi religii. Da, chiar aşa!

– Pentru Dumnezeu! Rişti să ajungi la închisoare!

– Nu-ţi fie teamă, nu sunt un revoluţionar.

– Și ai deja mulţi adepţi? întrebă Hauberrisser zâmbind, căci bănuia că e vorba despre o glumă.

Pfeill îl străpunse cu privirea şi, după o clipă de tăcere, spuse:

– Am impresia că mai tot timpul mă înţelegi greşit. Nu simţi ceva în aer, ceva ce parcă n-a mai fost atât de puternic de la Facerea Lumii? Nu poate fi vorba despre sfârşitul lumii, care a fost prezis de prea multe ori în ultimele secole pentru a mai emoţiona pe cineva.

„Cred însă că acela care simte apropierea unui eveniment de acest fel nu greşeşte prea mult. Asta nu va însemna neapărat distrugerea

Pământului: declinul unei concepţii tradiţionale despre lume reprezintă şi el un sfârşit de lume".

– Și s-ar putea întâmpla o asemenea răsturnare de concepţii de azi pe mâine? făcu Hauberrisser, clătinând din cap neîncrezător. Cred mai degrabă într-o distrugere iminentă care să implice forţele naturii. Oamenii nu se schimbă peste noapte!

– Am spus eu cumva că nu se vor produce şi catastrofe exterioare? strigă Pfeill. Dimpotrivă, le simt venind cu toate fibrele trupului meu. Dar în ceea ce priveşte transformarea interioară a oamenilor, nu pot decât să sper să ai dreptate doar în aparenţă. Cât de mult poţi să te întorci în istorie pentru a emite astfel de judecăţi? Doar cu câteva milenii prăpădite! Or, în acest scurt interval de timp, nu s-au petrecut atâtea epidemii spirituale, a căror apariţie misterioasă ar trebui să ne pună pe gânduri? Au avut loc cruciade ale copiilor… Desigur, este puţin probabil să se facă şi cruciade ale comis-voiajorilor sau funcţionarilor. Dar se pot petrece o mulţime de lucruri, iar apariţia lor este cu atât mai probabilă, cu cât trebuie să fie aşteptate mai mult.

Până acum oamenii s-au sfâşiat între ei potrivit voinţei unor Invizibili suspecţi, pe care nu i-au numit fantome, ci «idealuri". Dar acum cred că a sunat clipa războiului împotriva acestor Invizibili şi tare mult aş vrea să-l conduc. Ani de-a rândul am fost educat pentru a fi un soldat pe plan spiritual, simt asta. Dar până acum nu am simţit niciodată atât de clar că o mare bătălie împotriva acestor fantome blestemate este iminentă. Ascultă la mine, dacă va începe extirparea falselor idealuri, nu se va sfârşi niciodată. E aproape incredibil câte de multe înşelăciuni neruşinate s-au comis în numele purificării idealurilor. Or, tocmai smulgerea sistematică din rădăcini

a buruienilor din mine este ce numesc eu înfiinţarea unui nou Stat. Din respect faţă de sistemele existente şi pentru umanitate, pe care – Dumnezeu mi-e martor – nu aş dori să le constrâng să adopte părerile mele despre ce înseamnă adevăr interior sau minciună inconştientă, m-am închis în propriul meu Stat, pe care l-am denumit sterilizat, deoarece este complet dezinfectat, debarasat de bacilii unui fals idealism. Nu am admis decât un singur supus în acest Stat: pe mine însumi. Tot eu sunt şi singurul misionar al credinţei mele. Nu am nevoie de adepţi!

– De aici îmi dau seama că nu eşti un organizator! strigă Hauberrisser, uşurat.

– În ziua de astăzi fiecare se simte îndemnat să organizeze şi asta îmi ajunge pentru a demonstra cât de falsă este această înclinaţie. Acţiunea contrarie a ceea ce face mulţimea este în principiu corectă.

Pfeill se ridică şi începu să meargă încolo şi încoace.

– Nici Iisus n-a ştiut să organizeze, ci doar a dat un exemplu. Doamna Rukstinat şi compania sunt cei care au neruşinarea de a organiza. Doar Natura sau Spiritul Universal au dreptul să organizeze. Statul meu trebuie să fie etern: nu are nevoie de organizare. Dacă ar exista vreuna, el nu şi-ar putea atinge scopul.

– Dar dacă Statul tău este destinat împlinirii unui ţel va trebui ca într-o bună zi să aibă mai mulţi cetăţeni. De unde-i vei lua, dragul meu Pfeill?

– Ascultă. Atunci când un om are o idee, asta demonstrează doar că mai mulţi oameni au avut-o în acelaşi timp cu el. Cine nu va înţelege nu va şti nici ce înseamnă să ai o idee. Gândurile sunt contagioase,

chiar şi atunci când nu sunt exprimate. Este valabil şi în acest caz. Sunt ferm convins că la ora actuală Statul meu conţine deja o mulţime de oameni şi că va sfârşi prin a cuprinde întreaga lume. Igiena corporală a făcut mari progrese – s-a ajuns să fie dezinfectate până şi clanţele – pentru a evita bolile. Există o mulţime de cuvinte de ordine, de exemplu: ura de rasă, ura naţională, patima şi multe altele, care transmit boli încă mai grave şi ar trebui tratate cu dezinfectanţi mai puternici decât cei pentru clanţe.

– Vrei, deci, să elimini naţionalismul?

– Eu nu voi smulge nimic dintr-o grădină străină, căci totul piere de la sine. Pe terenul meu pot face orice poftesc. Naţionalismul poate părea o necesitate pentru majoritatea oamenilor, dar este timpul ca în sfârşit să existe un «Stat» în care cetăţenii să nu fie închişi între graniţe, fiind uniţi doar prin comunitatea de limbă, ci să-i lege maniera de a gândi. Un Stat în care să poată trăi aşa cum consideră ei că e mai bine.

Într-un fel, cei care râd atunci când li se vorbeşte despre reformarea lumii au dreptate. Dar nu-şi dau seama că e de-ajuns ca unul singur dintre ei să se transforme până în străfunduri pentru a-i trage şi pe ceilalţi după el. Rezultatele acţiunilor sale nu vor mai dispărea nicicând, indiferent dacă lumea este conştientă sau nu de ele. El a săpat o groapă în existenţă, care nu face decât să se adâncească în continuare, indiferent dacă se va observa imediat ori doar peste câteva milioane de ani. Ce s-a produs o dată nu poate să dispară decât aparent. Am de gând să fac o gaură în năvodul care ţine captivă omenirea, nu predicând în public, nu, ci deznodând ochiurile care mă strâng pe mine însumi.

– Vezi vreo relaţie cauză-efect între catastrofele exterioare pe care le presimţi şi posibila modificare a concepţiilor omenirii? întrebă Hauberrisser.

– În exterior va părea, desigur, un fel de catastrofă, de exemplu un mare cutremur de pământ ce-i va da ocazia omului „să se aplece asupra propriului Eu“, cum se spune, dar va fi doar o aparenţă. Povestea cauzelor şi efectelor mi se pare cu totul alta. Nicicând nu vom putea detecta cauzele, tot ce putem face este să le constatăm efectele. Ceea ce ne apare drept cauză nu e, de fapt, decât… o prezicere a efectului. Dacă dau drumul din mână acestui creion, el va cădea. Faptul că i-am dat drumul ar putea fi considerat cauza căderii sale de către un liceean, nu şi de mine. Faptul că-i dau drumul nu este decât o prezicere infailibilă ce-i anunţă căderea. Orice fenomen urmat de altul nu este decât prezicerea celui de-al doilea. Cauza este de cu totul altă natură. Desigur, ne imaginăm că stă în puterea noastră să producem un efect, dar este o concepţie eronată şi nesănătoasă, care ne face să vedem mereu lumea într-o lumină înşelătoare. În realitate, nu există decât o unică şi mereu aceeaşi cauză secretă ce a determinat căderea creionului, cauza care o clipă mai devreme m-a incitat să-i dau drumul din mână. O modificare bruscă a concepţiilor şi un cutremur de pământ pot avea, fără îndoială, aceeaşi cauză, dar ca unul să fie cauza celuilalt este absolut imposibil, oricât de rezonabilă i-ar părea ideea unei minţi „sănătoase“. Primul fenomen nu e decât un efect, ca şi cel de-al doilea. Ori, un efect nu creează un alt efect, ci poate doar, aşa cum am spus, să fie prezicerea lui într-un lanţ de evenimente şi nimic mai mult. Lumea în care trăim e doar o lume a efectelor. Regatul cauzelor reale ne este ascuns. Dacă am reuşi să ne croim drum până la el, am deveni magicieni.

– Dar „controlul gândurilor“, adică descoperirea rădăcinilor celor mai ascunse care le-au generat nu înseamnă tot să devii magician?

Pfeill se opri brusc:

– Desigur! Ce altceva ar putea fi? Tocmai de aceea pun gândirea pe o treaptă mai înaltă decât viaţa. Ea ne conduce spre un pisc îndepărtat, de unde nu numai că putem descoperi totul, ci şi putem obţine realizarea tuturor dorinţelor noastre. Pentru moment, suntem încă în stadiul în care ne jucăm de-a magicienii, folosindu-ne de maşini. Dar cred că nu e departe clipa când unii vor izbuti cu adevărat să fie magicieni, folosindu-şi doar voinţa. Inventarea atât de lăudată a maşinilor minunate este de aceeaşi esenţă ca şi gestul trecătorului care culege mure mergând pe lângă boscheţii ce cresc pe marginea drumului care-l duce spre piscuri… Ceea ce contează nu este „invenţia“, ci capacitatea de a inventa. Valoros nu este un tablou, oricât de scump ar fi el, valoroasă este capacitatea de a picta. Tabloul se poate demoda, capacitatea de a picta nu poate dispărea nicicând, chiar dacă moare pictorul. Ea rămâne sub forma unei forţe provenind din izvoare cereşti, care poate somnola mult timp, dar care se trezeşte întotdeauna atunci când vine pe lume geniul prin care trebuie să se manifeste. După părerea mea, e foarte reconfortant că geniul comercial nu-i poate răpi creatorului decât blidul de linte, nu şi esenţa lui.

– Mi se pare că nu mă laşi să vorbesc deloc astăzi, îl întrerupse Hauberrisser. De mult am pe buze ceva ce trebuie să-ţi spun.

– Hai, dă-i drumul! De ce nu vorbeşti?

– La început o să te mai întreb ceva: ai puncte de reper sau... preziceri care să-ţi permită să afirmi că umanitatea se găseşte acum

la… să spunem la o răscruce?

– Păi… da. E mai degrabă ceva ce se simte. Până la un anumit punct, bâjbâi încă în întuneric. De exemplu, unul dintre firele care mă ghidează pentru a înainta este mai subţire decât cel ţesut de păianjeni. Îmi imaginez că am descoperit în evoluţia noastră interioară anumite borne de frontieră, care-mi arată că pătrund într-un domeniu nou. Întâlnirea neaşteptată cu domnişoara van Druysen, pe care o vei cunoaşte astăzi, şi ce mi-a spus ea despre tatăl ei m-au adus la această concluzie. Am dedus, poate greşit, că o „bornă de frontieră" de acest gen din conştiinţa umană reprezintă aceeaşi experienţă interioară pentru toţi cei ce sunt copţi pentru acea experienţă. De exemplu – şi te voi ruga să nu râzi de mine –, apariţia unei feţe verzi.

Tulburat, Hauberrisser îşi strânse de braţ prietenul şi-şi înăbuşi un strigăt de uimire.

– Pentru numele lui Dumnezeu, ce ai? strigă Pfeill.

Iar Hauberrisser îl povesti în câteva cuvinte ce i se întâmplase.

Conversaţia care urmă îi absorbi într-o asemenea măsură, încât de-abia-l observară pe valetul care le aduse o tavă cu două cărţi de vizită şi ziarul de seară de la Amsterdam şi care le anunţa sosirea domnişoarei Eva van Druysen şi a doctorului Sephardi.

Discuţia comună despre Faţa Verde ajunse repede la punctul culminant.

Hauberrisser le împărtăşi cele întâmplate la salonul de iluzionism, domnişoara van Druysen se mulţumi să spună doar când şi când

câte un cuvânt, în vreme ce doctorul Sephardi le povesti vizita lor la Swammerdam.

Desigur, nici Hauberrisser, nici Eva van Druysen nu aveau de ce să fie jenaţi, dar pe chipul amândurora se citea o deprimare profundă, şi era greu să vorbeşti cu ei. Se străduiau să nu evite privirile celorlalţi interlocutori şi amândoi simţeau perfect că mint atunci când încearcă să pară indiferenţi.

Absenţa aproape totală a cochetăriei feminine la Eva aproape că-l descumpănea pe Hauberrisser. Observă ce eforturi făcea ca să pară foarte puţin interesată de el. Și, în acelaşi timp, se ruşina, ca de o gravă lipsă de tact, că nu era în stare să nu arate că băgase de seamă ce artificial e calmul pe care-l afişa tânăra. Din dezinvoltura afectată cu care mâinile ei se jucau cu un buchet de trandafiri, din felul în care îşi fuma ţigara, dintr-o mie de alte detalii infime, simţea că gândurile lui erau perfect lizibile pentru ea. Dar nu vedea niciun mijloc prin care să-i sară în ajutor.

O simplă remarcă ar fi fost suficientă pentru a-i reda fetei siguranţa de sine care o părăsea de la o clipă la alta, dar la fel de bine ar fi putut să o rănească profund ori să-l prezinte pe el într-o postură destul de neplăcută, ca pe un om îngâmfat, lucru pe care voia să-l evite cu orice preţ.

Atunci când intrase, frumuseţea pur şi simplu orbitoare a fetei îl lăsase fără cuvinte o clipă, iar ea interpretase această reacţie drept o dovadă de admiraţie cu care era obişnuită. Dar, când ei i se păru că tulburarea lui nu se datora numai prezenţei sale, ci în egală măsură faptului că întrerupsese o discuţie interesantă cu baronul Pfeill, avu impresia penibilă că, de fapt, repurtase asupra lui o victorie feminină ca atâtea altele.

Hauberrisser simţi instinctiv că, în delicateţea ei feminină, în clipa aceea ea considera o povară frumuseţea cu care s-ar fi mândrit orice altă femeie.

Ar fi vrut mai ales să-i spună cât de mult o admira, dar se temea că nu va găsi detaşarea dorită.

Iubise prea multe femei frumoase în viaţa lui, ca să-şi mai piardă capul din prima, oricât de mare ar fi fost farmecul Evei – şi totuşi, deja i se abandonase mult mai mult decât i se părea.

La început, crezuse că e logodnica lui Sephardi. Când constată că nu e, simţi o dulce fericire.

Alungă imediat acest sentiment: teama confuză de a-şi pierde încă o dată libertatea şi de a se lăsa purtat de vârtejul obişnuit al acestui tip de legătură îl puse în gardă. Dar imediat se trezi în el un sentiment atât de adevărat şi de profund de apartenenţă legat de Eva, încât nu exista nicio posibilitate de a-l compara cu ce numise el dragoste până atunci.

Un ceva iritant, care creştea inevitabil în ei datorită acestui schimb de gânduri fără cuvinte, deveni prea evident pentru a nu fi observat de privirea pătrunzătoare a lui Pfeill. Pe cel din urmă-l emoţionă profund expresia unei suferinţe grele, abia stăpânite, pe care o citea în ochii lui Sephardi şi care transmitea întregii discuţii un fel de grabă convulsivă, deşi el era un tip mai degrabă tăcut.

Simţi că acest bărbat singuratic îşi îngropa astfel o speranţă pe cât tainică, pe atât de fierbinte.

– Unde credeţi, domnule doctor, că va conduce calea pe care îşi închipuie că o urmează „grupul spiritual“ al lui Swammerdam şi al cizmarului Klinkherbogk? îl întrebă Pfeill pe doctorul Sephardi, atunci când acesta-şi termină povestirea. Mi-e teamă să nu fie un ocean nesfârşit de viziuni şi…

– …şi de aşteptări pe care ele le trezesc şi care nu se îndeplinesc nicicând… continuă Sephardi, ridicând trist din umeri. La fel cântau şi pelerinii care mergeau spre Ţara Făgăduinţei, rătăcind fără călăuză prin deşert, cu ochii ţintă la un miraj înşelător, murind de sete în chinuri groaznice. Cântecul lor se sfârşea întotdeauna cu acest strigăt: „Dumnezeul meu! Dumnezeul meu! Pentru ce m-ai părăsit?“ 43

– Poate că aveţi dreptate despre cei care cred în cizmar şi în profeţiile lui, îl întrerupse Eva van Druysen serioasă, dar în ceea ce-l priveşte pe Swammerdam vă înşelaţi. Sunt sigură. Gândiţi-vă doar la ce ne-a povestit baronul Pfeill despre el! A găsit în cele din urmă scarabeul verde! Îmi este greu să cred că nu este sortit să găsească şi lucruri mai mari, lucrurile la care aspiră.

Sephardi zâmbi cu amărăciune:

– I-o doresc din toată inima, dar, daccă nu se va prăbuşi mort înainte de a ajunge la ele, nu va fi vorba decât, cel mult, despre ceva de felul: „Doamne, în mâinile Tale-mi încredinţez duhul!“ [44] . Credeţi-mă, domnişoară Eva, m-am gândit la de lumea de dincolo mai mult decât vă puteţi imagina şi toată viaţa mi-am spart capul şi mi-am frânt inima încercând să găsesc o ieşire din temniţa aceasta care e viaţa pe pământ. Nu, nu există aşa ceva! Scopul vieţii este să-ţi aştepţi moartea!

– Atunci, cei ce-şi duc viaţa abandonându-se plăcerii sunt mai înţelepţi? întrebă Hauberrisser.

– Fără îndoială. Dacă sunt cu adevărat capabili să o facă. Dar şi printre ei sunt unii care nu reuşesc.

– Și ei ce ar trebui să facă? întrebă Pfeill.

– Să iubească şi să respecte cele zece porunci, aşa cum este scris în Biblie.

– Dumneavoastră spuneţi una ca asta?! strigă Pfeill uimit. Cineva care a studiat toate adâncurile filosofiei, de la Lao Tsu până la Nietzsche! Dar cine a inventat aceste „porunci"? Un profet legendar, pretins făcător de minuni! Sunteţi sigur că nici el nu era un simplu posedat? Credeţi că peste cinci mii de ani unul ca cizmarul Klinkherbogk nu ar primi o asemenea aură, dacă numele nu-i va fi uitat până atunci?

– Desigur, singura condiţie ar fi ca numele să nu-i fie uitat între timp, răspunse simplu Sephardi.

– Recunoaşteţi, deci, că există un Dumnezeu care tronează deasupra oamenilor, dirijându-le destinul? Cum împăcaţi o asemenea idee cu logica?

– Nu pot să le împac. Și nici nu vreau. Sunt evreu, nu uitaţi. Vreau să spun, nu numai evreu prin religie, ci şi evreu prin rasă – şi de aceea mă întorc mereu la Dumnezeul tradiţional al străbunilor mei. Îl am în sânge, iar sângele este mai puternic decât orice logică. Desigur, raţiunea îmi arată că greşesc crezând astfel, dar şi credinţa îmi spune că raţiunea greşeşte.

– Și ce aţi face, dacă v-ar apărea o făptură şi v-ar cere să faceţi cutare sau cutare lucru, aşa cum i-a apărut cizmarului Klinkherbogk? îl întrebă Eva.

– Aş încerca să mă îndoiesc de mesajul său. Și, dacă aş reuşi, n-aş asculta-o.

– Dar dacă nu aţi reuşi?

– Atunci, desigur, nu mi-ar rămâne decât să-i îndeplinesc cerinţele.

– Eu nu aş asculta nici în acest caz, murmură Pfeill.

– Dacă gândiţi astfel, o creatură din lumea de dincolo, precum… să-i zicem „îngerul" lui Klinkherbogk, nu vi se va arăta nicicând, şi totuşi îi veţi urma orbeşte indicaţiile fără cuvinte. O veţi face ferm convins că acţionaţi potrivit propriei dorinţe!

– Sau invers, reluă Pfeill. V-aţi imagina doar că Dumnezeu vă vorbeşte prin gura unei fantome cu faţă verde, dar în realitate nu veţi fi decât dumneavoastră înşivă.

– Dar care e diferenţa esenţială? replică Sephardi. Ce înseamnă să comunici? Să exprimi un gând, în cuvinte rostite cu voce tare. Ce este un gând? Un cuvânt rostit cu voce scăzută. Deci, în fond, o simplă comunicare. Sunteţi atât de sigur, atunci când vă vine o idee, că ea chiar a apărut în interiorul dumneavoastră, şi nu reprezintă de fapt o comunicare ce vă vine de undeva? După părerea mea, e foarte probabil ca omul să nu fie generatorul, ci numai receptorul mai mult sau mai puţin sensibil al gândurilor provocate de… să spunem de Pământ, în calitate de Mamă a sa. Apariţia simultană a aceleiaşi idei, ce se produce atât de frecvent, e un argument puternic în favoarea

teoriei mele. Desigur, atunci când dumneavoastră vi se întâmplă aşa ceva, spuneţi mereu că aţi fost primul căruia i-a venit ideea, idee ce apoi le-a fost comunicată celorlalţi prin contaminare. Eu vă răspund: aţi fost doar primul care a prins ideea ce plutea în aer, ca un aparat de radio, prin intermediul unui creier mai sensibil. Dar şi ceilalţi au recepţionat-o, însă mai târziu decât dumneavoastră. Cu cât e mai conştient şi mai energic, cu atât mai mult omul are tendinţa de a crede că e el însuşi creatorul unei idei mari. Dimpotrivă, cu cât e mai slab şi mai delicat, cu atât e mai dispus să creadă că ideea i-a fost… inspirată. În fond, şi unul, şi celălalt au dreptate. Nu mă întrebaţi însă de ce. Nu vreau să mă pierd în explicaţii sofisticate despre existenţa unui Eu central colectiv. [45]

În ceea ce priveşte apariţia unei feţe verzi care i-a adus lui Klinkherbogk un mesaj ori un gând – acestea fiind, aşa cum am mai spus, unul şi acelaşi lucru –, vă voi reaminti faptul demonstrat ştiinţific că există două categorii de oameni: cei care gândesc în cuvinte şi cei care gândesc în imagini. Să ne închipuim că Klinkherbogk a gândit toată viaţa în cuvinte şi că brusc o idee complet nouă, pentru care nu există cuvânt, încearcă să se exprime în el, „să-i treacă prin minte“, ca să spun aşa. Cum s-ar putea manifesta ideea altfel decât sub forma unei imagini vorbitoare, căutând o punte pentru a ajunge până la el… În cazul lui Klinkherbogk, al domnului Hauberrisser şi în propriul dumneavoastră caz, sub forma unui bărbat sau a unui portret cu faţa verde?

– Permiteţi-mi să vă întrerup o clipă, îl rugă Hauberrisser. Tatăl domnişoarei van Druysen, aşa cum ne-aţi spus atunci când ne-aţi povestit vizita la Klinkherbogk, l-a numit pe bărbatul cu faţă verde

„Omul Primordial“. La rândul meu, am auzit imaginea ce mi-a apărut la salonul de iluzionism prezentându-se cu un nume identic. Pfeill crede că a văzut tabloul Evreului Rătăcitor, deci tot al unei fiinţe a cărei origine este foarte îndepărtată în timp… Cum explicaţi atunci, domnule Sephardi, această coincidenţă extraordinară? Să fie un gând „nou“ pentru fiecare dintre noi, pe care nu l-am putea cuprinde în cuvinte, ci doar printr-o imagine înfăţişată ochiului nostru interior? În ceea ce mă priveşte, oricât de naiv v-aş părea, cred mai degrabă că este vorba despre o aceeaşi creatură fantomatică ce-a intrat în viaţa fiecăruia dintre noi.

– La fel cred şi eu, spuse Eva încetişor.

Sephardi rămase pe gânduri o clipă:

– Coincidenţa pe care-mi cereţi să v-o explic mi se pare că demonstrează perfect că este vorba despre acelaşi gând „nou“ care a vrut să vi se impună şi să se facă auzit în fiecare dintre voi. Faptul că ideea apare sub forma fantomei Omului Primordial arată, după părerea mea, pur şi simplu că o ştiinţă, o informaţie sau poate chiar o capacitate spirituală deosebită, ce a existat într-o epocă istorică foarte îndepărtată, care a fost uitată după ce a fost cunoscută şi recunoscută şi care încearcă acum să iasă din nou la iveală, îşi anunţă venirea prin viziuni în rândul câtorva aleşi. Înţelegeţi-mă bine, nu vreau să spun că fantoma nu ar putea fi o entitate având o existenţă independentă. Dimpotrivă, pretind chiar că fiecare gând în parte este o entitate. Tatăl domnişoarei Eva a şi spus, de altfel: „El, Omul Primordial, este singurul om care nu mai e o fantomă“.

– Poate că tata voia să spună că acest precursor ar fi o fiinţă ce a obţinut nemurirea. Nu credeţi?

Sephardi clătină, gânditor, din cap:

– Dacă ar deveni nemuritor, domnişoară Eva, omul ar exista sub forma unui gând inalterabil. Nu contează dacă încearcă să ne intre în creier sub forma cuvintelor sau a imaginilor. Chiar dacă oamenii ce trăiesc pe Pământ sunt incapabili să-l capteze sau să-l „gândească", el tot nu moare, ci numai se îndepărtează de ei.

Revenind la discuţia cu baronul Pfeill: repet, fiind evreu, nu pot să-l abandonez pe Dumnezeul strămoşilor mei. Religia evreilor este, la origine, religia unei slăbiciuni deliberate şi căutate, este speranţă în Dumnezeu şi în venirea lui Mesia. Există, de asemenea, din câte ştiu, şi o Cale a Puterii [46] . La aceasta s-a referit baronul Pfeill. Scopul însă rămâne acelaşi, în ambele cazuri el fiind recunoscut doar când e atins. Niciuna dintre căi nu este greşită în sine. Ele nu devin periculoase decât atunci când cineva slab sau o fiinţă plină de nostalgie, aşa cum sunt eu, alege Calea Forţei, sau atunci când cineva puternic se angajează pe Calea Slăbiciunii. Odinioară, pe vremea lui Moise, pe când nu existau decât cele zece porunci, era relativ uşor să fii un *Tzadik Tomim,* un înţelept desăvârşit. Astăzi e însă imposibil să se respecte chiar toate nenumăratele reguli ritualice, aşa cum ştiu toţi evreii pioşi, care totuşi se străduiesc. Azi avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, fără de care noi, evreii, nu ne putem continua drumul. Cei ce se plâng de asta sunt nebuni. Calea Slăbiciunii e completă şi mai uşoară, în vreme ce cea Calea Forţei este mai clară, pentru că, obligându-te să te cunoşti pe tine însuţi, nu te mai poţi rătăci în zone care să nu-ţi aparţină…

Cei puternici nu mai au nevoie de religie, ei merg liber şi fără baston. Nici cei care nu se gândesc decât la mâncare şi băutură nu mai au

nevoie de religie. De fapt, încă nu au nevoie de religie, pentru că ei rămân mereu pe loc.

– Domnule Sephardi, aţi auzit vreodată despre o metodă de a deveni stăpânul propriilor gânduri? întrebă Hauberrisser. Prin asta nu înţeleg „stăpânirea de sine“ obişnuită, care înseamnă mai degrabă reprimarea manifestării propriilor emoţii. Mă gândesc mai ales la cele scrise în jurnalul pe care l-am găsit şi despre care v-a vorbit adineauri Pfeill.

Sephardi păru îngrozit de întrebare, la care se aşteptase şi de care probabil chiar se temuse. Aruncă iute o privire spre Eva. Pe faţă îi apăru aceeaşi expresie de suferinţă pe care Pfeill o observase şi mai devreme. Apoi îşi reveni, dar se simţea că face un efort considerabil să vorbească:

– Să devii stăpânul propriilor gânduri este o metodă păgână, veche de când lumea, menită să te facă supraom, dar nu acel supraom despre care a vorbit filosoful Nietzsche. Știu foarte puţin despre ea. Am chiar oroare de toate astea… În cursul ultimelor decenii, au ajuns în Europa informaţii diverse din Orient, despre „puntea ce duce la viaţă“, expresia cea mai potrivită pentru a descrie această cale periculoasă, dar din fericire informaţiile au fost atât de limitate, încât niciunul dintre cei cărora le lipseau elementele iniţiale nu s-a putut angaja pe ea. Totuşi, chiar şi cele câteva informaţii au fost suficiente pentru ca mii de oameni să-şi piardă capul, mai ales în Anglia şi America, ei dorind să se iniţieze în magie – căci despre asta este vorba. De aici s-a ivit sau a fost scoasă la lumină o literatură bogată. Escroci din toate rasele care se dau iniţiaţi sunt cu zecile, dar, slavă Domnului, nimeni n-a descoperit încă unde e clopotul ce face tot acest zgomot. Oamenii au plecat, grupuri-grupuri, în pelerinaj

prin India şi Tibet, fără a şti că şi acolo secretul s-a rătăcit de mult. Aşa că nici măcar astăzi nu le vine să creadă. Au găsit ceva ce poartă acest nume, dar este altceva, care în cele din urmă conduce tot la Calea Slăbiciunii despre care vă vorbeam adineauri sau la rătăciri ca ale lui Klinkherbogk. Cele câteva adnotări străvechi pe această temă par absolut sincere, dar, în realitate, dacă nu ştii să le desluşeşti, ele rămân cea mai bună cale de a ocroti taina.

Și evreii cunosc o „punte a vieţii", descrisă în fragmente din lucrări ce datează din veacul al XI-lea. Unul dintre strămoşii mei, un anume Salomon ibn Gabirol [47] , sefard, dar a cărui biografie lipseşte din analele familiei, le-a transcris sub formă de adnotări cu dublu sens pe marginea cărţii sale *Megor Hayyim* [48] , fapt pentru care a fost asasinat de un arab. Se povesteşte că în Orient există o comunitate mică, ai cărei membri poartă o manta albastră [49] , ce se consideră descendenţii unor emigranţi europeni, discipoli ai rozicrucienilor şi goldicrucienilor [50] , care deţin tot secretul. Ei îşi spun *Paradâ*, adică „cei ce ajung pe malul opus".

Sephardi se opri o clipă, parcă ajungând la un punct în care trebuia să-şi adune toate forţele ca să poată continua.

Cu mâinile crispate, se uită o clipă în podea, fără cuvinte.

În cele din urmă, se ridică, îi privi când pe Eva, când pe Hauberrisser fără a scoate un cuvânt, iar apoi spuse pe o voce lipsită de timbru:

– Atunci când cineva reuşeşte să treacă „puntea vieţii" este o fericire pentru întreaga lume. E chiar mai mult decât dacă lumii i s-ar trimite un Salvator.

Dar este nevoie de ceva. Puntea nu o poate trece un om singur. Pentru a reuşi are nevoie de… de o tovarăşă de drum. Ceea ce este posibil doar prin unirea dintre o forţă masculină şi una feminină. Iată sensul tainic al căsătoriei, pe care omenirea l-a pierdut de mii de ani…

Nu reuşi să continue, aşa că se apropie de fereastră, pentru a-şi ascunde faţa înainte de a vorbi mai departe, aparent calm:

– Dacă vă pot fi de folos cu puţinul pe care îl cunosc, contaţi pe mine…

Aceste cuvinte o loviră pe Eva ca un trăsnet. Înţelese acum ce se petrecuse în sufletul lui. Ochii i se umplură de lacrimi.

Era evident că Sephardi, cu privirea pătrunzătoare a celui ce trăieşte departe de lume, întrezărise sentimentele ce se înfiripau între ea şi Hauberrisser. Dar oare ce-l împinsese să curme brusc devenirea iubirii ce-abia înmugurea şi aproape să-i forţeze să ia o hotărâre?

Dacă el nu ar fi fost de o sinceritate atât de profundă, l-ar fi putut bănui că uzează de rafinamentele unui pretendent gelos, care, printr-o intervenţie calculată, vrea să distrugă o pânză fină şi delicată.

Sau oare nu era decât hotărârea eroică a unui bărbat ce nu se simţea capabil să mai suporte nepăsarea din ce în ce mai mare a femeii pe care o iubea în secret şi prefera să pună capăt situaţiei el însuşi, în loc să mai lupte în zadar?

Un presentiment i se impuse cu forţă: alta era cauza acestei intervenţii precipitate, ceva legat de ce ştia doar el despre „puntea vieţii", despre care intenţionat vorbise atât de succint.

Eva se gândi la cuvintele lui Swammerdam despre destinul al cărui mers alene se preschimbă brusc în galop, cuvinte ce încă-i răsunau în urechi.

Atunci când îşi adâncise privirile în apele întunecate ale canalului din Zee Dijk, simţise în ea curajul de a urma sfatul bătrânului şi de a vorbi cu Dumnezeu.

Oare ce e i se întâmpla acum o fi consecinţa acelei hotărâri? Se panică, dându-şi seama că, probabil, aşa stăteau lucrurile. Imaginea bisericii Sankt-Nikolaas, a casei din fundal, cu lanţul metalic, ca şi cea a bărbatului din barcă ce se ascunsese atât de speriat observând-o, se insinuă în ea ca amintirea fantomatică a unui vis urât.

Hauberrisser stătea în picioare în faţa mesei, frunzărind agitat o carte, fără să scoată o vorbă.

Eva simţi că este de datoria ei să curme tăcerea care devenise de-a dreptul penibilă.

Tânăra se îndreptă spre el şi, privindu-l drept în ochi, îi spuse liniştită:

– Cuvintele doctorului Sephardi nu trebuie să ne forţeze în vreun fel, domnule Hauberrisser. Ele vin din partea unui prieten. Niciunul dintre noi nu poate şti ce-i rezervă destinul. Astăzi încă suntem liberi – sau cel puţin eu sunt. Dacă viaţa va hotărî să ne apropie, nu vom putea şi nici nu vom vrea să schimbăm ceva din planurile sale. Nu văd ce ar putea fi anormal sau ruşinos în acest caz.

Mâine-dimineaţă mă voi întoarce la Anvers. Aş putea amâna călătoria, dar cred că este mai bine să nu ne mai vedem o vreme. Nu

aş vrea să păstrez în suflet nesiguranţa că, doar în urma scurtelor impresii ale unei ore de când ne cunoaştem, s-ar fi stabilit între noi o legătură despre care nimic nu ne poate spune dacă nu va fi dureros de desfăcut. Din câte am înţeles din povestirea baronului Pfeill, sunteţi singur, la fel ca mine. Lăsaţi-mă să plec cu sentimentul că nu mai sunt singură, căci îl pot considera prieten pe cel de care mă leagă speranţa căutării şi a descoperirii unei căi de dincolo de cotidian. Iar între noi, spuse ea zâmbind şi întorcându-se spre Sephardi, va continua aceeaşi veche şi strânsă prietenie, da?

Hauberrisser luă mâna ce i se întinsese şi o sărută.

– Nici măcar nu-ţi cer să nu pleci, Eva, şi nu te supăra pe mine dacă-ţi voi spune pe numele mic şi te voi tutui, nu-ţi cer să rămâi la Amsterdam. Acesta va fi primul sacrificiu pe care-l voi face, să te pierd chiar din ziua când…

– Vrei să-mi dai o primă dovadă de prietenie? îl întrerupse brusc Eva. Atunci, să nu mai vorbim despre mine. Știu prea bine că acele cuvinte pe care te pregăteai să le rosteşti nu au fost dictate de simpla curtoazie sau de un conformism gol… Dar, te rog, nu-ţi termina fraza! Aş vrea să lăsăm timpul să ne arate dacă vom fi vreodată ceva mai mult decât prieteni…

Când Hauberrisser începuse să vorbească, baronul Pfeill se ridicase în picioare şi voia să se îndepărteze discret. Văzând că Sephardi nu putea să-l însoţească fără a trece chiar pe lângă ei, se apropie de masa rotundă de lângă uşă şi luă ziarul.

Îi scăpă o exclamaţie de uimire atunci când citi primele rânduri:

În această noapte s-a comis o crimă în Zee Dijk!

Citi cu voce tare şi pentru prietenii săi, la fel de tulburaţi, sărind peste pasajele neimportante:

Autorul crimei a fost deja descoperit.

Continuarea relatării din ziarul nostru de prânz:

Atunci când savantul particular Jan Swammerdam, care locuieşte în Zee Dijk, a vrut să deschidă uşa mansardei, pe care o încuiase el însuşi din motive pe care încă nu le-a divulgat, a găsit uşa deschisă şi, intrând în cameră, a observat cadavrul însângerat al micuţei Katje. Cizmarul Klinkherbogk dispăruse, împreună cu o mare sumă de bani pe care în cursul acelei seri încă o avea, potrivit mărturiei lui Swammerdam.

Poliţia l-a bănuit, totuşi, pe vânzătorul drogheriei de la parter, care a fost văzut de o femeie apropiindu-se de uşă cu o cheie în mână la momentul când era deja întuneric. El a fost arestat pe dată, dar apoi eliberat, căci adevăratul făptaş se autodenunţase între timp.

Se bănuieşte că bătrânul cizmar a fost primul ucis, apoi a urmat nepoata sa, care probabil a fost trezită de zgomot. Cadavrul lui a fost aruncat probabil în apele canalului.

Căutările s-au dovedit zadarnice până în prezent, căci în dreptul casei fundul apei este acoperit de mâl pe o porţiune de câţiva metri.

Nu este imposibil ca acest asasinat să fi fost comis într-un moment de tulburare. În orice caz, declaraţiile criminalului,

date în faţa comisarului de poliţie, sunt extrem de confuze. Mărturiseşte că a furat banii. Mobilul crimei au fost banii. Banii pe care– se spune că ar fi fost câteva mii de florini – cizmarul i-ar fi primit de la un risipitor vestit din oraş… Acesta este un semnal de alarmă. Iată la ce întorsături nefaste poate să ducă un capriciu al unui binefăcător…

Pfeill lăsă ziarul şi clătină trist din cap.

– Și cine e criminalul? se repezi să întrebe domnişoara van Druysen. Fără îndoială negrul acela îngrozitor, nu?

– Criminalul… făcu Pfeill, întorcând pagina. Criminalul este… iată… *S-a autodenunţat drept ucigaş un bătrân evreu rus, pe nume Eidotter, proprietarul unui magazin de băuturi din acelaşi imobil. A sosit timpul ca în sfârşit şi la Zee Dijk etc. etc.*

– Simion, purtătorul crucii? strigă Eva tulburată. Nu pot să cred că a fost în stare să ucidă cu premeditare!

– Și asta, nici măcar în stare de tulburare! murmură doctorul Sephardi.

– Credeţi, deci, că ar fi vorba într-adevăr despre vânzătorul Ezechiel?

– Nici gând. El ar fi putut cel mult să deschidă uşa cu şperaclul, pentru a fura banii şi să fie oprit în ultima clipă. Nu, doar negrul poate fi criminalul, este evident.

– Dar ce l-ar fi putut face pe bătrânul Lazarus Eidotter să se denunţe drept asasin?

Doctorul Sephardi ridică din umeri:

– Poate că atunci când a sosit poliţia a crezut că Swammerdam l-a ucis şi a vrut să se sacrifice pentru el, într-un acces de isterie. Din prima clipă mi-am dat seama că nu este normal. Vă amintiţi, domnişoară Eva, ce a spus Swammerdam despre forţa care se află într-un nume? Eidotter n-a făcut altceva decât să tot „exerseze" numele său spiritual de Simion şi nu este exclus să-i fi venit ideea de a se sacrifica în locul altuia, de cum i se va ivi ocazia. Sunt, de altfel, convins că cizmarul însuşi a tăiat beregata micuţei Katje, într-un acces de nebunie. A repetat numele de Avram ani de-a rândul, ştim asta. Dacă în loc de Avram ar fi repetat numele de Avraam, catastrofa sacrificiului lui Isaac nu s-ar fi produs…

– Nu înţeleg nimic din ce spuneţi, îl întrerupse Hauberrisser. Repetarea în minte, în mod continuu, a unui nume sau cuvânt, ar putea să determine sau să schimbe soarta unui om?

– De ce nu? Firele care determină acţiunile oamenilor sunt extrem de fine. Ce este scris în cartea Genezei despre transformarea numelui lui Avram în Avraam şi al numelui de Sarai în Sara are legătură cu Cabala, sau mai degrabă cu alte mistere mai profunde… [51]

Am o serie de puncte de reper care-mi permit să afirm că este greşit să se pronunţe numele ascuns, aşa cum se practică în grupul spiritual al lui Klinkherbogk… Cum poate că ştiţi, fiecare literă a alfabetului ebraic are o valoare numerică. De exemplu, S = 21, M = 13, N = 14. Putem să traducem un nume în cifre şi să ne făurim, pornind de la ele, o imagine ideală sub o formă geometrică: un cub, o piramidă, şi aşa mai departe. Aceste forme cristaline sunt cele ce formează, într-un fel, sistemul cristalin al fiinţei noastre interioare, ce

fusese până atunci amorfă, cu condiţia să ni-l reprezentăm adecvat şi cu toată concentrarea de care e nevoie. Astfel ne putem transforma „sufletul" (în lipsă de alt termen) într-un cristal şi îl supunem acţiunii benefice a legilor eterne care-l guvernează pe acesta… Egiptenii îşi reprezentau sufletul ajuns la perfecţiune sub forma unei sfere…

– Dar de ce credeţi că, dacă nefericitul de cizmar şi-a omorât într-adevăr nepoata, acest lucru ar trebui explicat prin „practica" despre care vorbiţi? întrebă Pfeill, gânditor. Există o diferenţă chiar atât de importantă între numele de Avram şi cel de Avraam?

– Klinkherbogk îşi dăduse singur numele de Avram. Acest nume ieşise din propriul său subconştient, de aici provine nenorocirea! Îi lipsea ceea ce noi numim *neschamah*, suflul spiritual al Divinităţii, coborât de la Preaînaltul – în acest caz, silaba *ha*.

În Biblie, sacrificarea lui Isaac i-a fost iertată lui Avraam [52] . Însă în lipsa acelui suflu divin, Avram ar fi fost obligat să fie criminal, aşa cum a fost Klinkherbogk. Din sete de viaţă eternă, Klinkherbogk a chemat el însuşi moartea. Spuneam adineauri că cei slabi nu trebuie să o ia pe Calea Forţei. Klinkherbogk s-a îndepărtat de Calea Slăbiciunii – adică a aşteptării – care i se potrivea.

– Dar trebuie să facem ceva pentru nefericitul de Eidotter! strigă Eva. Vom lăsa să fie condamnat fără să încercăm nimic?

– Condamnările nu se pronunţă atât de rapid, o linişti Sephardi. Mâine-dimineaţă voi merge la psihiatrul închisorii, Debrouwer, pe care l-am cunoscut la universitate, şi-i voi vorbi despre el.

– Dar vă veţi ocupa şi de bietul colecţionar de fluturi, de Swammerdam, nu-i aşa? Și-mi veţi scrie la Anvers cum îi merge, da? îl rugă Eva.

Apoi se ridică în picioare, nu le întinse mâna decât lui Pfeill şi lui Sephardi şi le spuse:

– La revedere, pe curând!

Hauberrisser înţelese imediat că dorea să o însoţească, aşa că o ajută să-şi pună paltonul pe care-l adusese valetul.

Răcoarea serii scălda în umezeală teii parfumaţi, în timp ce ei mergeau prin parc. Statui greceşti scânteiau, foarte albe, în întunericul de pe aleile asfaltate şi visau în murmurul fântânilor argintii luminate de becurile electrice ale castelului.

– Îmi vei permite, totuşi, să te vizitez la Anvers, Eva? o întrebă Hauberrisser, aproape cu timiditate. Am înţeles că vrei ca timpul să hotărască dacă destinele noastre se vor uni sau nu. Dar crezi că e mai bine să ne scriem decât să ne vedem? Amândoi vedem viaţa altfel decât majoritatea oamenilor. De ce să ridicăm între noi un zid?

Eva întoarse capul:

– Eşti într-adevăr sigur că suntem destinaţi unul celuilalt? Viaţa în doi poate fi ceva foarte frumos, dar de ce oare atât de des, aproape întotdeauna, aduce în scurtă vreme aversiune şi amărăciune? Întotdeauna mi-am spus că este anormal ca un bărbat să se lege definitiv de o femeie. Am impresia că asta înseamnă ca el să-şi frângă

aripile… şi te rog nu mă întrerupe, lasă-mă să vorbesc până la capăt. Îmi imaginez ce vrei să spui…

– Nu, Eva! o întrerupse Hauberrisser. Te înşeli. Știu ce te temi că aş vrea să spun. Nu vrei să auzi ce simt faţă de tine, aşa că tac. Cuvintele lui Sephardi, oricât ar fi fost de cinstite şi oricât de fierbinte mi-ar fi dorinţa de a le vedea împlinite, au ridicat între noi o barieră aproape de netrecut. Dacă nu ne vom strădui amândoi, din toate puterile, să o distrugem, ea va fi mereu prezentă între noi. Pe de altă parte însă, sunt fericit că nu s-a întâmplat altfel. N-avem de ce să ne temem că între noi s-ar putea stabili o căsătorie de convenienţă. Ameninţarea era – şi iartă-mă dacă deja vorbesc în numele amândurora – posibilitatea ca apropierea noastră să se bazeze exclusiv pe dragoste şi pe instinct. Doctorul Sephardi avea dreptate atunci când spunea că oamenii nu mai ştiu deloc care e sensul căsătoriei.

– Dar tocmai asta mă chinuie! strigă Eva. Stau în faţa vieţii dezorientată şi neajutorată, ca în faţa unui monstru avid şi oribil. Totul mi se pare fad şi uzat. Fiece cuvânt pe care-l folosim e plin de praf. Sunt ca un copil care se bucură ca va trăi aievea un basm, dar care se duce la teatru şi vede doar actori machiaţi. Căsătoria a devenit o instituţie oribilă, ce fură dragostei strălucirea şi coboară relaţiile dintre bărbaţi şi femei la nivelul unor simple convenţii. Este o îngropare lentă şi disperată în nisipul deşertului. De ce nu suntem asemenea efemerelor? Se opri şi privi lung la o fântână scânteind de lumină, înconjurată de nori de fluturi aurii ce păreau o ţesătură feerică. Acestea se târăsc pe pământ ani de-a rândul, pregătindu-se pentru împerechere ca pentru un lucru sacru, pentru a nu celebra apoi decât o unică şi scurtă zi de dragoste, după care mor.

Se întrerupse, cuprinsă de un fior.

Hauberrisser văzu în ochii ce se întunecaseră că era pradă unei emoţii profunde. Îi duse mâna la buze.

O clipă, ea rămase nemişcată, apoi încet, ca în vis, îi puse braţele în jurul gâtului, pentru a-l săruta.

– Când o să fii a mea, Eva? Viaţa e atât de scurtă!

Ea nu-i răspunse şi, în tăcere, se îndreptară spre poarta în faţa căreia maşina baronului Pfeill o aştepta pentru a o conduce la hotel.

Hauberrisser vru să repete întrebarea înainte de despărţire. Ea nu-l lăsă, se opri din mers şi se strânse la pieptul lui.

– Tânjesc să fac dragoste cu tine, îi spuse încetişor. Te doresc la fel cum îmi doresc moartea. Voi fi a ta, ştiu, sunt sigură, dar vom fi scutiţi de ceea ce oamenii numesc căsătorie.

El nu înţelese prea bine sensul cuvintelor ei. Era prea ameţit de fericirea de a o ţine în braţe. Apoi, fiorul care o străbătea i se transmise şi lui şi simţi cum i se ridica părul în cap, căci amândoi erau învăluiţi într-un suflu sacru, de parcă Îngerul Morţii i-ar fi luat sub aripile sale şi i-ar fi dus departe de lume, pe câmpiile înflorite ale fericirii eterne.

Atunci când se trezi din această stare de nemişcare extazul straniu al morţii se îndepărtă încet de el şi în locul lui se ivi o durere cumplită – teama că nu o va mai revedea nicicând pe Eva, cea pe care maşina o ducea acum departe.

A opta arcană

Carul

Eva voia să-şi viziteze mătuşa, pe domnişoara de Bourignon, în dimineaţa următoare la mânăstire, ca să o consoleze în legătură cu cele petrecute, iar după aceea să plece în cursul după-amiezii spre Anvers. O scrisoare scrisă în grabă şi acoperită de urme de lacrimi, pe care o găsi la hotel, o făcu să-şi schimbe planurile.

Bătrâna domnişoară părea complet distrusă de violenţa catastrofei din Zee Dijk şi îi scrisese că era hotărâtă să nu mai părăsească mânăstirea până ce această primă şi arzătoare durere nu se va fi potolit şi nu se va simţi suficient de bine pentru a se interesa din nou de lucrurile lumeşti. În ultima frază se plângea de o migrenă cumplită, care o împiedica să primească orice fel de vizită. Aşa că tânăra nu-şi mai făcu prea multe griji în privinţa echilibrului sufletesc al bătrânei domnişoare.

Eva hotărî să plece imediat şi ceru să i se ducă bagajele la gară. Portarul hotelului îi recomandă un tren mai puţin aglomerat, care pleca la miezul nopţii spre Belgia.

Rămasă singură în camera de hotel, fata se strădui să iasă de sub imperiul sentimentului penibil pe care i-l lăsase scrisoarea.

Astfel să fie oare făcută inima femeilor? Crezuse că „Gabriela“ nu-şi va putea reveni din şoc. Și, când colo, nu avea decât o banală durere de cap!

„Noi, femeile, nu avem sentimentul măreţiei“, se gândi Eva, plină de amărăciune. „L-am tocit în mărunte intrigi femeieşti în dulcea epocă a bunicilor.“

Cuprinsă de o teamă copilărească, tânăra îşi luă capul în mâini: „Oare şi eu voi fi la fel? Ce ruşine să fii femeie!“

Gândurile tandre, ca acelea care o învăluiseră încontinuu de când plecase de la Hilversum, îi reveniră însă din nou în suflet. Întreaga cameră i se păru cufundată în parfumul greu al teilor înfloriţi.

Se smulse din visare, se aşeză pe balcon şi privi la cerul încrustat cu stele.

Odinioară, în copilărie, găsise mereu consolare în gândul că acolo sus trona Creatorul, care avea mereu grijă de micuţa ei persoană. Dar astăzi i se făcu oarecum ruşine că era atât de mică.

Dispreţuia din toată inima eforturile femeilor de a deveni egale cu bărbaţii în viaţa exterioară. Dar faptul că nu-i putea oferi celui pe care-l iubea decât frumuseţea sa i se păru un dar sărăcăcios, chiar derizoriu, ca o evidenţă pe care nu o poţi prezenta drept ceva esenţial.

Cuvintele lui Sephardi despre calea regală şi ascunsă prin care femeia ar putea deveni pentru bărbat mai mult decât o simplă bucurie terestră o luminară ca o rază de speranţă îndepărtată – dar unde să caute intrarea pe această cale?

Cu teamă şi ezitare, începu să se gândească la ce avea de făcut pentru a găsi calea, dar simţi imediat că nu era vorba decât despre o biată rugăciune către puterea ascunsă în spatele stelelor pentru a o lumina, nu despre efortul energic de obţinere a iluminării de care ar fi fost capabil un bărbat.

Inima-i era sfâşiată de durerea cea mai dulce şi, în acelaşi timp, cea mai profundă din câte există: aceea de a sta cu mâinile goale în faţa iubitului, în loc să-i poată oferi o lume de fericire, iar asta o făcea tristă şi nefericită.

Nu exista niciun sacrificiu, oricât de mare, pe care să nu fie dispusă să-l facă, plină de fericire, pentru el… Instinctul de femeie îi spunea că cel mai mare sacrificiu al unei femei este sacrificiul de sine, dar acesta i se păru derizoriu, efemer, pueril, în comparaţie cu imensitatea dragostei sale.

Să i se supună întru totul, să-l ferească de orice grijă, să-i citească din priviri şi cele mai mici dorinţe – cât de uşoare erau toate astea. Oare era de-ajuns ca să fie fericit? Nici unul dintre aceste lucruri nu depăşea nivelul uman, iar ce dorea ea să-i ofere din tot sufletul trebuia să fie dincolo de orice imaginaţie.

Ceea ce simţise doar tulbure până atunci – grija amară a unui suflet ce se simte bogat ca un rege în privinţa dorinţei de a dărui, dar sărac ca un cerşetor în privinţa lucrurilor pe care le-ar fi putut oferi – lua acum proporţii gigantice şi punea stăpânire pe ea cu aceeaşi putere care-i mânase odinioară pe sfinţii acestui Pământ spre martiriu, prin mijlocul huiduielilor şi al rânjetelor mulţimii.

Pradă imensei sale suferinţe, îşi sprijini fruntea de grilaj şi, cu buzele crispate, urlă o rugăciune mută: fie ca cel mai neînsemnat dintre cei

ce au traversat din dragoste Fluviul Morţii să i se înfăţişeze, spre a-i arăta drumul care conduce spre misterioasa Coroană a Vieţii, pentru a putea lua şi dărui la rândul său.

Ca şi cum ar fi simţit o mână care o atinge pe păr, ridică ochii şi văzu cerul,ce-şi schimbase brusc aspectul.

Pe el se ivise o fantă ce lumina palid şi spre care păreau a se repezi toate stelele, ca un stol de efemere purtate de vânt. Apoi, aceasta se deschise larg, dezvăluind o sală mare, în care Bătrâni îmbrăcaţi cu tunici bogate erau aşezaţi în jurul unei mese lungi, cu ochii fixaţi asupra ei, parcă pregătiţi să asculte ce avea ea de spus; Şeful lor părea a aparţine unei rase străine, avea un semn scânteietor între sprâncene, iar din tâmplele sale se iveau două raze orbitoare, asemănătoare cu coarnele lui Moise. [53]

Eva înţelese că ei aşteptau ca ea să formuleze o dorinţă, dar nu reuşea să-şi găsească vorbele. Voia să-i implore pe Bătrâni să-i asculte ruga, dar ruga nu putea să se formeze şi tot îi rămânea în gât.

Apoi, fanta se închise puţin câte puţin, iar Calea Lactee se întinse la loc pe cer, semănând cu o lungă cicatrice strălucitoare, în timp ce imaginea sălii şi a mesei se ştergea treptat.

Singurul care mai rămăsese vizibil era bărbatul cu semn scânteietor pe frunte.

Cu o disperare mută, Eva ridică mâinile spre el, pentru a-l ruga să aştepte şi să o asculte, dar deja faţa lui părea a se întoarce de la ea.

Atunci, văzu un bărbat pe cal alb trecând prin cer şi-l recunoscu pe Swammerdam.

Acesta sări de pe cal, înaintă spre bărbatul de sus, îl apostrofă brutal şi se năpusti pe el furios.

Apoi, cu un gest autoritar, arătă spre Eva.

Ea înţelesese ce voia.

În inima sa bubuiră cuvintele biblice: „În Împărăţia Cerurilor se pătrunde cu forţa…“ Încetă să se mai roage şi ordonă, aşa cum o învăţase Swammerdam, conştientă de victoria ei, obligându-l pe Stăpânul Destinului să o ridice până la nivelul cel mai înalt care fusese atins vreodată de o femeie, să o împingă fără milă înainte, mai repede decât timpul, lăsând la o parte bucuriile şi fericirea, fără a-i acorda nicio clipă de repaos, fără să mai piardă vreo clipă, chiar dacă pentru asta ar fi trebuit să-şi dea viaţa de o mie de ori.

Înţelese că trebuia să moară, căci semnul de pe fruntea bărbatului radia şi, atunci când începuse să-i dea ordine, acesta devenise atât de orbitor, încât părea a-i frige creierul. În acelaşi timp, însă, inima sa era plină de fericire: ştia că va trăi, pentru că în acelaşi timp văzuse şi faţa bărbatului. Fu cuprinsă de tremur sub efectul forţei monstruoase ce se elibera în ea, iar zăvorul care închidea poarta închisorii servituţilor se rupse. Simţi cum pământul se clatină sub paşii ei şi avu impresia că-şi pierde cunoştinţa, dar buzele continuară să murmure fără încetare acelaşi şi acelaşi ordin, chiar dacă faţa de pe cer dispăruse de mult.

Trecu destul timp până ce redeveni conştientă de ce o înconjura.

Știa că trebuie să se ducă la gară, îşi aminti că expediase deja bagajele acolo, văzu scrisoarea mătuşii pe masă, o luă şi o rupse în mii de bucăţi. Tot ce făcea părea la fel de liber şi deliberat ca şi mai înainte,

dar, cu toate astea, totul i se părea nou şi diferit. Ca şi cum mâinile, ochii şi tot corpul ei nu ar fi fost decât nişte simple instrumente, care ar fi încetat să mai fie legate de Eul său. Avea impresia că, simultan, trăieşte într-un loc îndepărtat din Univers o a doua viaţă neindividualizată şi încă incomplet conştientizată, ca aceea a unui copil ce tocmai s-a născut.

Pentru ea, obiectele din cameră nu erau altfel în raport cu propriile ei organe: nici unele, nici celelalte nu erau decât simple unelte la îndemâna voinţei, nimic mai mult.

Se gândi, plină de fericire şi tandreţe, la seara petrecută în parcul de la Hilversum, ca la o amintire scumpă a copilăriei, de care ar fi despărţit-o un şir lung de ani, dar avea impresia că toate astea dispăreau şi nu erau nimic, în comparaţie cu fericirea nespusă ce-i era rezervată în viitorul apropiat. Se simţi ca un orb care n-a cunoscut decât o noapte întunecată şi în inima căruia orice bucurie păleşte în aşteptarea clipei când, în sfârşit, va vedea – chiar dacă asta urma să se întâmple după o viaţă lungă, plină de chinuri.

Încercă să-şi dea seama dacă faptul că lumea exterioară îi părea dintr-odată neînsemnată se datora diferenţei dintre ce i se întâmpla atunci şi viaţa obişnuită. Orice senzaţie aluneca acum pe ea ca un vis care, dureros sau vesel, nu este decât un spectacol lipsit de semnificaţii profunde pentru Eul trezit la Viaţă.

Chiar şi trăsăturile propriei feţe, pe care le zări în oglindă atunci când îşi puse paltonul de călătorie, aveau în ele ceva străin, de parcă ar fi trebuit să-şi amintească, ezitând, că al ei era chipul la care privea.

Toate faptele sale purtau urmele aceluiaşi calm aproape mortuar. Privea spre viitor ca într-un întuneric de nepătruns, fiind însă în acelaşi timp perfect indiferentă, semănând cu cineva care ştie că vaporul vieţii sale a aruncat ancora şi aşteaptă liniştit dimineaţa, fără a se mai preocupa unde l-ar putea împinge furtunile nopţii.

Se gândi că venise momentul să meargă la gară, dar se opri din cauza presimţirii că nu va mai revedea nicicând Anvers.

Luă o hârtie şi cerneală pentru a-i scrie iubitului, dar nu reuşi să treacă de primul rând. Era paralizată de certitudinea că orice ar face din propria-i voinţă era în van şi că ar fi fost mai uşor de oprit un glonţ din traiectorie decât să reziste puterii misterioase care-i ţinea acum soarta în mâini.

Murmurul unei voci care ajunsese până la ea trecând prin ziduri şi căreia nu-i acordase niciun fel de atenţie se stinse brusc. Urmă o tăcere şi avu chiar impresia că devenise surdă la zgomotele exterioare.

Cu toate astea, după o clipă, i se păru că aude o şoaptă liniştită, ce venea parcă dintr-o altă lume şi care se umflă puţin câte puţin în sunetele guturale ale unei limbi străine, sălbatice.

Nu înţelegea sensul cuvintelor, dar pricepu din forţa supranaturală ce o împinse să se repeadă la uşă că sensul mesajului era un ordin de care trebuia să asculte, fără a i se putea împotrivi într-un fel sau altul.

Ajunsă pe scară, îşi aminti că-şi uitase mănuşile, însă, când încercă să urce la loc, fu pe dată respinsă de o putere care-i păru străină şi rea,

dar care, de fapt, îşi avea rădăcinile în ea însăşi.

Rapid şi, totuşi, fără grabă, mergea pe străzi, fără a şti dacă trebuia sau nu să o ia pe strada următoare, dar fiind sigură că, în ultima clipă, va alege drumul fără nicio ezitare.

Tremura din toate încheieturile, ştiind că tot corpul ei se afla sub imperiul unei spaime de moarte, dar inima nu lua parte în niciun fel la ea. Dar nu era capabilă să suprime teama trupului , de parcă nervii ei ar fi fost ai altcuiva.

Atunci când ajunse într-o piaţă mare, pe fundalul căreia se vedea clădirea masivă şi întunecată a Bursei, crezu o clipă că se îndrepta spre gară, că totul nu fusese decât o iluzie, dar apoi se simţi brusc trasă spre dreapta, pe străduţele în zig-zag de acolo.

Puţinii oameni pe care-i întâlni se opriră şi simţi că este urmărită din priviri.

Cu o capacitate nouă de clarviziune, pe care n-o mai avusese până atunci, reuşi deodată să înţeleagă mobilurile intime ale fiecăruia dintre cei ce o priveau. Pe unii îi simţea plini de solicitudinea care venea ca un curent de caldă compasiune, dar, în acelaşi timp, ştia că ei n-aveau nici cea mai vagă idee în legătură cu ce se petrecea cu ea, că nici măcar o fibră a trupurilor lor nu ştia de ce o urmăresc cu privirea şi că, dacă ar fi fost puşi să se explice, ar fi spus că o fac din curiozitate sau din cine ştie ce alt motiv asemănător.

Uimită, avu certitudinea că fiinţele umane erau unite prin legături invizibile, că sufletele lor se recunoşteau dincolo de trupuri şi puteau să discute între ele prin intermediul vibraţiilor şi al senzaţiilor imperceptibile, inaccesibile simţurilor exterioare din simplul motiv

că erau prea delicate. Ca nişte fiare sălbatice, avide, gata să ucidă, cu toţii priveau viaţa ca pe o luptă, în vreme ce fie şi numai o mică spărtură făcută în cortina pe care o trăseseră în faţa ochilor lor i-ar fi transformat din inamici ireconciliabili în prieteni fideli.

Străzile deveneau din ce în ce mai singuratice şi mai neliniştitoare. Era sigură acum că pentru orele care urmau i se pregătise ceva groaznic – să fie ucisă de un criminal – dacă nu reuşea să rupă vraja care o împingea înainte, însă nici măcar nu încerca să se lupte cu ea. Se supunea fără să împotrivească voinţei străine ce-i impunea acest drum prin tenebre, cu siguranţa liniştită că orice i s-ar întâmpla n-ar fi decât un pas spre scopul pe care şi-l propusese.

Când trecu o punte îngustă aruncată peste un canal, observă printre acoperişuri silueta bisericii Sankt-Nikolaas, cu cele două turnuri ce se ridicau spre orizont ca o mână întunecată înălţată în semn de avertisment, aşa că răsuflă uşurată, gândindu-se că poate o cheamă Swammerdam, care suferea din pricina morţii lui Klinkherbogk.

Ostilitatea pe care o simţea pândind în jur îi demonstră însă că se înşelase. O ură tenebroasă, dirijată împotriva ei, părea a se ridica din pământ, acea furie rece şi necruţătoare dezlănţuită de Natură împotriva Omului atunci când acesta îndrăzneşte să se smulgă din lanţurile servituţii.

Pentru prima oară de când îşi părăsise camera i se făcu frică. Dându-şi seama că era complet lipsită de apărare, fu pe punctul de a se prăbuşi.

Încercă să se oprească, dar picioarele o purtau înainte, de parcă şi-ar fi pierdut orice control asupra lor.

Disperată, ridică ochii spre cer şi o pace necuprinsă se revărsă asupra ei când văzu miliardele de stele ce păreau a fi ochii vigilenţi ai unor salvatori atotputernici, care nu ar fi permis să-i fie clintit nici măcar un fir de păr. Se gândi la Bătrânii ce stăteau în sala mare, în mâinile cărora îşi încredinţase soarta, ca la un grup de nemuritori ce nu aveau decât să clintească puţin Cerul, pentru ca Pământul să se facă praf şi pulbere.

Din nou îi răsunară în ureche sunetele guturale şi imperative în acea limbă străină, parcă venind de undeva de foarte aproape şi îndemnând-o să se grăbească tot mai mult. Deodată, din întuneric apăru în faţa ei casa înclinată în care fusese ucis Klinkherbogk.

La confluenţa a două canale, un bărbat stătea aşezat pe balustradă, aplecat în faţă şi nemişcat, ca pentru a asculta cum se apropiau paşii ei.

Simţi că forţa demonică ce o împinsese să vină în Zee Dijk emana din el.

Chiar înainte de a-i distinge faţa ştiu, după groaza de moarte ce-i îngheţă sângele în vene, că era vorba despre negrul oribil pe care-l văzuse în mansarda cizmarului.

În clipa aceea de disperare vru să strige după ajutor, dar legătura dintre voinţă şi acţiune se rupsese în ea; corpul îi era acum dirijat de o altă voinţă. Ca şi cum ar fi fost moartă şi desprinsă de trup, se văzu apropiindu-se şovăitoare de bărbat şi oprindu-se chiar lângă el.

El se întoarse spre ea ca pentru a o privi, dar ochii îi erau daţi peste cap, precum cei ai celor ce dorm cu ochii deschişi.

Eva înţelese că era rigid ca un cadavru şi că ar fi fost suficient să-l împingă uşor, ca să cadă în apă. Cu toate astea, se găsea complet sub controlul lui şi nu putu să facă acel gest.

Era, deci, o victimă fără apărare, la dispoziţia lui când avea să se trezească, moment de care îi mai despărţeau câteva clipe, căci pe faţa bărbatului se vedea când şi când o tresărire ce anunţa că-şi revine încet.

Eva citise şi auzise adesea că femeile albe – şi în special cele blonde –, în ciuda aversiunii violente faţă de negri, nu se pot împiedica să li se abandoneze atunci când aceştia le doresc, că sângele sălbatic din venele negrilor exercită asupra lor o atracţie irezistibilă. Nu crezuse niciodată în aceste poveşti şi chiar le dispreţuise pe acele femei, considerându-le de joasă speţă şi bestiale, dar iată că acum trebuia să recunoască ea însăşi, cu un frison de repulsie, că puterea aceea tenebroasă, profundă, exista cu adevărat. Prăpastia aparent de netrecut dintre aversiune şi beţia simţurilor nu era, de fapt, decât un perete subţire şi transparent care, atunci când se prăbuşea, punea negreşit sufletul femeii la dispoziţia dezlănţuirii de instincte bestiale, ca pe o pradă lipsită de apărare.

De unde ar fi putut oare proveni forţa inexplicabilă a acestui sălbatic, pe jumătate fiară, pe jumătate om, pentru ca el să o poată face să vină ca o somnambulă pe străzi necunoscute, dacă nu ar fi existat în ea corzi sensibile care să vibreze când el îşi lansa strigătul de dorinţă, corzi pe care, din orgoliu, le crezuse inexistente în ea?

Se întrebă, tremurând de groază, dacă negrul avea această putere diabolică asupra tuturor femeilor albe sau dacă nu cumva ea însăşi era mai prejos decât atâtea altele, care nu-i auziseră chemarea magică şi care, deci, nici n-o urmaseră.

Nu vedea nicio salvare. Toată fericirea pe care o visase pentru ea şi bărbatul iubit urma să piară, odată cu trupul ei. Încerca doar să mai salveze, pe pragul morţii, ceva inform, care nu-i putea oferi ceea ce dorea atât. Voise să-şi întoarcă faţa de la Pământ, dar Spiritul Pământului reţine cu o mână de fier tot ceea ce-i aparţine. Ca o încarnare a atotputerniciei acestuia, negrul se înălţa gigantic în faţa ei.

Îl văzu ridicându-se brusc şi scuturându-se de toropeala de până atunci. Apoi, o luă de braţ şi o trase la piept.

Fata strigă după ajutor, dar glasul nu întâlni decât faţadele caselor din jur, iar negrul îi apăsă mâna pe gură, aproape înăbuşind-o.

Gâtul lui gol era înconjurat de o zgardă de piele roşie, ca aceea a unui câine de măcelar. Fata se prinse de ea şi o strânse convulsiv.

O clipă reuşi să-şi elibereze capul. Adunându-şi ultimele puteri, strigă încă o dată după ajutor.

Probabil că fusese auzită, căci o uşă de sticlă se deschise, se auziră voci confuze şi strada fu iluminată de un fascicul larg de raze.

Simţi apoi cum e luată pe sus de negrul care fugea acum cu salturi furioase, încercând să ajungă la adăpostul bisericii Sankt-Nikolaas. Doi marinari chilieni, purtând eşarfe portocalii în jurul mijlocului, erau deja pe urmele lor. Văzu cum scânteiau bricegele lor deschise şi cum se apropiau feţele lor bronzate şi pline de curaj.

Se ţinea de zgarda de la gâtul negrului şi întindea picioarele ca să-l încurce la fugă, dar el părea că de-abia îi simte greutatea. O ridică brusc pe umăr şi-şi continuă goana pe lângă zidul grădinii.

Eva văzu aproape de faţa ei buzele groase ce înconjurau dinţii enormi, semănând cu botul unei fiare, iar expresia sălbatică a ochilor aprinşi o simţi atât de puternic, încât se făcu mică, de parcă ar fi fost hipnotizată, incapabilă să mai opună vreo rezistenţă.

Unul dintre cei doi mateloţi, ajungându-l din urmă pe negru, se rostogoli la picioarele sale ca un motan, pentru a-i pune piedică, şi-şi repezi cuţitul spre el. Genunchiul zulusului se ridicase însă cu iuţeala unui fulger, lovindu-l în frunte. Matelotul se prăbuşi fără vreun sunet, cu capul zdrobit.

Deodată Eva se simţi proiectată pe deasupra portalului grădinii şi crezu că i se frânseră toate oasele. Printre gratiile de care-i rămăseseră agăţate hainele îl văzu pe negru luptând cu cel de-al doilea adversar.

Lupta dură doar câteva secunde. Marinarul fu aruncat ca o minge spre zidul casei din faţă, unde se izbi de fereastră, făcându-i să zboare în ţăndări geamurile şi lemnăria.

Tremurând de slăbiciune, Eva se desprinse din gratii şi încercă să fugă, dar grădina strâmtă nu-i oferea nicio ieşire. Ca un animal hăituit, se ghemui sub o bancă. Înţelese că era pierdută, căci rochia ei de culoare deschisă părea luminoasă în întunericul nopţii, trădând-o.

Cu degetele tremurând, abia reuşind să mai aduce vreun gând, căută în păr un ac pe care să şi-l înfigă în inimă, căci negrul sărise deja zidul grădinii şi nu voia să-i cadă vie în mâini.

De pe buzele i se înălţă un strigăt mut şi disperat către Dumnezeu, să o ajute să găsească ceva cu care să se omoare înainte de a fi descoperită de călău.

Iată ultimul lucru pe care şi-l aminti. Apoi, crezu o clipă că înnebunise, căci se văzu brusc stând calmă şi surâzătoare în mijlocul grădinii.

Se pare că şi negrul o văzuse, fiindcă se apropia de ea mirat.

I se păru că-l aude vorbind cu fantoma ei. Nu putea auzi cuvintele, dar vocea lui era deodată cea a unui om cuprins de groază, care nu mai poate decât să se bâlbâie.

Convinsă că greşeşte, că probabil deja de mult căzuse victimă poftelor sălbaticului şi-şi pierduse atunci minţile, nu-şi putea, totuşi, întoarce privirile de la scenă.

După aceea se convinse că era ea însăşi acea imagine şi că negrul, într-un mod de neînţeles, era la dispoziţia ei. Dar nu trecu decât o clipă şi se lăsă din nou pradă disperării şi reîncepu să caute acul de păr.

Îşi adună toate puterile: voia să-şi dea seama dacă-şi pierduse sau nu minţile şi privi fix la fantoma ei, fără a se mai lăsa năucită. Observă astfel că aceasta dispărea, revenea în propriul ei corp, parte magică a fiinţei sale, aspirată de forţa privirilor ei ori de câte ori se străduia să o distingă mai bine în întuneric.

Putea să o tragă în sine şi să o respingă, la fel ca pe o respiraţie, dar de fiecare dată când se îndepărta de ea simţea cum i se ridică părul în cap sub acţiunea unui frison de gheaţă, de parcă moartea s-ar fi apropiat de ea.

Cât despre negru, apariţia şi dispariţia continuă a imaginii fetei nu-l impresiona deloc. Indiferent la venirile şi plecările ei, continua să

mormăie încet, de parcă ar fi vorbit singur, în vis.

Eva simţi că el recăzuse în acea ciudată stare de inconştienţă în care-l găsise stând pe parapetul canalului.

Tremurând încă de frică, avu, totuşi, curajul să-şi părăsească ascunzătoarea.

Auzi strigăte şi voci venind dinspre stradă. În ferestrele caselor se reflecta lumina lanternelor ce alergau, transformând umbrele arborilor proiectate pe peretele bisericii într-un grup de fantome care dansau.

Îşi numără bătăile inimii: acum! Acum, mulţimea care-l căuta pe negru era chiar alături. Atunci, cu genunchii tremurând, fugi spre poarta grădinii, trecând prin faţa zulusului, şi strigă din toate puterile, cerând ajutor.

În timp ce-şi pierdea cunoştinţa, simţi cum o femeie în fustă scurtă, de culoare roşie, îngenunchează alături de ea, umezindu-i fruntea.

Siluete multicolore şi pe jumătate goale săriră peste zid, fluturând torţe şi ţinând cuţite între dinţi – o armată de diavoli fantastici care părea că ieşise din pământ pentru a-i veni în ajutor. Lumina lanternelor ce se mişcau în toate părţile prin grădină le dădea viaţă figurilor de sfinţi din vitraliile bisericii. Blesteme îngrozitoare urlate în spaniolă se auzeau din toate părţile: „Acolo e negrul! Să-i smulgem măruntaiele!"

Văzu marinarii aruncându-se pe negrul ce urla de furie, iar apoi prăbuşindu-se sub pumnii lui. Îi auzi strigătul de triumf sfâşiind aerul, în timp ce-şi croia drum prin mulţime, ca un tigru lăsat liber,

agăţându-se de un copac şi, din creangă în creangă, din piatră în piatră, urca spre acoperişul bisericii.

Când îşi reveni după un leşin prelungit visă câteva secunde că un bătrân, care avea pe frunte o panglică, se aplecase asupra ei şi o strigase pe nume. Crezu la început că era Lazarus Eidotter, dar apoi văzu trăsăturile schimbându-i-se, ca în spatele unei măşti de sticlă, cu cele ale negrului cu ochi strălucitori şi buze groase înconjurând dinţii scrâşnind, aşa cum i se imprimaseră în memorie atunci când o purta în braţe, iar apoi îşi pierdu din nou cunoştinţa din cauza febrei…

A noua arcană
Puterea

Hauberrisser mai rămase o oră după cină alături de baronul Pfeill şi doctorul Sephardi, dar fu distrat şi taciturn. Gândurile sale se îndreptau încontinuu spre Eva, astfel încât tresărea ori de câte ori îi vorbea cineva.

Singurătatea lui, care-i făcuse atât de bine de când sosise la Amsterdam, îi păru dintr-odată insuportabilă atunci când se gândi la zilele care urmau.

În afară de Pfeill şi Sephardi, de care se simţise puternic atras încă de când îi cunoscuse, nu avea nici prieteni, nici cunoştinţe, iar legăturile sale cu patria fuseseră rupte de mult. Oare va mai putea suporta viaţa de călugăr pe care o dusese până atunci, după ce o cunoscuse pe Eva?

Se întrebă dacă nu ar fi fost preferabil să se mute la Anvers, măcar să respire acelaşi aer ca ea, din moment ce Eva nu dorea încă să trăiască împreună. Poate că aşa îi va fi, totuşi, posibil să o vadă, când şi când.

Suferea amintindu-şi cu câtă răceală îşi exprimase ea hotărârea de a lăsa în seama timpului şi, mai mult sau mai puţin, a norocului să ia decizia dacă trebuia sau nu ca între ei să se stabilească o legătură durabilă. Dar apoi se gândea, beat de fericire, la îmbrăţişările care-i aşteptau şi la fericirea de a se fi regăsit pentru totdeauna.

Nu depindea decât de el, îşi spunea, ca despărţirea să nu dureze mai mult de câteva zile.

De ce să n-o viziteze chiar săptămâna următoare, s-o roage să rămână în legătură cu el? Din câte ştia, ea nu avea nicio obligaţie,

astfel că nu ar fi trebuit să se consulte cu nimeni altcineva înainte de a lua o astfel de hotărâre.

Oricât de clar şi de neted îi părea drumul spre ea, ţinând cont de toate circumstanţele, totuşi vedea mereu cum împotriva acestor speranţe se ridica acelaşi sentiment de teamă confuză în legătură cu Eva, sentiment de care nu se putea elibera şi pe care-l avusese pentru prima oară foarte clar în clipa când se despărţiseră.

Încercă să-şi imagineze viitorul în roz, dar nu reuşi nici măcar să-l întrezărească. Eforturile sale convulsive de a nega implacabilul „NU“ ce-i răsuna în inimă, ca răspuns al Destinului la o întrebare a lui, ori de câte ori se străduia să-şi închipuie un final satisfăcător, îl aducea în pragul disperării.

Lunga lui experienţă îl învăţase că ar fi fost inutil să încerce să învingă vocea încăpăţânată a straniei certitudini, aparent lipsită de fundament, că sunt ameninţaţi de o mare nenorocire, odată ce aceasta îi apăruse în minte. Încercă, deci, să o mai domolească, închipuindu-şi că neliniştea nu ar fi fost decât consecinţa naturală a dragostei. Și, cu toate astea, ardea de nerăbdare să afle dacă Eva ajunsese bine, sănătoasă, la Anvers.

Coborî cu Sephardi la gara Westerpoort, care se găsea mai aproape de centrul oraşului decât gara centrală, îl însoţi până la Heerengracht, apoi se grăbi spre hotelul Amstel, pentru a lăsa la recepţie buchetul de trandafiri pentru Eva, pe care Pfeill i-l întinsese zâmbind, de parcă i-ar fi ghicit intenţia.

I se spuse că domnişoara van Druysen tocmai plecase în călătorie. Dar, luând o maşină, putea eventual să ajungă la gară înainte de plecarea trenului.

Un taxi îl duse rapid la gară.

Aşteptă.

Minutele treceau, iar Eva nu sosea.

Telefonă la hotel – nu se întorsese nici acolo.

Se duse să se intereseze la magazia de bagaje.

Nimeni nu se prezentase să le ridice. Simţi că i se clatină pământul sub picioare.

Acum, când îl chinuia teama pentru soarta Evei, înţelese cât de mult o iubea şi că nu ar mai fi putut trăi fără ea.

Ultimul obstacol dintre ei, sentimentul că sunt străini unul de celălalt pe care-l avea fiindcă apropierea dintre ei fusese absolut neconvenţională, se spulberă, topit de marea lui nelinişte, şi ştia că, dacă ea ar i-ar fi apărut acum în faţă, ar fi strâns-o în braţe, ar fi acoperit-o cu sărutări şi n-ar mai fi lăsat-o să plece niciodată.

Nu mai credea că Eva va sosi în ultima clipă, dar, cu toate astea, aşteptă până ce trenul se puse în mişcare.

Era evident că i se întâmplase o nenorocire. Trebui să facă apel la toate puterile pentru a-şi păstra calmul.

Pe unde o luase? Nu mai era nicio clipă de pierdut. Dacă ireparabilul nu se produsese încă, nu mai rămânea decât o singură soluţie: să examineze şi să cântărească situaţia cu mintea rece şi lucidă, folosind spiritul metodic pe care, de-a lungul activităţii sale de inginer şi

inventator, îl folosise de atâtea ori drept sursă aproape inepuizabilă de idei ingenioase.

Încordându-şi la maximum puterea imaginaţiei, se strădui să arunce o privire în angrenajul evenimentelor ce s-ar fi putut derula în jurul Evei înainte ca ea să fi părăsit hotelul. Încercă să trezească în el starea de spirit în care ar fi trebuit să se găsească Eva atunci când aştepta momentul plecării de la hotel.

Faptul că-şi expediase bagajele la gară dinainte, în loc să folosească maşina hotelului, îi sugeră că ea intenţionase probabil să viziteze pe cineva.

Dar pe cine ar fi putut vizita atât de târziu?

Deodată, îşi aminti cu câtă căldură îl rugase ea pe Sephardi să meargă să-l vadă pe Swammerdam.

Bătrânul colecţionar de fluturi locuia în Zee Dijk – cartierul criminalilor după cum reieşea din articolul despre crima din noaptea precedentă. Da! Sigur se dusese acolo!

Îl apucă tremuratul când se gândi la toate situaţiile oribile ce o puteau ameninţa în acest cartier rău famat.

Auzise despre cârciumi în care străinii erau jefuiţi, li se tăia beregata şi erau aruncaţi la canal prin trape… I se făcea pielea de găină când se gândea că poate şi Eva păţise la fel.

O clipă mai apoi automobilul trecu în plină viteză pe podul Openhaven, îndreptându-se spre biserica Sankt-Nikolaas, iar după câteva clipe se opri.

Șoferul îi explică apoi că maşina nu putea intra pe străduţele înguste, aşa că domnul trebuia să o ia pe jos pentru a ajunge la taverna „Prinţul de Orania", unde se află adresa exactă.

Uşa tavernei era larg deschisă. Hauberrisser intră în grabă. Nu era nimeni înăuntru, în afară de un bărbat, care stătea în picioare în spatele tejghelei şi-i arunca o privire vicleană.

Din depărtare se auzea zvonul unei încăierări.

Domnul Swammerdam locuia la etajul patru, binevoi să-i spună crâşmarul, iar după ce-şi primi bacşişul îi şi lumină morocănos scara periculos de abruptă.

– Nu, domnişoara van Druysen n-a mai trecut pe aici în această seară, răspunse bătrânul colecţionar de fluturi Swammerdam clătinând din cap, atunci când Hauberrisser îl puse în grabă la curent cu îngrijorările sale.

Bătrânul nu se culcase, era încă îmbrăcat cu hainele de peste zi. Lumânarea de seu ce ardea, aproape terminată, pe masa goală, ca şi durerea zugrăvită pe faţa lui arătau că stătuse aşezat ore în şir în cameră, gândindu-se la modul tragic în care sfârşise prietenul său Klinkherbogk.

Hauberrisser îl luă de mână:

– Iertaţi-mă, vă rog, domnule Swammerdam, că vă deranjez atât de târziu în noapte, fără… fără a ţine cont de durerea care vă sfâşie. Da, ştiu exact cât aţi pierdut, răspunse el privirii mirate a bătrânului. Cunosc chiar şi detaliile dramei, doctorul Sephardi mi le-a povestit

astăzi. Dacă veţi dori, vom vorbi mai mult altă dată. Pentru moment însă, sunt pe punctul de a-mi pierde minţile în legătură cu soarta Evei. Dacă a vrut, într-adevăr, să vină să vă viziteze şi a fost atacată pe drum şi… şi… Doamne, Dumnezeule, nici măcar nu îndrăznesc să mă gândesc!

Sări în picioare, scos din fire de nelinişte şi începu să se plimbe prin cameră.

Swammerdam rămase o clipă pe gânduri, apoi spuse pe un ton liniştitor:

– Vă rog, domnule, nu-mi luaţi cuvintele ca pe o simplă formulă de consolare… Domnişoara van Druysen nu a murit!

Hauberrisser se întoarse brusc spre el:

– De unde ştiţi?

Tonul liniştit şi sigur al bătrânului îi luă o piatră de pe inimă, chiar dacă nu-şi putea explica prea bine de ce.

Swammerdam ezită o clipă înainte de a răspunde:

– Pentru că aş fi văzut-o, răspunse el într-un sfârşit, încetişor.

Hauberrisser îl prinse de braţ:

– Vă implor, ajutaţi-mă dacă puteţi! Știu că întreaga dumneavoastră viaţă s-a desfăşurat în credinţă. Poate că privirea dumneavoastră pătrunde acolo unde a mea nu ajunge. Cineva din afară vede adesea…

– Nu sunt atât de „în afară“ pe cât vi se pare, domnule, îl întrerupse Swammerdam. N-am văzut-o pe această domnişoară decât o singură dată în viaţă, dar nu exagerez spunând că o iubesc de parcă ar fi fiica mea. Nu-mi mulţumiţi, căci nu aveţi pentru ce, adăugă el, apărându-se cu mâna. E perfect normal să fac tot ce-mi stă în slabele puteri pentru a vă ajuta şi a o ajuta, chiar dacă pentru asta ar trebui să-mi vărs până şi sângele bătrân şi inutil.

Acum, ascultaţi-mă în linişte, vă rog: fără îndoială nu aţi greşit bănuind că domnişoara Eva a trecut printr-o mare nenorocire. Nu s-a dus nici la mătuşa ei, aş fi aflat asta de la sora mea care tocmai s-a întors de la mânăstire. Nu vă pot spune dacă o vom găsi chiar azi, dar în orice caz vom face tot ce e posibil. Până atunci însă, vă rog să fiţi liniştit, chiar dacă nu o vom găsi. Sunt foarte sigur, la fel de sigur ca şi de faptul că mă aflu acum aici, că… că altcineva, în raport cu care dumneavoastră şi cu mine nu suntem decât fire de praf, are grijă de ea. Nu aş vrea să folosesc cuvinte care să vă pară enigmatice… Poate că va veni şi ziua când vă voi putea spune de ce sunt atât de ferm convins că domnişoara Eva a urmat unul dintre sfaturile pe care i le-am dat… E posibil ca ce i s-a întâmplat astăzi să nu fie decât o primă consecinţă a acestui sfat…

Prietenul meu Klinkherbogk a luat-o cu mult timp în urmă pe acelaşi drum pe care s-a angajat acum şi domnişoara Eva. Îi presimţisem de mult sfârşitul, cu toate că m-am agăţat mereu de speranţa că prin rugăciunile mele fierbinţi voi putea totuşi să-l evit. Noaptea trecută mi-a demonstrat încă o dată ce am ştiut dintotdeauna, dar am fost mereu prea slab pentru a acţiona: rugăciunea nu e decât un mijloc foarte eficient de a trezi acele forţe care dormitează în noi. Este o nebunie să crezi că prin rugăciune ai putea schimba voinţa Domnului faţă de ceilalţi. Oamenii care şi-au încredinţat sufletul

Spiritului care se află în ei, devin supuşi legii acelui Spirit. Ei sunt declaraţi majori şi scapă de sub tutela Pământului, pe care-l vor stăpâni într-o bună zi. Ceea ce li se întâmplă ulterior capătă un sens care-i împinge spre înainte şi, orice li s-ar întâmpla, se dovedeşte că este lucrul cel mai bun cu putinţă în situaţia dată. Puteţi fi convins, domnule, că acelaşi lucru e valabil şi pentru domnişoara Eva.

Cel mai greu este să invocăm Spiritul care trebuie să ne guverneze soarta. El nu aude decât glasul celui pregătit, iar chemarea trebuie să izvorască din dragoste, din dragostea faţă de o altă fiinţă, căci, altfel, trezim în noi forţele tenebrelor.

Cabaliştii evrei se exprimau astfel: „Unele dintre făpturile din imperiul întunericului Ob sunt lipsite de *Si*. Acestea interceptează rugăciunile cărora le lipsesc aripile". Ei nu se refereau la demoni din afara noastră, căci de ei ne apără fortificaţiile corpului nostru, ci la otrăvurile magice din noi, care, trezite de un apel, ne dezintegrează Eul.

– Dar oare Eva nu riscă să piară, ca şi prietenul dumneavoastră? strigă Hauberrisser agitat.

– Nu! Vă rog ascultaţi-mă până la capăt… N-aş fi îndrăznit nicicând să-i dau un sfat atât de periculos, dacă în momentul respectiv Cel despre care tocmai am vorbit nu ar fi fost alături de mine: dumneavoastră ori eu nu suntem decât fire de praf, în comparaţie cu el. Într-o viaţă lungă, foarte lungă, şi cu preţul unor suferinţe de necrezut, am învăţat, totuşi, să stau de vorbă cu El şi să-i disting vocea în noianul de dorinţe omeneşti. Singurul pericol pentru domnişoara Eva ar fi fost acela de a-i fi auzit chemarea într-un moment nepotrivit. Dar, slavă Domnului, pericolul, singurul, a trecut. Ea a fost auzită (şi Swammerdam zâmbi fericit) în urmă cu

câteva ore! Poate că… şi să nu credeţi că vreau să mă laud, căci astfel de lucruri se petrec la mine când total absent… poate că am avut fericirea de a-i fi venit deja în ajutor.

Se duse la uşă şi i-o deschise oaspetelui:

– Dar acum va trebui să facem ce ne dictează raţiunea lucidă. Doar atunci când vom fi înfăptuit tot ce ne stă în puterea noastră pământeană vom avea dreptul să ne aşteptăm la ajutorul influenţelor spirituale. Să coborâm în tavernă. Daţi-le marinarilor bani s-o caute pe domnişoara şi promiteţi o recompensă celui ce o va găsi şi o va aduce înapoi întreagă şi sănătoasă. Veţi vedea că vor fi gata să-şi dea şi viaţa pentru banii ăia.

De fapt, sunt nişte oameni cu mult mai buni decât se crede de obicei. Sunt doar rătăciţi în pădurea virgină a sufletelor lor, iar starea lor seamănă cu a fiarelor sălbatice. În fiecare dintre ei există o bucăţică de eroism, care le lipseşte burghezilor politicoşi. Numai că la ei, aceasta se manifestă sălbatic, căci ei nu recunosc forţa care-i determină să acţioneze. Nu se tem de moarte, iar un om curajos nu poate fi cu adevărat rău. Semnul cel mai sigur al faptului că cineva poartă în adâncul sufletului nemurirea e dispreţul faţă de moarte…

Pătrunseră în tavernă.

Sala era arhiplină, iar în mijloc zăcea cadavrul marinarului chilian, cu capul zdrobit, pe care zulusul îl lovise în frunte cu genunchiul.

Proprietarul tavernei le explică, atunci când Swammerdam îi ceru câteva lămuriri, că ar fi fost o simplă încăierare, ca multe altele ce aveau loc zi de zi în port.

– Nenorocitul de negru care ieri… spuse Antje, dar n-avu vreme să termine: cârciumarul îi trase o lovitură în coaste atât de tare, încât îşi înghiţi cuvintele.

– Tacă-ţi gura, scroafa proastă ce eşti! îi strigă în acelaşi timp. Era fochistul negru de pe un vapor brazilian, ai priceput?

Hauberrisser îl luă de-o parte pe unul dintre cei prezenţi, îi strecură în mână o monedă şi începu să-l tragă de limbă în legătură cu incidentul.

Nu trecu mult şi se trezi înconjurat de o mulţime de siluete cu aer sălbatic, care-i povesteau, gesticulând agitate, în ce fel îl aranjaseră pe negru. Erau de acord asupra unui singur lucru: fusese vorba despre un fochist străin. Strâmbăturile cârciumarului îi aduceau la respect, iar mormăiturile sale arătau că nu trebuia cu niciun preţ să dea alte detalii ce-ar fi putut îndrepta cercetările pe urmele zulusului. Știau perfect că, dacă le-ar fi dat prin cap să-i taie beregata unui client de marcă, cârciumarul n-ar fi mişcat nici măcar un deget, dar în acelaşi timp legea lor sfântă le cerea să se alieze cu inamicul în clipa în care ameninţa un pericol din afară.

Hauberrisser le ascultă nerăbdător lăudăroşeniile, până când auzi un cuvânt care-i îngheţă sângele în vene: Antje menţionase că negrul necunoscut atacase o tânără foarte distinsă.

Trebui să se sprijine o clipă de Swammerdam ca să nu se prăbuşească, apoi îşi răsturnă portofelul în mâna femeii şi îi ceru, printr-un semn, căci deja nu mai putea vorbi, să-i povestească întâmplarea.

Auziseră strigăte de femeie şi ieşiseră să vadă ce era, povestiră împreună toţi cei de faţă.

– I-am ţinut capul pe genunchi, că leşinase, spuse Antje.

– Dar unde, unde e ea acum? strigă Hauberrisser.

Marinarii tăcură şi se uitară unul la altul descumpăniţi, de parcă deabia atunci ar fi priceput ce se întâmplase de fapt.

Nimeni nu ştia unde dispăruse Eva.

– I-am ţinut capul pe genunchi, continua să spună Antje, dar era clar că nici ea n-avea nici cea mai mică bănuială unde ar fi putut să dispară Eva.

Apoi se repeziră cu toţii afară, în frunte cu Hauberrisser şi Swammerdam, căutară pe străduţele din jur, strigând din toţi rărunchii numele Evei şi luminând fiecare colţişor al grădinii bisericii.

– Urcase acolo sus negrul ăla, explică Antje, arătând spre acoperişul ce lucea verzui. Și am lăsat-o acolo, pe caldarâm, atunci când am vrut să alerg spre el, iar după aceea am adus mortul în crâşmă şi am uitat-o pe femeia leşinată.

Treziră locuitorii din casele învecinate ca să-i întrebe dacă nu cumva o găzduise vreunul pe Eva. Ferestre se deschiseră, glasuri interesându-se ce se întâmplă. Dar nicio veste de nicăieri despre dispărută.

Cu inima şi trupul zdrobite, Hauberrisser le promise tuturor că le va da orice-i vor cere, dacă îi vor dezvălui cel mai mic indiciu despre

soarta Evei.

În zadar încercă Swammerdam să-l liniştească. Se gândea că, disperată din pricina celor petrecute, Eva îşi pusese capăt zilelor, aruncându-se într-un canal. Acest gând îl făcea să-şi piardă şi ultima urmă de raţiune.

Marinarii se împrăştiară de-a lungul întregii Nieuwe Vaart, până la cheiul Prins-Hendrik, dar se întoarseră fără nicio veste.

Nu trecu mult şi întregul cartier al portului era în picioare. Pescari pe jumătate goi căutau în lumina palidă a lanternelor, de-a lungul pereţilor cheiului, promiţând că-şi vor întinde în zori năvoadele la gurile canalelor.

În fiece clipă Hauberrisser se temea că va afla de la Antje, care nu mai pridídea să-i povestească în fel şi chip tot ce se întâmplase, că negrul o violase pe Eva. Întrebarea îi ardea sufletul, dar nu se putea hotărî să-i dea glas.

În cele din urmă, reuşi să se stăpânească şi lăsă să se înţeleagă din bâlbâielile sale ce-l neliniştea.

Indivizii care-l înconjurau, care până atunci ţipaseră mereu, printre înjurături cumplite, că-l vor rupe în bucăţi pe negru de cum le va cădea în mâini, tăcură pe dată, evitându-i privirea, sau scuipară fără a scoate o vorbă.

Antje suspină încetişor. În ciuda vieţii pe care o ducea în cocina asta îngrozitoare, rămăsese destul de femeie ca să înţeleegă ce-i sfâşia inima lui Hauberrisser.

Doar Swammerdam rămăsese calm şi liniştit. Expresia de încredere de neclintit întipărită pe chipul lui şi răbdarea prietenească cu care clătina mereu din cap, surâzând uşor, atunci când cineva îşi dădea cu părerea că poate Eva se înecase, îi insuflară puţin câte puţin noi speranţe lui Hauberrisser, care-i acceptă în cele din urmă sfatul şi-l lăsă să-l însoţească acasă.

– Mergeţi acum la culcare şi odihniţi-vă, îl sfătui Swammerdam când ajunseseră în faţa locuinţei. Și nu lăsaţi grijile să vă însoţească în somn! Putem face cu sufletul nostru mai mult decât îşi închipuie oamenii, atunci când corpul nu-l mai deranjează cu grijile sale. Lăsaţi pe seama mea tot ce mai trebuie făcut în exterior! Voi informa poliţia, pentru ca ea să înceapă s-o caute pe logodnica dumneavoastră. Nu vă pot garanta reuşita, dar trebuie să facem tot ce ne spune raţiunea.

Pe drum încercase deja să-l aducă pe Hauberrisser spre alte gânduri, iar tânărul ajunsese să-i vorbească despre jurnal şi despre studiile pe care îşi propusese să le facă pornind de la el, proiecte amânate acum pentru mai târziu sau poate pentru totdeauna.

Înainte să se despartă, văzând că disperarea reapăruse pe faţa lui Hauberrisser, Swammerdam reveni la subiect. Îl luă de mână şi rămase aşa multă vreme.

– Aş vrea să vă pot transmite măcar puţin din liniştea pe care o încerc în legătură cu soarta domnişoarei Eva. Dacă aţi avea măcar o fărâmă din această siguranţă, aţi afla singur ce aşteaptă destinul de la dumneavoastră. Dar, din păcate, tot ce pot face este să vă dau un sfat. Oare-l veţi urma?

– Să fiţi sigur! promise Hauberrisser, mişcat până-n adâncul sufletului, căci îşi amintise cuvintele Evei, spunându-i că, prin

credinţa sa, Swammerdam putea să găsească cele mai nobile lucruri. Puteţi avea încredere în mine. Emanaţi o asemenea forţă, încât am impresia că mă aflu la poalele unui arbore milenar, care mă apără de uraganul din jur. Fiecare cuvânt de-al dumneavoastră îmi aduce sprijin şi alinare.

– Vă voi povesti o întâmplare, reluă Swammerdam, care m-a călăuzit în viaţă, oricât de neînsemnată mi-a părut la început. Pe vremea aceea eram încă destul de tânăr şi trecusem printr-o mare dezamăgire, astfel încât Pământul mi-a părut mult timp întunecat şi ca un infern. În această stare de spirit, acrindu-mi-se să tot constat că destinul se comportă cu mine ca un călău nemilos, convins că mă poartă de colo-colo fără sens şi direcţie, mi se întâmplă într-o bună zi să fiu martor la dresarea unui cal. Era prins cu o curea lungă şi silit să se tot învârtească în cerc, fără a i se lăsa nicio clipă de repaus. Ori de câte ori ajungea în faţa unui obstacol peste care trebuia să sară, se repezea într-o parte sau se ridica în două picioare, nechezând. Atunci pe spatele lui începea să plouă cu lovituri de bici ore în şir, dar el tot nu sărea. Omul care-l chinuia nu era crud şi suferea el însuşi, în mod vizibil, din pricina lucrurilor penibile pe care trebuia să le facă. Avea o figură prietenoasă şi atunci când l-am luat la întrebări mi-a răspuns: „I-aş cumpăra cu plăcere zahăr de toţi banii pe care-i câştig azi, dac-ar înţelege ce vreau de la el. Am încercat deja, dar degeaba. E ca şi cum dracul s-ar fi vârât în bietul animal şi i-ar întuneca minţile. Și, cu toate astea, ce-i cer să facă e o nimica toată pentru el!“

În ochii disperaţi ai calului se citea o spaimă de moarte. Ori de câte ori ajungea în faţa unui obstacol, citeam în ei această spaimă: „Iar o să mă biciuiască“. Mi-am stors creierii să găsesc altă cale prin care să se facă înţeles de bietul animal. Și, cum încercasem şi eu, tot

zadarnic, mai întâi în gând, apoi cu voce tare, să-i strig să sară, căci astfel i se va sfârşi chinul, am fost nevoit să constat, spre marea mea durere, că doar prin suferinţă cruntă ne poate aduce la ţel profesorul nostru. Şi-am înţeles brusc că şi eu mă purtasem mereu aidoma calului: destinul mă biciuia, iar eu ştiam doar că sufăr şi că urăsc puterea invizibilă ce mă persecută. Dar ce nu înţelesesem încă era că toate astea erau menite să mă facă să înţeleg ceva, de exemplu să sar un obstacol spiritual ce se înălţa în faţa mea. De-atunci păţania mi-e călăuză, ca un fel de far ce-mi luminează viaţa: am învăţat să-i iubesc pe Invizibilii care mă împingeau înainte cu lovituri de bici, căci simţeam că ar fi preferat să „mă ducă cu zăhărelul", dacă metoda ar fi reuşit să mă ridice cu o treaptă deasupra omenescului efemer.

Exemplul meu e criticabil, bineînţeles, continuă Swammerdam, căci nu putem fi deloc siguri că a învăţa să sară obstacolele ar fi reprezentat un progres pentru cal. Poate că ar fi fost preferabil să fie lăsat liber. Dar, spunându-vă asta, nu vă aduc niciun element nou. Iată ce a fost important pentru mine: până atunci trăisem ferm convins că orice rău e o pedeapsă şi mă chinuisem să aflu de ce o meritam. Dintr-odată însă loviturile soartei căpătară un sens şi, chiar dacă adesea tot n-am priceput care anume era obstacolul spiritual pe care trebuia să-l sar, am devenit aidoma unui cal dintre cei mai docili. Am simţit atunci pe propria mea piele versetul acela din Biblie despre iertarea păcatelor, în sensul straniu şi ascuns care-i stă la bază: ideea de pedeapsă pentru păcate a căzut de la sine, iar imaginea caricaturală a unui Dumnezeu răzbunător s-a transformat, s-a înnobilat, s-a eliberat de formă şi a devenit imaginea unei forţe binevoitoare, care voia doar să mă dreseze…, aşa cum omul acela dresase calul.

Am povestit de multe ori, de foarte multe ori, această întâmplare simplă altora, dar sămânţa înţelesului său a căzut aproape întotdeauna pe un teren sterp. Aproape întotdeauna oamenilor li se părea că ghicesc uşor ce aşteaptă „dresorul“ invizibil de la ei, iar dacă loviturile soartei împotriva lor nu încetau imediat, îi purtau mai departe crucea, mormăind sau „resemnându-se“ când se refugiau în minciuna unei false umilinţe. Credeţi-mă: cel ce este deja suficient de avansat spiritual pentru a putea înţelege uneori ce aşteaptă de la el Cei din Lumea de Dincolo – sau, mai degrabă, „Maestrul Interior“ –, acela a înţeles deja peste jumătate din lucrare. Simpla dorinţă de a ghici reprezintă, ea singură, o răsturnare totală a sensului vieţii. Capacitatea de a ghici e rodul acestei seminţe.

Dar să înveţi să ghiceşti ce trebuie să faci e treabă grea! La început, când ne lansăm în primele tentative, ele seamănă cu o tatonare lipsită de sens şi ni se întâmplă să facem gesturi ce se aseamănă cu cele ale unui nebun şi multă vreme par lipsite de legătură între ele. Doar treptat vedem cum din haosul vieţii se înfiripă o faţă, din expresia căreia putem să citim voinţa destinului. Ori, la început, această faţă pare a nu face altceva decât strâmbături. Dar la fel se întâmplă cu toate gândurile mari: orice nouă descoperire, orice idee nouă care se manifestă în lume are la origine o strâmbătură. Primul model de avion a fost multă vreme o strâmbătură în formă de dragon, înainte de a deveni un avion adevărat.

– Nu vreţi să-mi spuneţi ce credeţi că ar trebui să fac? îl întrebă, timid Hauberrisser, care înţelesese că bătrânul vorbise atât de mult doar pentru că se temea că s-ar putea ca, dacă este exprimat prea brusc, sfatul lui, căruia îi acorda cea mai mare importanţă din lume, să nu fie apreciat aşa cum trebuie şi să nu ar fie luat în consideraţie.

– Sigur că da, domnule. Dar trebuia să vă prezint mai întâi fundamentele, ca să nu vi se pară prea straniu când vă voi recomanda să faceţi ceva ce, la început, o să vă creeze impresia că vă întrerupe din acţiunile spre care vă simţiţi îndemnat în prezent. Știu că acum n-aveţi decât o singură dorinţă, perfect normală şi de înţeles: s-o găsiţi pe domnişoara Eva. Și totuşi, ce trebuie să faceţi e să căutaţi în dumneavoastră forţa magică cu care să vă apăraţi logodnica de noi pericole. Altfel, s-ar putea să n-o regăsiţi decât pentru a o pierde din nou, la fel cum oamenii se găsesc pe Pământ, pentru a fi despărţiţi prin moarte. Nu trebuie s-o găsiţi aşa cum găseşti un obiect pierdut, ci altfel, de două ori. Singur mi-aţi spus pe drum că viaţa v-a devenit un fel de fluviu ale cărui ape riscă să se piardă în deşert. Fiecare om ajunge la un moment dat în această situaţie, chiar dacă nu neapărat în cursul unei singure existenţe. Cunosc această stare. Seamănă cu o moarte care nu loveşte decât făptura interioară a omului, cruţându-i trupul. Dar exact această clipă e cea mai preţioasă, căci ea ne poate aduce triumful asupra morţii. Spiritul Pământului simte atunci perfect că e în pericol să fie învins de om şi de aceea chiar atunci ne întinde capcanele cele mai perfide.

Întrebaţi-vă, deci, ce s-ar întâmpla dacă aţi regăsi-o pe Eva acum. Dacă aţi fi îndeajuns de tare pentru a privi adevărul în faţă, aţi fi obligat să vă răspundeţi că viaţa dumneavoastră şi cea a logodnicei dumneavoastră ar continua o vreme să se scurgă la fel ca până acum, dar s-ar pierde fără posibilitatea de revenire în nisipul vieţii cotidiene. Ţineţi minte că mi-aţi povestit că Eva se temea de căsătorie? Tocmai pentru că vrea s-o ferească de asta Destinul v-a apropiat şi apoi v-a despărţit brusc. În orice altă epocă decât a noastră, când omenirea nu are în faţă decât un gol monstruos, ce vi

s-a întâmplat putea să nu fie decât o grimasă a vieţii. Dar astăzi mi se pare imposibil.

N-am de unde să ştiu ce stă scris în sulul pe care l-aţi primit într-un mod atât de ciudat, dar vă recomand foarte insistent şi călduros să lăsaţi toate întâmplările din exterior să-şi urmeze cursul şi să căutaţi ce trebuie în lecţiile pe care le-a scris necunoscutul. Cu toate că, aşa cum nu vă aşteptaţi, o mască înşelătoare parcă se strâmbă la dumneavoastră. Chiar dacă acele lecţii sunt false, totuşi veţi găsi în ele ce vi se potriveşte. Cel ce caută aşa cum trebuie nu se poate înşela. Nu există minciună în care să nu se poată descoperi adevărul. Trebuie doar ca acela care-l caută să se afle în poziţia corectă.

Swammerdam îi strânse mâna lui Hauberrisser cu putere, pentru a-şi lua rămas-bun.

– Iar astăzi dumneavoastră sunteţi exact în postura potrivită. Veţi putea folosi fără niciun risc forţele cele mai redutabile, cele care de obicei duc la nebunie, căci acum le veţi folosi călăuzit de dragoste.

A zecea arcană
Pustnicul

Primul lucru pe care-l făcu Sephardi în ziua de după vizita la Hilversum fu să mearfă psihiatrul Debrouwer să se informeze în legătură cu cazul lui Lazarus Eidotter.

Era mult prea convins că bătrânul evreu n-ar fi putut înfăptui crima, ca să nu intervină în favoarea coreligionarului său, cu atât mai mult cu cât doctorul Debrouwer trecea chiar şi printre psihiatri drept un alienist prea netalentat, ale cărui diagnostice erau întotdeauna foarte nesigure.

Deşi nu-l văzuse pe Eidotter decât o singură dată în viaţă, Sephardi îi purta, totuşi, o mare simpatie.

Simplul fapt că, deşi era evreu rus, făcea parte dintr-un grup de mistici creştini îi sugera că e probabil un cabalist hasidian, iar tot ce ţinea de această sectă ciudată îl interesa nespus pe doctorul Sephardi.

Nu se înşelase crezând că psihiatrul urma să pună un diagnostic total greşit, căci de cum îi împărtăşi părerea sa că Eidotter e inocent şi că mărturisirile făcute ar putea fi puse pe seama isteriei, doctorul

Debrouwer îl şi întrerupse cu un glas puternic, întreaga-i înfăţişare, cu barba blondă şi privirea „curtenitoare, dar pătrunzătoare“, trădând deja pe cel ce pozează în om de ştiinţă, cu toate că nu are prea multe în cap:

– Consultaţia n-a revelat nicio anomalie. Pacientul e sub observaţie abia de ieri, dar sunt sigur că n-a manifestat niciun simptom de boală.

– Consideraţi deci că bătrânul a ucis, conştient fiind, şi că mărturisirile sale sunt veridice? îl întrebă direct Sephardi.

Privirile medicului căpătară o scânteie de viclenie neomenească. Se aşeză abil direct în bătaia luminii, pentru ca ochelarii mici, cu rame metalice ovale, să-i strălucească şi mai mult, dacă se poate, şi astfel să-i scoată în evidenţă aspectul impozant de gânditor profund şi, ţinând cont de dictonul „pereţii au urechi“, spuse misterios, în şoaptă:

– Nu un ucigaş ca acest Eidotter ne interesează, ci suntem pe urmele unui complot în care el e implicat!

– O, de unde aţi tras această concluzie?

Doctorul Debrouwer se aplecă spre el şi îi şopti:

– Mărturisirile au puncte comune cu faptele. Deci probabil că le cunoaşte. S-a autodenunţat drept criminal pentru a distrage atenţia asupra sa şi a le permite complicilor să fugă.

– Se ştiu, deci, toate detaliile în legătură cu crima?

– Desigur. Unul dintre criminaliştii noştri cei mai vestiţi le-a stabilit, pe baza rezultatelor expertizei. Cizmarul Klinkherbogk, într-un acces de *dementia praecox* [54] – Sephardi se chinui să nu zâmbească –, i-a tăiat beregata nepoatei lui cu un cuţit şi peste o clipă, când să iasă din cameră, a fost asasinat de ucigaşul care tocmai intra şi apoi aruncat pe fereastră, în canal. Pe apă s-a găsit plutind o coroană de hârtie aurită care-i aparţinuse.

– Iar Eidotter a povestit exact aceleaşi lucruri?

– Da, exact, exact! râse puternic doctorul Debrouwer. Când vestea crimei s-a răspândit în casa respectivă, martorii au vrut să-l trezească şi pe Eidotter, dar l-au găsit zăcând fără cunoştinţă. Simula, desigur. Dacă n-ar fi participat la crimă, nu ar fi avut de unde să ştie că moartea copilei a fost cauzată de înjunghierea cu un cuţit. Or, exact asta a precizat în mărturisirile sale. A spus că ar fi ucis-o şi pe copilă doar ca să încurce cercetările poliţiei.

– Și în ce fel l-a surprins pe cizmar?

– Pretinde că ar fi urcat pe un lanţ care atârnă de acoperişul casei şi coboară până la nivelul apei, iar apoi i-ar fi frânt gâtul lui Klinkherbogk, care se îndrepta zâmbind voios spre el, cu braţele deschise. O prostie, desigur.

– În privinţa armei, ziceţi că este imposibil să fi ştiut de ea, dacă nu ar fi fost de faţă. Dar oare n-ar fi putut afla despre arma crimei de la altcineva, înainte de a se preda poliţiei?

– Imposibil!

Sephardi căzu pe gânduri. Prima bănuială, aceea că Eidotter se declarase vinovat pentru a îndeplini o misiune imaginară, precum cea de „purtător al crucii“, nu putea sta în picioare. Să fi avut, totuşi, dreptate medicul? Căci cum altfel să ştie Eidotter de amănuntul de arma crimei? Sephardi simţea că de fapt e vorba despre un caz de divinaţie inconştientă.

Deschise gura să dea glas bănuielilor în privinţa zulusului, dar înainte să scoată un sunet primi în străfunduri o lovitură atât de puternică, încât tăcu pe dată. Lovitura fusese aproape o atingere fizică. Dar nu-i acordă prea multă importanţă şi întrebă doar dacă i s-ar permite să ia legătura cu Eidotter.

– În principiu, nu ar trebui, spuse doctorul Debrouwer. Mai ales pentru dumneavoastră, care, potrivit informaţiilor procuraturii, aţi fost cu el la Swammerdam cu puţină vreme înainte de crimă… Dar, dacă insistaţi şi ţinând cont de imensa reputaţie de savant pe care o aveţi în Amsterdam, acceptă el într-un acces de bunăvoinţă, mă voi folosi de influenţa pe care o am.

Apăsă butonul unei sonerii şi-i ceru gardianului care sosi să-l conducă pe Sephardi în celula prizonierului.

Privind prin vizor, Sephardi constată că bătrânul stătea aşezat în faţa ferestrei cu gratii, cu ochii ţintă la cerul însorit.

Când auzi uşa deschizându-se, se ridică nepăsător. Sephardi se îndreptă rapid spre el şi îi strânse mâna cu căldură:

– Am venit să vă văd, domnule Eidotter, în primul şi în primul rând pentru că m-am simţit obligat, în calitate de coreligionar…

– Coreligionar, murmură Eidotter cu respect, făcând o reverenţă.

– Și în al doilea rând pentru că sunt convins că sunteţi nevinovat.

– Nevinovat, repetă ca un ecou bătrânul.

– Am impresia că nu aveţi încredere în mine, continuă Sephardi după ce tăcuse o vreme. Fiţi fără teamă, vă sunt prieten.

– Prieten, repetă mecanic Eidotter.

– Nu vreţi să mă credeţi? Mi-ar părea rău!

Bătrânul evreu îşi trecu mâna deasupra frunţii, de parcă s-ar fi trezit doar în clipa aceea. Apoi îşi duse mâna pe inimă şi rosti cu greu, cuvânt după cuvânt, străduindu-se să şteargă orice urmă de dialect:

– Nu… nu am… nu am duşmani. Și pe urmă?… Între altele, îmi spuneţi că veniţi ca prieten, ce drept aş avea să mă îndoiesc de cuvintele dumneavoastră?

– Bun. Îmi face plăcere să vă aud vorbind astfel. În consecinţă, voi fi direct, domnule Eidotter, începu Sephardi, luând scaunul care i se oferise şi aşezându-se pe el astfel încât să observe fizionomia bătrânului. Dacă vă voi pune întrebări, să ştiţi că nu e din curiozitate, ci pentru că vreau să vă ajut să ieşiţi din încurcătura fatală în care aţi intrat.

– Să mă ajutaţi! murmură Eidotter.

Sephardi tăcu o clipă, privind atent chipul bătrânului care se întorsese spre el, impasibil, nepărând deloc emoţionat.

Din prima clipă îşi dădu seama că bătrânul avusese parte de mari suferinţe în viaţă. Cu toate astea, în ochii lui foarte negri şi larg deschişi zări o scânteie de puritate pe care n-o mai întâlnise niciodată până atunci la un evreu rus.

În camera luminată sărăcăcios a lui Swammerdam nu o observase. Îl considerase pe bătrân un simplu sectant care, dominat fiind de o smerenie exagerată, şovăia între fanatism şi autotortură. Însă omul care stătea acum în faţa lui părea cu totul altul.

Trăsăturile nu-i erau grosolane şi nu corespundeau celor viclene şi respingătoare ale evreilor ruşi. Fiecare dintre ele dezvăluia o putere de gândire extraordinară, dar şi o groaznică lipsă de idei.

Sephardi nu-şi putea imagina cum ar fi putut conduce un magazin de băuturi spirtoase în acel cartier de criminali un om cu un asemenea amestec de inocenţă puerilă şi decrepitudine senilă.

– Spuneţi-mi, îl întrebă pe un ton prietenesc, cum v-a venit ideea să vă declaraţi asasinul lui Klinkherbogk şi al nepoatei sale? Voiaţi să protejaţi pe altcineva astfel?

– Pe cine aş fi putut proteja, din moment ce eu i-am ucis pe amândoi? clătină din cap Eidotter.

Sephardi se prefăcu că-l crede:

– Și de ce i-aţi ucis?

– Păi, pentru cei o mie de florini.

– Și ce-aţi făcut cu banii?

– Asta m-au întrebat şi *gaônim*, zise el, arătând cu degetul mare spre uşă. Nu ştiu.

– Nu regretaţi chiar deloc fapta?

– Să regret? zise bătrânul, gânditor. De ce aş regreta? Nu puteam face altfel.

Sephardi tresări. Ăsta nu era un răspuns de nebun. Continuă, deci:

– Desigur, nu puteaţi face altfel. De fapt, nici nu aţi făcut-o. Eraţi în pat, dormeaţi şi v-aţi imaginat toate astea. Nici măcar nu v-aţi urcat pe lanţ, altul s-a urcat. Nu aţi fi fost capabil de aşa ceva, la vârsta dumneavoastră.

– Vreţi să spuneţi, domnule, că nu aş fi eu asasinul? ezită Eidotter.

– Sigur că nu sunteţi! E limpede ca lumina zilei!

Din nou bătrânul rămase pe gânduri o clipă, apoi mormăi indiferent:

– Bine, atunci totul este în regulă.

Nici urmă de fericire sau de uşurare pe chipul lui. Nici măcar mirare.

Povestea devenea din ce în ce mai enigmatică pentru Sephardi. Dacă la Eidotter s-ar fi produs o dereglare a conştiinţei, expresia ochilor, care-şi păstrau acelaşi aer pueril, sau o modificare a fizionomiei l-ar fi trădat. Nu putea fi vorba despre o simulare dorită. Bătrânul se împăcase cu ideea că nu el ar fi vinovatul, fapt despre care, din punctul lui de vedere, nici nu merita să se vorbească.

– Și vreţi să aflaţi ce vi s-ar fi întâmplat, de fapt, dacă aţi fi comis crima? întrebă Sephardi inchizitorial. Aţi fi fost condamnat la moarte!

– Hmm! Condamnat la moarte.

– Da. Nu vă sperie deloc?

Evident, întrebarea nu avusese niciun efect asupra bătrânului. Doar că faţa-i deveni mai gânditoare… de parcă o amintire i-ar fi trecut prin minte, ca o străfulgerare. Apoi ridică din umeri şi spuse:

– Am trecut prin lucruri şi mai înspăimântătoare în viaţa mea, domnule doctor.

Sephardi aşteptă urmarea, dar deja Eidotter se cufundase iar într-o tăcere mormântală.

– Aţi fost întotdeauna negustor de spirtoase?

Clătină din cap.

– Afacerile vă merg bine?

– Nu ştiu.

– Dar, dacă sunteţi atât de indiferent faţă de afacerile dumneavoastră, nu riscaţi să pierdeţi totul într-o bună zi?

– Desigur, aşa păţeşti când nu eşti atent, veni răspunsul, cât se poate de naiv.

– Cine să fie atent? Dumneavoastră? Sau soţia? Sau copiii? Cine să fie atent?

– Soţia mi-a murit de mult. Și… şi copiii la fel.

Sephardi crezu că se întredeschisese un drum spre sufletul bătrânului:

– Nu vă gândiţi uneori cu dragoste la ei? Nu ştiu cât a trecut de când i-aţi pierdut, dar nu e cu putinţă să fiţi fericit, cât timp sunteţi singur! Vedeţi, nici eu nu am pe nimeni care să se ocupe de mine şi de aceea nu-mi e greu să mă pun în locul dumneavoastră. Credeţi-mă, nu vă pun toate aceste întrebări din curiozitate, ci pentru a lămuri enigma pe care o reprezentaţi pentru mine! îi explică Sephardi, uitând o clipă motivul venirii sale. Vă întreb din pură omenie şi…

– Și pentru că sunteţi dispus să o faceţi şi nu puteţi proceda altfel, îl completă Eidotter, spre marea lui uimire, părând complet transfigurat un moment.

Pe faţa sa până atunci lipsită de viaţă strălucea ceva de genul compasiunii. Sau o profundă capacitate de înţelegere.

O clipă mai târziu redeveni pagina albă care fusese de la începutul convorbirii. Sephardi îl auzi murmurând, aparent cu mintea aiurea:

– Rabinul Jochanan a zis: „Să reuşeşti să formezi un cuplu perfect printre oameni e o minune mai mare decât cea a lui Moise, atunci când a despicat apele Mării Roşii!“

Sephardi înţelese brusc că bătrânul observase, chiar şi numai o fracţiune de secundă, durerea provocată de pierderea Evei, deşi în clipa aia suferinţa nu-i era prezentă limpede în gând.

Îşi aminti o legendă care circula printre hasidimi, potrivit căreia în comunitatea lor ar exista indivizi care, manifestând toate simptomele

nebuniei, nu erau de fapt nebuni. Fiind când şi când lipsiţi de un Eu propriu, ei resimţeau în inima lor bucuriile şi durerile celorlalţi cu atâta acuitate, de parcă ar fi fost propriile lor sentimente. Considerase totul o poveste. Să fi fost acest bătrân cu mintea rătăcită o dovadă vie că leganda e adevărată? Comportamentul său, faptul că era convins că l-ar fi ucis pe Klinkherbogk, tot felul lui de a acţiuna de până atunci, totul ar fi căpătat un alt sens, dacă lucrurile ar fi stat astfel.

– Mai ţineţi cumva, domnule Eidotter, îl întrebă brusc, dacă vi s-a mai întâmplat să credeţi că aţi comis o faptă oarecare, despre care s-a aflat ulterior că fusese comisă de altcineva?

– Nu m-a interesat niciodată asta.

– Dar poate ştiţi că gândiţi şi simţiţi altfel decât ceilalţi oameni, de exemplu eu sau prietenul dumneavoastră Swammerdam? Când ne-am cunoscut, nu cu mult timp în urmă, nu eraţi atât de taciturn, ci mai plin de viaţă. Moartea lui Klinkherbogk v-a afectat atât de tare? Sephardi îl luă de mână, plin de compasiune. Dacă există lucruri care vă îngrijorează sau dacă aveţi nevoie de odihnă, spuneţi-mi şi voi face orice să vă ajut. Nu cred, de altfel, că negustoria pe care-o faceţi la Zee Dijk e prea indicată pentru dumneavoastră. Poate că stă în ăputerea mea să vă găsesc o altă ocupaţie, mai demnă… De ce să respingeţi oferta mea prietenească?

Era evident că astfel de cuvinte pline de căldură îi fac bine bătrânului.

Acesta surâse, fericit ca un copil care e lăudat, dar nu păru să înţeleagă ce i se propunea.

Deschise de două sau trei ori buzele, ca pentru a mulţumi, dar era limpede că nu-şi găseşte cuvintele.

– Eram… eram altfel în seara aceea? întrebă el nesigur.

– Fără îndoială. Aţi discutat îndelung cu mine şi cu toţi cei din jur. Eraţi mai uman, ca să spun aşa. Aţi discutat chiar despre Cabala cu domnul Swammerdam, de unde am dedus că vă preocupă problemele religioase şi Dumnezeu.

Sephardi se opri pentru că sesizase pe chipul bătrânului că se schimbă ceva.

– Cabala… Cabala…, murmură Eidotter. Da, sigur că am studiat Cabala. Îndelung. Și Babli. Și… şi Jeruschalmi…

Gândurile începură să-i rătăcească într-un trecut îndepărtat. Se exprima ca şi cum toate astea ar fi fost departe de el, ca un om care-i arată fotografii altcuiva şi încearcă să i le explice, ba lent, ba rapid, pe măsură ce ele îi revin în memorie.

– Dar ce se scrie despre Dumnezeu în Cabală este fals. În viaţă, lucrurile stau cu totul altfel. Pe vremea aceea, la Odessa, încă nu ştiam asta. La Vatican, la Roma, am fost obligat să traduc pasaje din Talmud.

– Aţi fost la Vatican? strigă Sephardi uimit.

Bătrânul nu-l auzi.

– Apoi mi s-a uscat mâna.

Ridică mâna dreaptă, cu degete noduroase ca nişte rădăcini de copac, din cauza artritei.

– La Odessa, grecii ortodocşi au crezut că sunt spion, pentru că eram în legătură cu *goyyim* [55] din Roma… Aşa că ne-au dat foc la casă, dar Ilie, fie-i numele binecuvântat!, a stins flăcările, deci n-a trebuit decât să aşteptăm pe stradă, soţia mea Berurje şi cu mine şi copiii. Iar mai târziu Ilie a venit şi s-a aşezat la masa noastră şi am luat cina Tabernacolelor. Eu ştiam perfect că este Ilie, în timp ce soţia mea pretindea că ar fi fost Chidher-cel-Verde.

Sephardi tresări: acelaşi nume se rostise cu o zi în urmă la Hilversum, când baronul Pfeill îi povestise aventurile lui Hauberrisser!

– Toţi membrii comunităţii îşi băteau joc de mine. Se spunea mereu: „Eidotter? Eidotter este un *nebbochant*: se plimbă mereu, ca un nebun." Ei nu ştiau că Ilie mă instruia în legătură cu cea de-a doua lege pe care Moise i-a transmis-o în secret lui Iosua. Spunând asta, faţa i se ilumină. Nu ştia nici că el inversase în mine cele două lumini Makifim. A fost un pogrom la Odessa. Am întins capul, să mi se taie, dar Berurje a fost cea lovită şi sângele ei s-a scurs pe podea când a vrut să-i apere cu trupul său pe copiii pe care-i omorau unul după altul.

Sephardi se ridică brusc, îşi astupă urechile şi-l privi îngrozit pe Eidotter, a cărui faţă surâzătoare nu trăda nici urmă de emoţie.

– Fiica mea cea mare, Ribke, mă chema să o ajut când s-au aruncat asupra ei, dar ei m-au ţinut pe loc. După aceea au stropit-o cu gaz şi i-au dat foc.

Eidotter tăcu, plecă ochii gânditor spre caftan şi începu să tragă de firele rupte. Părea să-şi fi păstrat tot sângele-rece şi că nu resimte niciun fel de durere, căci după o clipă continuă cu o voce limpede:

– Mai târziu am vrut să studiez din nou Cabala, dar n-am mai putut, pentru că luminile Makifim se inversaseră înlăuntrul eu.

– Ce vreţi să spuneţi? întrebă Sephardi tremurând. Că durerea îngrozitoare v-a întunecat mintea?

– Nu durerea. De altfel, mintea nu-mi e întunecată. Se spune despre egipteni că ar fi avut o băutură care te făcea să uiţi. Cum aş fi putut să supravieţuiesc altfel? După aceea mult timp n-am mai ştiut cine eram, iar când am reuşit să-mi amintesc îmi lipsea lucrul de care are nevoie omul pentru a plânge, dar şi multe altele din lucrurile necesare omului pentru a gândi. Luminile Makifim s-au inversat. Din clipa aceea s-ar putea spune că am avut într-un fel inima în cap şi creierul în piept. Mai ales în anumite momente.

– Mi-aţi putea explica? întrebă blând Sephardi. Dar, vă rog, doar dacă doriţi cu adevărat. N-aş vrea să credeţi că vă întreb din simplă curiozitate…

Eidotter îl prinse de mânecă:

– Vedeţi, domnule, când ciupesc stofa nu simţiţi niciun fel de durere. Cine poate şti dacă pe mânecă o doare? La fel şi cu mine. Văd într-o bună zi că s-a petrecut ceva care ar trebui să mă facă să sufăr. Știu perfect, dar nu simt nimic. Și asta, pentru că sensibilitatea mea e acum în cap. Dar nici nu mai pot să mă îndoiesc de ce mi se spune, aşa cum făceam în tinereţe, la Odessa. Sunt obligat să cred orice, pentru că acum creierul meu e în inimă. Nu mai pot nici să-mi sparg

capul gândind, ca altădată. Fie-mi vin idei, fie nu. Dacă-mi vine vreuna, ea corespunde perfect realităţii şi o văd cu o asemenea intensitate, încât nu mai pot să disting dacă mă aflam de faţă sau nu. Tocmai de aceea nici nu mai încerc să mă gândesc la ea.

Sephardi înţelese acum pe jumătate cum anume ajunsese să se denunţe la procuratură.

– Dar cum reuşiţi să vă descurcaţi cu afacerea?

Eidotter arătă din nou spre mânecă:

– Costumul vă apără de umezeală când plouă şi de căldură când este soare. Indiferent dacă vă preocupaţi sau nu de el, el face această treabă. Corpul meu se ocupă de afaceri, dar eu nu mai ştiu nimic despre ele, aşa cum ştiam odinioară. Rabinul Simon ben Eleazar a spus corect: Ai văzut vreodată vreo pasăre care să aibă o meserie? Și uite că păsările nu mor de foame… Oare eu nu aş putea să mă hrănesc fără a munci?“ Desigur, dacă luminile Makifim nu ar fi fost inversate în mine, nu mi-aş fi putut abandona corpul, ci aş fi fost bătut în cuie de el.

Sephardi deveni brusc atent la acest discurs atât de limpede, aruncă o privire pătrunzătoare spre bătrân şi i se păru dintr-odată că acesta nu se distingea prin nimic de un evreu rus obişnuit: gesticula cu mâinile în timp ce vorbea, iar vocea îi căpătase un ton persuasiv.

– Desigur, un om nu poate ajunge aici prin propriile lui forţe, continuă Eidotter visător. Nici studiul nu-l ajută şi nici rugăciunile, iar *Mikwaoth*, botezul prin scufundarea în apă, nici atât. Dacă nu intervine cineva de dincolo care să inverseze luminile din noi, nu putem face nimic.

– Și credeţi că în cazul dumneavoastră a intervenit cineva din lumea de dincolo?

– Desigur. Profetul Ilie, cum v-am spus deja. Atunci când a intrat într-o bună zi în camera noastră, îl recunoscusem deja după paşi. Înainte, când mă gândeam că poate într-o zi El ne va fi oaspete – ştiţi, poate, domnule, că noi, hasidimii, Îi aşteptăm mereu venirea – crezusem că o să tremur din toate mădularele când o să-L văd în faţa ochilor. Dar totul s-a petrecut cât se poate de simplu, de parcă ar fi intrat pe uşă un evreu obişnuit. Nicicând inima nu mi-a bătut mai repede ca atunci. Numai că n-am putut bănui nicio clipă că era vorba despre El, cu toate că m-am străduit. Cum pe urmă nu L-am mai scăpat din ochi, m-am obişnuit tot mai mult cu faţa Lui şi deodată am ştiut că nu fusese noapte din viaţa mea în care să n-o fi văzut în vis. Și, pe măsură ce-mi aminteam lucruri tot mai vechi, căci voiam să-mi amintesc exact când Îl întâlnisem pentru prima oară, chipul mi-a defilat prin toată tinereţea: m-am văzut sugar, apoi cu mult mai devreme, într-o viaţă anterioară, un adult despre care nu bănuisem nicicând că aş fi fost vreodată, apoi din nou sugar şi aşa mai departe şi aşa mai departe… Dar El se afla mereu alături de mine, având mereu aceeaşi vârstă şi aceeaşi înfăţişare ca oaspetele străin de la masa noastră. Desigur, i-am urmărit toate mişcările şi faptele. Dacă n-aş fi ştiut că era vorba despre Ilie, n-aş fi observat nimic deosebit, dar am simţit că orice face capătă o semnificaţie profundă. Atunci când a inversat în timpul cinei cele două lămpi aprinse de pe masă, am ştiut exact şi am simţit că a inversat luminile din mine, şi din acel moment am fost alt om – *meschugge*, cum spuneau cei din comunitate. De ce inversase luminile din mine am aflat mai târziu, când toţi ai mei au fost masacraţi. Mi-aţi putea spune, domnule, ce o făcuse pe Berurje să creadă că El ar fi fost Chidher-cel-Verde? Căci ea pretindea că El i-ar fi spus astfel!

– V-a mai apărut ulterior omul acesta? Mi-aţi spus că v-a instruit în *Merkaba*, îl întrebă Sephardi. Adică în cea de-a doua lege secretă a lui Moise.

– Dacă mi-a apărut? repetă Eidotter, trecându-şi mâna pe faţă, de parcă reuşea cu greu să priceapă ce era întrebat. Apărut? Din moment ce a venit odată cu faţa spre mine, cum ar fi putut să mai plece? El e mereu cu mine.

– Și-L vedeţi mereu?

– Nu-L văd deloc!

– Dar spuneţi că e mereu cu dumneavoastră. În ce sens?

Eidotter ridică din umeri.

– Nu se poate înţelege cu mintea, domnule.

– Dar nu-mi puteţi explica printr-un exemplu? Ilie vă vorbeşte, atunci când vă instruieşte, sau cum?

Eidotter zâmbi:

– Atunci când sunteţi bucuros, bucuria este cu dumneavoastră? Da, desigur. Și totuşi, nu puteţi vedea bucuria şi nici s-o auziţi. Este acelaşi lucru.

Sephardi tăcu. Simţea că între el şi bătrân se căsca o prăpastie a neînţelegerii spirituale pe care nu ar fi putut s-o treacă. Ce spunea bătrânul se potrivea într-adevăr cu propria lui teorie despre evoluţia interioară a raselor umane. El însuşi fusese întotdeauna de părere că drumul care ducea la această evoluţie se află în religii şi în credinţa

religioasă şi o spusese, de altfel, chiar cu o zi înainte la Hilversum. Dar acum, având în faţă un exemplu viu al acestei evoluţii în persoana bătrânului, era uimit şi în acelaşi timp decepţionat de realitate. N-avea cum să nu recunoască faptul că Eidotter, nemaifiind supus durerii, era infinit mai bogat decât celelalte fiinţe umane. Îl invidia pentru această lipsă, dar nu şi-ar fi schimbat situaţia cu a lui.

În suflet i se strecură îndoiala în legătură cu ce spusese cu o zi înainte despre Calea Slăbiciunii şi a aşteptării lui Mesia.

Trăise mereu înconjurat de un lux de care nu profitase nicicând, în singurătate, departe de oameni, studiind. I se părea acum că trecuse astfel pe lângă o mulţime de alte lucruri şi că-i scăpase tocmai esenţialul.

Oare chiar sperase chiar din toată inima în venirea lui Mesia, aşa cum sperase acest biet evreu rus în cea a lui Ilie? Nu, îşi imaginase doar că speră şi ajunsese la ideea că speranţa e necesară pentru trezirea vieţii sale interioare pe calea lecturilor. Și iată că avea acum în faţă, în carne şi oase, un om care împlinise efectiv această aspiraţie, în vreme ce el, Sephardi, marele savant, nu putea decât să-şi spună „Nu mi-aş schimba locul cu al lui!“

Profund umilit, îşi propuse ca la următoarea întâlnire cu Hauberrisser, Eva şi baronul Pfeill, să le spună că de fapt nu ştie nimic, că trebuie doar să subscrie la ce-i împărtăşea din propriile lui experienţe spirituale un evreu, negustor de băuturi spirtoase, care nu mai era stăpân pe simţurile lui: „Aceste lucruri nu se înţeleg cu mintea!“

– Este o călătorie prin Regatul Împlinirii, continuă Eidotter după o tăcere în care-şi păstrase surâsul de fericire pe buze, şi nu o

întoarcere la acesta, cum crezusem înainte. Dar tot ce crede un om cât timp luminile nu sunt inversate în el e fals, fundamental fals, şi nici nu poate concepe diferenţa. Speri că Ilie va veni cândva, iar când vine într-adevăr, când El se află în faţa ta, îţi dai seama că nu El a venit, ci tu te-ai îndreptat spre El. Crezi că primeşti, când, de fapt, dăruieşti. Crezi că ai fost oprit pentru a aştepta, când, de fapt, te mişti – şi încă în grabă. Omul este cel care rătăceşte, în vreme ce Dumnezeu rămâne imobil. Ilie a venit la noi. Oare Berurje L-a recunoscut? Ea nu a mers spre El, de aceea nici El nu s-a îndreptat spre ea şi de aceea l-a luat drept un evreu străin, pe nume Chidher-cel-Verde.

Emoţionat, Sephardi îl privi pe bătrân în ochii care-i străluceau ca cei ai unui copil:

– Acum înţeleg perfect ce vreţi să spuneţi, cu toate că nu pot să şi simt, dar vă mulţumesc foarte mult. Aş vrea să pot face ceva pentru dumneavoastră. Cât despre punerea în libertate, vă promit că nu va fi greu să-l conving pe doctorul Debrouwer că mărturisirile dumneavoastră nu au avut nimic în comun cu crima. Numai că… adăugă el încetişor, de parcă ar fi vorbit singur, pentru moment încă nu ştiu cum să-i prezint lucrurile.

– V-aş putea ruga să-mi faceţi un serviciu, domnule? îl întrerupse Eidotter.

– Desigur.

– Atunci, nu-i spuneţi nimic ăluia. Să se creadă că am fost eu ucigaşul, aşa cum am crezut şi eu. Nu aş vrea ca din pricina mea să fie descoperit ucigaşul adevărat. De altfel, acum ştiu cine e. Dar să rămână între noi: era un negru.

– Un negru? De unde aţi aflat aşa, dintr-odată? strigă Sephardi descumpănit şi chiar o clipă bănuitor.

– Aşa, pur şi simplu, îi explică liniştit Eidotter. Când sunt unit cu Ilie într-un somn fără de vise, iar apoi îmi vin în fire în prăvălia de spirtoase, dacă între timp s-a petrecut ceva în jur adesea am impresia că m-aş fi găsit acolo şi aş fi participat şi eu la acel ceva. Dacă, de exemplu, cineva şi-a bătut copilul, cred că eu l-am bătut şi nu pot să nu merg să-l mângâi. Dacă cineva a uitat să-şi hrănească câinele, cred că eu am făcut-o şi îi comand un pateu. Dacă aflu din întâmplare, mai târziu, că m-am înşelat, nu trebuie decât să mă întorc o clipă alături de Ilie şi să revin imediat, pentru a şti exact cum s-au petrecut lucrurile. Rareori fac asta, pentru că nu prea-mi foloseşte, iar când te separi de Ilie, chiar şi numai pentru o clipă, ai impresia că orbeşti pe loc. Dar cum aţi rămas atâta timp pe gânduri adineauri, am făcut-o totuşi şi astfel am văzut că un negru l-a ucis pe prietenul meu Klinkherbogk.

– Cum… cum de aţi văzut că era vorba despre un negru?

– Păi, am urcat din nou, în gând, pe lanţul din faţa casei, numai că de data asta am privit şi spre mine şi am văzut din exterior că sunt un negru cu o zgardă roşie la gât, desculţ, îmbrăcat cu un costum de pânză albastră. Iar când m-am privit în interior am aflat că sunt un sălbatic.

– Dar trebuie neapărat să-i spunem doctorului Debrouwer! strigă Sephardi, ridicându-se în picioare.

Eidotter îl prinse de mânecă:

– Mi-aţi promis că nu veţi dezvălui nimic, domnule doctor! Pentru numele lui Ilie, nu trebuie să se mai verse sânge! Răzbunarea să se abată asupra mea… Iar pe de altă parte…

Din amicală, faţa îi deveni de un fanatism ameninţător, cu o expresie profetică, şi continuă:

– Pe de altă parte, asasinul e unul de-ai noştri! Nu un evreu, cum credeţi în această clipă, explică bătrânul, remarcând figura stupefiată a lui Sephardi, ci, totuşi, unul de-ai noştri! L-am recunoscut adineauri, privindu-l în interior. Ce dacă e asasin? Oare avem noi dreptul să-l judecăm? Noi? Dumneavoastră şi cu mine? Răzbunarea îmi aparţine. E un sălbatic şi are propria-i credinţă. Să ne ferească Domnul să avem printre noi prea mulţi cu o credinţă atât de atroce, dar credinţa lui e reală şi vie. Toţi sunt dintre ai noştri şi nutresc o credinţă ce nu se topeşte în focul Domnului: Swammerdam, Klinkherbogk şi negrul. Ce poate însemna evreu, creştin, păgân? Un nume pentru cei ce au o religie, nu o credinţă. De aceea… vă interzic să vorbiţi ceva despre negrul respectiv! Dacă aşa mi-e scris, să fiu condamnat la moarte în locul lui, m-aţi putea lipsi de un asemenea cadou?

Tulburat, Sephardi se întoarse casă.

Nu putea să-şi alunge din minte faptul curios că, în fond, doctorul Debrouwer nu se înşelase defel susţinând prosteşte că Eidotter face parte dintr-un complot şi că, prin mărturisirea lui, încercase să-l ajute pe asasin să câştige timp. Totul se potrivea, iată adevărul gol-goluţ, şi totuşi, doctorul Debrouwer nu şi-ar fi putut imagina o ipoteză mai

îndepărtată de realitate decât asta şi mai amarnic nici că s-ar fi putut înşela.

Sephardi înţelegea abia acum cuvintele lui Eidotter: „Tot ce crede un om cât timp luminile nu sunt inversate în el e fals şi, chiar dacă ar crede ceva adevărat, lucrul respectiv e fundamental fals, încât nici nu-l poate concepe. Crezi că primeşti, când, de fapt, dăruieşti. Crezi că eşti oprit şi trebuie să aştepţi, când, de fapt, mergi şi încă repede.“

A unsprezecea arcană
Roata sorţii

Săptămânile trecură una după alta, iar Eva rămase de negăsit. Baronul Pfeill şi Sephardi aflaseră şi ei vestea îngrozitoare de la Hauberrisser şi recurseseră la toate mijloacele imaginabile ca s-o găsească. Anunţuri şi mandate de căutare afişate la toate colţurile, aşa că nu după multă vreme întâmplarea deveni subiectul preferat atât în clevetelile locuitorilor, cât şi în conversaţiile străinilor.

În casa lui Hauberrisser era un du-te-vino permanent, oamenii strângându-se în pâlcuri în faţa locuinţei, unul intrând, altul ieşind. Fiecare aducea un obiect despre care credea că i-ar fi aparţinut dispărutei, sperând să obţină imensa recompensă promisă celui care va oferi cel mai mic indiciu despre soarta Evei.

Zvonul că ar fi fost văzută în cutare sau cutare loc se răspândea ca vântul. Scrisori anonime, cu aluzii sumbre şi misterioase, de la nebuni sau rău-voitori, aruncat bănuiala asupra unor oameni nevinovaţi, cum că ar fi răpit-o pe Eva şi ar fi ţinut-o prizonieră. Ghicitorii în cărţi se ofereau cu zecile; clarvăzătoare despre care nu auzise nimeni niciodată se iveau ca din pământ, lăudându-se cu calităţi pe care nu le avuseseră nicicând. Sufletul colectiv al unei populaţii ce păruse până atunci liniştită îşi dezvăluia acum toate

instinctele josnice: pomanagismul, cerşetoria, fanfaronada, perfidia defăimătoare.

Descrierile aveau uneori o asemenea aparenţă de realism, încât Hauberrisser pornea adesea, însoţit de un poliţist, să cerceteze ore în şir locuinţele străine în care i se indicase că ar fi putut fi ascunsă Eva.

Speranţele şi dezamăgirile se jucau cu sufletul lui cum se joacă o pisică cu un ghemotoc.

Nu trecu mult şi nu mai rămase stradă, mare sau mică, ori vreo piaţă în care să nu fi scotocit din pivniţă şi până-n pod, una sau mai multe case, indus în eroare de mesaje mincinoase.

Lui Hauberrisser i se părea că oraşul se răzbuna acum pentru indiferenţa pe care i-o arătase până atunci.

Într-adevăr, noaptea sutele de feţe ale oamenilor cu care vorbise în cursul zilei îi strigau ceva, fiecare avea ceva să-i comunice, până când se confundau într-o grimasă vâscoasă, ca şi cum dintr-odată s-ar fi suprapus un teanc de instantanee fotografice.

Vizita lui Swammerdam, care venea în fiecare dimineaţă la el, foarte devreme era ca o clipă de răcoare după o caniculă îndelungată. Deşi venea mereu cu mâinile goale şi nu putea să-i răspundă la întrebarea obişnuită despre Eva decât clătinând din cap, expresia de încredere de nezdruncinat de pe chipul său îi dădea lui Hauberrisser forţa de a înfrunta în continuare complicaţiile zilei ce urma.

Nu mai discutară deloc despre jurnal, dar Hauberrisser tot simţea că bătrânul colecţionar de fluturi venea în special pentru asta.

Într-o dimineaţă, totuşi, Swammerdam nu mai rezistă:

– Tot n-aţi înţeles că un şir de gânduri străine şi ostile vă asaltează pentru a vă face să vă pierdeţi minţile? Dacă ar fi fost vorba despre un roi de viespi care v-ar fi atacat pentru a-şi apăra cuibul, aţi fi ştiut pe dată despre ce era vorba. Atunci, de ce nu sunteţi atent şi la roiurile de muşte ale destinului, aşa cum aţi fi la un roi de viespi adevărate?

Apoi tăcu şi plecă imediat.

Ruşinat, Hauberrisser îşi adună gândurile. Scrise un mic anunţ, prin care anunţa că ar fi plecat într-o călătorie, că orice nouă veste în legătură cu Eva van Druysen urma să fie adresată direct poliţiei, şi-i ceru guvernantei să-l lipească la poartă.

Dar asta tot nu-l linişti: de zece ori pe zi era pe punctul de a coborî să rupă afişul.

Luă sulul şi vru să citească, dar la fiecare rând gândurile îi fugeau din nou spre Eva, iar când încerca să-şi concentreze atenţia asupra hârtiei gândurile îi şopteau că e chiar o nebunie să studieze chestiunile pur teoretice scormonind în toată mâzgăleala, în timp ce în fiece clipă veneau spre el noi şi noi îndemnuri la fapte.

Hotărâse să pună manuscrisul la loc în sertar, când avu senzaţia foarte clară că e dominat de o putere invizibilă, astfel că se opri o clipă să reflecteze. Sau, mai degrabă, pentru a asculta decât pentru a reflecta.

„Oare să fie această forţă stranie şi neliniştitoare?" se întrebă el. „Ce anume să fie, de-mi arată aceste aparenţe inofensive ca să-mi ascundă stranietatea sa? Oare ce se comportă ca propriul meu Eu şi

îmi forţează voinţa să fac exact invers decât hotărâsem acum o clipă? Vreau să citesc, dar dacă nu voi putea?“

Răsfoi manuscrisul şi, ori de câte ori îi era oarecum greu să pună textul în ordine, acest gând îi apărea stăruitor: „De ce te mai chinui, că tot nu vei găsi începutul? E în zadar.“ Dar acum el păzea uşa ce ducea la voinţa proprie, nelăsând acest gând să intre pe acolo. Vechiul obicei de a se observa începea să-şi reintre în drepturi.

„Măcar de-aş găsi începutul!“ murmură din nou, cu toată ipocrizia, o voce înşelătoare din adâncul său, în vreme ce el răsfoia neatent paginile, dar de data asta sulul însuşi îi dădu răspunsul corect:

> *Începutul este ceea ce-i lipseşte omului,*

citi el la întâmplare un pasaj şi îl surprinse că a dat exact peste aceste cuvinte.

> *şi asta nu pentru că ar fi atât de greu de găsit. Obstacolul e că-şi închipuie că ar fi obligat să-l caute.*
>
> *Viaţa este binevoitoare: în fiecare clipă ne acordă un nou început. În fiecare secundă, trebuie să ne punem întrebarea* Cine sunt eu? *Noi nu ne-o punem, de aceea nu găsim începutul.*
>
> *Dar dacă ne întrebăm o singură dată serios, atunci vine ziua care vesteşte amurgul gândurilor despre moarte ce s-au furişat în sala tronului şi s-au aşezat ca nişte paraziţi la banchetul sufletului nostru.*

Reciful de corali pe care mii de ani şi l-au construit cu o activitate asemănătoare cu cea a infuzorilor, pe care noi îl denumim „corpul nostru", este opera lor, cuibul şi ascunzătoarea lor. Dar, dacă vrem să ajungem în larg, mai întâi trebuie să croim o breşă în reciful de calcar şi argilă, iar apoi să-l resorbim pentru a-l readuce la stadiul de spirit pur, care îi era propriu la începutul timpurilor… Te voi învăţa apoi cum să-ţi faci un adăpost nou cu resturile recifului.

Hauberrisser lăsă o clipă jurnalul de-o parte şi rămase pe gânduri. Nu-i păsa pentru moment că această pagină părea ciorna sau copia unei scrisori adresate de autor unui necunoscut. Cei doi se tutuiau, aşa cum arăta textul, ceea ce-l mişcase, dându-i impresia că tocmai lui i-ar fi fost adresată şi acesta era sensul pe care dorea să-l acorde întregului manuscris, începând din acel moment.

Îl frapă mai ales un lucru: ce citea îi amintea de un discurs pe care oricând şi -r fi putut închipui că i l-ar ţine Pfeill, Sephardi ori chiar Swammerdam. Înţelese acum de ce toţi trei erau marcaţi de acelaşi spirit ce se degaja şi din acest sul şi de ce, de-a lungul timpului, toţi trei păreau la fel de hotărâţi să facă din bietul domn Hauberrisser de azi, atât de dezorientat şi de sătul de viaţă, omul realizat de mâine.

Dar acum mai bine ascultă ce am să îţi spun:

Pregăteşte-te pentru vremurile ce vor veni!

Orologiul Universului va bate în curând douăsprezece ceasuri. Cifra de pe cadran este roşie şi mânjită cu sânge. Aşa o vei recunoaşte.

Prima oră a vremii celei noi va fi precedată de un uragan.

Veghează, pentru ca ea să nu te găsească dormind, căci cei ce vor trece în noua zi cu ochii închişi, vor rămâne animalele ce au fost şi înainte şi nu vor mai putea fi treziţi vreodată. [56]

Există şi un solstiţiu spiritual. Prima oră, despre care-ţi vorbesc, e un echinocţiu, punctul în care lumina e în echilibru cu întunericul.

Un mileniu şi mai mult oamenii au învăţat să înţeleagă legile naturii şi să le folosească. Fericiţi cei care au desluşit sensul acestei lucrări şi au aflat că legea interioară este aceeaşi cu cea a lumii exterioare, dar plasată cu o octavă deasupra ei: aceştia sunt chemaţi să strângă recolta, în vreme ce toţi ceilalţi vor fi sclavii ce vor lucra, cu faţa mereu aplecată spre Pământ.

Cheia care ne permite stăpânirea naturii interioare a ruginit odată cu Potopul. Ea este trezirea.

Să fii treaz este totul.

Nu există vreun lucru de care omul să fie mai ferm convins decât faptul că este treaz, în timp ce, în realitate, el este prins în năvodul de somn şi vise pe care şi l-a confecţionat singur. Cu cât e mai strâns acest năvod, cu atât e mai supus somnului omul. Cei care-i sunt captivi sunt adormiţii, cei care trec prin viaţă ca turmele spre abator, morocănoşi, indiferenţi şi fără gânduri.

Aceia dintre ei care visează văd printre ochiurile năvodului o lume decupată de un grilaj, nu zăresc decât porţiuni care-i induc în eroare, şi totuşi ei îşi reglează viaţa potrivit celor văzute, fără a şti că ceea ce au văzut nu sunt decât fragmente neînsemnate dintr-un întreg uriaş. Aceşti „visători" nu sunt de fel, aşa cum poate ai fi tentat să crezi, fanteziştii şi poeţii. Ei sunt veşnic agitaţi, cei ce lucrează mereu, fără repaos, devoraţi de furia acţiunii. Ei seamănă cu nişte nenorociţi de scarabei încăpăţânaţi, care urcă de-a lungul unui tub neted, pentru… a cădea la loc în interior, odată ce ajung sus.

Ei au impresia că sunt treji, dar ce cred că trăiesc nu e în realitate decât un vis prescris în cele mai mici detalii şi pe care voinţa lor nu-l poate modifica în niciun fel.

Au fost şi sunt printre oameni şi unii care au ştiut perfect că dorm, pionieri ce s-au strecurat până lângă parapeţii în spatele cărora se ascunde Eul etern treaz, vizionari precum Goethe, Schopenhauer şi Kant, dar ei nu aveau armele dorite pentru a lua cu asalt fortăreaţa, iar chemarea lor la luptă nu i-a trezit pe cei adormiţi.

Să fii treaz este totul.

Primul pas este atât de simplu, încât e la îndemâna copiilor: doar cel cu spiritul falsificat nu mai ştie să meargă şi continuă să aibă picioarele paralizate, deoarece nu vrea să se dezbare de cârjele pe care le-a moştenit de la strămoşii săi.

Să fii treaz este totul.

Fii treaz în fiece acţiune a ta! Să nu crezi că eşti deja treaz. Nu, de fapt dormi şi visezi.

Adună-ţi toate forţele şi străduieşte-te ca măcar o clipă să te simţi străbătut din cap până în picioare de acest gând: acum sunt treaz!

Dacă vei reuşi, îţi vei da seama imediat că starea în care te-ai găsit până atunci pare, în raport cu cea din clipa respectivă, o stare de năuceală sau de beţie.

Acesta este primul pas şovăielnic al unei călătorii lungi, foarte lungi, de la servitute la atotputernicie.

Procedând astfel, vei progresa mai departe din trezire în trezire.

Nu există gând perturbator pe care să nu-l poţi înlătura: îl laşi pur şi simplu în spate, iar el nu te mai poate ajunge din urmă, căci îl depăşeşti prin creşterea ta, aşa cum coroana unui copac depăşeşte ramurile uscate.

Durerile vor cădea singure, aidoma unor frunze uscate, când vei ajunge la stadiul în care şi corpul ţi se va trezi.

Băile cu apă rece ca gheaţa ale evreilor şi brahmanilor, veghea de noapte a discipolilor lui Buddha şi a asceţilor creştini, torturile la care se supun fachirii hinduşi ca să nu adoarmă nu sunt decât ritualuri exterioare fixe, care indică, asemenea unor resturi de coloane, că în acest loc se înălţa în vremuri preistorice templul tainic al celor ce se străduiau să vegheze.

Citeşte cărţile sfinte ale tuturor popoarelor lumii – învăţătura secretă a stării de veghe le parcurge de la un capăt la celălalt ca un fir roşu: este scara lui Iacob, care a luptat toată „noaptea“ cu Îngerul Domnului, până ce a venit „ziua“ şi el a ieşit victorios. [57]

Trebuie să urci din treaptă în treaptă, din iluminare în iluminare, spre starea de trezire totală, dacă vrei să învingi moartea, ale cărei arme sunt: somnul, visul şi năuceala.

Treapta inferioară a acestei scări a lui Iacob se numeşte deja „geniu“. Atunci, cum am putea denumi treptele superioare?! Ele rămân necunoscute mulţimii, care le consideră simple legende. Dar şi povestea cetăţii Troia a fost considerată secole de-a rândul o simplă legendă, până ce s-a găsit un om care a avut curajul să se ducă el însuşi acolo şi să facă săpături.

Pe drumul spre trezire, primul inamic pe care îl vei întâlni va fi propriul tău corp. Acesta va lupta cu tine până la primul cântat al cocoşilor. Dar dacă ajungi să vezi ziua trezirii eterne, astfel separându-te de somnambulii care se cred oameni, când, de fapt, sunt zei adormiţi, va dispărea şi somnul corpului tău, iar Universul ţi se va supune.

Atunci vei putea, dacă vrei, să faci minuni şi nu vei mai fi obligat să aştepţi umil, gemând ca un sclav, ca un zeu crud să binevoiască să-ţi facă un dar… ori să-ţi taie capul.

Evident, fericirea unui câine bun şi fidel, adică cea de a recunoaşte un stăpân aflat deasupra lui, pe care să-l poată

servi, nu va mai fi posibilă pentru tine. Dar întreabă-te pe tine însuţi, dacă într-adevăr ai dori să-ţi schimbi soarta cu cea a unui câine, chiar şi în situaţia ta actuală!

Nu te lăsa speriat de teama că nu vei putea, eventual, să-ţi atingi acest scop în cursul prezentei vieţi! Cel care a ajuns să pună o dată piciorul pe calea noastră revine mereu pe lume, cu o maturitate interioară care-i permite să-şi continue lucrarea. El renaşte ca „geniu".

Calea pe care ţi-o indic e presărată cu experienţe ieşite din comun: oameni morţi, pe care i-ai cunoscut când erau în viaţă, ţi se vor înfăţişa şi-ţi vor vorbi. Dar acestea nu vor fi decât imagini! Forme luminoase, scăldate în lumină, îţi vor apărea şi te vor binecuvânta. Nu sunt decât imagini… forme mânate de corpul tău care, sub influenţa voinţei tale transformate, suferă procesul de moarte magică, astfel că din materie devine spirit, la fel cum gheaţa solidă se topeşte, lăsând să iasă din ea chiar şi vapori, atunci când ajunge în contact cu focul.

Când îţi vei fi curăţat corpul de tot ce este cadavru în el, doar atunci vei putea spune: acum, somnul s-a îndepărtat de mine pentru totdeauna.

Dar atunci se va îndeplini miracolul în care oamenii nu cred, de vreme ce, lăsându-se înşelaţi de simţurile lor, ei nu ştiu că materia şi energia sunt unul şi acelaşi lucru: miracolul că, deşi vei fi îngropat, în sicriu nu se va afla niciun cadavru!

Doar atunci şi nicio clipă mai înainte vei putea face deosebirea dintre esenţă şi aparenţă. Cel pe care-l vei întâlni atunci nu va putea fi decât unul dintre cei ce te-au precedat pe acest drum. Toţi ceilalţi nu sunt decât nişte umbre.

Până în clipa aceea nu vei şti dacă eşti cel mai fericit sau cel mai nefericit dintre oameni. Dar nu te teme: nici unul dintre cei ce s-au angajat pe calea spre trezire, chiar dacă s-a rătăcit, n-a fost abandonat de călăuzele sale.

Îţi voi indica un semn care să-ţi permită să stabileşti dacă o arătare e reală sau doar un miraj: dacă se apropie de tine şi-ţi tulbură conştiinţa, iar obiectele lumii exterioare se estompează sau dispar din ochii tăi, să nu crezi în ea! Ai grijă! Nu e decât o parte din tine… Dacă nu înţelegi simbolul ascuns în această viziune, ea nu este decât o fantomă lipsită de consistenţă reală… o umbră, un hoţ ce se hrăneşte din vitalitatea ta.

Hoţii care-ţi fură forţa sufletului sunt mai de temut decât tâlharii de pe Pământ. Ei te atrag ca un miraj în zonele mlăştinoase ale unei speranţe înşelătoare, pentru a te abandona apoi în tenebre şi a dispărea pentru totdeauna.

Nu te lăsa orbit de niciun fel de miracol pe care îţi dau impresia că-l fac pentru tine, de niciun nume sfânt pe care l-ar putea împrumuta, de nicio profeţie pe care ar putea-o lansa, chiar dacă ea se realizează; aceştia sunt duşmanii tăi de moarte, goniţi din infernul corpului tău, cu care va trebui să lupţi pentru supremaţie.

Să ştii că forţele miraculoase pe care par a le poseda sunt, de fapt, forţele tale, deturnate de ele pentru a te ţine în starea de sclavie. Ele nu pot trăi decât din viaţa ta, dar dacă ajungi să le înfrângi, se vor prăbuşi şi nu vor mai fi decât instrumente fără glas, docile, pe care le vei putea manipula aşa cum vei dori.

Nenumărate sunt victimele pe care le-au făcut ele printre oameni: citeşte istoria vizionarilor şi a sectanţilor şi vei vedea că drumul pe care-l urmezi este pavat cu cranii.

Omenirea şi-a ridicat fără să vrea o baricadă în calea lor: materialismul. Această baricadă formează o protecţie infailibilă, fiind simbolul corpului, dar în acelaşi timp reprezintă zidul unei închisori ce te împiedică să vezi dincolo de el.

Astăzi, când acest zid se prăbuşeşte lent şi interesul pentru viaţa interioară renaşte ca pasărea Phoenix din propria-i cenuşă, în care a zăcut atâta timp părând mort, vulturii Lumii de Dincolo au început şi ei să bată din aripi. De aceea trebuie să fii atent. Doar balanţa cu care-ţi vei cântări conştiinţa îţi va putea arăta dacă te poţi încrede în asemenea viziuni: cu cât conştiinţa-ţi va fi mai trează, cu atât va atârna mai greu în favoarea ta.

Dacă o călăuză, un ajutor sau un frate din Lumea Spirituală vrea să ţi se înfăţişeze, trebuie să o facă fără a-ţi leza conştiinţa. Iar tu îţi vei putea băga mâna în coasta lui, aşa cum a făcut-o şi Toma Necredinciosul. [58]

Ar fi simplu să eviţi viziunile şi pericolele pe care ele le aduc. Ar trebui doar să fii asemenea unui om obişnuit. Dar ce ai câştiga astfel? Ai rămâne prizonierul celulei propriului tău corp până ce călăul numit Moarte te va târî la eşafod.

Dorinţa muritorilor de rând de a vedea cum arată fiinţele supranaturale e un ţipăt ce trezeşte şi fantomele din Infern, pentru că nu e o dorinţă curată, pentru că e aviditate, şi nu dorinţă, pentru că ei vor „să ia", într-un fel sau altul, în loc să ceară să fie învăţaţi cum „să dea".

Toţi cei care se simt pe Pământ ca într-o închisoare, toţi oamenii pioşi care imploră să fie eliberaţi, cu toţii invocă, fără a-şi da seama, lumea spectrelor.

Fă la fel! Dar în mod conştient!

Există oare, pentru cei care o fac inconştient, o mână magică prin a cărei intervenţie mlaştina în care sunt pe punctul de a se înfunda s-ar putea preface în insulă? Nu ştiu. Nu vreau să contest acest fapt… dar nici nu cred în el.

Atunci când pe drumul spre trezire vei străbate Regatul Spectrelor, îţi vei da treptat seama că lucrurile pe care dintr-odată ochii tăi au început să le perceapă nu sunt decât simple gânduri. Tocmai de aceea îţi par străine şi iau forma unor creaturi, deoarece limbajul formelor e altfel decât cel al creierului.

Atunci va veni clipa când se va îndeplini pentru tine cea mai ciudată dintre transmutaţii: oamenii din jur vor deveni

spectre. Toţi cei pe care i-ai iubit se vor preface dintr-odată în fantome. Inclusiv propriul tău corp.

Urmează singurătatea cea mai îngrozitoare pe care ţi-o poţi imagina, semănând cu cea a pelerinului în deşert, unde cel care nu ştie cum să găsească izvorul dătător de viaţă este condamnat la moarte prin însetare.

Toate câte ţi le-am spus până aici se găsesc în cărţile oamenilor credincioşi ai tuturor popoarelor: venirea unei noi împărăţii, trezirea conştiinţei, stăpânirea corpului şi singurătatea, dar cu toate acestea un hău de netrecut ne desparte de aceşti oameni credincioşi: ei cred că va veni ziua când cei buni vor intra în Paradis, pe când ce cei răi vor fi aruncaţi în Infern. Noi ştim însă că va sosi momentul când mulţi vor fi treji şi vor fi separaţi de cei încă adormiţi, cum stăpânii sunt separaţi de sclavi, pentru că cei care dorm nu-i pot înţelege pe cei care sunt treji. Noi ştim că nu există bine sau rău, ci doar „corect" şi „greşit". Ei cred că „starea de trezie" constă în a-ţi deschide ochii şi toate celelalte simţuri ori a nu dormi noaptea ca să te poţi dedica rugăciunilor. Noi ştim că „starea de trezie" este o trezire a Eului nemuritor şi că nici corpul fizic nu doarme, ceea ce nu e decât o consecinţă. Ei cred despre corp că trebuie neglijat şi dispreţuit, întrucât ar fi instrumentul păcatului. Noi ştim că nu există păcat, că trupul nostru nu este decât începutul cu care trebuie să pornim la drum şi că am coborât pe Pământ pentru a-l transmuta în spirit. Ei cred că trebuie să te retragi cu propriul corp în singurătate pentru a-ţi purifica spiritul. Noi ştim că spiritul trebuie să rămână singur, pentru a putea să ne purifice apoi trupul.

Depinde de tine să-ţi alegi calea: a noastră ori a lor. Alegerea trebuie s-o faci de bună voie.

Nu am dreptul să-ţi dau niciun sfat. Este mai bine să culegi un fruct amar din proprie iniţiativă decât să… contempli fructul cel dulce din copac, urmând sfatul altuia.

Numai să nu procedezi ca mulţi alţii care, ştiind că e scris „Cercetaţi toate lucrurile şi păstraţi pentru voi doar ce este mai bun [59] *, pleacă fără a examina nimic şi păstrează… primul lucru întâlnit în cale.*

Pagina se termina aici, dar discuţia nu părea încheiată.

După câteva căutări, Hauberrisser crezu că a găsit continuarea. Se pare că necunoscutul căruia îi erau adresate paginile adoptase „calea păgână a stăpânirii gândirii“, căci autorul continua, pe o altă pagină ce avea ca antet *Pasărea Phoenix*:

Astăzi ai fost primit în comunitatea noastră şi eşti un nou inel al lanţului care se întinde de la o Eternitate la alta.

Rolul meu se sfârşeşte aici. El va fi preluat de un altul, pe care nu-l vei vedea cât timp ochii încă-ţi mai aparţin Pământului.

El se găseşte infinit de departe de tine – şi totuşi, este chiar lângă tine; nu e despărţit de tine prin spaţiu –, şi totuşi, este mult mai îndepărtat decât marginile Universului; te înconjoară din toate părţile, aşa cum apa îl înconjoară pe cel ce înoată, dar nu-i simţi prezenţa, aşa cum nici înotătorul

nu simte gustul sării din apa de mare când papilele gustative îi sunt amorţite.

Simbolul nostru e pasărea Phoenix, simbol al întineririi, vulturul cerului legendar la egipteni, vultur cu penele roşii şi aurii, care arde în cuibul lui de smirnă şi fără încetare renaşte din propria-i cenuşă.

Ţi-am spus că începutul drumului este propriul tău corp. Cel ce ştie asta îşi poate începe călătoria în orice clipă.

Te voi învăţa acum care sunt primii paşi.

Trebuie să te separi de corpul tău, dar nu aşa cum o face acela ce vrea să şi-l părăsească, ci trebuie să te desparţi de el cum se poate despărţi lumina de căldură.

Chiar de aici vei fi pândit de primul tău inamic.

Cel ce se smulge din corp pentru a se proiecta în spaţiu o ia pe calea vrăjitoarelor, care n-au făcut decât să-şi smulgă din corpul terestru şi grosolan un corp fantomatic, cu care s-au urcat călare pe câte o mătură pentru a merge la Sabat.

Cu instinctul său atât de sigur, omenirea şi-a făcut un scut împotriva acestui pericol: ea ţine mereu în rezervă un surâs de neîncredere faţă de artificiile de acest gen. Dar tu mai ai nevoie de îndoială pentru a te apăra: în informaţiile pe care ţi le-am dat deja, tu ai o sabie mult mai eficientă. Vrăjitoarele doar îşi imaginează că ar participa la o sărbătoare a Diavolului, în timp ce de fapt corpul le rămâne, inconştient şi rigid, în camera lor. Ele nu fac decât să-şi înlocuiască

percepţia terestră cu una spirituală, lăsând să le scape lucrurile cele mai bune şi reţinându-le pe cele mai puţin bune. Mai degrabă sărăcesc decât se îmbogăţesc.

Deja îţi dai seama că nu aceasta poate fi calea trezirii. Pentru a înţelege de ce corpul nu-ţi aparţine, aşa cum cred majoritatea oamenilor, trebuie să descoperi armele cu care luptă el pentru a te domina. Este adevărat că, pentru moment, te afli încă în puterea lui într-o asemenea măsură, încât viaţa ţi s-ar stinge, dacă inima ar înceta să-ţi bată şi dacă te cufunzi în noapte de cum închizi ochii. Ţi se pare că ai avea posibilitatea de a te mişca, dar nu, este o iluzie: corpul e cel ce se mişcă, folosindu-se de voinţa ta. Crezi că tu creezi gândurile, pe când, de fapt, el ţi le trimite, ca să crezi că vin din tine şi pentru a putea să facă din tine orice.

Aşază-te în picioare şi stai astfel, fără a mişca niciun membru, fără să clipeşti măcar, ca o coloană pictată, şi vei vedea că într-o clipă se va azvârli asupra ta, cuprins de ură, încercând să te facă să i te supui din nou. Se va năpusti asupra ta cu mii de arme, până ce îi vei permite din nou să se mişte. Dacă eşti îndeajuns de subtil, vei înţelege din furia sa încăpăţânată, din graba cu care sare la luptă, trăgând spre tine săgeată după săgeată, în ce măsură este el dornic să-şi păstreze supremaţia şi cât de mare trebuie să fie în realitate forţa ta, din moment ce se teme atât de tare de ea.

Dar şi aici se ascunde o viclenie a lui: vrea să te facă să crezi că aici, în voinţa exterioară, se duce lupta decisivă pentru supremaţie. Nu, de fapt acestea nu sunt decât nişte ciocniri

uşoare, pe care te lasă eventual să le câştigi, pentru a te încovoia apoi încă mai adânc sub jugul său.

Cei ce înving doar în asemenea încăierări ajung cei mai amărâţi dintre sclavi, căci se consideră adevăraţi învingători şi, crezând că-şi pun o coroană de lauri, se lasă marcaţi pe frunte cu stigmatul „Putere de caracter".

Scopul tău nu este acela de a-ţi disciplina trupul. Dacă îi vei interzice să se mişte, nu trebuie să o faci decât pentru a reuşi să afli de ce forţe dispune. Carele sale de război sunt nenumărate, aproape de neînvins ca număr. El ţi le va scoate în cale unul după altul, cât timp vei continua să foloseşti acest mijloc de luptă aparent simplu: imobilitatea. La început, e vorba despre puterea muşchilor, care au tendinţa de a tresări şi a tremura; apoi, de efervescenţa sângelui, care îţi va umple faţa de sudoare; bătăile violente ale inimii; pielea ce îngheaţă, până se face ca de găină; corpul ce se clatină, de parcă i s-ar fi deplasat centrul de greutate… Tot felul de trucuri pe care le poţi dejuca, aparent uşor, folosindu-ţi voinţa, dar aceasta nu va rămâne singură: în realitate, este vorba despre o stare superioară de trezire care, în spatele voinţei, se ascunde sub armură. [60]

Chiar de ai repurta o victorie deplină, ea tot nu ar avea valoare. Chiar dacă ai reuşi să-ţi stăpâneşti respiraţia şi bătăile inimii, tot nu vei fi decât un fachir, un „sărăntoc"! [61]

Un „sărăntoc"! Şi asta spune totul…

Adversarii pe care ţi-i va scoate apoi în cale corpul sunt roiurile de muşte nesuferite care sunt gândurile.

Împotriva lor, sabia voinţei nu mai serveşte la nimic. Cu cât loveşti mai mult, cu atât se rotesc mai furios în jurul tău şi, dacă reuşeşti să le alungi o clipă, cazi pradă somnului şi eşti învins pe altă cale.

În zadar le porunceşti gândurilor să stea liniştite. Nu există decât un singur mijloc de a scăpa de ele: să te refugiezi într-o stare de trezire superioară.

Cum să o dobândeşti va trebui să descoperi singur. Este o tatonare precaută şi continuă, călăuzită de sensibilitate, asociată unei voinţe de fier.

Iată tot ce-ţi pot spune în acest sens. Orice sfat ţi-aş da despre această luptă teribilă ar fi otravă pentru tine. Aici se află o stavilă pe care nimeni altcineva, în afară de tine, nu ar putea-o trece.

Nu e necesar să reuşeşti să alungi gândurile pentru totdeauna, lupta împotriva lor neavând decât un scop: atingerea stării de trezire superioară.

Atunci când te vei fi apropiat de ea, se va apropia de tine Regatul Spectrelor, despre care ţi-am vorbit deja.

Forme înspăimântătoare şi forme luminoase ţi se vor arăta şi vor încerca să te convingă că sunt făpturi ale unei alte lumi. De fapt, ele nu sunt decât gândurile pe care încă n-ai reuşit să le stăpâneşti şi care au luat forma unor imagini.

Ţine minte: cu cât vor părea mai nobile, cu atât mai nocive sunt ele de fapt!

O mulţime de credinţe false s-au bazat pe astfel de apariţii şi au aruncat omenirea înapoi în întuneric. Totuşi, în spatele fiecărui fenomen de acest gen există un sens profund, acestea nefiind doar imagini, ci şi semne, fie că le pricepi ori nu sensul simbolic, semnele etapei de evoluţie spirituală la care ai ajuns.

Etapele de transformare a semenilor tăi în fantome, despre care ţi-ai amintit pe scurt, reprezintă simultan o otravă şi o posibilitate de vindecare, ca tot ce ţine de domeniul spiritual.

Dacă ai rămâne acolo, în punctul în care consideri că oamenii nu mai sunt decât nişte fantome, nu ai face decât să absorbi otrava şi ai ajunge ca acela despre care stă scris „Şi de-aş avea atâta credinţă încât să mut şi munţii, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare şi chimval răsunător“ [62] *. Dar, dacă descoperi sensul profund al oricăreia dintre aceste umbre umane, vei vedea cu ochii spiritului nu numai nucleul lor viu, ci şi pe al tău.*

Atunci, ca şi lui Iov [63] *, tot ce ţi-a fost luat îţi va fi înapoiat înmiit. Atunci vei fi… din nou acolo unde ai mai fost odinioară, aşa cum le place proştilor să batjocorească. Ei însă nu înţeleg că întoarcerea acasă după o lungă şedere în altă ţară e cu totul altceva decât să fi rămas mereu acasă!*

Nimeni nu-ţi poate spune dacă, odată ajuns în acest stadiu, ţi se vor conferi forţele miraculoase pe care le posedau profeţii antici ori, dimpotrivă, va trebui să intri în pacea eternă.

Aceste forţe le sunt dăruite gratuit celor care au cheile misterelor.

Dacă le vei primi pentru a te servi de ele, va fi exclusiv în interesul omenirii, care are nevoie de astfel de semne.

Calea noastră nu se încheie decât odată cu atingerea maturităţii spirituale. Dacă o vei atinge, vei fi demn să primeşti darul. Îţi va fi el dat oare? Nu ştiu.

Dar, oricum, vei deveni o pasăre Phoenix. Depinde de tine să te constrângi să ajungi aici.

Înainte de a mă despărţi de tine, vreau să te mai învăţ după ce semn vei putea afla dacă eşti într-adevăr chemat ca într-o bună zi a „marelui echinocţiu" să primeşti darul forţelor miraculoase. Ascultă! Unul dintre cei care păstrează cheile misterelor magiei a rămas pe Pământ, pentru a-i căuta şi aduna pe cei chemaţi. Aşa cum el nu poate muri, nici legenda despre el nu poate să moară.

Unii spun despre el că ar fi Evreul Rătăcitor; alţii, îl numesc Ilie; gnosticii pretind că ar fi Ioan Evanghelistul. Dar fiecare dintre cei ce l-au văzut îl descrie altfel. Nu te lăsa păcălit dacă în vremurile care vor veni se vor găsi unii care să ţi-l descrie.

Este firesc ca fiecare să-l vadă altfel: o fiinţă de genul lui, care şi-a preschimbat trupul în spirit, nu poate fi legată de nicio formă fixă.

Un exemplu îţi va demonstra că forma şi faţa lui nu pot fi decât nişte imagini, s-ar putea spune chiar o aparenţă fantomatică a ceea ce este el în realitate.

Să presupunem că ţi s-ar arăta sub forma unei fiinţe de culoare verde. Verdele, chiar dacă poţi să-l vezi, nu este o culoare în sine, ci rezultă din amestecul albastrului cu galben. Atunci când amesteci albastru cu galben, obţii verde.

Toţi pictorii ştiu. Dar foarte puţini dintre cei mulţi ştiu că şi lumea înconjurătoare stă sub semnul „verdelui" şi că, în realitate, nu e ceea ce pare, ci galben şi albastru.

Trebuie, deci, să înţelegi din acest exemplu că, dacă ţi se va înfăţişa sub forma unui bărbat cu faţa verde, adevărata lui faţă nu ţi-a fost dezvăluită.

Dacă-l vei vedea aşa cum este în realitate: o formă geometrică ori ca un sigiliu pe cer, pe care nimeni altcineva în afară de tine nu-l va putea zări, să ştii că eşti chemat să faci minuni.

Eu însumi l-am întâlnit şi mi-am vârât mâna în coasta lui.

Numele lui era………………

Hauberrisser ghici numele, care era trecut pe foaia de hârtie pe care o avea tot timpul la el, acel nume care nu contenea să îi apară în cale:

Chidher-cel-Verde.

A douăsprezecea arcană
Dreptatea

Suflu al descompunerii în aer. Zile agonizând în căldură de etuvă şi nopţi înceţoşate. Iarba câmpurilor putrezind, acoperită în zori de pânze de păianjen albe ca mucegaiul. Printre bulgării de pământ brun-violet, bălţi cu apă rece, întunecate, care nu mai cred în soare. Flori galben-pai care nu au puterea să-şi ridice capul spre cerul transparent. Fluturi împiedicaţi, cu aripile sfâşiate, decolorate. Pe aleile oraşului, frunzele copacilor foşnind atârnate de codiţele uscate.

Ca o femeie trecută, ce caută culori tot mai vii pentru a-şi ascunde vârsta, Natura începea să se împodobească deja cu fardurile multicolore ale toamnei.

Numele Eva van Druysen era de mult uitat la Amsterdam. Chiar şi baronul Pfeill o considera moartă, iar Sephardi purta doliu. Doar în inima lui Hauberrisser chipul nu putea să moară.

Cu toate astea, nu vorbea despre ea când prietenii ei sau bătrânul Swammerdam veneau uneori să-l viziteze.

Devenise taciturn şi închis şi nu mai vorbea cu ei decât banalităţi. Nu-şi trădă nici măcar printr-o silabă speranţa secretă, ce era din zi

în zi mai mare, că totuşi o va revedea într-o bună zi pe Eva, temându-se că, dacă ar fi vorbit despre ea, ar fi rupt un năvod fragil.

Doar pe Swammerdam îl lăsa uneori să întrevadă ce se întâmplă în sufletul lui, însă fără a-i vorbi despre chestiunea asta.

Din clipa în care citise hârtiile, în el se schimbase ceva, ceva ce nici el nu înţelegea pe deplin. La început, practicase exerciţiul de imobilitate câte o oră, uneori mai mult, alteori mai puţin, şi doar când îşi amintea. Îl practicase pe jumătate din curiozitate, pe jumătate cu rezerva incredulului ce târa după el, ca pe o permanentă profeţie a eşecului, formula „Oricum, tot nu va ieşi nimic!"

Peste o săptămână redusese durata exerciţiului la un sfert de oră, dimineaţa, dar dedicându-i-se din toate puterile şi făcându-l pur şi simplu, fără a mai aştepta ceva miraculos şi de aceea nemaifiind mereu dezamăgit.

Acest exerciţiu nu întârzie să-i devină la fel de indispensabil ca baia învigorătoare care-i făcea plăcere în fiecare seară, înainte de a se băga în pat.

Desigur, în cursul zilei i se mai întâmpla să fie sfâşiat de gânduri de o disperare violentă, când îşi dădea seama brusc că o pierduse pe Eva şi i se părea că încerca să se prostească singur, spunându-şi că ar fi putut să lupte cu ele prin mijloace magice, totul nefiind decât o încercare de a fugi din calea amintirii arzătoare a Evei, izvorâtă din egoismul, lipsa de dragoste şi minciuna din el însuşi. Dar perseveră, chiar şi într-o zi când corpul îl biruise, făcându-l să creadă că trebuie să se sinucidă.

Stătea aşezat, cu spatele drept, aşa cum citise în jurnal, încercând să ajungă cu forţa într-o stare de trezire superioară, pentru a scăpa măcar momentan de chinul insuportabil al gândurilor triste şi, contrar tuturor aşteptărilor, reuşi pe deplin pentru prima oară. Înainte de a ajunge în starea aceea crezuse că va abandona cu regret această cale, pentru a reveni să se arunce la loc în suferinţa mereu crescută. Dar nimic din toate astea. Dimpotrivă, se simţi pătruns până în adâncul sufletului de un sentiment inexplicabil de siguranţă, de care îndoiala artificial creată şi întreţinută se lovea în van, asigurându-l că Eva trăieşte şi nu e în nicio primejdie.

De obicei, când gândurile i se îndreptau spre ea (adică de cel puţin o sută de ori pe zi), i se părea că primeşte lovituri de bici care-i ardeau sufletul, dar acum întâmpina aceleaşi gânduri ca pe nişte veşti bune de la Eva, care din depărtare se gândea la el şi îi trimitea salutări. Ceea ce fusese înainte durere se prefăcuse brusc în izvor de fericire.

Prin exerciţiile sale îşi crease un loc de refugiu interior, în care se putea retrage oricând pentru a-şi regăsi siguranţa de sine şi realiza acea dezvoltare interioară ce nu e decât un cuvânt lipsit de conţinut pentru cei care nu au experimentat-o.

Înainte de a cunoaşte noua stare de conştienţă, crezuse că, dacă i se va mai domoli durerea provocată de dispariţia Evei nu va fi decât o cicatrizare mai rapidă a rănilor sufletului său, o accelerare a procesului de vindecare la care lucrează timpul pentru a linişti suferinţele oamenilor. Se împotrivise cu toate fibrele trupului său acestei vindecări, cum fac toţi cei care-şi dau seama că atenuarea chinului pricinuit de pierderea unei persoane îndrăgite aduce şi ştergerea imaginii sale, de care nu vor să se despartă.

Între aceste două stavile trecea însă şi o cărare îngustă, presărată cu flori, de a cărei existenţă nu avusese până atunci nici cea mai mică bănuială, dar care i se dezvăluise între timp de la sine: imaginea Evei nu recăzuse în praful uitării, aşa cum se temuse, nu, doar durerea legată de ea dispăruse. Eva însăşi, şi nu doar imaginea ei scăldată în lacrimi, îi apărea în faţă şi-i simţea prezenţa înlăuntru minute în şir, limpede ca şi cum ar fi stat în carne şi oase în faţa lui.

Cu cât se retrăgea mai mult din lume, cu atât trăia mai multe ore de fericire profundă, pe care n-ar fi crezut-o nicicând posibilă, ore în cursul cărora trecea din cunoaştere în cunoaştere, înţelegând tot mai clar că trăia adevărate miracole de experienţă interioară, în raport cu care întâmplările vieţii exterioare îi păreau aşa cum este umbra în comparaţie cu lumina, şi asta nu doar aparent, aşa cum crezuse la început, ci efectiv.

Simbolul păsării Phoenix, vulturul întineririi, i se imprima tot mai adânc în suflet, căpătând noi şi noi semnificaţii şi permiţându-i să înţeleagă cu o plenitudine nebănuită minunata diferenţă dintre simbolurile moarte şi cele vii. Tot ce căutase înainte îi părea inclus în acest simbol inepuizabil.

Acesta rezolva pentru el enigmele, ca o fiinţă atotştiutoare, căreia ajungea să-i pui o întrebare pentru a afla adevărul.

În timpul eforturilor de a deveni stăpânul propriilor gânduri, remarcase, de exemplu, că uneori reuşea perfect, dar când credea că învăţase foarte bine modul în care repurtase victoria, constata că a doua zi îl uitase complet. I se ştergea cu totul din minte şi trebuia să o ia din nou de la zero ca să descopere o nouă metodă.

„Somnul corpului meu îmi fură mereu roadele experienţei“, îşi spusese în astfel de cazuri şi, ca să evite, hotărâse să nu mai doarmă cât timp se mai putea ţine pe picioare. Dar într-o bună dimineaţă, se simţi iluminat de ideea că ciudata ştergere a oricărei amintiri nu era decât fenomenul „transformării în cenuşă prin ardere“, din care pasărea Phoenix trebuie mereu să renască, întinerită, că dorinţa de a-şi crea metode şi de a le respecta mereu era ceva terestru şi trecător, că, aşa cum spusese Pfeill la Hilversum, nu un tablou terminat avea preţ, ci doar capacitatea de a picta.

De când se raporta astfel la lucruri devenise o plăcere să pună stăpânire pe gânduri, nu mai era o luptă epuizantă, aşa că urca treaptă cu treaptă fără să-şi dea seama, până ce într-o bună zi realiză că se afla în posesia cheii unei măiestrii pe care n-ar fi îndrăznit nici măcar s-o viseze.

„E ca şi cum până acum aş fi fost înconjurat de un roi de gânduri, semănând cu unul de albine, care s-au hrănit mereu din mine“, îi explică el lui Swammerdam, cu care pe-atunci încă avea obiceiul să-şi comenteze trăirile interioare. „Acum, însă, pot să le modific potrivit voinţei mele şi, atunci când le chem, ele vin încărcate de idei, aşa cum albinele vin încărcate de miere. Înainte, gândurile mă jefuiau, acum ele mă îmbogăţesc.“

Peste o săptămână găsi din întâmplare printre hârtiile din sul descrierea unei experienţe spirituale aproape asemănătoare şi, spre marea lui fericire, se convinse că, deşi nu primise instrucţiuni precise, găsise singur calea exactă a dezvoltării interioare.

Paginile fuseseră iniţial lipite una de alta din pricina umezelii şi a mucegaiului, dar lumina ce intra pe fereastra în faţa căreia erau aşezate le dezlipise.

Avu impresia că şi în mintea lui se întâmplase ceva asemănător.

În ultimii ani şi în timpul războiului citise şi auzise o groază despre ceea ce se cheamă ştiinţa mistică şi asimilase instinctiv tot felul de lucruri obscure despre ea, căci aflase numai noţiuni confuze amintind de descrierile extazului unui narcoman. Opinia asta nu era în sine greşită, căci, într-adevăr, ceea ce se numeşte de obicei „misticism“ nu e, de fapt, decât o bâjbâială prin nori. Dar acum constata că există şi o mistică autentică, greu de descoperit şi încă mai greu de cucerit, ce rămânea în afara realităţii experienţei cotidiene şi, mai mult, o depăşea semnificativ ca vigoare.

În toate acestea nu regăsise nimic din entuziasmul „misticilor“ căzuţi în extaz ori din clamările umile cerşind o „mântuire“ egoistă, care însă pentru a străluci şi mai tare are nevoie de decorul sângeros al celor blestemaţi să îndure chinurile veşnice şi, în acelaşi timp, de satisfacţia exprimată zgomotos a mulţimii ghiftuite şi bestiale, care nu-şi doreşte decât să rămână cu picioarele pe Pământ cât timp mai are ceva de digerat. Toate acestea dispăruseră, ca un vis care se repetă.

După ce stinsese lumina, Hauberrisser se aşezase la masă şi aştepta. Aştepta, cufundat într-un întuneric deplin. În faţa ferestrei, noaptea se întindea ca o draperie grea şi întunecată.

Simţea că Eva e aproape, dar n-o vedea.

Când închidea ochii, pe sub pleoape-i treceau mii de culori, aidoma unor nori ce se risipesc, după care se adună la loc. Experienţa acumulată îi sugera că aceasta era substanţa din care-şi putea face după bunul plac imagini, imagini care mai întâi păreau fixe şi

imobile, pentru ca apoi să capete o viaţă autonomă, fiind puse în mişcare de o forţă misterioasă şi devenind într-un fel ca el.

Cu câteva zile în urmă reuşise să creeze şi să însufleţească astfel chipul Evei şi crezuse că această cale spirituală l-ar fi putut ajuta s-o reîntâlnească. Dar apoi îşi aminti de un pasaj din sulul descoperit în care era vorba despre halucinaţiile vrăjitoarelor şi înţelese că de acolo începea Regatul nesfârşit al Spectrelor, în care, dacă intrai, rămâneai pe veci, nemaiputând ieşi nicicând.

Cu cât i se dezvolta capacitatea de a surprinde în imagini dorinţele tainice ale sufletului său, cu atât simţea că e mai mare primejdia de a se rătăci pe-un drum ce părea fără întoarcere.

Se gândi cu groază, dar şi cu nostalgie, la clipele în care reuşise să dea viaţă fantomei Evei. La început cenuşie şi cufundată în umbră, aceasta căpătase puţin câte puţin culorile vieţii şi ajunsese să stea în faţa lui aparent la fel de reală ca o fiinţă în carne şi oase.

Simţea încă fiorii de gheaţă ce-l străbătuseră din cap până-n picioare atunci când, mânat de instinctul magic, încercase să-şi antreneze şi celelalte simţuri – auzul şi pipăitul – în comunicarea cu această viziune.

După aceea se surprinsese adesea dorindu-şi ca imaginea aceea să reapară şi de fiecare dată îşi folosise toată puterea sufletească spre a rezista tentaţiei.

Se făcuse târziu, dar nu se îndura să se ducă la culcare. Era mai departe învăluit de presentimentul tulbure că sigur există o cale

magică s-o cheme pe Eva la el, dar nu ca vampir, cum fusese data trecută, însufleţită de propriul lui suflet, nu, ci chiar în carne şi oase.

Aşa cum învăţase între timp, îşi formulă aceste gânduri astfel încât ele să i se întoarcă îmbogăţite cu noi idei. Progresele făcute în ultimele săptămâni îl învăţaseră că această metodă consta în a emite întrebări şi a aştepta cu obstinaţie răspunsul. Această alternanţă conştientă şi lucidă între stările active şi pasive nu dădea greş niciodată, nici atunci când era vorba despre lucruri imposibil de lămurit printr-un proces de gândire logică.

Îi trecură prin minte o mulţime de idei, una mai aiurită şi mai fantastică decât alta. Le cântări pe rând, punându-le în balanţa sufletului: nici una nu atârna prea greu.

Din nou, cheia „trezirii" îl ajută să deschidă lacătul secret. Dar de data asta simţi instinctiv că nu numai conştiinţa, ci acum şi corpul probabil că i se trezise la un nivel superior de viaţă. Căci forţele magice dormitau în corpul său şi tocmai aceste forţe magice trebuiau activate pentru a acţiona asupra lumii înconjurătoare.

Ca un exemplu plin de învăţăminte îi veni în minte că dansul dervişilor arabi nu avea în fond decât scopul de a le biciui corpul, astfel încât să-l aducă la o „stare de veghe" superioară.

Parcă inspirat dintr-odată, puse mâinile pe genunchi şi-şi îndreptă spatele, stând pe scaun în poziţia tipică statuilor zeilor egipteni, care i se iviră brusc în faţa ochilor, cu chipurile lor imobile, părând simbolul forţei magice. Îşi constrânse corpul la o imobilitate cadaverică, trimiţând în acelaşi timp spre toate fibrele corpului curentul excitant al dorinţei fierbinţi.

După câteva minute un adevărat uragan izbucni în el.

Îi minte îi răsună un talmeş-balmeş fără sens de glasuri de om şi voci de necuvântătoare, lătrături furioase ale câinilor şi ţipete stridente scoase de o groază de indivizi. În cameră se iscă un tumult de parcă toată case ar fi fost pe punctul de a exploda. Vibraţiile metalice ale loviturilor de gong, care parcă vesteau Ziua de Apoi, îi răsunau în toate oasele, dându-i impresia că peste o clipă o să fie praf şi pulbere. Pielea îl ardea, ca o cămaşă a lui Nessus, dar strânse din dinţi şi nu-şi lăsă corpul să se clintească.

În tot acest timp, neîncetat, cu fiecare bătaie a inimii, o striga pe Eva.

O voce blândă, de-abia şoptită, care, totuşi, străpungea vacarmul ca un vârf de ac, îl avertiză să nu se joace cu forţe a căror putere n-o cunoştea, forţe pe care încă nu le poate stăpâni, pentru că nu e suficient de matur, forţe care l-ar fi putut azvârli în orice clipă în adâncul unei nebunii incurabile. Dar n-o ascultă.

Vocea deveni din ce în ce mai puternică, atât de puternică, încât vacarmul din jur parcă dispăru în depărtare, iar ea îi striga să se întoarcă. Eva o să vină, desigur, dacă o va chema necontenit cu forţele dezlănţuite şi întunecate ale Infernului, dar dacă s-ar arăta înainte de a fi trecut timpul necesar pentru evoluţia sa spirituală, viaţa i se putea stinge aidoma flăcării de lumânare, iar asupra lui se va abate o durere ca o povară de nesuportat… Strânse din dinţi şi tot nu o ascultă.

Vocea încerca să-l convingă cu felurite argumente raţionale: Eva ar fi venit de mult sau i-ar fi trimis un mesaj, dacă ar fi fost posibil; în fond, avea dovezi că era vie şi-şi îndrepta clipă de clipă spre el gândurile pline de dragoste, care-i generau zi de zi certitudinea

senzaţiei de a o avea în preajmă. Nu ascultă nici aceste argumente şi continuă să o cheme.

Dorinţa arzătoare de a o ţine pe Eva în braţe, fie şi numai o clipă, parcă-i luase minţile.

Dar tumultul se sfârşi dintr-odată şi văzu camera luminându-se ca în plină zi.

În mijlocul încăperii, dintre scândurile podelei, se ivi un stâlp de lemn putred, cu o bârnă transversală sus, care se ridică până aproape de tavan, ca o cruce decapitată.

Un şarpe verde-deschis, gros cât un braţ de om, cu capul atârnând de bârna transversală, îl fixa cu ochii lui fără pleoape.

Capul – cu fruntea înfăşurată într-o basma neagră – semăna cu un cap de mumie. Pielea de la buze, uscată şi subţire ca un pergament, se întindea deasupra dinţilor gălbui şi cariaţi.

Deşi trăsăturile erau deformate şi părea un cap de cadavru, Hauberrisser recunoscu o asemănare îndepărtată cu faţa lui Chidher-cel-Verde de atunci când îi apăruse în prăvălia din Jodenbreestraat.

Cu părul măciucă de groază, cu inima bătându-i nebuneşte, ascultă cuvintele ce ieşeau lent, silabă cu silabă, din gura în descompunere, ca un şuierat înfundat:

– Ce… vrei… de… la… mine?

O clipă se simţi paralizat de o groază nespusă – simţea moartea pândindu-l pe la spate – şi i se păru că vede un păianjen negru,

oribil, furişându-se pe masa lăcuită… apoi sufletul lui strigă numele Evei.

Încăperea alunecă iar în beznă şi, când se îndreptă şiroind de sudoare rece spre uşă pentru a găsi comutatorul, crucea decapitată, împreună cu şarpele, dispăruseră.

I se păru că atmosfera era otrăvită şi că nu mai poate respira, iar obiectele parcă i se învârteau în faţa ochilor.

„Fără îndoială că a fost o halucinaţie de la febră!“ îşi repeta, zadarnic, ca să se liniştească, dar era tot sufocat de spaimă. Lucrurile pe care le văzuse se întâmplaseră cu adevărat în camera aceea.

Un frison rece îi străbătu spatele când îşi aminti avertismentul. Simţea că-i iau foc creierii la simplul gând că poate vocea aceea se va face din nou auzită şi-i va striga că, prin exprimentele lui nebuneşti de magie o chemase pe Eva, punându-i astfel viaţa în primejdie. I se păru că se înăbuşă, îşi muşcă mâinile, îşi astupă urechile, zgâlţâi scaunele ca să-şi revină, deschise fereastra şi respiră adânc aerul rece al nopţii… Zadarnic: certitudinea că făcuse o greşeală ireparabilă în sfera spirituală a cauzelor stăruia. Ca nişte fiare turbate gândurile pe care avusese trufia să creadă că le stăpâneşte se năpustiră asupra lui… şi toată „voinţa de imobilitate“ nu-i mai folosi la nimic. Metoda „trezirii“ dădu şi ea greş.

„Eşti nebun, nebun, nebun!“ îşi repeta convulsiv, mergând furios prin cameră. „Nu s-a întâmplat nimic! A fost doar o viziune! Nimic mai mult! Dar sunt nebun! Închipuire! Închipuire! Vocea m-a înşelat şi nici viziunea n-a fost reală! De unde să fi apărut bârna cu şarpele… şi… păianjenul!“

Se strădui din toate puterile să râdă tare, cu gura strâmbă: „Păianjenul! De ce nu mai e aici?“ încercă să-şi bată joc de el însuşi. Aprinse un chibrit ca să se uite pe sub masă, dar n-avea curaj şi se temea ca nu cumva să găsească acolo păianjenul, rămăşiţă a unei întâmplări fantomatice.

Respiră, parcă eliberat, auzind că orologiul din turn bătea ora trei. „Slavă Domnului, se termină noaptea!“

Merse la fereastră, se aplecă afară şi rămase mult timp cu privirile pierdute în noaptea înceţoşată, pândind, credea el, primele semne ale zorilor. Dar dintr-odată îşi dădu seama de motivul real: trăgea cu urechea să vadă dacă Eva nu vine, totuşi!

„Dorinţa de a o vedea a devenit atât de arzătoare, încât imaginaţia îmi joacă feste, înfăţişându-mi în stare de veghe fantome de coşmar“, îşi spuse, încercând să se calmeze, mergând din nou prin cameră, în timp ce groaza punea iar stăpânire pe el. Privirea i se opri deodată asupra unei pete întunecate din podea, pe care nu-şi amintea s-o mai fi văzut vreodată.

Se aplecă şi observă că în locul unde ţinea minte că se ivise crucea cu şarpele lemnul părea putrezit.

I se tăie respiraţia. Nici gând să-şi poată explica în ce fel apăruse pata!

O lovitură zdravănă, un ciocănit în uşă, îl smulse din starea de hipnoză în care căzuse.

Eva?

Aici? Din nou?

Nu! Imposibil! Poarta casei bubuia sub bătaia unui pumn mult prea puternic.

Fugi la fereastră şi întrebă în întuneric cine e.

Niciun răspuns.

După o clipă, aceleaşi lovituri puternice şi nerăbdătoare în poartă.

Trase de butonul învelit în catifea roşie al cordonului ce trecea prin pereţi şi comandă deschiderea porţii.

Zăvorul scârţâi.

Tăcere de moarte.

Trase cu urechea. Nimeni.

Nici cel mai mic zgomot pe scară.

În cele din urmă, un foşnet abia perceptibil, de parcă o mână ar fi căutat clanţa uşii de la camera lui.

Apoi uşa se deschise şi intră în tăcere negrul Usibepu, cu picioarele goale şi părul pieptănat în sus, udat de ceaţa nopţii.

Involuntar, Hauberrisser căută o armă, dar zulusul nu-i dădu nicio atenţie, de parcă nici nu-l vedea, ocoli masa cu un mers şovăitor, privind fix spre podea, cu nările larg deschise, tremurând din toate mădularele, ca un câine care a dat de o urmă.

– Ce căutaţi aici? îi strigă Hauberrisser.

Negrul nu-i răspunse şi nici măcar nu întoarse capul.

Respiraţia lui profundă, ca un pufăit, arăta că e absolut inconştient, ca un somnambul.

Și dintr-odată parcă găsi ce căuta, căci o luă în altă direcţie, ţinând în continuare capul plecat spre podea. Ajunse la pata de putregai şi se opri.

Apoi, ridică privirea, de parcă ar fi urmărit o linie invizibilă, îndreptându-se spre tavan şi rămânând suspendată în aer. Mimica fusese atât de expresivă şi convingătoare, încât chiar şi lui Hauberrisser i se păru o clipă că vede din nou crucea ţâşnind din podea.

Acum nu se mai îndoia că negrul se uita la şarpe, căci ochii îi rămăseseră ridicaţi, parcă ancoraţi pe un unic punct, iar buzele lui groase se mişcau ca şi cum ar fi vorbit. Expresia fizionomiei i se schimba încontinuu, trecând de la dorinţă arzătoare la epuizare cadaverică, de la fericire sălbatică la gelozie aprinsă şi furie nestăpânită.

Discursul imposibil de auzit păru să se fi sfârşit: întoarse capul spre uşă şi se ghemui pe podea.

Hauberrisser observă că deschidea gura ca un om în chinuri, scotea limba, o băga la loc, parcă înghiţea ceva, după gâlgâitul care se auzea şi după muşchii încordaţi de la gât.

Pupilele i se rostogoleau tremurând pe sub pleoapele larg deschise, iar faţa îi deveni pământie.

Hauberrisser vru să se apropie şi să-l zgâlţâie ca să-l trezească, dar o oboseală inexplicabilă îl ţinea încremenit pe scaun. Abia-şi mişca

mâinile. Catalepsia negrului i se transmisese şi lui.

Camera şi silueta ţeapănă a negrului se ofereau privirii sale ca o viziune chinuitoare în afara timpului, care nu s-ar mai fi putut întoarce în timp. Numai pendula monotonă a inimii părea încă în viaţă acolo. Dispăruseră până şi temerile sale pentru soarta Evei.

Auzi de mai multe ori orologiul din turn, dar nu reuşi să-i numere bătăile. O stare ca un somn letargic le făcea să pară separate de eternităţi.

Probabil că se scurseseră mai multe ceasuri până ce zulusul începu în sfârşit să se mişte.

Ca printr-un văl, Hauberrisser îl văzu ridicându-se, tot în stare de transă profundă, şi părăsind camera. Îşi adună toate puterile, se smulse din starea letargică şi coborî scara în fugă, după negru.

Numai că acesta deja dispăruse. Poarta casei rămăsese larg deschisă. Iar în ceaţa groasă, de nepătruns, nici urmă de el.

Voia să se întoarcă în cameră când, deodată, auzi un pas uşor şi peste o clipă Eva apăru din ceaţa albicioasă şi se îndreptă spre el.

Cu un strigăt de uimire, o luă în braţe, dar femeia părea a fi complet epuizată şi nu-şi reveni decât după ce o duse în braţe în casă şi o aşeză cu delicateţe pe un fotoliu.

Rămaseră îmbrăţişaţi mult, mult timp, cu inimile bătându-le tare, incapabili să-şi controleze fericirea fără margini. El stătea în genunchi în faţa ei, mut, neputând spune o vorbă. Ea îi cuprinsese faţa în mâini şi i-o acoperea cu sărutări fierbinţi.

Pentru el, trecutul era deja un vis uitat. I se părea că orice întrebare despre lunga absenţă a Evei şi despre cele întâmplate ar fi pângărit clipa aceea.

Un val de sunete puternice invadă încăperea: clopotele bisericilor se treziseră. Dar ei nu le auziră. Lucirea palidă a dimineţii de toamnă pătrunse prin ferestre. Dar ei n-o zăriră. Nu se vedeau decât unul pe celălalt. El o mângâia pe obraji, îi săruta mâinile, ochii, gura, îi respira parfumul părului blond, încă nesigur că toate erau reale şi că-i simţea inima bătând lângă a lui.

– Eva! Eva! Să nu mă mai părăseşti nicicând!

Cuvintele îi fură înăbuşite sub un val de sărutări.

– Spune-mi că n-o să mă mai părăseşti, Eva!

Ea îi înconjură gâtul cu braţele şi îşi lipi obrazul de al lui:

– Nu, nu! Voi rămâne alături de tine mereu. Chiar şi după moarte. Sunt atât de fericită, nespus de fericită, că am venit la tine!

– Eva, Eva, nu-mi vorbi despre moarte! strigă el, simţind că mâinile i se răciseră brusc. Eva! Eva!

– Nu te teme… De-acum nu te voi mai părăsi. Iubirea e mai puternică decât moartea. El a spus. Și el nu minte! Eram moartă, iar el m-a înviat. El mă va învia mereu, chiar dacă voi muri…

Vorbea ca în delirul provocat de febră. Hauberrisser o ridică şi o duse pe pat.

– El m-a îngrijit când eram bolnavă. Săptămâni de-a rândul am fost nebună şi am stat încontinuu agăţată cu mâinile de zgarda roşie pe care Moartea o poartă la gât. Mă aflam astfel suspendată între Cer şi Pământ. Iar el a rupt zgarda! De atunci eu m-am eliberat! Nu ai simţit că eram alături de tine clipă de clipă? De ce…de ce…de ce trece timpul atât de repede?

Vocea i se frânse.

– Lasă-mă, lasă-mă să fiu femeia ta! Vreau să fiu mamă când mă voi întoarce la tine!

Se strânseră în braţe şi făcură dragoste sălbatic, cufundându-se cu simţurile rătăcite într-un ocean de fericire.

– Eva!

– Eva!

Tăcere.

– Eva! Mă auzi?

Trase brusc perdelele patului.

– Eva! ... Eva!

O luă de mână. Ea căzu, inertă. Îi ascultă inima: nu mai bătea. Ochii i se stinseseră.

– Eva, Eva, Eva!

Se ridică imediat cu un urlet îngrozitor şi merse spre masă, împleticindu-se.

– Apă! Să aduc apă!

Dar se prăbuşi, de parcă ar fi primit o lovitură puternică drept în frunte.

– Eva!

Paharul se sparse, tăindu-l la degete. Se ridică din nou, smulgându-şi părul din cap, apoi fugi înapoi spre pat.

– Eva!

Vru s-o tragă la piept, dar zări surâsul morţii pe faţa ei rigidă şi-şi lăsă capul să cadă pe umărul ei, gemând.

– Jos, pe stradă, cineva face zgomot cu ceva metalic. Lăptăreasa! Da, da, desigur. Ţac, ţac. Lăptăreasa. Ţac, ţac…

Se simţi brusc incapabil să mai gândească. Auzi o inimă bătând aproape de el şi numără bătăile calme, regulate. Nu-şi dădea seama că era propria-i inimă. Maşinal, mângâia buclele mătăsoase ale părului blond răspândite pe pernă:

„Ce frumoase sunt! De ce nu se aude tic-tacul ceasului?“ Ridică privirile: timpul se oprise. „Desigur. Încă nu este ziuă. Iar pe secreter sunt o pereche de foarfeci şi două lampadare aprinse, unul lângă celălalt. De ce le-am aprins, oare? Am uitat să le sting când a plecat negrul. Desigur. Iar apoi n-am mai avut timp, căci a venit Eva. Eva? Ea e… dar ea e moartă! Moartă!“ gemu o voce în inima lui. Flăcările durerii celei mai îngrozitoare şi de nesuportat îi învăluiră sufletul.

„Să termin cu viaţa! Să termin! Eva! Trebuie să o urmez! Eva! Eva! Aşteaptă-mă! Eva, trebuie să te urmez!“

Se repezi gâfâind spre secreter, luă foarfeca şi vru să şi-o înfigă în inimă. Se opri o clipă.

„Nu! Moartea e prea puţin! Vreau să părăsesc lumea asta blestemată orb!“

Desfăcu foarfeca şi, disperat, vru să-şi înfigă disperat vârfurile în ochi. Dar chiar atunci o mână îl lovi atât de tare peste braţ, încât foarfeca îi căzu pe podea.

– *De ce vrei să mergi în Regatul Morţii pentru a-i căuta pe cei vii?* [64]

Chidher-cel-Verde stătea în faţa lui ca odinioară în prăvălia de pe strada Jodenbuurt: îmbrăcat într-un caftan negru, cu bucle albe atârnându-i pe lângă tâmple.

– *Crezi că Lumea de Dincolo e reală? Nu e decât Ţara Fericirii Trecătoare pentru fantomele oarbe, aşa cum Pământul e Ţinutul Durerilor Trecătoare pentru visătorii orbi! Cei ce nu învaţă să vadă pe Pământ, nu vor învăţa nici dincolo. Pentru că trupul ei pare mort* – şi arătă spre Eva – *crezi că ea nu poate învia? Ea este vie, doar tu eşti încă mort. Cel care, aidoma ei, s-a trezit la viaţă, nu mai poate muri – dar cel ce este mort, asemenea ţie, poate fi trezit la viaţă.*

Luă cele două lampadare şi le inversă: pe cel din stânga îl puse la dreapta, pe cel din dreapta la stânga, iar Hauberrisser nu-şi mai simţi inima bătând, de parcă i-ar fi dispărut brusc din piept.

– *Aşa cum poţi să-ţi bagi mâna acum în coastele mele, la fel de sigur e că vei fi unit cu Eva când vei avea noua viaţă spirituală. Ce-ţi pasă dacă ceilalţi o*

consideră moartă? Oare le poţi cere celor adormiţi să-i vadă pe cei treji?

Ţi-ai dorit iubirea trecătoare.

Arătă spre locul unde se înălţase crucea decapitată, îşi trecu piciorul pe deasupra petei de putregai şi aceasta dispăru.

Ţi-am adus iubirea care trece, căci n-am rămas pe Pământ pentru a lua. Am rămas pentru a da. Fiecăruia ce doreşte. Dar oamenii nu ştiu nimic despre dorinţele sufletului lor. Dacă ar şti, ar fi cu toţi nişte vizionari.

În prăvălia magică a lumii, ai vrut să ai ochi noi spre a vedea într-o lumină nouă lucrurile terestre. Adu-ţi aminte: nu ţi-am spus oare că mai întâi trebuie să-ţi pierzi de atâta plâns lumina ochilor celor vechi, înainte de a putea primi noii ochi?

Ai vrut să ai parte de cunoaştere: ţi-am dat jurnalul unuia dintre oamenii mei, care a trăit în această casă pe când corpul său încă era coruptibil.

Eva şi-a dorit iubirea eternă. I-am dat-o şi ţi-o voi da şi ţie datorită ei. Iubirea terestră, trecătoare, e o iubire fantomatică.

Atunci când văd germinând pe Pământ o iubire ce se înalţă deasupra celei a fantomelor, îmi întind mâinile, asemenea unor ramuri ocrotitoare, deasupra capului său, pentru a o feri de moartea care-i răpeşte roadele, căci nu sunt numai fantoma cu faţă verde, ci sunt şi Chidher, Copacul Mereu Verde.

Când aduse micul dejun în camera stăpânului său, doamna Ohms, menajera, se îngrozi văzând cadavrul unei tinere frumoase întins pe pat, iar pe Hauberrisser, stând în genunchi în faţa ei, cu mâna moartei lipită de obraz.

Le trimise imediat un mesaj prietenilor lui, iar când sosiră Pfeill şi Sephardi, crezând că-l vor găsi leşinat, făcură un pas înapoi îngroziţi, în faţa expresiei zâmbitoare a chipului său şi a strălucirii din ochii lui.

A treisprezecea arcană
Încercarea

Doctorul Sephardi îi invitase la el pe baronul Pfeill şi pe Swammerdam. Stăteau toţi trei de mai bine de o oră închişi în bibliotecă. Era deja târziu în noapte. Vorbeau despre mistică, filosofie, Cabala, despre ciudatul Lazarus Eidotter, eliberat de mult în urma unui examen psihiatric aprofundat şi care se apucase iar de negoţ cu spirtoase. Dar conversaţia revenea mereu la Hauberrisser.

A doua zi, Eva urma să fie înmormântată.

– E îngrozitor! Bietul, bietul de el! strigă Pfeill, ridicându-se în picioare şi umblând nervos prin cameră. Mă ia cu rece şi cald când încerc să mă pun în locul lui. Se opri şi se uită la Sephardi. Oare nu ar fi bine să mergem să-i ţinem companie? Dumneavoastră ce credeţi, domnule Swammerdam? Să fie imposibil să mai iasă din calmul de neînţeles în care s-a cufundat? Dacă-şi va reveni brusc şi se va regăsi singur cu durerea lui?

Swammerdam clătină din cap:

– Nu vă faceţi griji pentru el, domnule! Disperarea nu-l mai poate atinge. Eidotter ar spune „În el luminile au fost inversate!“.

– Convingerile dumneavoastră au ceva înspăimântător, murmură Sephardi. Când vă aud vorbind aşa, mă apucă un fel de… groază! Ezită, întrebându-se dacă nu cumva redeschide o rană. Când prietenul dumneavoastră Klinkherbogk a fost asasinat, am fost foarte neliniştiţi în privinţa dumneavoastră. Credeam că vă veţi prăbuşi. Mai ales Eva mi-a atras atenţia să vă vizitez şi să încerc să vă aduc alinare.

De unde aţi reuşit să găsiţi puterea de a suporta cu atâta curaj groaznica întâmplare care ar fi putut, totuşi, să vă zguduie din temelii credinţa?

– Vă amintiţi de cele spuse de Klinkherbogk înainte de a muri? îl întrerupse Swammerdam.

– Da. Cuvânt cu cuvânt. Și le-am pătruns înţelesul abia mai târziu. Nu e ciudat că şi-a prevăzut sfârşitul chiar dinainte să intre negrul în cameră? Fie şi numai cele spuse de el despre „regele Etiopiei, care urma să-i aducă smirna unei alte vieţi“, sunt suficiente pentru a o demonstra.

– Vedeţi, domnule, tocmai faptul că profeţia s-a împlinit m-a consolat. La început, desigur, mi s-a rupt inima. Dar apoi, când am înţeles întreaga măreţie a întâmplării, m-am întrebat: „Oare ce e de preferat: să se adeverească lucrurile spuse de el ori să mai trăiască un timp un copil plăpând şi ftizic şi un cizmar bătrân? Oare ar fi fost de preferat ca mesajul spiritual să fi fost fals?“

De atunci, amintirea acelei seri îmi e izvor de fericire pură, fără niciun nor.

Oare era necesar să moară amândoi? Ce mai contează?! Credeţi-mă, pentru ei e mai bine aşa.

– Sunteţi deci ferm convins că există viaţă dincolo de moarte? întrebă Pfeill. Aşa cred şi eu, adăugă încetişor.

– Desigur. Sunt convins. Fără îndoială însă că Paradisul nu e un loc, ci o stare. Dar chiar şi viaţa pe Pământ este doar o stare.

– Și… speraţi să ajungeţi la ea?

– N… nu.

Swammerdam ezita, de parcă i-ar fi fost penibil să discute despre asta.

Bătrânul valet în livrea de culoarea murei veni să-i anunţe că domnul e căutat la telefon. Sephardi se ridică şi ieşi.

Atunci Swammerdam îşi continuă expunerea. Pfeill înţelese că ea nu era destinată urechilor lui Sephardi:

– Problema Paradisului e o sabie cu două tăişuri. Sunt oameni care s-ar putea răni de moarte în ea, dacă ar afla că acolo nu există decât imagini.

– Imagini? Ce vreţi să spuneţi?

– Vă explic printr-un exemplu. Soţia mea – care ştiţi că a murit cu mulţi ani în urmă – mă iubea nespus şi eu o iubeam la fel pe ea. Acum ea este „în lumea de dincolo“, iar eu visez uneori că mă aflu alături de ea. Ea nu ştie că în realitate nu sunt alături de ea şi că ceea ce vede nu este decât imaginea mea. Dacă ar şti acest lucru, Paradisul

ar fi un Infern pentru ea. Toţi cei care, murind, trec dincolo, găsesc acolo imagini ale celor de care erau legaţi, pe care le cred reale, regăsesc chiar şi imaginile lucrurilor de care au fost ataşaţi în viaţă… adăugă el, arătând spre rafturile de cărţi din bibliotecă. Soţia mea credea în Fecioara Maria. Acum, fiind în Lumea de Dincolo, visează în braţele Ei. Iluminiştii care vor să despartă masele de religie sunt nişte inconştienţi. Adevărul nu e decât pentru o elită restrânsă, ar trebui să rămână mereu ascuns pentru gloată. Când moare, cel care nu l-a cunoscut decât pe jumătate ajunge într-un Paradis incolor. În această viaţă, Klinkherbogk spera din tot sufletul să-l vadă pe Dumnezeu. Ajuns în lumea de dincolo, îl vede pe „Dumnezeu".

El era un om lipsit de cunoştinţe şi educaţie. Totuşi, prin gura lui vorbea Adevărul, cuvintele izvorându-i din nestăvilita sete de Dumnezeu, dar un destin milos nu i-a îngăduit nicicând să le pătrundă înţelesul adânc. Mult timp nu am desluşit de ce era aşa. Acum însă ştiu: el nu ar fi înţeles realitatea decât pe jumătate, iar dorinţa de a-l vedea pe Dumnezeu nu i s-ar fi putut îndeplini nici în visele sale din Lumea de Dincolo, nici în realitate.

Cum auzi paşii lui Sephardi, care se întorcea, se întrerupse brusc.

Pfeill înţelese instinctiv de ce acest comportament: probabil că Swammerdam ştia de iubirea profundă pe care Sephardi i-o purtase Evei. Mai ştia şi că, în ciuda cunoştinţelor sale, Sephardi e profund religios şi pios şi nu voia să-i distrugă „Paradisul", iluzia unei Lumi de Dincolo în care ar fi putut s-o regăsească pe Eva.

– Cum spuneam adineauri, am constatat că profeţia lui Klinkherbogk se adeverise, ceea ce a pus în umbră felul necruţător în care a murit şi mi-a preschimbat durerea în fericire, continuă Swammerdam. Există, deci, o astfel de „inversare a luminilor", ce

este transformarea amărăciunii în dulceaţă, care se poate întâmpla numai prin puterea Adevărului.

– Totuşi, pentru mine rămâne un mister neelucidat, îl întrerupse Sephardi, cum un simplu fapt v-a ajutat să vă dominaţi durerea. Eu aş putea încerca să folosesc filosofia pentru a lupta împotriva durerii provocate de moartea Evei, dar, cu toate astea, am impresia că nu voi mai putea fi fericit nicicând.

– Desigur, desigur, clătină din cap Swammerdam, gânditor. Dar asta, pentru că ceea ce ştiţi izvorăşte din gândire, nu din „cuvintele interioare". Fără să ne dăm seama, nu credem în lucrurile pe care nu le cunoaştem şi de aceea ele sunt întunecate şi moarte. Dimpotrivă, inspiraţiile care ne vin din partea vorbirii interioare sunt un dar viu al Adevărului, care ne bucură nespus ori de câte ori ne amintim de ele. De când m-am angajat pe „cale", n-am auzit decât rareori vocea interioară. Dar ea mi-a luminat întreaga existenţă.

– Dar chiar tot ce v-a spus s-a împlinit? întrebă Sephardi, cu o umbră de îndoială în glas. Sau n-a fost vorba despre profeţii?

– Ba da. Au fost trei profeţii referitoare la viitorul îndepărtat. Prima a fost: prin intermediul meu, o cale spirituală pierdută de milenii va fi deschisă unui cuplu de tineri şi va fi accesibilă multor altora în viitor. Aceasta este singura cale ce acordă vieţii valoarea cea adevărată şi dă o semnificaţie existenţei. Această promisiune a devenit sensul vieţii mele.

Cât despre cea de-a doua profeţie, aş prefera să nu vorbesc, căci s-ar putea să mă consideraţi nebun, dacă v-aş spune-o…

– Are legătură cu Eva? întrebă Pfeill.

Swammerdam nu-i răspunse, ci doar zâmbi:

– Iar a treia pare fără importanţă, deşi poate greşesc, dar oricum nu v-ar putea interesa.

– Aveţi vreun indiciu că măcar una dintre cele trei profeţii se va împlini? întrebă Sephardi.

– Da, sunt chiar ferm convins. Nu-mi pasă dacă eu însumi nu le voi vedea îndeplinite, îmi e de-ajuns să ştiu că-mi este cu neputinţă să mă îndoiesc de ele. Nu puteţi şti ce înseamnă să simţi în apropierea ta Adevărul care nu se înşală nicicând. Sunt lucruri pe care fiecare trebuie să le trăiască el însuşi. N-am avut niciodată ceea ce se numeşte „viziuni supranaturale“, cu o singură excepţie, petrecută în somn: imaginea soţiei mele de pe vremea când căutam scarabeul verde. N-am dorit niciodată să-l „contemplu pe Dumnezeu“ şi niciodată nu mi-a apărut vreun înger, ca lui Klinkherbogk. Nu l-am întâlnit nici pe profetul Ilie, ca Lazarus Eidotter, dar adevărul cuvintelor biblice „Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut“ [65] a înlocuit de o mie de ori toate astea. Ele mi-au devenit adevărul vieţii. Am crezut în lucrurile în care nu era nimic de crezut şi am învăţat să consider posibile lucruri care sunt imposibile. Uneori am impresia că lângă mine stă Cineva gigantic şi atotputernic, ori că-şi ţine mâna întinsă deasupra capului unei persoane sau a alteia. Nu-L văd, nici nu-L aud, dar ştiu că este acolo. Nu sper să-l văd vreodată… Dar sper în El. Știu că va urma o perioadă îngrozitoare, înspăimântătoare, ce va fi precedată de un uragan cum oamenii n-au mai văzut nicicând. Nu mă interesează să văd această perioadă, sunt fericit să ştiu doar că va veni! Lui Sephardi şi Pfeill le trecu un fior rece pe spate auzindu-l vorbind calm şi detaşat despre asta. M-aţi întrebat de dimineaţă unde cred că a fost ascunsă Eva atâta timp…

De unde să ştiu? Eram doar sigur că ea va reveni şi a revenit! La fel de sigur cum sunt că mă aflu acum aici sunt şi că ea… nu e moartă! El îşi ţine mâna întinsă asupra ei.

– Dar Eva zace în sicriul din biserică! Va fi îngropată mâine! strigară în acelaşi timp Sephardi şi Pfeill, care erau îngroziţi.

– Chiar dacă ar fi îngropată de o mie de ori şi chiar dacă aş ţine craniul ei în mână, tot aş şti că nu e moartă.

– Este nebun! îi spuse Pfeill lui Sephardi după ce Swammerdam se retrase.

Ferestrele înalte, ogivale, ale bisericii Sankt-Nikolaas scânteiau palid în ceaţa nopţii, de parcă interiorul bisericii ar fi fost iluminat.

Cu spatele sprijinit de zidul edificiului şi mascat de umbre, negrul Usibepu aşteptă nemişcat până ce agentul de poliţie care, după accidentul Evei, păzea străzile din cartierul rău famat Zee Dijk trecu prin faţa lui cu pas obosit. Apoi, sări peste poartă, se căţără într-un copac şi de acolo deschise încet lucarna de pe acoperiş, prin care se strecură uşurel, ca o pisică.

În mijlocul naosului Eva odihnea pe un catafalc de argint, cu mâinile încrucişate pe piept, cu ochii închişi, cu buzele încremenite într-un surâs, înconjurată de mormane de trandafiri albi.

Lumânări roşii şi aurii, groase cât un braţ şi înalte cât un om vegheau cu flăcări nemişcate la capul ei, de o parte şi de alta a coşciugului.

Într-o nişă laterală era o statuie a Fecioarei Negre, cu pruncul Iisus în braţe, iar în faţa ei, suspendată de un fir sclipitor ce cobora dinspre boltă, se afla inima rubinie a unei candele, semănând cu o scânteie sângerie.

În spatele grilajelor închise erau mâini şi picioare de ceară, ca nişte cârje cu inscripţia „Recunoştinţă Mariei"; statuete din lemn pictat, reprezentând papi cu tiare albe pe cap şi cu mâna ridicată ca pentru a da binecuvântarea, puse pe piedestaluri de piatră sub forma unor coloane de marmură cu caneluri răsucite. Negrul se furişă silenţios din umbra unui stâlp la cea a următorului. Privea uimit la aceste lucruri atât de stranii pentru el, clătină din cap văzând membrele de ceară, care credea că le fuseseră tăiate inamicilor învinşi, privi prin gratiile confesionalului şi pipăi neîncrezător statuile sfinţilor, să verifice dacă sunt vii sau nu.

Când se convinse că e singur, se strecură spre moartă în vârfurile picioarelor goale şi o privi trist, îndelung.

Emoţionat de frumuseţea ei, îi mângâie părul blond şi mătăsos, apoi tresări, ca şi cum s-ar fi temut că o deranjează din somn.

Oare de ce se temuse ea aşa de tare de el atunci, în noaptea aceea de vară, la Zee Dijk? N-avea nici cea mai vagă idee.

Cândva toate femeile pe care şi le dorise, negre sau albe, i se dăruiseră cu mândrie.

Până şi Antje, slujnica de la taverna din port. Or, şi ea era o femeie albă şi blondă!

Pentru nicio femeie nu mai fusese obligat să folosească magia lui Vidû. Toate veniseră singure şi i se aruncaseră de gât. Ea era singura excepţie!

Și cât de bucuros i-ar fi dat toţi banii pentru care-l sugrumase pe bătrânul cu coroană de hârtie!

Noapte de noapte, după ce scăpase de marinarii care-l urmăreau, umblase zadarnic pe străzi, să o regăsească. Niciuna dintre femeile care aşteptau bărbaţi în întunericul nopţii nu putuse să-i spună unde se se află.

Îşi trecu mâna prin faţa ochilor.

Ca un vis confuz amintirile i se perindau din nou prin faţă: savanele fierbinţi ale ţinuturilor sale, negustorul englez care-l momise până la colonia Capului şi-i promisese că-l va face regele zuluşilor, casa plutitoare care-l adusese la Amsterdam, trupa de bieţi sclavi nubieni cu care trebuia să execute la circ, seară de seară, dansuri de război, pentru a câştiga bani ce le erau luaţi imediat; oraşul de piatră în care inima sa ardea de dor… şi nimeni care să-i înţeleagă limba!

Îşi trecu delicat mâna peste cea a moartei, având pe chip expresia dezolării totale: ea nici nu ştia că din pricina ei îşi pierduse Zeul! Ca s-o aducă la el îl invocase pe îngrozitorul Souquiant, Zeul-şarpe cu faţă umană, şi astfel îşi pierduse capacitatea de a merge pe cărbi încinşi.

Gonit de la circ, fără bani, fusese trimis înapoi în Africa pe post de cerşetor, nu de rege. Sărise peste bord şi revenise la mal înotând. Se ascunsese ziua prin bărci, iar noaptea umbla prin Zee Dijk ca s-o caute pe ea – cea pe care o iubea mai mult decât îşi iubea savana,

femeile lui negre, mai mult decât Soarele de pe cer, mai mult decât orice pe lume.

De atunci, o singură dată i se mai înfăţişase Zeul-şarpe, în timp ce dormea, poruncindu-i necruţător s-o cheme pe Eva în casa unui rival. Și doar acum, când zăcea moartă în biserică, avea şi el dreptul s-o revadă.

Pradă unei mari dureri, îşi plimbă privirile prin locul acela întunecat: un bărbat răstignit, cu o coroană de spini şi cuie înfipte în mâini şi picioare? Un porumbel cu un ram verde în cioc? Un bătrân ţinând o bilă mare, de aur, în mână? Un adolescent străpuns de săgeţi? Numai zei albi, străini, al căror nume nu-l ştia pentru a-i putea chema în ajutor.

Cu toate astea, ei ar fi putut face o vrajă să învie moarta!

De la cine altcineva în afară de ei ar fi putut avea mister Zitter Arpád puterea de a-şi înfige pumnale în gât, de a înghiţi ouă de găină şi a le face să reapară?

O vagă speranţă îl făcu să tresară când văzu Madona în nişa ei. Sigur era o zeiţă, căci purta o diademă aurie pe cap. Era neagră, aşa că poate-i va înţelege limba!

Se prăbuşi în faţa statuii, îşi ţinu respiraţia până ce auzi gemetele inamicilor învinşi, care-i aşteptau venirea la porţile Lumii de Dincolo pentru a-i fi sclavi. Horcăind, îşi înghiţi limba, ca să ajungă acolo unde omul poate vorbi cu Invizibilul. Degeaba.

Întuneric profund, profund, în locul luminii palide, verzui, pe care era obişnuit s-o vadă. Nu putea găsi drumul spre zeiţa străină.

Se ridică încet şi reveni trist la sicriu, se ghemui la picioarele catafalcului şi intonă cântecul mortuar al zuluşilor, o liturghie sălbatică şi înspăimântătoare: sunete guturale, barbare, alternând cu un murmur gâfâit, ca tropotul unei turme de antilope fugind; când şi când, un ţipăt ascuţit de vultur, mugete răguşite şi disperate, chemări plângăcioase, tandre şi melancolice, care păreau a se pierde în păduri îndepărtate, suspine ce se ridicau şi răsunau ca un urlet surd şi prelung de câine care şi-a pierdut stăpânul.

Se ridică în picioare şi-şi desprinse de la gât un lanţ făcut din vertebrele de la gâturile soţiilor de regi pe care le sugrumase. Era simbolul demnităţii lui de şef zulus, fetiş sacru ce-i dăruia nemurirea celui ce-l ducea cu el în mormânt. Înfăşură înfricoşătoarele mătănii în jurul mâinilor încrucişate ale moartei.

Era lucrul cel mai scump pe care-l avea pe lume.

Ce nevoie mai avea acum de nemurire? Pe lumea asta, ca şi în cea de dincolo, rămăsese fără patrie: Eva nu putea merge în Cerul oamenilor negri, iar el nu putea pătrunde în Paradisul albilor!

Un zgomot uşor îl făcu să tresară.

Trase cu urechea ca o fiară ce stă să ţâşnească.

Nimic.

Doar un foşnet al coroanelor ce începuseră să se usuce.

Atunci îi căzu privirea pe lumânarea de la căpătâiul catafalcului, a cărei flacără tremura, apoi se aplecă de parcă ar fi fost curent.

Probabil că intrase cineva în biserică!

Ajunse dintr-un salt în spatele unei coloane. Privi fix spre sacristie, să vadă dacă uşa se va deschide.

Nimeni.

Când întoarse capul iar spre cadavru, în locul lumânării pâlpâinde văzu înălţându-se un tron de piatră. Pe el se afla o făptură subţire, de o înălţime supraomenească, purtând coroana de pene a Judecătorului Sufletelor, nemişcată, cu corpul gol înconjurat doar de o cingătoare albastră şi roşie, ţinând în mâini o crosă şi un bici: un zeu egiptean.

La gât îi atârna un lănţişor cu o tăbliţă de aur. În faţă, la picioarele sicriului, stătea în picioare un bărbat brun, cu cap de ibis, ţinând în mâna dreaptă un *Ankh* verde – simbolul egiptean al vieţii veşnice: crucea cu un inel deasupra. Iar de o parte şi de cealaltă a sicriului, două siluete, una cu cap de erete, iar cealaltă, cu cap de şacal.

Zulusul înţelese că veniseră s-o judece pe moartă.

Purtând o tunică strâmtă şi o bonetă de vultur, Zeiţa Adevărului sosi pe aleea centrală, se îndreptă spre moartă, care se ridică rigidă, îi scoase inima din piept şi o puse pe o balanţă.

Omul cu cap de şacal aşeză o statuetă de bronz în celălalt talger.

Eretele verifică rezultatul.

Talgerul pe care se afla inima Evei era cu mult mai jos.

Bărbatul cu cap de ibis scrise tăcut greutatea pe o tăbliţă de ceară, folosind o trestie.

Atunci Judecătorul Morţilor spuse:

– *Pe Pământ, ea a fost o credincioasă slujitoare a Stăpânului Zeilor. Drept răsplată, a ajuns în Ţinutul Adevărului şi al Dreptăţii. Se va trezi ca Zeiţă Vie şi va străluci printre Zeii ce sălăşluiesc în Cer, căci face parte din rasa noastră. Aşa e scris în Cartea Sălaşului Ascuns.*

Se scufundă în pământ.

Eva, cu ochii închişi, ieşi din sicriu.

Cei doi zei o luară între ei, bărbatul cu cap de erete mergând în faţă, apoi trecură în linişte prin zidurile bisericii şi dispărură.

Lumânările se prefăcură în siluete brune, purtând deasupra capului flăcări înalte, care puseră capacul peste sicriul gol…

Întregul spaţiu vui când şuruburile pătrunseră în lemn.

A paisprezecea arcană
Moartea

O iarnă întunecoasă şi rece se lăsase peste Olanda: îşi întinsese linţoliul alb peste câmpii, apoi încet, încet şi-l retrăsese. Dar primăvara tot nu venea.

De parcă pământul nu s-ar mai fi putut trezi.

Zilele palide ale lui mai veniră şi plecară: câmpiile tot nu înverzeau.

Copacii erau goi şi uscaţi, fără muguri, îngheţaţi până la rădăcini. Pretutindeni câmpii negre sau roşii, iarbă brună şi uscată. O acalmie înspăimântătoare a vânturilor. Mare imobilă, de parcă ar fi fost de sticlă. Luni în şir fără o picătură de ploaie, un soare tulbure în spatele vălurilor de praf, nopţi grele şi fără de rouă.

Ciclul naturii părea a se fi oprit în loc.

Oamenii erau cuprinşi de teama de evenimente ameninţătoare ca pe vremea înfricoşătoare a anabaptiştilor, înteţită de predicatorii care chemau la pocăinţă, trecând de pe o stradă pe alta şi urlând psalmi.

Toţi vorbeau despre foametea inevitabilă şi despre sfârşitul lumii.

Hauberrisser îşi părăsise apartamentul de pe Hooigracht pentru a se instala în câmpia de la sud-est de Amsterdam. Trăia acolo singur,

într-o casă izolată şi veche, despre care legenda spunea că fusese iniţial un dolmen al druizilor. Se găsea în mijlocul polderului Slotermeer, fragmentat de canale, iar spatele ei se sprijinea de o colină scundă.

O remarcase când se întorcea de la înmormântarea Evei. Cum era nelocuită de mult, o închiriase imediat. De cum se încheiaseră actele, îşi şi mutase penaţii şi se instalase confortabil în ea, petrecând acolo toată iarna. Voia să fie singur, doar cu el însuşi, departe de agitaţia oamenilor care-i păreau doar nişte umbre neînsufleţite.

De la fereastră vedea oraşul cu construcţiile lui sumbre şi pădurea de catarge, zăcând aidoma unui monstru marin cu spatele plin de harpoane.

Când îşi lua luneta şi privea spre cele două vârfuri ale bisericii Sankt-Nikolaas ori la nenumăratele turnuri şi acoperişuri, se simţea cuprins de un sentiment straniu: i se părea că are în faţă nu pur şi simplu nişte lucruri, ci amintiri dureroase care-ar fi încremenit, dar încercau să-l prindă cu braţele lor crude. Apoi, toate astea se dizolvau rapid şi se contopeau în ceaţa depărtărilor cu imaginile caselor şi acoperişurilor.

La început vizitase din când în când mormântul Evei din cimitirul apropiat, dar vizita era de fiecare dată o simplă plimbare automată, fără gânduri.

Când încerca să şi-o închipuie zăcând acolo, sub pământ, şi când se gândea că sigur e în suferinţă, gândul îi părea atât de lipsit de sens, încât adesea uita să pună pe mormânt florile cu care venise, aşa că le ducea acasă.

Noţiunea de „suferinţă fizică" devenise, pentru el, un cuvânt lipsit de sens şi-şi pierduse orice putere asupra sensibilităţii sale.

Uneori, când se gândea la această stranie transformare a fiinţei lui, i se făcea aproape frică de el însuşi.

Într-o seară stătea aşezat în fotoliu, pradă unei astfel de dispoziţii sufleteşti, şi se uita la asfinţitul soarelui.

În faţa casei se înălţa un plop uscat, crescut dintr-o pajişte brună, uscată, iar în depărtare se vedea o câmpie verde, mică, asemenea unei oaze, în care creştea un măr acoperit de flori. Acesta era singurul semn de viaţă din regiune, astfel că uneori ţăranii veneau în pelerinaj la el de departe.

„Omenirea, eterna pasăre Phoenix, a fost în mod repetat redusă la cenuşă în ultimele secole", simţi el, lăsându-şi privirea să rătăcească pe acele câmpii dezolante. „Oare va reînvia vreodată?"

Se gândi la apariţia lui Chidher-cel-Verde şi îşi aminti ce-i spusese: că rămăsese pe Pământ pentru „a da".

„Dar eu ce fac?" se întrebă el. „Am devenit un cadavru ambulant, un copac uscat ca plopul ăsta. În afară de mine, cine mai ştie că există şi o a doua viaţă, misterioasă? Swammerdam mi-a arătat drumul, iar un necunoscut m-a convins, prin jurnalul lui, să-l urmez. Numai eu sunt zgârcit cu fructele pe care mi le-a dăruit soarta. Nici măcar cei mai buni prieteni ai mei, Pfeill şi Sephardi, n-au habar despre ce se întâmplă în mine. Ei cred că m-am retras în singurătate s-o plâng pe Eva. De vreme ce acum oamenii îmi par nişte spectre ce bântuie prin

lume fără niciun rost, pentru că mi se par asemenea omizilor ce se târăsc pe jos, fără a şti că într-o zi vor fi fluturi, am oare dreptul să rămân departe de ei?“

Îl atrăgea nespus ideea de a merge imediat în oraş, să se aşeze la un colţ de stradă, ca un profet ambulant care vesteşte Judecata de Apoi, ca să strige mulţimii că există o punte ce leagă cele două vieţi, cea de aici şi cea de după moarte, aşa că se hotărî subit să-şi urmeze gândul.

„Dar n-aş face decât să arunc mărgăritare la porci“, îşi dădu seama după o clipă. „Cei mulţi tot nu m-ar înţelege. Ei se roagă pentru ca din Cer să coboare un Dumnezeu pe care să-l poată vinde şi omorî pe cruce. Iar cei câţiva oameni de valoare care încearcă să găsească o cale de eliberare pentru ei înşişi oare mă vor asculta? Nu. Cei ce spun adevărul sunt întotdeauna huliţi…“ Nu putu să nu se gândească la Pfeill, care-i ceruse să-l consulte înainte de a-i face un cadou, ca să vadă dacă e dispus să-l accepte.

„Nu, imposibil!“ îşi spuse şi căzu pe gânduri. „Este bizar, cu cât eşti mai bogat în trăiri interioare, cu atât eşti mai puţin darnic cu cei din jur când vine vorba de ele. Mă îndepărtez tot mai mult de oameni, până când, la un moment dat, ei nu-mi vor mai auzi glasul.“

Realiză că deja se apropiase de limită…

Îi reveniră în minte jurnalul şi modul în care-i ajunsese în mână.

„Îl voi continua, descriindu-mi propria viaţă“, hotărî el, „şi-l voi lăsa în voia sorţii, care-l va duce la cel ce mă va urma. Cel care mi-a spus că a rămas aici pentru a da fiecăruia potrivit dorinţelor sale va trebui să aibă grijă de el, ca de testamentul meu, şi să-l pună în mâinile celor cărora le-ar putea folosi, celor ce aspiră să fie treziţi spiritual.

Atunci când măcar unul dintre ei se va trezi datorită lui şi va găsi nemurirea, existenţa mea îşi va afla un sens."

Ca să întărească lecţiile din jurnal cu propriile sale experienţe, ca să-l ducă apoi în apartamentul în care locuise cu ceva vreme în urmă şi să-l pună în nişă, se aşeză şi scrise:

Necunoscutului ce va veni după mine!

Atunci când vei citi aceste pagini, probabil că mâna care le-a scris va fi putrezită de mult.

Sunt sigur că-ţi vor pica sub ochi în clipa când îţi vor fi foarte necesare, aşa cum ancora unui vapor rătăcit în furtună îl ajută să se agaţe de un recif.

În jurnalul alăturat acestei scrisori vei găsi o doctrină cu tot ce este necesar omului pentru a trece puntea spre o lume nouă, plină de minunăţii.

N-am nimic de adăugat la el, doar o descriere a vieţii mele şi a stărilor spirituale la care am ajuns cu ajutorul acestei doctrine.

Dacă aceste rânduri îţi vor întări convingerea că există cu adevărat o cale ascunsă ce duce dincolo de umanitatea supusă morţii, ele deja îşi vor fi îndeplinit ţelul.

Noaptea în care le scriu este plină de suflul unor noi grozăvii, nu pentru mine, ci pentru nenumăraţii oameni

care n-au atins maturitatea pe Arborele Vieţii. Nu ştiu dacă voi vedea cu ochii corpului meu acea „primă oră“ a noii epoci la care face aluzie predecesorul meu în sulul său. Poate că aceasta va fi ultima mea noapte. Dar, fie că voi părăsi acest Pământ mâine sau peste ani de zile, întind acum o mână spre viitor, căutând-o pe a ta. Prinde-o – aşa cum am făcut şi eu cu mâna predecesorului meu – şi transmite, la rândul tău, acest testament altora, ca să nu se întrerupă lanţul „căii trezirii“.

Pendula arăta că trecuse deja de miezul nopţii când ajunse cu povestirea la momentul în care Chidher-cel-Verde îl împiedicase să se sinucidă.

Cufundat în gânduri, se plimba prin cameră.

Înţelegea acum că aici începe marea prăpastie ce separă capacitatea de înţelegere a unei fiinţe normale, oricâtă imaginaţie şi credinţă ar fi avut, de cei ce sunt treji spiritual. Existau oare cuvinte pentru a descrie, chiar şi cu aproximaţie, cele trăite aproape neîntrerupt în acest scurt interval de timp?

Ezită mult, neştiind dacă nu e mai bine să-şi încheie povestirea odată cu moartea Evei, apoi merse în camera de alături să caute suportul de argint pe care-l comandase pentru sul. Scotocind în cufăr, dădu şi peste capul de mucava pe care-l cumpărase cu un an în urmă de la salonul de iluzionism.

Îl studie gânditor la lumina lămpii şi în minte îi reveni acelaşi gând ca odinioară: „Este mai greu să zâmbeşti întruna decât să regăseşti craniul pe care l-ai avut pe umeri într-o viaţă anterioară“.

Ceea ce îi păru o promisiune că va învăţa să surâdă într-un viitor fericit.

Viaţa lui de până atunci îi apăru incredibil de străină şi îndepărtată, cu toată patima din dorinţele şi voinţa lui, de parcă ea s-ar fi derulat nu în propriul lui cap, ci în acest obiect de coşmar, atât de profetic totuşi, făcut din mucava. Nu se putu abţine să nu zâmbească la gândul că stătea acolo… ţinându-şi în mână propriul craniu.

Lumea era undeva în spate, la fel ca prăvălia de iluzionism, cu tot talmeş-balmeşul lui fără rost.

Puse din nou mâna pe pană şi scrise:

> *Când Chidher-cel-Verde m-a părăsit, luând cu el, inexplicabil, şi toată durerea în legătură cu Eva, am hotărât să merg la pat să-i sărut mâinile, când am văzut un bărbat îngenuncheat acolo, cu capul aşezat pe braţul ei, în care am recunoscut, uimit, propriul meu corp. Nu mă mai vedeam pe mine. Coborând privirea, n-am mai observat decât golul. În acelaşi timp, bărbatul de lângă pat se ridicase şi privea spre picioarele sale, aşa cum dorisem să fac şi eu. Părea umbra mea, care nu se putea împiedica să execute toate mişcările pe care i le ordonam.*
>
> *M-am aplecat deasupra patului moartei, dar el făcu acest gest; presupun că suferea şi că toate astea erau dureroase. Doar bănuiesc, nu ştiu nimic precis. Pentru mine, ce se odihnea acolo nemişcat, cu un surâs încremenit pe buze, era cadavrul unei tinere străine, cu o figură de o frumuseţe angelică, o imagine semănând cu o statuie de ceară, care nu*

avea rezonanţă în sufletul meu, o statuie semănând leit cu Eva, dar care era numai efigia ei.

Eram atât de fericit că moarta era o străină, şi nu Eva, încât am rămas fără glas de bucurie.

Apoi în cameră pătrunseră trei persoane: mi-am recunoscut prietenii şi am observat că se îndreptau spre corpul meu, ca să-l consoleze. Dar acela nu era decât „umbra“ mea, aşa că trupul meu surâse fără a le răspunde.

Și cum ar fi putut s-o facă, dacă nu putea deschide gura, făcând doar ce-i ceream?

Între timp, atât prietenii mei, cât şi numeroasele persoane pe care le-am văzut la biserică şi la înmormântare deveniseră simple umbre, aidoma propriului meu corp. Dricul, caii, suporţii făcliilor, coroanele, casele prin faţa cărora treceam, cimitirul, cerul, soarele – toate nu mai erau decât imagini lipsite de viaţă interioară, colorate ca o ţară de vis în care aruncam o privire, mulţumit şi fericit că toate astea nu mă mai interesau.

De atunci libertatea mea interioară a crescut tot mai mult şi ştiu că am înaintat dincolo de pragul ce duce spre moarte. Îmi văd uneori corpul adormit, îi ascult respiraţia regulată, şi totuşi, sunt treaz. Corpul ţine ochii închişi, dar eu pot privi în jurul meu şi mă pot duce oriunde vreau. Atunci când el merge mă pot odihni, iar atunci când el se odihneşte mă pot deplasa. Dacă vreau, pot să şi văd cu ochii lui şi să aud cu urechile lui, dar în acele momente, totul din jurul

meu este trist şi obscur, iar eu redevin ca toţi ceilalţi oameni: un spectru din Regatul Spectrelor.

Când sunt desprins de trupul meu şi-l observ ca pe o umbră ce-mi execută automat ordinele şi participă la viaţa aparentă a lumii, mă găsesc într-o stare atât de ciudată, încât nici măcar n-o pot descrie.

Imaginează-ţi că te-ai afla într-o sală de cinema, mulţumit că tocmai te-ai înveselit şi că-ţi vezi pe ecran propriul corp, zdrobit de durere, cum se prăbuşeşte în faţa patului de moarte al unei femei iubite despre care ştii că, de fapt, nu este moartă, ci că te aşteaptă acasă… Dacă ţi-ai auzi propria imagine de pe ecran ţipând de disperare şi de durere cu sunetele propriei tale voci, răsunând dintr-un difuzor [66] *, oare acest spectacol te-ar tulbura?*

Aceasta nu este decât o comparaţie palidă a stării de care vorbesc. Nu pot decât să-ţi doresc să trăieşti tu însuţi.

Atunci, vei şti – aşa cum ştiu şi eu acum – că există o modalitate de a scăpa de moarte.

Nivelul la care am putut ajunge este marea singurătate despre care vorbeşte predecesorul meu în jurnalul său. Pentru mine, probabil că ea ar fi fost şi mai îngrozitoare decât viaţa pe Pământ, dacă ar fi fost ultima treaptă pe care ne este permis să o urcăm, dar certitudinea plină de fericire că Eva nu e moartă mă poartă mereu mai sus.

Cu toate că, pentru moment, n-o pot vedea pe Eva, ştiu că nu-mi mai rămâne decât un mic pas pe calea trezirii pentru

a ajunge alături de ea, într-un mod mult mai real decât ar fi fost posibil odinioară. Nu ne mai desparte decât o cortină subţire, prin care deja ne putem simţi prezenţa unul altuia.

Cât de profundă şi calmă este acum speranţa de a o regăsi, faţă de vremea când o chemam clipă de clipă!

Atunci era o aşteptare care mă topea; acum este o fericită certitudine.

Există o lume invizibilă care se întrepătrunde cu cea vizibilă; ceva mă face să fiu sigur că Eva trăieşte în lumea aceasta ca într-un refugiu ascuns şi mă aşteaptă.

Dacă s-ar întâmpla cumva ca destinul tău să semene cu al meu, dacă ai pierdut o fiinţă scumpă, să nu crezi că ţi-ar fi cu putinţă să o regăseşti altfel decât luând-o pe „calea trezirii".

Gândeşte-te la ce mi-a spus Chidher-cel-Verde: „Cel ce nu a învăţat să vadă pe Pământ, cu siguranţă nu va învăţa nici în Lumea de Dincolo".

Fereşte-te de practicile spiritiste ca de ciumă! Sunt cel mai îngrozitor flagel ce s-a abătut vreodată asupra oamenilor. Spiritiştii pretind şi ei că intră în contact cu morţii şi cred că îi fac pe morţi să vină spre ei. Este o iluzie. E mai bine să nu ştie cine sunt într-adevăr cei ce vin spre ei. Dacă ar şti, s-ar îngrozi.

Trebuie să începi să devii tu însuţi invizibil pentru a găsi mijlocul de a merge spre cei invizibili, anume acela de a trăi

în acelaşi timp aici şi acolo, aşa cum am devenit invizibil eu însumi, chiar şi în ochii propriului meu corp.

Eu n-am avansat încă suficient ca să mi se dea ochii cu care să văd în Lumea de Dincolo, şi totuşi ştiu că aceia care au părăsit această lume fiind orbi nu se mai găsesc decât în partea cealaltă. Ei sunt asemenea unor melodii ce s-au risipit în aer şi plutesc prin Univers până ce găsesc nişte coarde pe care să răsune din nou. Locul unde cred ele că sunt nu este, de fapt, un loc: e o insulă de vis, lipsită de dimensiuni şi populată de umbre, cu mult mai puţin reală chiar decât Pământul.

În realitate, doar omul iluminat este nemuritor. Stelele şi zeii trec, dar el rămâne şi poate face orice doreşte. Nu există niciun zeu mai presus de el.

Nu degeaba viaţa noastră se numeşte calea păgână. Ceea ce credincioşii iau drept Dumnezeu nu este decât o stare la care ar putea ajunge, dacă ar crede în ei înşişi. Dar în orbirea lor incurabilă, şi-au creat singuri un obstacol pe care consideră că nu l-ar putea trece, şi-au fabricat o imagine pe care să o adore, în loc să se transforme pe ei înşişi în ce reprezintă acea imagine.

Dacă vrei să te rogi, roagă-te Sinelui tău invizibil. Este singurul zeu care ascultă rugile. Ceilalţi zei îţi vor da pietre în loc de pâine.

Nefericiţi cei ce-şi aleg un idol şi ale căror implorări sunt realizate: ei îşi pierd Sinele, pentru că nu vor ajunge

niciodată să creadă că îndeplinirea rugilor venea numai din ei înşişi.

Atunci când Sinele tău invizibil va apărea în tine sub forma unei entităţi, îl vei recunoaşte prin faptul că va proiecta o umbră. Nici eu n-am ştiut cine sunt până în clipa când mi-am văzut corpul aidoma unei umbre.

Va veni ziua când oamenii vor proiecta pe Pământ umbre luminoase în locul acestor oribile pete negre de acum – ziua când vor apărea noi stele. Ajută şi tu, după puterile tale, la crearea Luminii!

Hauberrisser se ridică brusc, rulă foile şi le puse în suportul de argint.

Avea senzaţia foarte clară că cineva îl împinge să se grăbească foarte tare.

Pe cer se iviseră deja primele luciri ale zorilor. Aerul era plumburiu, iar câmpia uscată ce se întindea începând de sub fereastra lui, părea un covor imens de lână, pe care canalele cenuşii trasau dungi de culoare mai deschisă.

Ieşi din casă dorindu-şi să meargă la Amsterdam. După primii paşi renunţă la ideea iniţială de a duce manuscrisul la fosta sa locuinţă din Hooigracht, se întoarse acasă şi luă o cazma: îşi dăduse seama că trebuia să-l îngroape undeva, în împrejurimi.

Dar unde?

Oare la cimitir?

Se îndreptă într-acolo.

Nu, nici acolo.

Privirea-i căzu pe mărul înflorit. Se îndreptă spre el, săpă o groapă şi puse în ea suportul cu manuscrisele.

Apoi merse din ce în ce mai repede prin lumina asfinţitului, peste câmpii şi poduri, spre oraş.

Îl apucase brusc o mare nelinişte în privinţa prietenilor săi, de parcă s-ar fi aflat într-o mare primejdie şi el ar fi trebuit să-i prevină.

Deşi era devreme, aerul era uscat şi cald, ca înaintea unei furtuni.

Un calm sufocant dădea întregii regiuni un aspect sinistru şi cadaveric. Soarele părea suspendat ca un disc de metal galben şi lipsit de strălucire în spatele unui văl de vapori groşi şi departe, spre asfinţit, deasupra lacului Zuiderzee, se afla un zid de nori roşietici, de parcă ar fi fost seară, nu dimineaţă.

Temându-se că nu va ajunge la vreme, o lua uneori pe câte o scurtătură ori tăia drumul, trecând peste câmpuri, sau mergea pe drumuri pustii, dar tot avea impresia că oraşul nu voia nicicum să se apropie de el.

Puţin câte puţin, pe măsură ce se lumina de ziuă, cerul se schimba, nori albi în formă de baston se îndoiau ca nişte viermi gigantici biciuiţi de vârtejuri invizibile, care nu se clinteau din loc, luptă de monştri aerieni trimişi spre Pământ din spaţiul cosmic.

Pâlnii se roteau cu vârful în sus, aidoma unor uriaşe cornete răsturnate atârnând în spaţiu.

Capete de animale cu boturile căscate, ce se repezeau unele spre altele, se aglomerau într-o grămadă colcăindă. Doar pe Pământ mai domnea acelaşi calm macabru, acalmia vântului stând la pândă.

Un triunghi negru, prelung sosi dinspre sud cu viteza unui uragan, trecu prin faţa Soarelui şi-l întunecă, iar o clipă câmpia se scufundă din nou în noapte. Apoi se duse să se înfigă oblic în pământ, undeva, departe: era un stol de lăcuste venind dinspre Africa.

Nicăieri pe drum Hauberrisser nu întâlnise nici ţipenie de om, dar deodată, la un cot al drumului, observă o siluetă stranie, de dimensiuni supranaturale, cu capul aplecat, îmbrăcată cu un caftan, care părea a ieşi dintre trunchiurile noduroase ale sălciilor.

Nu-i putea distinge trăsăturile de la distanţă, dar din atitudinea sa, din îmbrăcăminte şi din conturul capului cu bucle lungi în dreptul tâmplelor îşi dădu imediat seama că e un evreu bătrân ce se îndrepta spre el.

Cu cât omul se apropia, cu atât mai ireal părea. Avea cel puţin doi metri înălţime, nu-şi mişca picioarele pentru a merge, iar contururile imaginii păreau neclare, voalate. Lui Hauberrisser i se păru chiar că din când în când o parte a corpului, braţul sau umărul, se desprindea de rest, pentru a se lipi imediat după aceea la loc.

Peste câteva minute evreul se făcu aproape transparent, de parcă ar fi fost format nu dintr-o masă compactă, ci dintr-o alăturare de nenumărate puncte negre, detaşate unele de celelalte.

Hauberrisser îşi dădu în sfârşit seama, atunci când silueta trecu fără zgomot pe lângă el, că era vorba despre un roi de furnici zburătoare care, în mod miraculos, luaseră formă de om. Un capriciu ciudat al

naturii, aidoma stolului de albine pe care-l văzuse odinioară în grădina mânăstirii.

Privi îndelung, clătinând din cap, la acest fenomen ce se îndrepta tot mai rapid spre sud-vest, spre mare, până ce şi el dispăru la orizont, ca un fum.

Nu ştia cum să interpreteze această apariţie. Să fi fost o prezicere ciudată ori o grimasă lipsită de importanţă a Naturii?

I se păru foarte puţin probabil ca Chidher-cel-Verde să fi utilizat o formă atât de fantasmagorică pentru a i se înfăţişa.

Cu mintea plină de gânduri trecu prin parcul din vestul oraşului şi se îndreptă spre Damrak, pentru a ajunge cât mai repede cu putinţă la locuinţa lui Sephardi, căci după tumultul venind din depărtare înţelegea că acolo se întâmpla ceva deosebit.

Nu trecu mult şi îi deveni imposibil să-şi mai poată croi drum pe străzile principale, din cauza mulţimii compacte şi agitate care se înghesuia pe ele, aşa că hotărî să o ia pe straduţa transversală Jodenbuurt.

Membrii Armatei Salvării traversau pieţele, în grupuri mari, rugându-se cu voce tare sau urlând psalmul „De-acum încolo Cetatea Domnului/ va rămâne frumoasă şi veselă cu fântâniţa ei… "

Bărbaţi şi femei pradă nebuniei religioase îşi smulgeau hainele unii de pe alţii şi se prăbuşeau în genunchi, cu spume la gură, strigând spre cer un amestec de obscenităţi şi de *Aleluia*. Călugări fanatici, cu torsul gol, se biciuiau pe spate râzând convulsiv şi isteric. Ici şi colo, epileptici se prăbuşeau cu ţipete stridente şi se rostogoleau pe jos.

Alţii, adepţi ai unei secte religioase, „se umileau în faţa Domnului“: înconjuraţi de o gloată evlavioasă, cu capul descoperit, ţopăiau ghemuiţi ca broaştele, orăcăind: „O, micuţule Iisus prea-iubit, fie-Ţi milă de noi!“

Oripilat şi dezgustat, Hauberrisser rătăci pe tot felul de străduţe întortocheate, mereu abătut din drum de mulţime, până ce nu mai reuşi să înainteze deloc şi se trezi blocat în faţa casei în formă de craniu de pe Jodenbreestraat.

Salonul de iluzionism era închis. Obloanele fuseseră coborâte, iar firma, îndepărtată. Chiar lângă prăvălie se înălţa o estradă de lemn aurit, cu un tron pe care stătea „profesorul“ Zitter Arpád, drapat cu un mantou de hermină, cu fruntea aureolată de o diademă scânteietoare de diamante. Acesta arunca mulţimii în extaz medalii de cupru cu efigia sa şi ţinea un discurs pe o voce răsunătoare, totuşi greu de urmărit din cauza osanalelor neîntrerupte din jur, dar în care o frază revenea mereu, ca o incitare continuă, însetată de sânge:

– Aruncaţi prostituatele pe rug şi aduceţi-mi aurul păcatului lor!

Hauberrisser îşi croi cu greu drum până la colţul unei clădiri.

Încerca să se orienteze, când cineva îl prinse de braţ şi-l trase sub bolta unei case. Îl recunoscu pe Pfeill.

Amândoi veniseră în oraş cu aceeaşi intenţie, din câte înţeleseră din cele câteva cuvinte pe care cu greu reuşiră să le schimbe pe deasupra capetelor din gloată, care-i despărţise din nou.

– Să mergem la Swammerdam! îi strigă Pfeill.

Să se oprească era exclus. Chiar şi cele mai mici curţi şi intrânduri erau înţesate, iar când se întâmpla să observe câte un gol în care ar fi putut să se apropie unul de altul, cei doi prieteni trebuia să profite imediat de ocazie pentru a avansa, astfel încât nu puteau schimba decât replici grăbite.

– Ce monstru îngrozitor, Zitter ăsta! povesti Pfeill, care era când înaintea, când în spatele lui Hauberrisser, când alături de el, când iar despărţit de el de un zid de oameni… Poliţia nu mai funcţionează, aşa că nu-i poate interzice activitatea. Iar gărzile civile nu mai există de mult. Se dă drept profetul Ilie, iar oamenii îl cred şi îl adoră. Cu puţină vreme în urmă a provocat o adevărată baie de sânge la circul Carré. Oamenii au luat cu asalt circul, au târât acolo străini elegant îmbrăcaţi, dar şi demimondene, desigur, şi au asmuţit tigrii asupra lor… Are nebunia cezarilor… La fel ca Nero… A început prin a se căsători cu biata doamnă Rukstinat, iar pentru a pune apoi mâna pe banii ei, a ot…

– Otrăvit-o, auzi vag Hauberrisser.

Nu mai era lângă Pfeill, de care-l despărţise o procesiune de siluete mascate cu glugi albe şi ascuţite, ce le ascundeau feţele, care ţineau torţe în mâini şi cântau pe o voce monocordă „O, sanctissima, o, piii… iiissima dulcis virgo Maaa…riii…aaa,“ astfel că ultimele cuvinte ale prietenului său nu mai ajunseră la el.

Pfeill se ivi din nou, cu faţa mânjită de fumul torţelor:

– Apoi a pierdut toţi banii soţiei la poker. După aceea a fost medium spiritist luni în şir… A avut o clientelă enormă. Toată lumea din Amsterdam a defilat pe la el.

– Ce face Sephardi? strigă Hauberrisser.

– A plecat în Brazilia de trei săptămâni. M-a rugat să-ţi transmit mii de salutări. Era cu totul schimbat înainte de plecare. Nu ştiu prea multe despre el! Tot ce ştiu e că i-a apărut şi lui omul cu faţă verde şi i-a spus să înfiinţeze un stat evreu în Brazilia, că evreii, fiind singurul popor răspândit în toată lumea, sunt chemaţi să creeze o nouă limbă, care va ajunge, încet, încet, idiomul tuturor popoarelor pentru ca ele să se înţeleagă între ele, ceea ce le va apropia– un fel de ebraică modernă, cred… Nu ştiu mai mult. Din clipa aceea Sephardi s-a schimbat peste noapte… Acum avea o misiune, aşa spunea. De altfel, se pare că văzuse corect în privinţa statului său sionist. Aproape toţi evreii din Olanda l-au urmat şi chiar şi acum sosesc aici nenumăraţi alţii, venind din toate ţările imaginabile şi inimaginabile, pentru a emigra spre vest. E un adevărat furnicar…

O clipă ateriză între ei o mulţime de femei care urlau psalmi. Auzind expresia „furnicar" rostită de prietenul său, Hauberrisser nu putu să nu se gândească la ciudatul fenomen pe care-l observase cu puţin înainte de intrarea în oraş.

– În ultima vreme Sephardi l-a frecventat mult pe un anume Lazarus Eidotter, pe care l-am cunoscut şi eu între timp, continuă Pfeill. E un evreu bătrân, un fel de profet… În ultima vreme este aproape încontinuu într-o stare de absenţă… Tot ce prezice el se împlineşte. Nu demult a prezis că asupra Europei se va abate o catastrofă îngrozitoare pentru a pregăti venirea unei noi ere. A spus că este fericit să piară el însuşi astfel, căci atunci i se va acorda dreptul de a-i conduce în Regatul Împlinirii pe majoritatea celor ce vor muri. În privinţa catastrofei, probabil că nu greşeşte prea mult. Vezi ce se întâmplă aici. Amsterdamul este în aşteptarea Potopului. Toţi par să-

şi fi pierdut minţile. Căile ferate nu mai funcţionează de mult, căci altfel aş fi venit să te regăsesc în Arca lui Noe pe care ţi-ai cumpărat-o. Astăzi efervescenţa pare a fi ajuns la un apogeu. Ah, aş fi avut atâtea să-ţi spun… Doamne, măcar de n-ar fi toată gloata în jur, măcar de-am reuşi să ne ducem frazele până la capăt… Între timp mi s-au întâmplat o mulţime de lucruri…

– Și Swammerdam? Ce mai face? strigă Hauberrisser, pentru a domina urletele unei grupe de călugări flagelanţi, care se târau în genunchi.

– Mi-a trimis un mesaj, răspunse Pfeill. Îmi cere să merg imediat la el, trecând mai întâi pe la tine ca să te iau cu mine. Noroc că ne-am întâlnit pe stradă. Tremură pentru noi, din câte mi-a transmis. Crede că nu putem fi în siguranţă decât lângă el. Pretinde că vocea sa interioară i-a vestit odată trei lucruri, printre care că va supravieţui în biserica Sankt-Nikolaas. De unde a dedus că probabil va fi ferit de catastrofa ce se pregăteşte şi vrea să fim alături de el, pentru a ne salva şi noi, pentru a intra în era cea nouă.

Iată ultimele cuvinte pe care le-a mai auzit Hauberrisser. Dinspre piaţa spre care se îndreptau se auzeau strigăte asurzitoare ce făceau aerul să vibreze şi se propagau părând din ce în ce mai puternice:

– Noul Ierusalim a apărut pe cer! O minune! O minune!

– Îndură-te de noi, Doamne!… .

Strigătele se propagau din lucarnă în lucarnă, pe deasupra acoperişurilor, ajungând până la cele mai îndepărtate suburbii din Amsterdamu.

Vedea doar cum îşi mişca Pfeill buzele, rapid, de parcă i-ar fi strigat ceva din toate puterile. Apoi, se simţi luat pe sus de valul de oameni cuprinşi de nebunie şi purtat, fără putinţă de împotrivire, până în piaţa Bursei.

Acolo mulţimea era atât de compactă, încât avea braţele lipite de corp şi cu greu îşi putea mişca mâinile. Toate privirile erau fixate pe cer.

Sus pe cer se roteau mai departe figuri stranii, nebuloase, asemănătoare unor gigantici peşti cu aripi, sub care se îngrămădiseră munţi de nori, acoperiţi de zăpadă, separaţi de o vale iluminată de razele oblice ale Soarelui, în care se întindea mirajul unui oraş străin, cu aspect meridional, cu acoperişuri plate şi bolte maure.

Oameni îmbrăcaţi cu burnuzuri vaporoase, având feţe bronzate şi mândre, treceau încet pe străzile de culoarea argilei, atât de apropiaţi şi atât de înspăimântător de clari, încât li se vedeau mişcările ochilor când îşi întorceau capul să contemple cu o îngrozitoare indiferenţă gloata oribilă din Amsterdam.

În afara oraşului, în faţa zidurilor sale, se întindea un deşert roşietic ale cărui margini se pierdeau în nori şi prin care trecea o caravană de cămile, ca nişte umbre prin aerul luminos.

Mai bine de o oră, minunea zăbovi pe cer în toată splendoarea ei multicoloră, încântătoare, apoi păli treptat. Se mai zărea doar un minaret, înalt şi subţire, de o albeaţă orbitoare, ca de zahăr scânteietor, dar şi el se topi în ceaţă brusc peste câteva clipe.

Se făcuse deja după-amiază târziu când Hauberrisser, respins pas cu pas de această maree alcătuită din oameni, reuşi să scăpe din mulţime, furişându-se pe lângă ziduri şi traversând în cele din urmă un canal.

Îi era absolut imposibil să ajungă la locuinţa lui Swammerdam, căci ar fi trebuit să străbată multe străzi şi să treacă din nou prin piaţa Bursei. Se hotărî să se retragă iar în sihăstria lui şi să aştepte o zi mai liniştită.

Ajunse rapid în câmpiile învăluite într-o linişte mormântală ale polderului.

Sub cer, întregul spaţiu nu părea decât o masă impenetrabilă de praf.

Grăbindu-se, Hauberrisser auzea iarba uscată rupându-se sub paşii lui şi sângele şuierându-i în urechi, atât de profundă îi era singurătatea.

În spatele lui zăcea oraşul negru Amsterdam, în asfinţitul roşu, ca o enormă torţă aprinsă.

Nicio suflare. Diguri traversate de benzi în flăcări. Doar ici şi colo câte un clipocit, când vreun peşte sărea din apă.

Când se lăsă înserarea, pe faţa pământului se iviră mari pete gri ce se târau pe câmpie aidoma unor cearşafuri întinse şi mişcătoare. Văzu că erau nenumărate grupuri de şoareci care, ieşind din găurile lor, se furişau în rânduri strânse, agitaţi, chiţăind încet.

Cu cât întunericul era mai negru, cu atât natura părea mai neliniştită, cu toate că nu se mişca nicio frunză.

Când şi când apăreau în apele mlăştinoase mici vârtejuri, deşi nu era nici cel mai slab curent de aer. Sau se formau valuri ascuţite, izolate, care dispăreau imediat fără urmă, ca şi cum ar fi fost vălurele stârnite de căderea unei pietre invizibile.

Hauberrisser zărea deja în depărtare plopul uscat din faţa casei sale când deodată, de parcă ar fi ţâşnit din sol, structuri albicioase în formă de coloane se ridicară până la cer, interpunându-se între silueta copacului şi privirea lui.

Asemeni unor fantome tăcute, acestea înaintară spre el, lăsând în urmă dâre lungi, întunecate, prin iarba smulsă pe unde treceau. Erau uragane ce se apropiau de oraş.

Îl depăşiră fără a face nici cel mai mic zgomot: fantome mute ale atmosferei, perfide, purtătoare ale morţii.

Leoarcă de sudoare, Hauberrisser intră în casă.

Soţia grădinarului de la cimitirul din apropiere, care îi făcea menajul, îi pregătise cina. Dar era atât de tulburat, încât nu luă nicio înghiţitură.

Bântuit de nelinişti, se aruncă în pat îmbrăcat şi aşteptă, fără a închide vreun ochi, ziua ce se pregătea să vină.

A cinsprezecea arcană
Judecata

Orele se scurgeau insuportabil de încet, iar noaptea părea fără sfârşit.

În cele din urmă, soarele răsări, dar cerul rămase întunecat. Doar la orizont lucea o dungă galben-sulf, de parcă o calotă întunecată, cu marginea incandescentă, s-ar fi coborât peste Pământ.

O penumbră palidă se strecura în cameră. Plopul din faţa ferestrei, tufişurile din depărtare, turnurile din Amsterdam erau luminate slab, ca de nişte faruri tulburi. Câmpia cu pajiştile sale se întindea ca o mare oglindă mată.

Hauberrisser privi cu binoclul spre oraşul care, vag luminat, se decupa pe fundalul de umbră şi părea să-şi aştepte moartea dintr-o clipă în alta.

Un sunet timid, obosit, de clopote, vibră în depărtare, dar tăcu brusc. Un suflu surd trecu prin aer şi plopul se prăbuşi la pământ cu un suspin.

Rafale de vânt biciuiră solul, pieptănând iarba uscată şi smulgând din rădăcini tufişurile mai mici.

În câteva minute întregul peisaj dispăru într-un imens nor de praf. Apoi reapăru, aproape de nerecunoscut: digurile nu erau decât o spumă albă; aripile morilor de vânt se roteau sus, în cer, după ce fuseseră smulse din corpurile lor, ghemuite pe pământul brun aidoma unor trunchiuri lipsite de membre.

Uraganul vuia cu întreruperi din ce în ce mai scurte, transformându-se în cele din urmă într-un urlet chiar neîntrerupt.

Furia îi creştea de la o clipă la alta. Plopul gros din faţa casei stătea aplecat la unghi drept la câteva picioare de sol. Lipsit de ramuri, redus la un simplu trunchi neted, rămase nemişcat, apăsat de masele de aer dezlănţuite deasupra lui.

Doar mărul rămăsese imobil, ca o insuliţă apărată de vânturi de o mână invizibilă, niciuna dintre florile sale neclintindu-se din loc.

Bârne şi pietre, resturi de case şi pereţi întregi zburau prin faţa ferestrelor, ca un şir nesfârşit de zaruri aruncate de-o altă mână nevăzută.

Apoi cerul se făcu brusc gri-deschis, iar întunericul fu înlocuit de o lucire rece şi argintie.

Hauberrisser crezu că uraganul îşi domoleşte furia, dar văzu cu groază cum scoarţa plopului se desface şi dispare fără urmă, smulsă ca nişte zdrenţe fibroase. Imediat după aceea, înainte de a-şi putea da seama ce se întâmplă, coşurile înalte ale fabricilor din sud-vestul portului se rupseră de la bază şi se transformară în lănci fine de praf alb, pe care uraganul le luă cu viteza fulgerului.

Aceeaşi soartă pentru clopotniţele bisericilor, una după cealaltă. Câteva secunde li se mai văzură formele negricioase, apoi fură luate de vârtejuri, formând dungi ce se goneau una pe cealaltă la orizont, apoi simple puncte, iar pe urmă nimic.

Nu trecu mult şi întreaga regiune deveni o imagine din dungi orizontale, trecând prin faţa ferestrei atât de iute, încât privirea nu mai distinse nimic.

Până şi cimitirul părea dezgolit, căci pietrele funerare, scândurile sicrielor, crucile şi candelele zburară prin faţa casei, fără a-şi schimba direcţia, mereu pe orizontală, de parcă n-ar mai fi avut greutate.

Hauberrisser auzi gemând bârnele acoperişului. Se aştepta în fiecare clipă să le vadă fărâmându-se. Vru să coboare să zăvorască poarta ca să nu fie smulsă din ţâţâni. Dar odată ajuns la uşa camerei se întoarse. O voce interioară îl avertizase că, dacă ar fi apăsat pe clanţă, curentul de aer ar fi spart geamurile ferestrelor în mii de cioburi, lăsând forţele dezlănţuite să intre în casă, iar în clipa aceea toată casa ar fi fost luată pe sus de vârtej.

Ea nu putea rezista distrugerii decât atâta timp cât colina o mai proteja împotriva vântului năprasnic şi camerele rămâneau izolate una de alta prin uşi, ca nişte celule într-un fagure.

Aerul din încăpere era rece şi părea rarefiat ca de o pompă de vid. O foaie de hârtie zbură de pe secreter, se aşeză pe gaura cheii şi rămase lipită acolo.

Hauberrisser merse din nou spre fereastră şi privi afară: uraganul devenise un fluviu impetuos şi sufla apele dinapoia digurilor, care ţâşneau în aer ca un jet de apă. Câmpiile semănau cu o catifea gri şi

netedă, iar acolo unde se înălţase plopul nu mai rămăsese decât un ciot cu un mănunchi de fibre pe care le agita vântul.

Mugetul era atât de monoton şi asurzitor, încât Hauberrisser începu să creadă că e înconjurat de o tăcere de moarte.

Doar când luă un ciocan să bată în cuie ferestrele ce se zguduiau, dar nu-i auzi loviturile, îşi dădu seama cât de puternic era vacarmul de afară.

Trecu mult până când îndrăzni să arunce o privire spre oraş, de teamă să nu vadă că şi biserica Sankt-Nikolaas, şi casa învecinată din Zee Dijk, în care se găseau Swammerdam şi Pfeill, au fost măturate de vânt. Atunci când îndrăzni, în sfârşit, să privească timid şi temător, zări biserica înălţându-se intactă, cu turla ajungând în cer, deasupra unei grămezi de ruine.

„Câte oraşe or mai fi rămas în picioare în toată Europa?“ întrebă el cu groază. „Amsterdamul a fost ras de pe faţa pământului. O cultură decadentă s-a transformat într-un morman de gunoaie prăfuite.“

Brusc, îşi dădu seama ce lucruri îngrozitoare se petrecuseră.

Impresiile zilei precedente, epuizarea de după şi nenorocirea venită pe neaşteptate îl ţinuseră într-o amorţeală mentală neîntreruptă, care de-abia acum începea să se destrame, în timp ce el îşi regăsea luciditatea.

Se lovi peste frunte: „Oare chiar am dormit?“

Privirea îi căzu din nou pe mărul care, printr-un miracol de neînţeles, îşi păstrase intactă toată podoaba de flori.

Îşi aduse aminte că în seara precedentă îngropase sulul la poalele pomului şi i se păru că de atunci trecuse o eternitate.

Dar oare nu scrisese el însuşi că avea capacitatea de a se desprinde de trup?

De ce nu o făcuse? Ieri-noapte ori azi-dimineaţă, când se dezlănţuise uraganul? De ce nu o făcea chiar acum?

După o clipă reuşi din nou: îşi văzu corpul aplecat spre fereastră, aidoma unei umbre nehotărâte, străine. Dar lumea exterioară, în ciuda devastărilor, nu era, ca altă dată în astfel de cazuri, o imagine fantomatică şi lipsită de viaţă: un pământ nou, vibrând de viaţă, apăruse în faţa lui, o primăvară magnifică, semănând cu un viitor devenit vizibil, plana deasupra lui, presentimentul unei încântări nesfârşite puse stăpânire pe inima lui. Tot ce-l înconjura parcă încerca să se prefacă într-o viziune de o claritate durabilă… Oare mărul înflorit nu era, de fapt, Chidher-cel-Verde, copacul întotdeauna „înverzind"?

O clipă mai târziu, Hauberrisser se unise la loc cu propriul lui corp şi contempla uraganul, dar ştia acum că în spatele acestei imagini devastatoare se ascundea Pământul Făgăduinţei, pe care tocmai îl văzuse cu ochii sufletului său.

Inima-i bătea într-o aşteptare nebună şi fericită. Simţea că a ajuns pe pragul ultimei, supremei treziri şi că pasărea Phoenix din el îşi făcea vânt pentru a se înălţa în eter. Simţea atât de limpede apropierea unui eveniment care depăşea cu mult orice trăire omenească, încât de-abia mai îndrăznea să respire de emoţie. Se simţea aproape ca atunci când o îmbrăţişase pe Eva, în parcul din Hilversum: aceeaşi bătaie din aripi a Îngerului Morţii îl îngheţa, dar de data asta în ea se

amesteca, asemenea unei răsuflări parfumate, presentimentul unei vieţi ce urma să înceapă, indestructibilă. Cuvintele lui Chidher-cel-Verde, „Îţi voi da, datorită Evei, iubirea fără de sfârşit", îi răsunară din nou în urechi, de parcă i le-ar fi spus mărul în floare.

Se gândi la nenumăraţii morţi care zăceau îngropaţi sub ruinele oraşului distrus. Era incapabil să simtă vreo tristeţe legată de ei: „Vor învia, chiar dacă într-o altă formă, până ce vor ajunge la ultima, la suprema formă, cea de «om trezit», care nu mai moare. Natura însăşi va întineri mereu, aidoma păsării Phoenix."

O agitaţie subită puse brusc stăpânire pe el cu o asemenea violenţă, încât i se păru că se înăbuşă: Nu cumva Eva era lângă el?

Un suflu uşor îi atinse faţa.

Ce altă inimă, în afară de a ei, ar fi putut să bată atât de aproape de a lui?

Noi simţuri încercau să se manifeste în el pentru a-i deschide lumea invizibilă ce se întrepătrunde cu cea vizibilă. În orice clipă vălul care încă o ascundea ochilor lui putea să cadă.

– Eva! Dă-mi un semn că eşti lângă mine! se rugă încetişor. Fă astfel încât credinţa mea în venirea ta la mine să nu fi fost zadarnică!

– Ce jalnic ar fi dacă dragostea n-ar învinge timpul şi spaţiul! auzi un murmur la ureche, iar părul i se ridică în cap sub efectul şocului psihic. Iată camera în care am fost vindecată de fricile Pământului şi tot aici aştept, alături de tine, să sune clipa trezirii tale.

Un calm tăcut se revărsă asupra lui. Îşi plimbă privirile în jur: în cameră, aceeaşi aşteptare fericită şi răbdătoare, semănând cu o

chemare reţinută a primăverii, toate lucrurile părând pregătite pentru miracolul unei transmutaţii de neconceput.

Îşi auzea bătăile inimii.

Încăperea, zidurile şi obiectele care-l înconjurau nu mai erau pentru ochii lui pământeni decât forme exterioare înşelătoare, care se prelungeau în lumea materială asemenea umbrelor Lumii Invizibile. De la o clipă la alta se putea deschide pentru el poarta în spatele căreia se găsea Ţara Celor Fără de Moarte.

Încercă să-şi închipuie cum va fi atunci când simţurile interioare i se vor trezi. „Eva va fi lângă mine, iar eu voi merge spre ea şi o voi vedea şi-i voi vorbi aşa cum fac făpturile de pe Pământul acesta? Sau ne vom preface în sunete ori în culori, lipsite de formă, care se vor amesteca? Vom fi înconjuraţi de obiecte, la fel ca aici? Sau vom plana, aidoma unor raze de lumină, în spaţiul cosmic? Sau lumea materială se va preface odată cu noi, iar noi vom fi o parte a transmutaţiei?"

Înţelese că urma să fie o operaţiune absolut naturală, dar nu mai puţin nouă şi încă de neconceput pentru el, asemănătoare poate cu formarea vârtejurilor pe care le văzuse cu o zi înainte ivindu-se de nicăieri, îngrămădindu-se în aer, luând forme tangibile şi perceptibile tuturor simţurilor corpului. Și totuşi, nu-şi putea reprezenta clar această transformare.

Fremătă presimţind o încântare atât de imensă, încât ştiu foarte limpede că realitatea minunatei experienţe ce-l aştepta îi va depăşi fără îndoială şi de departe orice imaginaţie.

Timpul trecea.

Parcă se făcuse de amiază: un disc luminos era suspendat sus pe cer.

Oare uraganul se oprise?

Hauberrisser trase cu urechea afară.

Nimic din care să-şi fi putut da seama nu ajungea până la el. Digurile erau tot pustii. Nici pic de apă, nici cea mai mică mişcare. Niciun arbust cât vedea cu ochii. Iarba culcată. Niciun nor pe cer. O atmosferă imobilă.

Luă ciocanul şi-i dădu drumul jos. Îl auzi căzând zgomotos de podea: înţelese astfel că afară se făcuse linişte.

Dar peste oraş continuau să treacă cicloane, din câte observă cu binoclul. Bucăţi de piatră se roteau prin aer, coloane de apă ţâşneau în port, se prăbuşeau, se formau din nou şi se repezeau apoi spre larg.

A! Să fi fost o iluzie? Oare se clătinau cele două turnuri ale bisericii Sankt-Nikolaas?

Deodată unul dintre ele se prăbuşi. Celălalt se aruncă în spaţiu învârtindu-se, apoi explodă ca un foc de artificii. Clopotul enorm pluti o clipă între cer şi pământ.

Apoi căzu fără zgomot.

Lui Hauberrisser îi îngheţă sângele în vene: Swammerdam! Pfeill!

Nu, nu, sigur nu li se întâmplase nimic „Chidher-cel-Verde, copacul etern al omenirii îi apără cu ramurile sale!“ Oare nu prezisese

Swammerdam că va supravieţui stând în biserică? Și oare nu existau insuliţe, aidoma pajiştii verzi cu mărul înflorit, în care viaţa era protejată împotriva distrugerii şi conservată pentru timpul ce va să vină?

Bubuitul clopotului ce se zdrobise de pământ ajunse de-abia acum la casa lui Hauberrisser.

Zidurile răsunară sub impactul undei de şoc – un sunet unic, oribil, tulburător, făcându-l pe Hauberrisser să creadă o clipă că oasele i se fărâmiţează de parcă ar fi fost de sticlă şi să i se pară că-şi pierde cunoştinţa.

Zidurile Ierihonului au căzut…

Auzi răsunând în cameră glasul tremurător al lui Chidher-cel-Verde.

El s-a sculat dintre morţi.

Tăcere absolută.

Apoi un plânset de copil.

Hauberrisser privi rătăcit în juru.

După aceea îşi reveni.

Recunoscu pereţii goi ai camerei sale, dar aceştia erau în acelaşi timp şi pereţii unui templu, ornamentaţi cu fresce reprezentând zei egipteni. Stătea în mijlocul încăperii şi ambele camere erau reale. Vedea bucăţile de lemn ale parchetului, care erau în acelaşi timp dalele de piatră ale podelei templului. Două lumi se întrepătrundeau, se contopeau într-una singură, rămânând în acelaşi

timp diferite, de parcă ar fi fost treaz, şi totuşi ar fi visat. Îşi trecu mâna peste zugrăveala zidului, îi simţi suprafaţa rugoasă, dar avu în acelaşi timp certitudinea absolută că degetele îi erau în contact cu o imensă statuie de aur, în care crezu că o recunoaşte pe zeiţa Isis, aşezată pe un tron.

O nouă conştiinţă se adăugase conştiinţei umane obişnuite pe care o avusese până atunci, îl îmbogăţise cu capacitatea de a percepe lumea nouă, care o absorbea pe cea veche, fiindu-i tangentă, care o metamorfoza, lăsând-o în acelaşi timp să se perpetueze miraculos – asemnea florilor ce apar din muguri.

Vălul de pe ochi îi căzu şi el. Mult timp nu înţelese ce se întâmplă. Era ca cineva care nu ar fi văzut toată viaţa lucrurile decât în două dimensiuni şi care devenea brusc conştient de o construcţie tridimensională, pe care o priveşte multă vreme fără să priceapă despre ce este vorba.

Înţelese treptat că ajunsese la capătul drumului pe care orice existenţă umană trebuie să-l parcurgă, căci acest parcurs este raţiunea ei secretă: să locuiască în cele două lumi.

Un nou scâncet de copil.

Oare nu-i spusese Eva că vrea să fie mamă când se va întoarce la el? Îşi aduse aminte cu groază.

Oare zeiţa Isis nu ţinea în braţe un copil gol, viu?

Îşi ridică ochii spre ea şi o văzu zâmbind.

Zeiţa se mişcă.

Frescele deveniră din ce în ce mai clare, mai colorate, mai luminoase. În cameră se găseau şi uneltele sacre. Totul era atât de limpede, încât Hauberrisser uită de aspectul normal al camerei şi nu mai văzu decât templul cu picturi roşii şi aurii din jur.

Cu mintea rătăcită se uita fix la chipul zeiţei şi încet, încet, o amintire vagă îi reveni în minte: Eva! Dar aceea era Eva, nu statuia zeiţei egiptene, Mamă a lumii!

Îşi luă capul în mâini, neputând înţelege.

Văzu cum pe sub frescele templului începu să se vadă iar zidurile goale ale camerei sale. Zeiţa surâdea mai departe pe tronul său, dar chiar lângă el se afla o tânără viguroasă, vie şi reală, care părea replica terestră a zeiţei.

– Eva! Eva!

Cu un strigăt de nesfârşită bucurie şi încântare o strânse la piept şi îi acoperi faţa cu sărutări.

– Eva!…

Rămaseră mult timp îmbrăţişaţi în faţa ferestrei, contemplând oraşul mort.

Simţi un gând, de parcă ar fi auzit vocea lui Chidher-cel-Verde adresându-i-se:

– Ajutaţi, ca mine, generaţiile viitoare să construiască o lume nouă pornind de la resturile lumii vechi, ca să vină ziua când voi putea

zâmbi şi eu!

Camera şi templul se vedeau acum la fel de bine.

Asemeni lui Ianus cel cu două feţe, Hauberrisser îşi putea arunca privirile în lumea terestră şi în lumea cealaltă, desluşind clar amănuntele şi lucrurile ce le compuneau:

Era un Trăitor
Al Lumii de Aici
Şi al Lumii de Dincolo.

NOTE

1 -„Oracolul din Delphi sau vocea Lumii Spiritelor" – în limba flamandă în original.

2 - „A se privi spre soare. Pentru gurmanzi" – în limba flamandă în original.

3 - „Vă rog, domnul meu! Ce mai faceţi, domnule?" – în limba flamandă în original.

4 - „Cară-te de aici, bătu-te-ar Dumnezeu! Întoarce-te în gunoiul tău, nenorocitule!" - în limba flamandă în original.

5 - Personaj controversat, care a apărut în anul 1812 la Nürnberg dintr-un loc necunoscut, afirmând că din copilărie şi până atunci fusese ţinut închis într-o pivniţă, complet izolat de lume. El reprezintă exemplul tipic dat de psihologia socială în privinţa alterărilor induse personalităţii prin recluziunea prelungită.

6 - *Facerea*, 3:7.

7 - *Facerea*, 1:2.

8 - Frază atribuită de Socrate lui Platon.

9 - „Doamna mea" – în limba flamandă în original.

10 - Preşedinte al Statelor Unite în perioada 1909– 1913, implicat activ în activitatea Ligii Naţiunilor şi în negocierile de pace de la sfârşitul Primului Război Mondial.

11 - „Să-i fie ruşine cui gândeşte de rău“ – în limba franceză în original. Deviza Ordinului Jartierei.

12 - „Păcate creştineşti“ – în limba idiş în original.

13 - Joc de cuvinte între termenul care denumeşte o persoană ce studiază Talmudul şi cuvântul care desemnează aliajul reprezentând o imitaţie de aur.

14 - „Sclavul, servitorul dumneavoastră“ – în limba latină în original.

15 - Sectă mistică, întemeietă de Israel Baal Shem Tov Besht (1700 – 1760), având la bază principiul dragostei şi grija faţă de cei lipsiţi de educaţie, ca şi credinţa într-un Dumnezeu izbăvitor, ce se poate manifesta în oricine are inima pregătită mereu pentru a-l primi la sine pe Mântuitor (reprezentat de profetul Ilie) şi a intra în comuniune cu El.

16 - Aluzie la un joc de cuvinte celebru în porturile greceşti: *Elias-Melias*, adică „Ilie-cel-Negru“.

17 - „Forţa imaginaţiei“ – în limba franceză în original.

18 - Echivalentul flamand al denumirii franceze *Sans-Souci*, „lipsit de griji“.

19 - *Facerea*, 4:15.

20 - Sfântul Hubert era un vânător pasionat, care nu-şi înfrâna plăcerea nici măcar în zilele sfinte cum ar fi Vinerea Mare. Tocmai într-o zi de Crăciun a întâlnit în pădure un cerb enorm, alb, pe care l-a hăituit ore în şir. La un moment dat, cerbul s-a oprit, înconjurat de lumină, iar între coarnele lui i-a apărut Iisus pe

cruce. Spre deosebire de ce i s-a întâmplat Sfântului Apostol Pavel pe drumul Damascului, Sfântul Hubert a fost orbit de această viziune, astfel încât a căzut de pe cal. Atunci, a auzit o voce zicându-i: „Hubert, Hubert, până când vei continua să hăituieşti animalele pădurii, în loc să-ţi urmăreşti salvarea sufletului?“. Aceasta l-a făcut să se convertească pe loc şi să devină unul dintre cei mai importanţi episcopi medievali.

21 - „Aici se vând băuturi spirtoase“ – în limba flamandă în original.

22 - „Eu locuiesc tot în această casă, cu permisiunea dumneavoastră!“ – în limba flamandă în original.

23 - *Apocalipsa*, 2:11.

24 - *Apocalipsa*, 2:17.

25 - *Ioan*, 1:1.

26 - *Apocalipsa*, 10:9.

27 - *Facerea*, 2:9; *Apocalipsa*, 2:7.

28 - *Iov*, 42:10-17.

29 - *Ieşirea*, 21:24.

30 - *Apocalipsa*, 22:20.

31 - *Facerea*, 19:26.

32 - *Luca*, 2:6.

33 - *Matei*, 26:39.

34 - *Facerea*, 18:20-21.

35 - *Facerea*, 19:24.

36 - *Isaia*, 6:9-10; *Matei*, 13:14; *Marcu*, 4:12.; *Luca*, 8:10; *Ioan*, 12:40.

37 - *Ieşirea*, 32:4-6

38 - *Matei*, 24:40; *Luca*, 17:36.

39 - *Facerea*, 22:13.

40 - „Heringi proaspeţi, heee-ringi proaspeţi! Căpşuni, căăăăp-şuni! Marfă frumoasă, frumoasă, frumoasă! Castraveţi, sănătoşi şi ieftini!“ – în limba flamandă în original.

41 - Transcrierea germană, foarte aproximativă, a pronunţiei numelui polon Wlodzimierz.

42 - *Matei*, 19:24; *Luca*, 18:25; *Marcu*, 10:25.

43 - *Psalmii*, 22:1; *Matei*, 27:46; *Marcu*, 14:34.

44 - *Luca*, 23:46.

45 - A făcut-o, în schimb, C.G. Jung, peste câteva decenii, atunci când a definit, a descris și a circumscris inconștientul colectiv și funcţiile sale.

46 - Descrisă, de exemplu, de Franz Bardon şi Carlos Cataneda, doar doi dintre cei mai cunoscuţi autori.

47 - Gabirol, Salomon Ben Jehudah, cunoscut drept Avicebron, poet, cabalist şi filosof evreu trăind în Spania. Născut la Malaga (1021),

educat la Saragosa, a trăit tot la Saragosa şi a murit la Valencia în 1070, fiind ucis de un mahomedan invidios pe talentul său poetic, care l-ar fi îngropat sub un smochin. Acesta ar fi înflorit anul următor atât de abundent, iar fructele sale ar fi fost atât de dulci, încât crima a fost astfel descoperită, iar făptaşul, condamnat la moarte (asemănarea cu povestea lui Hiram, ce stă la baza simbolismului francmasoneriei fiind evidentă). Evreii îl numesc Salomon Sephardi, adică Spaniolul. A scris în limba arabă şi multe dintre manuscrisele sale s-au păstrat până astăzi. Comentariile lui la *Dialogurile* lui Platon au stat la baza curentului neoplatonician din cultura occidentală, cum multe dintre scrierile sale mistice sunt fundamentale în studiul Cabalei. Heinrich Heine îl numea „poetul filosofilor şi filosoful poeţilor".

48 - Cea mai importantă lucrare a lui Gebirol, tradusă încă din secolul al XII-lea în limba latină sub denumirea de *Fons Vitae (Fântâna Vieţii)*. Este una dintre primele prezentări ale principiilor Cabalei speculative şi a beneficiat de comentariile critice ale unui Albertus Magnus sau Toma din Aquino. Ideile sale pot fi rezumate astfel: existenţa se poate reduce la trei categorii: substanţa esenţială, Dumnezeu; materia şi forma, adică lumea; voinţa ca agent de legătură între anterioarele două categorii. Materia este aceeaşi, de la cele mai înalte niveluri spirituale până la limitele inferioare ale lumii fizice, numai că pe măsură ce se îndepărtează de originea sa, ea devine din ce în ce mai puţin spirituală, altfel spus, mai puţin susceptibilă acţiunii voinţei.

49 - Referire la comunitatea rozacruciană întemeiată pe insula Mauritius de rozacrucienii care s-au retras în secolul al XVII-lea din Europa, făcând în sens invers drumul spre India pe care Christian Rozenkreuz adusese toată tradiţia lor secretă. În acord

cu cele scrise în Apocalipsă, 3:7-8, aceasta se numea Biserica Philadelphiei.

50 - Ordin iniţiatic înrudit cu cel al rozacrucienilor, cuprinzându-i pe cei care continuă să practice religia catolică chiar şi după iniţiere.

51 - *Facerea*, 17:5, 17:15.

52 - În limba ebraică, precum şi în limbile vest-europene, numelui de Avram îi corespunde Abram, iar numelui Avraam – Abraham, intervenţia silabei divine *ha* fiind mai evidentă decât în cazul traducerii româneşti.

53 - *Matei*, 11:12; *Luca*, 16:16.

54 - Confuzie voită între tipurile de demenţă și cele de ejaculare.

55 - Creştini – în idiş în original.

56 - *Luca*, 12:37 şi 22:40, 46; *Matei*, 26-41; *Marcu*, 13:33, 14:38; *Efes*, 6:18.

57 - *Facerea*, 28:12-15; 32:24-32.

58 - *Ioan*, 22:25-27; *Luca*, 24, 39-40.

59 - *Matei*, 10:11.

60 - Armura lui Siegfried din legendele vechi germanice, cel care a învins dragonul şi s-a scăldat în sângele lui, pentru a-şi face pielea impenetrabilă pentru arme. O frunză lipită între umerii săi i-a lăsat, totuşi, un loc vulnerabil, un fel de „călcâi al lui Achile“.

61 - În limba arabă, *fachir* înseamnă „sărac“, acesta fiind numele dat asceţilor cerşetori musulmani.

62 - *Corinteni*, 13:1.

63 - *Iov*, 42: 10-17.

64 - *Luca*, 24-5.

65 - *Ioan*, 20:29.

66 - Nu doar prefigurarea filmului cu sunet, cu mai bine de cincisprezece ani înainte de apariţia lui, ci şi conturarea în detaliu a uneia dintre cele mai eficiente tehnici de tratament al fobiilor şi de realizare a doliului psihoterapeutic, care va apărea abia peste şaizeci şi cinci de ani îl face pe orice cititor să se întrebe dacă această carte e doar un roman ori un manual. Cât e metaforă, cât e metodă practică în ea? De răspunsul fiecăruia la această întrebare depinde înţelesul următoarelor paragrafe ale textului.